

Paul Bowles

Ceai în Sahara

BIBLIOTECA POLIROM

„O capodoperă stranie și hipnotică”
David Lodge

Paul Bowles

Ceai în Sahara

Traducere din limba engleză și note
de Alex. Leo Șerban

POLIROM
2015

Paul Bowles, *The Sheltering Sky*

Copyright © 1949, Paul Bowles

All rights reserved

© 2015 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5904-3

ISBN PDF: 978-973-46-5905-0

ISBN print: 978-973-46-5824-4

Coperta: Carmen Parii

Pe copertă: Entertainment Pictures/Northfoto

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Născut la New York în 1910, PAUL BOWLES a fost idolul generației Beat, unul dintre cei mai remarcabili scriitori ai secolului XX. A studiat muzica, după care s-a mutat la Paris, a călătorit în Africa, apoi a trăit timp de cincizeci și cinci de ani în Tanger, Maroc. A scris mai multe romane – *The Sheltering Sky* (*Ceai în Sahara*, 1949), *Let It Come Down* (1952), *The Spider’s House* (1955), *Up Above the World* (1966) –, volume de poezii, proză scurtă și cărți de călătorii. A murit în 1999.

Pentru Jane

Cartea întâi
CEAI ÎN SAHARA

„Destinul fiecărui om este personal în măsura în care poate să semene cu ceea ce
este deja în memoria lui.“

Eduardo Mallea

I

Se trezi, deschise ochii. Camera nu-i amintea de nimic; era încă mult prea cufundat în neființa din care tocmai se întorsese. Neavând energia să-și stabilească poziția în timp și spațiu, îi lipsea, totodată, dorința de a o face. Era undeva, se înapoiase, străbătând ținuturi vaste, din nicăieri; exista certitudinea unei nesfârșite tristeți în miezul treziei lui, însă tristețea aceea era liniștitoare, căci ea singură îi era familiară. Nu avea nevoie de-o altă mângâiere. Rămase o vreme absolut nemișcat, în tihna cea mai deplină, apoi se cufundă iarăși într-un somn scurt și ușor, din acelea care urmează unuia lung și profund. Brusc, deschise ochii din nou și se uită la ceasul de la mână. Era un simplu gest reflex; văzând cât era ora, se simți și mai derutat. Se ridică în capul oaselor, privi în jur camera de un prost gust țipător, duse mâna la frunte și, oftând adânc, se prăbuși iarăși în pat. Dar acum era treaz; în câteva clipe avea să-și aducă aminte unde se află, să-și dea seama că mai e puțin până să se însereze și că dormise întruna încă de la ora prânzului. În camera de alături soția lui se mișca de colo-colo, în papucii ei fără toc, pe dalele netede și sunetul acesta îl liniști, căci atinsese de-acum un alt nivel de trezie, în care simpla certitudine de a fi în viață nu era de ajuns. Dar cât de greu era să accepte camera înaltă și îngustă cu tavan din bârne, modelul lăbărțat și spălăcit al tapetului de pe pereți, sticla roșie și portocalie a ferestrei închise! Căscă: nu era aer în cameră. Mai târziu avea să se dea jos din pat, să deschidă larg fereastra, și în clipa aceea avea să-și amintească visul. Căci, deși nu-și putea aduce aminte nici o frântură din el, știa că visase. De cealaltă parte a ferestrei vor fi aerul, acoperișurile, orașul, marea. În timp ce se va uita afară, vântul serii o să-i răcorească fața și în acea clipă visul îi va reveni. Acum nu putea decât să zacă respirând încet, aproape gata să adoarmă din nou, paralizat, în camera fără aer, fără să aștepte asfințitul, dar rămânând nemișcat până ce acesta ar fi coborât.

II

Pe terasa cafenelei Eckmühl-Noiseux câțiva arabi ședeau bând apă minerală; doar fesurile lor, în felurite nuanțe de roșu, îi distingeau de restul populației portului. Hainele lor europene erau cenușii, ponosite; ar fi fost greu de spus care fusese croiala lor la început. Micii lustragii, aproape goi, stăteau turcește pe cutiile lor privind trotuarul, lipsiți de energia care i-ar fi făcut să împrăștie muștele ce li se lipeau de față. Înăuntrul cafenelei aerul era mai răcoros, însă înțepenit și mirosind a vin trezit și a urină.

La masa din colțul cel mai întunecat ședeau trei americani: doi bărbați tineri și o fată. Conversau încet, fără grabă, în felul oamenilor care nu duc lipsă de timp. Unul dintre bărbați, cel slab și cu chipul ușor crispat și neliniștit, împăturea niște hărți mari și multicolore pe care le desfăcuse peste masă câteva clipe mai devreme. Soția lui îi urmărea gesturile meticuloase, amuzată și exasperată în același timp; hărțile o umpleau de plictiseală, iar el le consulta întruna. Chiar și în scurtele perioade, destul de puține, de altfel, în cei doisprezece ani de când se căsătoriseră, când viața lor era staționară, era de ajuns ca el să vadă o hartă și începea să o studieze în amănunt și atunci, cel mai adesea, se apuca să plănuiască o nouă călătorie imposibilă care, în cele din urmă, devenea uneori realitate. Nu se considera un turist; era doar un călător. Diferența între cele două era, printre altele, una de timp, explica el. În vreme ce turistul în genere se grăbește spre casă la capătul a câteva săptămâni sau luni, călătorul, nedepinzând de un loc mai mult decât de altul, se deplasează încet, ani în șir, dintr-o parte a globului în alta. I-ar fi fost greu să spună, dintre numeroasele locuri unde trăise, care era acela unde se simțea cel mai acasă. Înaintea războiului, Europa și Orientul Apropiat, în timpul războiului, Indiile Occidentale și America de Sud. Iar ea, fără a-i reproșa lucrul acesta prea des sau cu prea multă amărăciune, îl însoțise peste tot.

Din 1939, acum era pentru prima dată când traversau Atlanticul; aveau o sumedenie de bagaje și intenția fermă de a se ține cât mai departe de locurile atinse de război. Căci, mai susținea el, încă o deosebire importantă între turist și călător este aceea că primul își acceptă propria civilizație fără tăgadă; nu tot așa călătorul, care o compară cu celelalte și respinge acele elemente pe care nu le găsește pe plac. Iar războiul era o fațetă a acelei epoci mecaniciste pe care voia s-o dea uitării.

La New York descoperiseră că Africa de Nord era unul din puținele locuri spre care mai puteau să călătorească. Din vizitele precedente făcute pe vremea studenției sale la Paris și Madrid, părea locul potrivit pentru a rămâne un an sau doi; în orice caz era lângă Spania și Italia, așa încât ar fi putut oricând să traverseze Mediterana dacă lucrurile nu ar fi mers bine. Cu o zi înainte, micul cargobot îi scuiase din confortabila lui burtă, transpirați și îngrijorați până la enervare, direct pe docurile încinse unde, o bună bucată de vreme, nimeni nu le acordă nici cea mai mică atenție. Pe când stătea așa sub soarele torid, fu cât pe-acți să se îmbarce din nou, interesându-se de posibilitatea

continuării călătoriei până la Istanbul, dar nu ar fi putut face acest lucru ieșind în același timp basma curată, atâta vreme cât *el* fusese acela care îi ademenise să vină în Africa de Nord. Așa că își compuse pe loc un aer degajat, măsurând docul de la un capăt la altul și făcând câteva remarci rezonabil de neplăcute în legătură cu acel colț de lume; după care, considerând că și-a făcut într-un fel datoria, se decise în taină să o pornească înspre inima ținutului cât mai repede.

Atunci când nu vorbea, celălalt bărbat de la masă obișnuia să fluiere încet mici melodii fără noimă. Era cu câțiva ani mai tânăr, mai solid și surprinzător de chipeș, ca un actor din epoca de declin a Paramount-ului, după cum fata i-o spunea adesea. Chipul lui neted nu avea îndeobște nici o expresie, însă trăsăturile erau astfel dispuse încât, atunci când era destins, ele sugerau un fel de mulțumire blajină.

Priviră afară, în amiaza prăfuită a străzii.

— Și pe-aici și-a pus amprenta războiul.

Micuță și blondă, cu tenul măsliniu, fata reușea să fie mai mult decât doar drăguță prin intensitatea privirii ei. Din clipa în care zăreai ochii aceia, restul figurii devenea vag, iar când mai târziu încercai să-ți amintești chipul, doar violența pătrunzătoare și ușor nedumerită a ochilor mari îți revenea în minte.

— Normal. Pe-aici au trecut trupele timp de-un an și mai bine.

— Mă gândeam că poate-a mai rămas vreun loc pe lumea asta pe care să nu-l fi atins.

Asta o spusese pentru a-l îmbuna pe soțul ei, căci îi părea rău de cum se purtase cu el când cu hărțile despăturite. Dându-și seama, dar neînțelegând de ce o făcea, el nu îi acordă nici o atenție.

Celălalt începu să râdă cu un aer protector, iar el i se alătură.

— Ca să-ți faci ție plăcere, nu? spuse soțul ei.

— Pentru amândoi. Doar urăști acest lucru la fel de mult ca mine.

— Care lucru? întrebă el, apărându-se. Dacă te referi la mizeria asta pestriță care are pretenția să se numească oraș, atunci sunt de acord. Dar să fiu al naibii dacă nu e mai bine aici decât acasă.

Ea se grăbi să încuviințeze.

— Ah, bineînțeles. Dar nu mă refeream la locul ăsta sau la vreun loc anume. Mă refeream la toate lucrurile oribile care apar peste tot, după fiecare război.

— Hai, zău, Kit, spuse celălalt. Doar nu-ți aduci aminte de nici un alt război.

Ea nu-l băgă în seamă.

— Populația fiecărei țări seamănă tot mai mult cu populația oricărei alteia. N-are nici personalitate, nici frumusețe, nici idealuri, nici cultură – nimic, nimic.

Soțul ei se întinse și o bătu ușor peste mână.

— Ai dreptate, ai dreptate, spuse el zâmbind. Totul e din ce în ce mai cenușiu. Dar cred că unele locuri vor rezista acestei maladii mai mult decât crezi. Uite, de pildă, aici

în Sahara...

Vizavi, un aparat de radio transmitea zbieretele isterice ale unei soprane de coloratură. Kit se înfioră.

— Atunci haideți mai repede acolo, spuse ea. Poate scăpăm de-așa ceva.

Ascultară fascinați pe măsură ce aria, apropiindu-se de final, făcea obișnuitele pregătiri pentru inevitabila acută ce i-ar fi pus capăt. Kit spuse numaidecât:

— Acum că s-a terminat, trebuie neapărat să mai iau o sticlă de Oulmès.

— Dumnezeu, mai ai chef de gazul ăla? O să-ți iei zborul.

— Știu, Tunner, spuse ea, dar am obsesia asta cu apa. La orice m-aș uita, imediat mi se face sete. Îmi vine să urc din nou pe vapor și să stau acolo. Nu pot să beau altceva pe caniculă.

— Încă un Pernod? îl întrebă Tunner pe Port.

Kit se strâmbă.

— Dacă ar fi Pernod adevărat...

— Nu e rău, spuse Tunner când chelnerul puse o sticlă de apă minerală pe masă.

— *Ce n'est pas du vrai Pernod?*¹

— *Si, si, c'est du Pernod*², spuse chelnerul.

— Să mai luăm un rând, spuse Port.

Se uită sastisit în paharul său. Chelnerul plecă fără ca nimeni să scoată o vorbă. Soprana atacă o altă arie.

— A pornit-o! strigă Port.

Pentru o clipă, huruitul unui tramvai și clopoțelul lui trecând prin dreptul terasei acoperiră muzica. Pe sub copertina de pânză zăriră vehiculul descoperit traversând piața în plin soare. Era înțesat de oameni zdrențăroși.

Port spuse:

— Am avut un vis ciudat azi-noapte. Am tot încercat să mi-l amintesc și abia adineauri am reușit.

— Nu! strigă Kit tare. Visele sunt atât de plicticoase! Te rog!

— Nu vrei să-l auzi! râse el. Dar am de gând să vi-l spun *oricum*.

Rosti ultimul cuvânt cu o ferocitate care se voia prefăcută, dar când Kit se uită la el simți că, de fapt, el nu făcuse decât să disimuleze violența pe care o resimțea. Ea renunță să mai spună lucrurile ucigătoare care-i stăteau pe limbă.

— O să fiu scurt, zâmbi el. Știu că-mi faceți o favoare că mă ascultați, dar nu mi-l pot aminti decât gândindu-mă la el. Era ziua-n amiaza mare și eram într-un tren care mergea din ce în ce mai repede. Atunci mi-am zis: „O să intrăm într-un pat mare cu cearșafurile toate ca niște munți“.

Tunner spuse șmecher:

— Consultă *Dicționarul țigănesc de vise* al lui Madame La Hiff.

— Gura. Și mă gândeam că, dacă aș fi vrut, aș fi putut trăi din nou – aș fi luat-o cu începutul, ajungând până în prezent, ducând exact aceeași viață până în cele mai mici amănunte.

Kit închise ochii nefericită.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Consider că este extrem de lipsit de tact și de egoist din partea ta să insiști în direcția asta, știind cât de tare ne plictisește.

— Dar eu mă distrez de minune. Radia. Și pun pariu că Tunner vrea să audă, oricum. Nu-i așa?

Tunner zâmbi.

— Visele sunt slăbiciunea mea. O știu pe La Hiff a mea pe dinafară.

Kit deschise un ochi și-l privi. Sosiră băuturile.

— Așa că mi-am zis: „Nu! Nu!“. Nu puteam suporta ideea de a retrăi, cu *de-amănuntul*, toate spaimile și durerile acelea cumplite. Și-atunci, fără nici un motiv, m-am uitat pe fereastră la copacii ăia și m-am trezit spunând: „Da!“. Pentru că știam că vreau să trec din nou prin toate doar ca să miros încă o dată primăvara așa cum mirosea când eram copil. Dar atunci mi-am dat seama că e prea târziu pentru că, pe când mă împotriveam spunând „Nu! Nu!“, îmi sfărâmasem incisivii în gură de parcă ar fi fost din ghips. Trenul se oprise, iar eu îmi țineam dinții în palme și-am început să plâng. Știți cum e când plângi în somn și ți se pare că patul se zguduie ca la cutremur?

Kit se ridică de la masă cu stângăcie și se duse spre o ușă pe care scria *Dames*. Plângea în hohote.

— Las-o în pace, îi spuse Port lui Tunner, care se arătă îngrijorat. E epuizată. Căldura asta o termină.

III

Stătea în pat citind, îmbrăcat doar în șort. Ușa dintre camerele lor era deschisă, ferestrele de asemenea. Pe deasupra orașului și a golfului farul își rotea raza în cercuri largi și lente și peste traficul discontinuu o sonerie electrică țârâia fără încetare.

— Țsta e filmul de-alături? strigă Kit.

— Probabil, spuse el absent, citind mai departe.

— Mă-ntreb care-o fi.

— Cum? Lăsă cartea din mâini. Să nu-mi spui că ai chef să mergi!

— Nu.

Părea nesigură.

— Pur și simplu mă-ntrebam.

— Îți spun eu ce e. E un film în arabă care se numește *Logodnică de închiriat*. Așa zice subtitlul.

— De necrezut.

— Așa e.

Intră în cameră cu gândul aiurea, trăgând din țigară și se învârti în loc preț de un minut sau două.

— Ce mai e? întrebă el.

— Nimic. Se opri. Doar că nu prea sunt în apele mele. Nu trebuia să povestești visul ăla de față cu Tunner.

Nu îndrăzni să-i spună: „Și de asta plângeai?“. Dar îi spuse:

— *De față* cu el! I l-am spus lui, așa cum ți l-am spus și ție. Ce-i un vis? Dumnezeu mare, nu mai lua totul așa în serios! Și de ce n-ar fi trebuit să-l audă și el? Ce-are Tunner? Îl știm de cinci ani de zile.

— E-așa o gură spartă, doar știi și tu. N-am încredere în el. Întotdeauna le-nflorește și face din țânțar armăsar.

— Dar cu cine-o să ne bârfească aici, mă rog? spuse Port, exasperat.

La rândul ei, Kit păru sâcâită.

— Ei, nu aici! i-o reteză ea. Uiți că-ntr-o bună zi o să ne întoarcem la New York?

— Bine, bine, așa e. E greu de crezut, dar cred că așa va fi. Bun. Și ce e așa de groaznic dac-o să-și amintească fiecare mic amănunt și-o să-l povestească celor pe care-i știm?

— E un vis atât de umilitor. Nu-ți dai seama?

— Ei, rahat!

Se lăsă o tăcere.

— Umilitor pentru cine? Pentru tine sau pentru mine?

Ea nu răspunse. El continuă:

— Ce-ai vrut să spui, că n-ai încredere în Tunner? În ce sens?

— Ah, nu că n-aș avea încredere. Dar nu m-am simțit niciodată în largul meu cu el. N-am simțit niciodată că ar fi un prieten apropiat.

— Asta-i bună, acum că tot suntem aici cu el!

— Ah, nu mă deranjează. Îmi place foarte mult. Nu mă înțelege greșit.

— Dar ai vrut să spui ceva.

— Bineînțeles c-am vrut să spun ceva. Dar nu e important.

Se întoarse în camera ei. El rămase o clipă, uitându-se în tavan, cu o expresie nedumerită pe chip.

Se apucă din nou să citească, apoi se opri.

— Sigur nu vrei să vezi *Logodnică de închiriat*?

— Sunt absolut sigură.

Închise cartea.

— Cred c-o să ies să mă plimb vreo jumătate de oră.

Se ridică, își puse o cămașă sport și o pereche de pantaloni de bumbac în dungii albastre și albe, se pieptăna. Ea, în camera ei, ședea lângă fereastră, pilindu-și unghiile. El se aplecă și-o sărută pe ceafă, unde părul ei blond mătășos suia în șuvițe vălurite.

— E nemaipomenită chestia asta cu care te-ai dat. Ai luat-o de-aici? O miroși tare, demonstrativ. Apoi vocea lui se schimbă, când rosti: Dar ce-ai vrut să spui cu Tunner?

— Ah, Port, pentru numele lui Dumnezeu! *Încetează* cu asta!

— Cum zici tu, puișor, spuse el supus, sărutându-i umărul. Și, cu o inflexiune de prefăcută inocență: Pot măcar să mă *gândesc* la asta?

Ea nu spuse nimic până când el ajunsese la ușă. Atunci își înălță bărbia și, cu ciudă în glas:

— În definitiv, e mai mult treaba ta decât a mea.

— Ne vedem mai târziu, spuse el.

IV

Rătăci pe străzi, căutându-le fără să-și dea seama pe cele mai întunecoase, fericit că e singur și că simte aerul nopții pe față. Străzile erau aglomerate. Oamenii se ciocneau de el în timp ce treceau, se hlizeau din pragul ușilor și de la ferestre, vorbeau tare despre el – nu putea ști, de pe chipul lor, dacă din simpatie sau nu – și uneori se opreau numai ca să-l privească mai bine.

„Cât de prietenoși sunt? Fețele lor sunt ca niște măști. Arată toți de parcă ar avea o mie de ani. Puțina energie de care dispun nu e decât dorința oarbă și colectivă de a trăi, de bine ce nici unul dintre ei nu mănâncă destul pentru a prinde puteri. Dar ce cred oare despre mine? Nimic, probabil. Mi-ar sări vreunul în ajutor dacă aș avea un accident? Sau aș zăcea aici în stradă până ce m-ar găsi poliția? Dar *ce motiv* ar avea, oricare din ei, să mă ajute? Nu mai au nici o religie. Sunt musulmani sau creștini? Ei înșiși habar n-au. N-au habar decât de bani, și-atunci când fac rost nu vor decât să mănânce. Și ce e rău în asta? De ce am asemenea resentimente față de ei? E sentimentul de vinovăție că mănânc pe săturate și că sunt sănătos? Dar suferința este împărțită în mod egal între toți oamenii; fiecare are aceeași povară de dus.“ Emoțional vorbind, simțea că această ultimă idee nu era adevărată, dar pentru moment era

necesar să creadă așa: nu e întotdeauna ușor să suporti uităturile celor flămânzi. Putea, gândindu-se astfel, să rățăcească în continuare pe străzi. Era ca și cum fie el, fie ei n-ar fi existat. Amândouă presupunerile erau posibile. La prânz, camerista spaniolă de la hotel îi spusese: „*La vida es pena*“³. „Bineînțeleș“, replicase el, simțind că e fals chiar atunci când vorbește, întrebându-se dacă un american ar putea să accepte cu adevărat o definiție a vieții care o face sinonimă cu suferința. Dar pe moment fusese de acord cu felul ei de a simți pentru că era bătrână, ofilită și-atât de evident o femeie din popor. Ani de zile una dintre superstițiile sale fusese că realitatea și percepția reală nu erau de găsit decât în conversațiile claselor truditoare. Deși acum vedea limpede că formulele lor de gândire și expresie erau tot atât de stricte și de prestabilite și, în consecință, tot atât de îndepărtate de orice exprimare profundă a adevărului ca și cele ale oricărei alte clase, adesea se trezea că așteaptă încă, crezând fără nici un temei că gurile lor ar putea să mai dea naștere unor nestemate de înțelepciune. În timp ce mergea, nervozitatea îi deveni brusc manifestă, observând că arătătorul mâinii lui drepte trasa rapid o serie de opturi. Oftă și își impuse să se abțină.

Starea lui de spirit se mai îmbunătăți în momentul în care ajunse într-o piață relativ luminată. Cafenelele înșirate pe toate cele patru laturi ale acesteia își scosese mesele și scaunele nu numai pe trotuar, ci și în stradă, astfel încât era imposibil să treacă vreun vehicul fără să dea peste ele. În mijlocul pieței era un mic parc cu patru platani ornamentali, care fuseseră tunși ca să arate ca niște umbrele deschise. Pe sub copaci, o haită de vreo zece-cincisprezece câini mai mici și mai mari se hârjonea, dându-i ocol și lătrând nebunește. Își croi drum încet de-a curmezișul pieței, încercând să evite câinii. Pe când mergea atent de-a lungul copacilor, realizează că la fiecare pas strivea ceva sub tălpi. Pământul era acoperit de insecte mari; elitrele lor tari se spărgeau cu mici explozii, perceptibile chiar și-n vacarmul pe care-l făceau câinii. Era conștient că, în mod normal, contactul cu un asemenea fenomen l-ar fi umplut de dezgust, dar în seara aceasta simți, inexplicabil, un triumf pueril. „Sunt într-o stare proastă, și ce-i cu asta?“ Cei câțiva oameni risipiți pe la mese erau destul de tăcuți, dar când apucau să vorbească auzea toate cele trei limbi vorbite în oraș: araba, spaniola și franceza.

Strada începu să coboare încet; acest lucru îl surprinse, căci își închipuise că întregul oraș era construit pe dâmbul din dreptul portului, iar el alesese cu bună știință porțiunea opusă cheiului pentru a se plimba. Mirosurile din aer deveniră tot mai puternice. Erau felurite, însă toate reprezentau un anumit soi de murdărie. Această apropiere de un element într-o câțiva interzis ajută bunei lui dispoziții. Se abandona plăcerii perverse pe care-o găsea în a pune mecanic un picior înaintea celuilalt, deși era cât se poate de conștient că-i obosit. „La un moment dat o să mă trezesc făcând stângamprejur și-ntorcându-mă“, se gândi. Dar nu mai devreme, pentru că nu era în stare să ia această hotărâre. Amâna impulsul de a se întoarce pe propriile urme de la o clipă la

alta. În cele din urmă, încetă să mai fie surprins: o viziune incertă începu să-i dea târcoale. Era Kit, așezată la fereastra deschisă, pilindu-și unghiile și privind peste oraș. Și cum, în minutele care urmară, această imagine îi reveni cel mai des, se simți în mod inconștient protagonistul acelei scene, iar Kit era spectatoarea ei. Validitatea existenței lui în acel moment se baza pe ipoteza că ea nu se mișcase, că stătea în continuare acolo. Era ca și cum ea l-ar fi putut încă vedea de la fereastră, așa mic și îndepărtat cum era, bătând ritmic străzile orașului în sus și în jos, prin umbră și lumină; era ca și cum numai ea ar fi știut momentul în care el s-ar fi întors, revenind pe drumul spre hotel.

Felinarele erau mult mai răzlețe acum, iar străzile nu mai erau pavate. Încă se mai vedeau copii în jurul canalelor, jucându-se în gunoi și zbierând ascuțit. Deodată o pietricică îl izbi în spinare. Se răsuci în loc, însă era prea întuneric ca să vadă de unde fusese aruncată. Câteva clipe mai târziu, o altă piatră, azvârlită din față, îl lovi în genunchi. Văzu, în umbră, un grup de copii adunându-se înaintea lui. Alte pietre căzură din direcția opusă, de astă dată fără a-l atinge. Când ajunse dincolo, într-un loc unde era lumină, se opri și încercă să urmărească cele două grupuri în acțiune, dar copiii dispăruseră iute în întuneric, așa că porni din nou mai departe, cu același mers mecanic și ritmic de mai înainte. Un vânt cald și uscat, venind din beznă și măturând strada, îl izbi drept în față. Adulmecă frânturile de mister pe care le purta și iarăși simți o neobișnuită exaltare.

Deși strada devenea din ce în ce mai puțin urbană, nu părea să se termine; coșmeliile continuau să se înșiruie de ambele părți. Dincolo de un anumit punct nu se mai zăreau lumini, iar locuințele zăceau în întuneric. Suflând dinspre sud, vântul mătură înălțimile aride ale munților din fața lui, care însă nu se vedeau, trecând pe deasupra vastelor *sebkha*⁴ ce mărgineau orașul și ridicând perdele de praf ce se înălțau pe culmile dealului pentru a se pierde în aer deasupra portului. Se opri. Ultima periferie posibilă se înnodase în firul străzii. Dincolo de cea din urmă magherniță, gunoiul și pietrișul drumului coborau abrupt în trei direcții. În bezna de dedesubt se întrezăreau forme colțuroase, ca de canion. Port își înălță privirea spre cer: dâra de pulbere a Căii Lactee semăna cu o crăpătură imensă de-a curmezișul boltei ce lăsa să se filtreze plăpânda lumină albă. Auzi în depărtare zgomotul unei motociclete. Când acesta încetă, nu se mai auzi nimic decât poate vreun cocoș al cărui țipăt aducea cu sunetele înalte ale unei melodii repetate, în care toate celelalte note erau surde.

Începu să coboare de-a lungul malului drept, alunecând printre scheletele de pești și pietriș. Când ajunse jos, pipăi cu mâna o stâncă ce părea curată și se așeză pe ea. Duhoarea era copleșitoare. Aprinse un chibrit, văzu că pământul era acoperit cu pene de pasăre și coji de pepene. Ridicându-se, auzi pași deasupra lui, la capătul străzii. O siluetă stătea pe buza taluzului. Nu scotea nici un cuvânt, dar Port era convins că îl văzuse, îl urmărise și deci știa că era acolo. Silueta aprinse o țigară, și în acea fracțiune

de secundă Port văzu un arab cu o *chechia*⁵ pe cap. Chibritul, aruncat în aer, trasă o parabolă efemeră, chipul dispăru și rămase doar capătul înroșit al țigării. Cocoșul cântă de câteva ori. În cele din urmă, omul strigă:

— *Qu'est-ce ti cherches là?*⁶

„Acum începe buclucul“, gândi Port și nu se mișcă.

Arabul așteaptă câtva timp. Se apropie de marginea pantei. O cutie de conserve se rostogoli cu zgomot până la picioarele stâncii pe care ședea Port.

— *Hé! M'sieu! Qu'est-ce ti vo?*⁷

Se hotărî să răspundă. Franceza lui era bună.

— Cine? Eu? Nimic.

Arabul sări malul și se propti în dreptul lui. Cu gesturi caracteristice de nerăbdare, aproape indignat, își continuă interogatoriul. Ce cauți aici de unul singur? De unde vii? Ce vrei? Cauți ceva? La care Port răspunse fără vlagă: Nimic. De acolo. Nimic. Nu.

O clipă arabul tăcu, încercând să se hotărască ce direcție să dea dialogului. Trase de câteva ori furios din țigară, până când aceasta scăpără puternic, apoi o azvârli în întuneric și respiră fumul.

— Vrei să faci o plimbare? spuse el.

— Cum? O plimbare? Unde?

— Încolo.

Arată cu brațul spre munți.

— Ce e acolo?

— Nimic.

Se lăsă din nou o tăcere între ei.

— Îți fac cinste cu un pahar, spuse arabul. Și imediat adăugă: Cum te cheamă?

— Jean, spuse Port.

Arabul repetă numele de două ori, de parcă i-ar fi cântărit meritele.

— Eu, bătându-se pe piept, Smail. Ei, mergem și bem?

— Nu.

— De ce nu?

— N-am chef.

— N-ai chef. Dar de ce ai chef?

— De nimic.

Dintr-odată conversația se derulă de la capăt. Doar inflexiunea, acum cu adevărat scandalizată, a vocii arabului era diferită:

— *Qu'est-ce ti fi là? Qu'est-ce ti cherches?*

Port se ridică și începu să urce povârnișul, dar se dovedi a fi greu. Aluneca tot timpul înapoi. Îndată arabul se apropie de el, trăgându-l de mână.

— Unde mergi, Jean?

Fără să-i răspundă, Port făcu un mare efort și ajunse în vârf.

— *Au revoir*⁸, strigă el, luând-o repede pe mijlocul drumului.

Auzi un cățarat disperat în spatele lui; într-o secundă omul era lângă el.

— Nu m-ai așteptat, spuse el pe un ton supărat.

— Nu. Ți-am spus la revedere.

— Vin cu tine.

Port nu răspunse. Merse o bună bucată de vreme în tăcere. Când ajunseră la primul felinar, arabul se căută în buzunar și scoase un portofel uzat. Port îl privi și-și continuă drumul.

— Uite, strigă arabul, fluturându-i-l în fața ochilor.

Port nu se uită.

— Ce e? spuse el sec.

— Am fost în al cincilea batalion de trăgători de elită. Uită-te la documente! Uite! O să vezi!

Port grăbi pasul. În curând, strada începu să se populeze. Nimeni nu se hlizi la ei. Ai fi zis că prezența arabului lângă el îl făcuse invizibil. Dar acum nu mai era atât de sigur care era drumul bun. Iar asta nu trebuia să se vadă în nici un chip. Continuă să înainteze ca și cum nu avea nici o îndoială în privința drumului. „Peste culmea dealului și apoi în jos“, își spuse el, „n-am cum să mă rătăcesc“.

Totul arăta diferit: casele, străzile, cafenelele, chiar și dispunerea orașului față de deal. În loc să găsească o creastă de unde să înceapă coborâșul, descoperi că aici străzile duceau toate în sus, în orice parte s-ar fi răsucit; pentru a coborî ar fi fost nevoie să se întoarcă. Arabul pășea solemn lângă el, când alături, când ușor în urmă, dacă nu era loc pentru amândoi. Nu mai încerca să intre în vorbă cu el; Port observă cu ușurare că gâfâia puțin.

„Aș putea să-l plimb așa toată noaptea“, se gândi, „dar cum naiba mai ajung la hotel?“

Brusc se treziri pe o stradă care se dovedi a fi de fapt un gang. Deasupra capetelor zidurile opuse se proiectau în afară, aproape îmbucându-se. O clipă, Port ezită; nu era genul de stradă pe care ar fi vrut să se aventureze, iar în plus era cât se poate de clar că nu ducea spre hotel. În acest scurt răstimp arabul preluă conducerea. Spuse:

— Nu cunoști strada asta? Se cheamă Rue de la Mer Rouge. O știi? Vino. Există *cafés arabes* pe-aici. Sunt foarte aproape. Vino.

Port stătea în cumpănă. Voia cu orice preț să pară familiarizat cu orașul.

— *Je ne sais pas si je veux y aller ce soir*⁹, gândi el cu glas tare.

Arabul începu să-l tragă energic de mânecă.

— *Si, si!* țipă el. *Viens!*¹⁰ Îți fac cinste cu un pahar.

— Nu beau. E foarte târziu.

În apropiere, două pisici începură să miorlăie una la alta. Arabul scoase un sâsâit și bătu din picior; pisicile o luară la goană care-ncotro.

— Atunci o să bem ceai, continuă el.

Port oftă.

— *Bien*¹¹, spuse el.

Cafeneaua avea o intrare complicată. Pătrunseră printr-o ușă joasă și arcuită într-un hol întunecos și apoi într-o mică grădină. Aerul era îmbălsămat cu mirosul crinilor, dar în același timp se făcea simțit un iz acru de canalizare. Traversară grădina prin întuneric și urcară o lungă scară de piatră. Sunetul în *staccato* al unei tobe răsună deasupra, bătând un ritm leneș peste o mare de glasuri.

— Ne așezăm afară sau înăuntru? întrebă arabul.

— Afară, zise Port.

Simțea mirosul ațâțător al fumului de hașiș și, fără să vrea, își netezi părul când ajunseră la capătul scării. Arabul observă chiar și acest mic gest.

— Aici nu sunt doamne, știi.

— Ah, știu.

Zări printr-o ușă un lung șir de camere strâmte, puternic luminate, iar bărbații ședeau peste tot pe rogojinile care acopereau pardoseala. Toți purtau fie turbane albe, fie *chechia* roșii pe cap, un amănunt care dădea scenei un aspect atât de marcat de omogenitate, încât Port exclamă: „Ah!“ când trecură prin dreptul ușii. Când se opriră, pe terasă la lumina stelelor, în timp ce se auzea un *oud* ciupit leneș în întuneric, îi spuse tovarășului său:

— Dar nu știam că mai există așa ceva în oraș.

Arabul nu înțelese.

— Așa? repetă el. Cum adică?

— Un loc plin numai cu arabi. Ca aici înăuntru. Credeam că toate cafenelele sunt ca acelea de pe stradă, amestecate; evrei, francezi, spanioli, arabi, toți laolaltă. Credeam că războiul a schimbat totul.

Arabul începu să râdă.

— Războiul a fost rău. Mulți oameni au murit. Nimic de mâncare. Asta-i tot. Cum ar putea să schimbe asta cafenelele? Oh, nu, prietene. E la fel ca întotdeauna. O clipă mai târziu, spuse: Deci n-ai mai fost pe-aici de la război! Dar ai fost aici înainte de război?

— Da, spuse Port.

Era adevărat; petrecuse odată o după-amiază în oraș, pe când vaporul lui făcuse o escală.

Ceaiul sosi; sporovăiră în timp ce-l sorbeau. Încet, imaginea lui Kit stând în fereastră prinse a se forma din nou în mintea lui Port. La început, când deveni conștient de ea, simți o remușcare. Apoi imaginația puse stăpânire pe el și-i văzu chipul palid de furie în

timp ce se dezbrăca azvârlindu-și desuurile cochete peste mobila din jur. Acum sigur era în pat, plictisită să-l mai aștepte. Ridică din umeri și deveni gânditor, clătinând ce mai rămăsese din ceai pe fundul paharului și urmărind cu privirea mișcarea circulară pe care o făcea.

— Ești trist, zise Smail.

— Nu, nu.

Ridică ochii zâmbind nostalgic, apoi continuă să privească în pahar.

— Viața e scurtă. *Il faut rigoler*¹².

Port își pierde răbdarea; nu era în dispoziția potrivită pentru filozofări de cafea.

— Da, știu, spuse el repezit și oftă.

Smail îl ciupi de braț. Ochii îi străluceau.

— Când plecăm de aici, te duc să vezi o cunoștință de-a mea.

— Nu vreau să-l cunosc, spuse Port, adăugând: Mulțumesc oricum.

— Ah, ești într-adevăr trist, râse Smail. E vorba de o fată. Frumoasă cum e luna.

Inima lui Port se opri.

— O fată, repetă el automat, fără a-și lua privirea de pe pahar.

Era încurcat să fie martorul propriei sale excitații interioare. Se uită la Smail.

— O fată? spuse el. Vrei să spui, o târfă.

Smail era ușor indignat.

— O târfă? Ah, prietene, nu mă cunoști. Nu ți-aș face cunoștință cu așa ceva. *C'est de la saloperie, ça*.¹³ Este o prietenă de-a mea, foarte elegantă, foarte drăguță. Când o s-o cunoști, o să vezi.

Interpretul de *oud* încetă să mai cânte. În cafea începuseră să strige numerele loto:

— *Ouahad aou tletine! Arbaine!*¹⁴

Port întrebă:

— Câți ani are?

Smail ezită.

— În jur de șaisprezece. Șaisprezece sau șaptesprezece.

— Sau douăzeci, sau douăzeci și cinci, sugeră Port cu un rânjet.

Iarăși Smail se indignă.

— Cum adică, douăzeci și cinci? Îți spun că are șaisprezece sau șaptesprezece. Nu mă crezi? Ascultă. O cunoști. Dacă nu-ți place, plătești doar ceaiul și plecăm. E bine așa?

— Și dacă îmi place?

— Ei, atunci faci ce-ți place.

— Dar o plătesc?

— Firește că o plătești.

Port începu să râdă.

— Și zici că nu e târfă.

Smail se aplecă spre el peste masă și spuse cu multă răbdare:

— Ascultă, Jean. E dansatoare. A sosit din *bled*¹⁵-ul ei din deșert acum câteva săptămâni. Cum ar putea să fie o târfă dacă nu e înregistrată și nu locuiește în cartier? Hm? Spune-mi! Tu o plătești pentru că-i ocupi timpul. Ea dansează în cartier, dar nu are nici cameră, nici pat acolo. Nu e o târfă. Și acum, putem să mergem?

Port se gândi îndelung, privi în sus spre cer, lăsă ochii în jos spre grădină și de jur-împrejurul terasei înainte de a răspunde:

— Da. Să mergem. Acum.

V

Când părăsi cafeneaua, i se păru că mergeau aproape în aceeași direcție din care tocmai veniseră. Era mai puțină lume pe străzi și aerul era mai răcoros. Merșeră o bucată bună prin Casbah, ieșind brusc de după un zid înalt într-o zonă deschisă ce se afla în afara lui. Aici era liniște și se vedeau stelele. Plăcerea pe care o simți în răcoarea neașteptată și ușurarea de a se găsi din nou în spațiu deschis, afară din casele joase și apăsătoare, îl făcură pe Port să întârzie cu întrebarea pe care o avea în minte: „Unde mergem?” Dar când își continuă drumul de-a lungul unui parapet, la marginea șanțului adânc și secătuit ce înconjura orașul, în cele din urmă îi dădu glas. Smail îi răspunse vag că fata locuia cu niște prieteni la marginea orașului.

— Dar suntem deja în afara lui, obiectă Port.

— Da, suntem afară, spuse Smail.

Era cât se poate de limpede că acum devenise evaziv; felul lui de a fi se schimbase din nou. Începuturile intimității dintre ei dispăruseră. Lui Port i se păru din nou că este acea siluetă anonimă și întunecată ce se aplecase deasupra lui la marginea gropii de gunoi, trăgând dintr-o țigară scăpărătoare. *Poți încă să-i pui capăt. Oprește-te din mers. Acum.* Dar ritmul egal și combinat al pașilor lor pe pietre era prea puternic. Parapetul făcea un cot larg, iar dedesubt pământul se prăvălea abrupt într-un întuneric și mai profund. Șanțul se sfârșise câteva zeci de metri mai în urmă. Acum erau pe culmea cea mai înaltă a unei văi deschise.

— Fortăreața turcească, remarcă Smail, bătând cu călcâiul în piatră.

— Uite ce e, începu Port înfuriat, unde mergem?

Privi buza munților neregulați și negri ce se profilau înaintea lor la orizont.

— Acolo jos.

Smail arată înspre vale. În clipa următoare se opri din mers.

— Uite treptele.

Se aplecară peste margine. O scară îngustă din fier era prinsă de o latură a zidului. Nu avea balustradă și ducea drept în jos, foarte abruptă.

— E mult de coborât, spuse Port.

— A, da, este fortăreața turcească. Vezi lumina aceea? Arată înspre un slab licăr roșu intermitent, chiar sub ei. În cortul acela locuiește.

— În cort!

— Acolo jos nu există case, doar corturi. Sunt o mulțime. *On descend?*¹⁶

Smail coborî primul, ținându-se aproape de zid.

— Încearcă să atingi pietrele, zise el.

Pe când se apropiau de sol, observă că lumina plăpândă era de fapt un rug gata să se stingă, construit în spațiul deschis dintre două corturi nomade. Smail se opri brusc să asculte. Se auzea un murmur nedeslușit de voci bărbătești.

— *Allons-y*¹⁷, mormăi el; după glas, părea satisfăcut.

Ajunseră la capătul scării. Simțiră pământul tare sub tălpi. În stânga lui, Port văzu silueta neagră a unei imense plante înflorite.

— Așteaptă aici, îi șopti Smail.

Port era pe punctul de a-și aprinde o țigară; Smail îl lovi peste mână furios.

— Nu! șopti el.

— Dar ce s-a-ntâmpat? începu Port, teribil de iritat de toată această atmosferă secretoasă.

Smail dispăru.

Sprijinindu-se de zidul rece de stâncă, Port se așteptă să audă o pauză în conversația monotonă și joasă, un schimb de saluturi, dar nu se întâmplă nimic. Glasurile continuau exact ca mai înainte, un curs neîntrerupt de sunete inexpressive. „Probabil că a intrat în celălalt cort“, se gândi el. O latură a cortului mai îndepărtat pâlpaia trandafirie în lumina rugului; dincolo de el era întuneric. Făcu câțiva pași de-a lungul zidului, încercând să zărească intrarea în cort, dar era de cealaltă parte. Atunci ciuli urechile la vocile dinăuntru, dar nu prinse nici una. Deodată, fără nici un motiv, auzi remarca pe care o făcuse Kit la despărțire, pe când ieșea din camera ei: „În fond, e mai mult problema ta decât a mea“. Nici acum cuvintele nu însemnau nimic special pentru el, dar își aminti tonul pe care le spusese: părea jignită și pusă pe harță. Și totul avea legătură cu Tunner. Se ridică. „Îi face curte tot timpul“, șopti el cu glas tare. Se întoarse brusc și se îndreptă spre scară, începând să urce. După șase trepte se opri și privi în jur. „Ce pot face în noaptea asta?“, își spuse. „Folosesc asta ca scuză pentru a o șterge de-aici, pentru că mi-e frică. La dracu', n-o s-o aibă niciodată.“

O siluetă ieși brusc dintre cele două corturi și alergă ușor până la picioarele scării.

— Jean! șopti aceasta.

Port rămase nemișcat.

— *Ah! Ti es là!*¹⁸ Ce cauți acolo sus? Vino!

Port se dădu încet jos. Smail se trase la o parte, îl luă de mână.

— De ce nu putem să vorbim? șopti Port.

Smail îi strânse brațul.

— Șșș! îi spuse el în ureche.

Ocoliră cortul cel mai apropiat, atingând în treacăt un mănunchi de scaieți înalți și-și croiră drum peste pietre până la intrarea în celălalt cort.

— Scoate-ți pantofii, îi ordonă Smail, dându-și jos sandalele.

„Nu-i o idee bună“, își zise Port.

— Nu, spuse el cu glas tare.

— Șșș! Smail îl împinse înăuntru, cu pantofii încă în picioare.

Partea centrală a cortului era destul de înaltă ca să stai în capul oaselor. O lumânare scurtă lipită de capacul unei lăzi de lângă intrare dădea o lumină slabă, lăsând partea de jos a cortului aproape în întuneric. Fâșii de rogojină fuseseră întinse pe jos, la întâmplare; obiecte zăceau aruncate peste tot, în mare dezordine. Nu era nimeni în cort care să-i aștepte.

— Stai jos, spuse Smail, făcând pe gazda. Eliberă bucata cea mai mare de rogojină de un ceas deșteptător, o cutie de sardele și o salopetă veche, incredibil de slinoasă. Port se așeză lipindu-și coastele de genunchi. Pe rogojina de lângă el stătea o ploscă ciobită de email, pe jumătate umplută cu un lichid întunecos. Peste tot erau bucăți de pâine mucegăită. Își aprinse o țigară fără să-i dea una și lui Smail, care se întoarse lângă intrare privind afară.

Și dintr-odată intră ea – o fată slabă, cu ochi mari și negri și un aer sălbatic. Era îmbrăcată în alb imaculat, cu un acoperământ alb pentru cap în formă de turban, care-i trăgea părul pe spate și-i accentua astfel tatuajele indigo de pe frunte. După ce intră în cort rămase nemișcată, privindu-l pe Port cu ceva din expresia, gândi el, pe care un taur o are în clipa în care se avântă pentru prima oară în lumina orbitoare a arenei. Erau uimire, teamă și o așteptare pasivă pe fața ei, care-l privea cuminte.

— Ah, iat-o! spuse Smail cu același glas șoptit. O cheamă Marhnia.

Așteptă o secundă. Port se ridică și făcu câțiva pași pentru a-i lua mâna.

— Nu vorbește franțuzește, explică Smail.

Fără să zâmbească, atinse ușor mâna lui Port cu mâna ei și duse degetele la buze. Înclinându-se, spuse abia șoptit:

— *Ya sidi, la bess âlik? Eglès, baraka 'aou 'fik.*¹⁹ Cu grațioasă demnitate și o deosebită modestie în mișcări, dezlipi lumânarea aprinsă de pe ladă și se duse până în fundul cortului, unde o pătură atârnată de tavan forma o parte din alcov. Înainte de a dispărea

după cea pătură, întoarse capul spre ei și spuse, gesticulând: *Agi! Agi menah!*²⁰

Cei doi bărbați o urmară în alcov, unde o saltea veche fusese așternută peste câteva cutii joase, în încercarea de a transforma locul într-un salon. Lângă divanul improvizat se afla o măsuță de ceai, iar pe covorașul de-alături câteva perne mici și cu gloduri. Fata așeză lumânarea pe pământul gol și începu să aranjeze pernele de-a lungul saltelei.

— *Essmah!*²¹ îi spuse ea lui Port, iar lui Smail: *Tsekellem bellatsi!*²² Apoi ieși.

El râse și o strigă cu voce joasă:

— *Fhemtek!*²³

Port era intrigat de fată, însă bariera limbilor îl irita, și era cu atât mai iritat cu cât Smail și cu ea puteau conversa în prezența lui.

— A ieșit să pregătească focul, spuse Smail.

— Bine, bine, spuse Port, dar de ce trebuie să vorbim în șoaptă?

Smail își rostogoli privirea înspre intrarea în cort.

— Bărbații din celălalt cort, spuse el.

Ea se întoarse, ducând un vas de pământ în care erau cărbuni aprinși. În timp ce fierbea apa și pregătea ceaiul, Smail o ținea de vorbă. Replicile ei erau tot timpul grave, vocea – șoptită, dar plăcut modulată. Lui Port i se păru că arată mai mult ca o tânără călugăriță decât ca o dansatoare de cafea. În același timp nu avea nici un pic de încredere în ea, mulțumindu-se să stea și să se minuneze de mișcările delicate ale degetelor ei agile pătate cu henna, în timp ce rupea cozile de mentă aruncându-le în micul ceainic.

După ce gustă ceaiul de câteva ori și-l găsi până la urmă pe placul ei, îi întinse fiecăruia un pahar și, cu un aer solemn, se așeză îndoindu-și un picior sub ea și începu să soarbă din pahar.

— Stai aici, spuse Port mângâind perna de lângă el.

Îl lăsă să înțeleagă că stătea foarte bine acolo unde era și-i mulțumi politicos. Întorcându-și atenția spre Smail, îl antrenă într-o discuție lungă, în cursul căreia Port continuă să-și soarbă ceaiul, încercând să se relaxeze. Avea sentimentul apăsător că zorii erau aproape – cu siguranță, nu mai era decât o oră sau două până se lumina, și simțea că tot acest timp era irosit. Se uită neliniștit la ceas; se oprise la două fără cinci. Dar ticăia încă. Cu siguranță, era mult mai târziu. Marhnia îi puse o întrebare lui Smail, ce părea să-l includă și pe Port.

— Vrea să știe dacă ai auzit povestea despre Outka, Mimouna și Aïcha, spuse Smail.

— Nu, spuse Port.

— *Goul lou, goul lou!*²⁴, îi spuse Marhnia lui Smail, dându-i ghes.

— Sunt trei fete de la munte, dintr-un loc în apropiere de *bled*-ul Marhniei și se numesc Outka, Mimouna și Aïcha.

Marhnia încuviință încet din cap, cu ochii ei mari și blânzi fixați asupra lui Port.

— Ele pleacă să-și încerce norocul în M'Zab. Cele mai multe fete de la munte pleacă la Alger, la Tunis ca să facă rost de bani, dar aceste fete, mai mult decât orice altceva, vor un singur lucru. Ele vor să bea ceaiul în Sahara.

Marhnia continuă să dea din cap; reușea să țină pasul cu povestirea doar datorită numelor de localități pe care Smail le pronunța.

— Înțeleg, zise Port, care habar n-avea dacă povestea era amuzantă sau tristă; era hotărât să fie cu băgare de seamă, să se prefacă a o savura la fel de mult pe cât ar fi vrut ea. Nu-și dorea decât să fie scurtă.

— În M'Zab toți bărbații sunt urâți. Fetele dansează în cafenelele din Ghardaia, dar ele sunt mereu triste; ele tot vor să ia ceaiul în Sahara.

Port se uită din nou la Marhnia. Era foarte serioasă. El încuviință din nou.

— Așa trec multe luni, și ele sunt încă în M'Zab, și ele sunt foarte, foarte triste, pentru că bărbații sunt toți urâți. Ei sunt foarte urâți acolo, ca porcii. Și ei nu le dau destui bani bietelor fete pentru ca ele să meargă să ia ceaiul în Sahara.

De câte ori spunea „Sahara“, pronunțând în felul arab, cu un accent vehement pe prima silabă, se oprea o clipă.

— Într-o zi vine un Targui, el e înalt și frumos, călare pe un frumos mehari; vorbește cu Outka, Mimouna și Aïcha, le spune despre deșert, acolo unde trăiește, *bled*-ul lui, și ele ascultă, și ochii lor sunt mari. Apoi spune: „Dansați pentru mine“, și ele dansează. Apoi face dragoste cu toate trei, îi dă un argint lui Outka, un argint lui Mimouna și un argint lui Aïcha. În zori încălecă pe mehariul lui și pleacă spre sud. După asta ele sunt foarte triste, și M'Zabii arată mai urâți ca oricând, și ele nu se gândesc decât la acel Targui înalt care trăiește în Sahara.

Port își aprinse o țigară; atunci observă că Marhnia se uită la el ca și cum ar aștepta ceva și-i întinse pachetul. Ea luă o țigară și, cu un clește grosolan, ridică elegant un cărbune încins până la capătul ei. O aprinse imediat, după care i-o întinse lui Port, luând-o pe a lui în schimb. El îi zâmbi. Ea se înclină aproape imperceptibil.

— Multe luni trec, și ele încă nu câștigă destui bani ca să meargă în Sahara. Ele au păstrat arginții, pentru că toate trei sunt îndrăgostite de Targui. Și ele sunt tot timpul triste. Într-o zi ele spun: „O să rămânem așa – mereu triste, fără să luăm vreodată ceaiul în Sahara –, așa că acum trebuie să plecăm oricum, chiar fără bani“. Și-și pun toți banii împreună, chiar cei trei arginți, și cumpără un ceainic și o tavă și trei pahare, și cumpără bilete de autobuz până la El Goléa. Și acolo nu mai au decât puțini bani, și-i dau pe toți unui *bachhamar* care merge cu caravana spre sud, în Sahara. Așa că el le lasă să meargă cu caravana lui. Și-ntr-o noapte, când soarele e gata să apună, ele ajung la marile dune de nisip și se gândesc: „Ah, acum suntem în Sahara; acum o să facem ceaiul“. Luna se urcă pe cer, toți bărbații au adormit în afară de cel care veghează. El stă cu cămilele și cântă la fluier.

Smail își flutură degetele în dreptul gurii.

— Outka, Mimouna și Aïcha se îndepărtează încet de caravană, cu tava și ceainicul și paharele lor. Ele se vor uita după cea mai înaltă dună, ca să vadă toată Sahara. Apoi vor face ceaiul. Ele merg timp îndelungat. Outka spune: „Văd o dună înaltă“ și ele merg până acolo și suie până în vârf. Atunci Mimouna spune: „Văd o dună acolo. E mai înaltă și putem vedea până în Salah de pe ea“. Așa că merg la ea, și e mult mai înaltă. Dar când ajung în vârf, Aïcha spune: „Uite! Acolo e cea mai înaltă dună. Se vede până la Tamanrasset. Acolo locuiește acel Targui“. Soarele s-a urcat pe cer și ele au mers mai departe. La amiază le era foarte cald. Dar ele au ajuns la dună și au urcat și au tot urcat. Când au ajuns în vârf erau foarte obosite și au spus: „O să ne odihnim puțin și apoi o să facem ceaiul“. Dar întâi au așezat tava și ceainicul și paharele. Apoi s-au întins și-au adormit. Și apoi – Smail se opri, uitându-se la Port – multe zile mai târziu trecea o altă caravană și un om a văzut ceva pe cea mai înaltă dună. Și când au urcat să vadă ce e, le-au găsit pe Outka, Mimouna și Aïcha; erau tot acolo, întinse la fel ca atunci când s-au așezat să doarmă. Și toate trei paharele – ridică propriul lui păhărel de ceai – erau pline de nisip. Așa și-au luat ele ceaiul în Sahara.

Se lăsă o tăcere prelungită. Era evident sfârșitul povestirii. Port se uită la Marhnia; aceasta încă dădea din cap, cu ochii fixați asupra lui. El se hotărî să încerce o remarcă:

— Este foarte tristă, spuse el.

Ea se interesă numaidecât la Smail ce spusese.

— *Gallik merhmoun bzeif*, traduse Smail.

Ea închise ușor ochii și continuă să dea din cap.

— *Ei oua!*²⁵ spuse ea, deschizându-i din nou.

Port se întoarse iute spre Smail.

— Ascultă, e foarte târziu. Vreau să fixez un preț cu ea. Cât ar trebui să-i dau?

Smail se arătă scandalizat.

— Nu poți să faci asta ca și cum ai avea de-a face cu o târfă! *Ci pas une putain, je t'ai dit!*²⁶

— Dar o plătesc dacă stau cu ea?

— Bineînțeles.

— Atunci vreau să aranjez acum.

— Nu pot să fac asta pentru tine, prietene.

Port dădu din umeri și se ridică.

— Trebuie să plec acum. E târziu.

Marhnia se uită iute de la unul la altul. Apoi îi spuse foarte șoptit un cuvânt sau două lui Smail, care se încruntă, dar ieși țanțoș din cort, căscând.

Stăteau amândoi pe divan. Era foarte frumoasă, foarte docilă, foarte înțelegătoare, și cu toate astea el nu avea încredere în ea. Refuză să se dezbrace complet, dar în gesturile

ei delicate de împotrivire întrezări cedarea finală, pentru a cărei provocare n-ar fi fost nevoie decât de timp. Treptat i-ar fi putut câștiga și încrederea; în noaptea asta n-ar fi putut obține decât ceea ce se subînțelegea de la bun început. Se gândi la asta pe când se întindea, scrutându-i chipul netulburat, apoi își aminti că în câteva zile pleca în sud, râse în sinea lui de un asemenea noroc și-și spuse: „Mai bine mai puțin decât nimic“. Marhnia se aplecă și stinse lumânarea între degete. O clipă fu liniște deplină, beznă deplină. Apoi simți brațele ei catifelate înconjurându-i gâtul și buzele ei pe frunte.

Aproape instantaneu, un câine începu să urla în depărtare. O vreme nu îl auzi; când își dădu seama, îl cuprinse tulburarea. Nu era cea mai potrivită muzică în acel moment. În curând se trezi imaginându-și că, undeva, Kit îl privește în tăcere. Această năzărire îl stimulează – urletul lugubru încetă să i se mai pară neliniștitor.

După mai puțin de un sfert de ceas se ridică și iscodi cu privirea în jurul păturii, în direcția ieșirii din cort; era încă întuneric. Deodată, dorința de a scăpa din locul acela puse stăpânire pe el. Se așeză pe divan și începu să-și aranjeze hainele. Cele două brațe se ridicară din nou, împreunându-se în jurul gâtului său. Le dădu la o parte cu hotărâre, bătându-le ușor în joacă. De data aceasta unul singur se înalță; celălalt se furișă înăuntrul sacoului și simți mângâierea sa pe piept. O indefinibilă mișcare greșită îl făcu să-și vâre și el mâna pentru a i-o prinde pe a ei. Portofelul era deja între degetele ei. I-l smulse și o împinse pe saltea.

— Ah! strigă ea foarte tare.

El se ridică și bâjbâi cu zgomot prin harababura de obiecte dintre el și ieșire. De data aceasta ea zbieră scurt, începură să se audă voci din celălalt cort. Cu portofelul în mână o zbughi afară, coti la stânga și începu să alerge înspre zid. Căzu de două ori, o dată când se lovi de o piatră și altă dată pentru că solul se povârnea neașteptat. Pe când se ridica a doua oară, văzu un bărbat venind dintr-o parte pentru a-l împiedica să ajungă la scară. El șchiopăta, dar aproape ajunsese. În fine, își atinse ținta. Tot timpul cât urcă scările i se păru că cineva, chiar în spatele lui, o să-l apuce de picior în secunda următoare. Plămâni lui erau o imensă păstaie dureroasă, gata să explodeze. Gura îi era deschisă, lăsată în jos, dinții încleștați, iar aerul șuiera printre ei în timp ce respira. La capătul scării se întoarse și, apucând un bolovan pe care nu putea să-l ridice, îl urni în cele din urmă, împingându-l în josul ei. Apoi trase aer adânc în piept și începu să alerge de-a lungul parapetului. Cerul se înseninase, se simțea prin toți porii, o imaculată claritate cenușie înălțându-se din spatele dealurilor joase dinspre răsărit. Nu putu să alerge foarte departe. Inima îi bătea până în tâmples. Știa că nu putea ajunge în oraș. În partea drumului ce se depărta de vale era un zid prea înalt ca să-l escaladeze. Dar câteva zeci de metri mai încolo fusese spartă o scurtă bucată de drum, și un taluz de pietre și gunoaie formau un pârleaz perfect. Traversă zidul și o luă înapoi în direcția din care venise, apoi o luă gâfâind iute în susul unei coline înțesate de acele paturi plate din

piatră care reprezintă mormintele musulmane. În fine, se așază un minut cu capul în mâini și deveni conștient de mai multe lucruri deodată: durerea din țeastă și din piept, faptul că pierduse portofelul și bubuitul puternic al propriei sale inimi care, cu toate acestea, nu îl împiedică să se gândească la vocile întărite ale următorilor săi, pe care i se păru că le aude o secundă mai târziu dinspre drum. Se ridică și o luă împleticit peste cripte. În cele din urmă, colina începu să coboare în cealaltă direcție. Se simți ceva mai în siguranță. Dar cu fiecare minut lumina zilei era mai aproape; le-ar fi fost ușor să distingă de la distanță silueta lui solitară rătăcind peste colină. Începu să alerge din nou, în josul colinei, mereu în aceeași direcție, clătinându-se din când în când, fără să-și ridice nici o clipă privirea de teamă să nu cadă; asta dură mult timp; cimitirul rămase în urmă. În fine, ajunse sus, într-un loc plin de tufișuri și de cactuși, dar de unde putea domina întreaga întindere înconjurătoare. Se ghemui acolo între tufișuri. Era liniște deplină.

Cerul era alb. Din când în când se ridica precaut și privea afară. Și astfel, când soarele răsări, se uită printre doi oleandri și-l văzu reflectat în roșu peste leghe întregi de nisip sclipitor așternut între el și munți.

VI

Kit se trezi nădușită, cu soarele dimineții revărsându-se dogoritor peste ea. Se ridică împleticindu-se, trase perdeaua și căzu iarăși în pat. Așternutul era ud în locul în care șezuse. Gândul la micul dejun îi întoarse stomacul pe dos. Erau zile când, din clipa în care ieșea din somn, putea să simtă sfârșitul atârând deasupra capului său ca un nor jos de ploaie. Zilele acelea erau greu de trecut, nu atât din cauza sentimentului de dezastru ce plutea în aer și de care era acut conștientă, cât din pricina faptului că sistemul ei de presimțiri, care îndeobște funcționa fără cusur, era dat peste cap. Dacă în zilele obișnuite, ieșind să facă târguieli, își sucea glezna sau se lovea în fluierul piciorului în vreo mobilă, era ușor să tragă concluzia că acea ieșire în oraș după cumpărături avea să fie un eșec dintr-un motiv sau altul, sau că ar fi de-a dreptul primejdios pentru ea să o întreprindă. Cel puțin, în acele zile știa să deosebească o presimțire bună de una rea. Dar celelalte zile erau înșelătoare, căci sentimentul destinului era atât de puternic, încât devenea o stare de conștiință ostilă, în urma sau în preajma ei, prevăzând încercările ei de a ocoli semnele nefaste și, astfel, cu atât mai eficientă în a-i întinde capcane. În felul acesta, ceea ce la prima vedere părea un semn prielnic putea să devină cu ușurință pur și simplu un fel de momeală ce o ademenea

într-o primejdie. În acest caz, de asemenea, glezna scrântită ar fi putut fi un lucru fără semnificație, întrucât i s-ar fi întâmplat numai cu scopul de a o împiedica să iasă, pentru a rămâne în schimb acasă unde boilerul ar fi explodat, casa ar fi luat foc sau o anumită persoană, pe care n-ar fi vrut s-o vadă, s-ar fi oprit să-i facă o vizită. Iar în viața ei personală, în legăturile cu prietenii, asemenea considerații atingeau proporții monstruoase. Era capabilă să stea toată dimineața, încercând să-și aducă aminte detaliile unei scurte scene sau conversații, pentru a putea să sucească în minte fiecare posibilă interpretare a fiecărui gest sau frază, orice expresie a feței sau inflexiune a vocii, împreună cu tot ce le însoțea. O mare parte a vieții ei era dedicată categorisirii acestor presimțiri. Și nu este de mirare că, atunci când descoperea că nu e cu puțință să exercite această funcție din cauza îndoielilor sale, abilitatea ei de a face mișcările obișnuite, de fiecare zi, era redusă la minimum. Era parcă atinsă de o ciudată paralizie. Nu mai reacționa defel; întreaga ei personalitate se retrăgea din scenă, avea un aer absent. În asemenea zile de fatalitate, prietenii care o cunoșteau mai bine obișnuiau să spună: „Ah, este una din *acele* zile ale lui Kit“. Dacă în astfel de zile era liniștită și părea foarte rezonabilă, asta nu se datora decât faptului că imita mecanic ceea ce considera a fi comportamentul rațional. Unul din motivele pentru care îi displăcea atât de mult să audă povestindu-i-se visele era că istorisirea lor îi aducea numaidecât în atenție conflictul care se dădea în ea însăși – lupta dintre rațiune și atavism. În discuțiile intelectuale ea era cea care propunea întotdeauna metoda științifică; în același timp era inevitabil ca ea să considere visul o prevestire.

O complicație în plus fu adusă acestei situații de faptul că reușea să traverseze multe alte zile, când o răzbunare venită de sus părea cea mai îndepărtată dintre posibilități. Fiecare semn era benefic; o aură nepământească de bunătate strălucea în spatele fiecărui obiect, fiecărei persoane sau circumstanțe. În acele zile, dacă își permitea să se poarte așa cum simțea, Kit putea fi cât se poate de fericită. Dar în ultimul timp începuse să considere că asemenea zile, care erau, evident, foarte rare, îi erau date numai pentru a o prinde pe picior greșit, așa încât să nu fie capabilă să reacționeze la semnele reale. O stare naturală de euforie se transforma astfel într-o proastă dispoziție nervoasă și ușor isterică. De multe ori se întrerupea în cursul unei conversații încercând să pretindă că remarcile ei fuseseră făcute cu ironie voită, când de fapt erau rostite cu tot veninul de care era capabilă o umoare bolnavă.

Cu toate acestea, era la fel de incomodată de ceilalți pe cât este o statuie de marmură de muștele care se cațără pe ea; deși, ca posibili aducători de evenimente nedorite sau mânuitori ai unor influențe nefavorabile în propria ei viață, ea acorda celorlalți supremă importanță. Obișnuia să spună: „Ceilalți îmi conduc viața“ și avea dreptate. Dar îi lăsa să facă acest lucru doar pentru că imaginația ei superstițioasă îi investise cu o importanță magică în privința destinului ei, și niciodată pentru că personalitățile lor îi

trezeau cine știe ce simpatie profundă sau înțelegere.

O bună parte din noapte și-o petrecuse trează, gândindu-se. Atunci când Port pune ceva la cale, în general intuiția ei îi spunea ceva. Își zicea întotdeauna că nu are importanță ce face, însă repetase de atâtea ori această frază în minte încât de mult era sceptică în privința adevărului ei. Nu fusese un lucru simplu să accepte că îi păsa de asta. Împotriva voinței ei se forță să admită că încă îi aparținea lui Port, deși acesta nu i-o pretindea – și că încă trăia într-o lume iluminată de raza îndepărtată a unui posibil miracol: el putea să se mai întoarcă la ea. O făcea să se simtă abjectă și de aceea, desigur, furioasă pe ea însăși conștiința faptului că totul depindea de el, că ea doar aștepta un capriciu neverosimil din partea lui, ceva ce, într-o măsură neprevăzută, l-ar fi adus înapoi. Era mult prea inteligentă pentru a face ea însăși cel mai mic efort în această direcție; chiar și procedeele cele mai subtile ar fi dat greș și acest lucru ar fi fost chiar mai rău decât să nu fi încercat niciodată. Totul se reducea la a sta ferm pe poziție, a fi acolo. Poate că într-o zi avea să o vadă. Între timp însă, atâtea luni prețioase își urmau cursul, irosite!

Tunner o plictisea pentru că, deși prezența și interesul lui în ce o privea ofereau o situație clasică pe care, dacă ar fi exploatat-o, ar fi dat niște rezultate pe care nimic altceva nu le-ar fi dat, se simțea din anumite motive incapabilă de a-i susține jocul. O plictisea de moarte; fără să vrea îl compara cu Port, și întotdeauna în avantajul lui Port. Pe când zăcea noaptea în pat gândindu-se, încercase neîncetat să-și îndrepte imaginația în asemenea fel încât să-l facă pe Tunner un obiect de interes. În mod evident, eșuase. Cu toate acestea, se hotărâse să încerce o relație mai intimă cu el, în ciuda faptului că își dădea seama, chiar în momentul în care lua această decizie, că ar fi fost nu numai o corvoadă absolut dezagreabilă, dar ar fi făcut-o, ca ori de câte ori făcea un lucru care-i pretindea un efort conștient, numai de dragul lui Port.

Se auzi o bătaie în ușa din hol.

— O, Doamne, cine e? spuse Kit cu glas tare.

— Eu.

Era vocea lui Tunner. Ca de obicei, enervant de veselă.

— Te-ai trezit?

Se răsuci în pat, făcând un zgomot care amesteca oftaturi, bătăi în pernă și scârțâieli de saltea.

— Nu chiar, se auzi într-un târziu geamătul ei.

— E cea mai bună oră a zilei. N-ar trebui s-o ratezi! strigă el.

Se lăsă o tăcere semnificativă, în cursul căreia ea își aduse aminte de hotărârea luată. Strigă, cu o voce de martiră:

— O clipă, Tunner.

— Bine!

O clipă, o oră – el ar fi așteptat, etalând același binevoitor (și fals, se gândi ea) zâmbet, când i-ar fi dat voie să intre, în cele din urmă. Își aruncă niște apă rece pe față, ștergându-se cu un prosop turcesc cam rupt, se rujă la repezeală și-și trecu pieptenele prin păr. Brusc frenetică, începu să se uite prin cameră după halatul de baie. Prin ușa întredeschisă de la camera lui Port zări halatul lui mare, de pluș alb, atârnat pe perete. Intră bătând rapid la ușă, văzu că nu era acolo și înșfăcă halatul. Când își legă cordonul în jurul mijlocului în fața oglinzii, se gândi satisfăcută că nimeni n-ar fi putut-o acuza de cochetărie că-și alesese un asemenea veșmânt. Îi atârna până la tălpi și trebui să întoarcă de două ori mânele ca să-și poată elibera mâinile.

Deschise ușa.

— Bună!

Zâmbetul era la locul lui.

— Bună, Tunner, spuse ea apatică. Intră.

Îi ciufuli părul cu mâna stângă când trecu pe lângă ea îndreptându-se spre fereastră, unde trase perdelele.

— Făceai o ședință de spiritism? Ah, acum te văd și eu.

Lumina crudă a dimineții inundă camera, dalele lustruite ale dușumelei reflectând soarele din tavan de parcă ar fi fost o apă.

— Ce mai faci? spuse ea cu un glas lipsit de inflexiuni în timp ce se așeza din nou în fața oglinzii, pieptănându-și părul ciufulit.

— Minunat.

Se hlizea la imaginea ei din oglindă, cu ochii strălucitori și chiar, observă ea cu dezgust, mișcându-și un anumit mușchi al feței care îi sublinia gropițele din obraji. „E atât de fals“, se gândi ea. „Ce naiba caută aici cu noi? Bineînțeles, e vina lui Port. El l-a încurajat să se târâie după noi.“

— Ce-a pățit Port azi-noapte? spunea Tunner. L-am cam așteptat, dar n-a apărut.

Kit se uită la el.

— L-ai așteptat? repetă ea, neîncrezătoare.

— În fine, aveam un fel de întâlnire la cafenea, știi care. Pentru un ultim păhărel. Dar ia-l de unde nu-i. M-am băgat în pat și-am citit până târziu. Până la trei nu venise.

Asta era absolut fals. De fapt, Port spusese: „Dacă mai ieși în seara asta, uită-te și la Eckmühl; s-ar putea să fii pe acolo“. Ieșise la puțin timp după Port, agățase o franțuzoaică și stătuse cu ea la hotelul ei până la cinci. Când se întorsese în zori, izbutise să se uite în camerele lor prin bolțile joase de sticlă și văzuse într-una patul gol, iar în cealaltă pe Kit adormită.

— Zău? spuse ea, întorcându-se spre oglindă. Atunci înseamnă că n-a dormit prea mult, pentru că deja a ieșit.

— Vrei să spui că încă nu s-a întors, spuse Tunner, privind-o intens.

Ea nu răspunse.

— Vrei să apeși pe butonul acela, te rog? spuse ea îndată. Cred c-o să iau o ceașcă de cicoare de-a lor și un corn din ăla de beton.

Când socoti că a trecut destul timp, se abătu prin camera lui Port și privi patul. Fusese pregătit pentru noapte și neatins de-atunci. Fără a ști foarte bine de ce, trase cearșafurile la o parte și se așază pe pat o clipă, săpând în perne cu mâinile. Apoi despături pijamaua întinsă și o făcu ghem, aruncând-o la picioarele patului. Servitorul bătu în ușa ei; se întoarse la ea în cameră și comandă micul dejun. Când servitorul plecă, închise ușa și se așază într-un fotoliu de lângă fereastră, fără să se uite afară.

— Știi, spuse Tunner meditând, m-am gândit foarte mult la asta în ultimul timp. Ești o persoană foarte curioasă. E greu să te înțeleagă cineva.

Kit plescăi exasperată.

— Of, Tunner! Nu mai încerca să faci pe interesantul. Imediat își reproșă faptul că îi arătase că-și pierduse răbdarea și adăugă, zâmbind: Pe tine nu te prinde deloc.

Jignirea de pe chipul lui se schimbă iute într-un rânjet.

— Nu, zău, vorbesc serios. Ești un caz fascinant.

Mânia o făcu să se bosumfle; era furioasă, nu atât de ceea ce spunea, deși i se părea o idioțenie, ci pentru că ideea de a fi nevoită să poarte o conversație cu el în acel moment era mai mult decât putea suporta.

— Probabil, spuse ea.

Micul dejun sosi. Rămase cu ea în timp ce-și bău cafeaua și ronțai cornul. Ochii ei luaseră o expresie visătoare, și el avu senzația că uitase cu totul de prezența lui.

Când aproape terminase micul dejun, se întoarse spre el și-i spuse politicoasă:

— Mă scuzi că mănânc.

El începu să râdă. Asta păru s-o surprindă.

— Grăbește-te! spuse el. Vreau să te scot la o plimbare înainte de-a se încălzi prea tare. Aveai o mulțime de lucruri pe listă și așa.

— Of! se văită ea. Nu mă simt...

Dar el o opri repede.

— Haide, haide. Te îmbraci. O să aștept în camera lui Port. O să închid chiar și ușa.

Ea nu știu ce să răspundă. Port nu-i dădea niciodată ordine; aștepta, sperând în felul ăsta să descopere ce-și dorea ea cu adevărat. Asta îi făcea viața și mai complicată, pentru că acționa rareori după propriile ei impulsuri, comportându-se în schimb conform sistemului ei complex de a ține o balanță între acele prevestiri ce trebuiau luate în seamă și cele care nu.

Tunner intrase deja în camera alăturată și închisese ușa. Kit se gândi cu satisfacție că avea să vadă așternutul de pe pat desfăcut. Pe când se dezbrăca, îl auzi fluierând. „Un anost, un anost, un anost!“, își spuse ea. În momentul acela cealaltă ușă se deschise;

Port stătea în hol, trecându-și mâna stângă prin păr.

— Pot să intru? întrebă el.

Îl privea încremenită.

— Evident că poți. Ce-i cu tine?

Port nu se mișcă.

— Ce Dumnezeu e cu tine? spuse ea pierzându-și răbdarea.

— Nimic.

Vocea lui scrâșnea. Veni până în mijlocul camerei și arată înspre ușa de legătură care era închisă.

— Cine-i înăuntru?

— Tunner, spuse ea cu nedisimulată inocență, ca și cum ar fi fost un lucru dintre cele mai obișnuite. Așteaptă să termin cu îmbrăcatul.

— Ce dracu' se întâmplă aici?

Kit se înroși și se întoarse impetuos.

— Nimic. Nimic, spuse ea repede. Nu fi nebun. Ce *crezi* că se poate întâmpla?

El nu-și coborî tonul.

— Nu știu. Asta te întreb *eu* pe tine.

Îl izbi în piept cu mâinile întinse și se îndreptă spre ușă s-o deschidă, însă el o apucă de braț și o învârti în loc.

— Încetează, te rog! șopti ea furioasă.

— Bine, bine. O să deschid eu ușa, spuse el, ca și cum dacă ar fi lăsat-o pe ea ar fi fost un risc mult prea mare.

Intră în camera lui. Tunner se apleca pe fereastră privind afară. Se întoarse spre el, zâmbind larg.

— Ia te uită, începu el.

Port se holba la pat.

— Ce mai e și asta? Care-i problema cu camera ta de trebuia să te afli aici? vru el să știe.

Dar Tunner nu păru să priceapă situația, sau refuză să admită că se întâmplă ceva neobișnuit.

— Așa, deci! Te-ai întors din războaie! strigă el. Ai și aerul! Kit și cu mine ieșim să ne plimbăm. Probabil că vrei să te culci. Îl târî pe Port în fața oglinzii. Uită-te puțin la tine! îi comandă el.

Văzându-și fața mânjită și ochii înroșiți, Port se dezumflă.

— Vreau o cafea tare, mormăi el. Și mai vreau să cobor să mă bărbieresc. Acum ridică tonul. Și mai doresc să mă lăsați dracului în pace și să plecați la plimbarea voastră.

Apăsă brutal pe soneria din zid.

Tunner îl bătu frățește pe spate.

— Ne vedem mai târziu, bătrâne. Încearcă să dormi puțin.

Port îl măsură sever cu privirea în timp ce ieșea și se așeză pe pat când acesta dispăru. Un vapor mare tocmai ancorase în port; şuieratul lui gros răsună sub zgomotele străzii. Se lăsă pe spate în pat, gâfâind puțin. Când servitorul bătu, în fine, în ușă, el nu-l mai auzi. Servitorul băgă capul înăuntru și spuse:

— *Monsieur?*

Așteptă câteva secunde, închise ușa încet și plecă.

VII

Dormi toată ziua. Kit se întoarse la ora prânzului; intră ușor și, după ce tuși o dată să vadă dacă se trezește, coborî să mănânce fără el. Înainte ca soarele să apună se trezi, simțindu-se limpezit. Se ridică și se dezbracă încet. Dădu drumul apei în cadă, se spală pe îndelete, se bărbieri și-și căută halatul alb. Îl găsi în camera lui Kit, dar ea nu era acolo. Pe masa ei erau o mulțime de delicatose pe care le cumpăraseră ca să le ia în excursie. Majoritatea erau englezești și fuseseră vândute pe sub mână, iar potrivit etichetelor fuseseră manufacturate „din ordinul“ Maiestății Sale Regale George IV. Deschise un pachet de biscuiți și începu să-i mănânce unul după altul, cu lăcomie. Încadrat de fereastră, orașul se întuneca. Era acel moment al asfințitului când obiectele luminoase par neobișnuit de strălucitoare, în timp ce altele se sting odihnitor. Încă nu se aprinseseră becurile electrice în oraș, așa că singurele lumini proveneau de la cele câteva vapoare ancorate în port, el însuși nici luminat, nici în beznă – doar un spațiu gol între clădiri și cer. Iar în dreapta erau munții. Primul, ieșind din mare, îi apărea ca doi genunchi ridicați sub un cearșaf imens. Pentru o fracțiune de secundă, însă cu o asemenea forță încât simți impactul schimbării ca o senzație fizică, era altundeva, era demult. Apoi văzu din nou munții. O luă în jos pe scări.

Își făcuseră un titlu de glorie din a nu frecventa zilnic barul hotelului, numai pentru că era mereu gol. Acum, intrând în cămăruța întunecoasă, Port fu ușor surprins să vadă stând singur la bar un tânăr solid cu o față informă, ce s-ar fi scufundat în totală inexistență în lipsa unei nedefinite bărbi castanii. În clipa în care se așeză la celălalt capăt, tânărul spuse cu un pronunțat accent englezesc, întinzând paharul spre barman:

— *Otro Tío Pepe.*²⁷

Port își aduse aminte de răcoroasele bodegi subterane de la Jerez, unde îi fusese oferit un Tío Pepe din 1842 și comandă același lucru. Tânărul îl privi cu oarecare

curiozitate, dar nu spuse nimic. În ușa apăru îndată o femeie corpulentă, gălbejită, cu părul aprins de henna și scoțând un țipăt ascuțit. Avea ochii negri, ca de sticlă, ai unei păpuși; lipsa lor de expresie era accentuată de un machiaj sclipitor. Tânărul se întoarse înspre ea.

— Bună, mamă. Vino și stai jos.

Femeia veni lângă el, dar nu luă loc. În emoția și indignarea ei păru să nu-l observe pe Port. Vorbea pe un ton foarte ridicat.

— Eric, nemernic nesuferit! strigă ea. Îți dai seama că te-am căutat peste tot? În viața mea n-am văzut așa un comportament! Și ce bei acolo? Cum *poți* să mai bei după tot ce ți-a spus doctorul Levy? Ticălos de băiat ce ești!

Tânărul nu o privi.

— Nu țipa așa, mamă.

Ea aruncă o privire în direcția lui Port, îl văzu.

— Dar ce bei tu acolo, Eric? întrebă ea din nou, cu vocea ușor mai stăpânită, dar la fel de intensă.

— Nu e decât un sherry și e foarte plăcut. Te-aș ruga să nu te mai agiți atâta.

— Și cine crezi tu că o să plătească pentru capriciile tale?

Se așeză pe un taburet lângă el și începu să caute în geantă.

— Uf, la naiba! Am plecat fără cheie, spuse ea. Asta din cauza ta. O să trebuiască să mă lași să intru prin camera ta. Am dat peste o moschee încântătoare, dar e năpădită de niște țângăi care zbiară ca niște draci. Mici sălbăticiuni murdare, asta sunt! O să ți-o arăt mâine. Comandă-mi și mie un pahar de sherry, dacă e sec. Am impresia că o să-mi fie de folos. M-am simțit groaznic toată ziua. Sunt absolut sigură că iarăși mă paște malaria. I-a venit timpul.

— *Otro Tío Pepe*, spuse tânărul imperturbabil.

Port se uita fascinat, ca de obicei, de spectacolul unei ființe umane reduse la importanța unui automat sau a unei caricaturi. Asemenea oameni îl amuzau indiferent de circumstanțele sau maniera în care păreau micșorate, la modul ridicol sau oribil.

Sala de mese era neprietenoasă și formală într-un grad acceptabil doar dacă serviciul este fără cusur; nu era cazul aici. Chelnerii erau impasibili și se mișcau încet. Păreau să aibă dificultăți în a înțelege până și cererile francezilor; în mod clar, nu dădeau vreun semn că i-ar interesa să facă pe plac nimănui. Celor doi englezi li se oferii o masă lângă colțul unde mâncau Port și Kit; Tunner era în oraș cu franțuzoaica lui.

— Uite-i, zise Port în șoaptă. Ciulește-ți urechea. Dar încearcă să pari sobră.

— El arată ca tânărul Vacher, spuse Kit, aplecându-se mult peste masă, ăla care cutreiera Franța tăind copiii în bucăți, ți-aduci aminte?

Rămaseră tăcuți câteva clipe, sperând să fie distrași de conversația de la masa vecină, însă mama și fiul nu păreau să aibă nimic să-și spună. În fine, Port se întoarse

spre Kit zicând:

— Ah, acum că mi-am adus aminte, ce-a fost chestia aia de azi-dimineață?

— Chiar e nevoie să vorbim despre asta acum?

— Nu, dar întrebam și eu. M-am gândit că poate-ai vrea să răspunzi.

— Ai văzut tot ce era de văzut.

— Nu te-aș mai întreba dacă aș fi de aceeași părere.

— Of, nu înțelegi că..., începu Kit cu un ton exasperat; apoi se opri.

Era cât pe-aci să spună: „Nu înțelegi că nu voiam ca Tunner să știe că nu te-ai întors noaptea trecută? Nu înțelegi că i-ar plăcea să audă chestia asta? Nu înțelegi că ăsta ar fi doar începutul pentru el?“. În schimb, ea spuse:

— Chiar trebuie să discutăm același lucru? Ți-am spus toată povestea când ai venit. El a apărut când îmi luam micul dejun și l-am trimis în camera ta să aștepte în timp ce mă îmbrăcam. Nu ți se pare un gest decent?

— Depinde de cum vezi tu decența, scumpo.

— Bineînțeles că depinde, spuse ea acră. Observi că n-am amintit cum ți-ai petrecut tu noaptea trecută.

Port zâmbi și spuse mieros:

— Nici n-ai fi putut, pentru că nu știi.

— Și nici nu vreau să știu. Începuse să-și arate enervarea, deși nu ar fi vrut. Poți să crezi ce vrei. Nici nu-mi pasă.

Aruncă o privire înspre cealaltă masă și observă că femeia cu ochi mari strălucitori urmărea cât putea din conversația lor cu un acut interes. Când doamna văzu că și Kit își dăduse seama de asta, se întoarce din nou spre tânăr și începu cu voce tare propriul ei monolog.

— Hotelul ăsta are cea mai grozavă instalație de apă; robinetele nu fac decât să suiere și să bolborosească încontinuu, oricât de tare le-ai strânge. Idioții ăștia de franțuji! E incredibil! Toți niște reduși mintal. Până și *Madame* Gautier mi-a zis că au cel mai scăzut coeficient de inteligență din lume. E normal, au sângele subțiat; au degenerat. Sunt amestecați ori cu evrei, ori cu negri. Uită-te la ei!

Făcu un gest larg care includea toată încăperea.

— Ah, aici poate, spuse tânărul ridicându-și paharul de apă în lumină și studiindu-l cu atenție.

— În Franța! strigă femeia întărâtată. Până și *Madame* Gautier mi-a zis, plus ce-am mai citit cu ochii mei în cărți și reviste.

— Ce apă revoltătoare, murmură el. Puse paharul pe masă. Nu cred c-o s-o beau.

— Cât de efeminat poți fi! Nu te mai plânge atâta! Nu vreau s-aud nimic! Nu mai suport să te aud comentând despre murdărie și viermi. N-ai decât să n-o bei. Nu-i pasă nimănui ce faci cu apa. Trebuie să fie îngrozitor pentru tine să cureți totul cu lichide.

Încearcă să crești. Ai făcut rost de gaz pentru primus, sau ai uitat-o și pe asta ca pe Vittel?

Tânărul zâmbi cu o ucigător de falsă bunăvoință și-i vorbi încet, ca unui copil arierat:

— Nu, n-am uitat de gaz așa cum am uitat de Vittel. Canistra e în mașină, în spate. Acum, dacă-mi dai voie, cred că o să mă plimb puțin.

Se ridică, încă zâmbind cât se poate de dezagreabil și se depărtă de masă.

— Auzi, obrăznicătură cu caș la gură?! O să-ți rup urechile! strigă femeia după el.

El nu se întoarce.

— Nu sunt nemaipomeniți? șopti Port.

— Foarte amuzanți, spuse Kit. Era încă enervată. De ce nu-i inviți să vină cu noi în marea noastră expediție? E tot ce ne-ar mai lipsi.

Mâncară desertul în tăcere.

După dejun, când Kit urcase în camera ei, Port rătăci de-a lungul coridoarelor pustii ale hotelului înspre sala de scris cu imposibila ei iluminare slabă, mult deasupra capului; prin foaierea sufocată de palmieri unde două franțuzoaice îmbrăcate în negru ședeau din timpuri imemorabile pe marginile scaunelor, șușotind; înspre intrarea principală unde rămase câteva clipe cu ochii la imensul autocar Mercedes parcat vizavi; și iarăși în sala de scris. Se așază. Lumina bolnăvicioasă de deasupra abia lăsa să se vadă afișele turistice de pe pereți: *Fès la Mystérieuse*, *Air-France*, *Visitez l'Espagne*²⁸. De sus, de la o fereastră cu grilaj, veneau vocile sparte ale unor femei împreună cu sunetele metalice ale treburilor din bucătărie, amplificate de pereții de piatră și de pardoseala cu dale. Această încăpere, încă și mai mult decât celelalte, îi amintea de un donjon. Soneria electrică a cinematografului se auzea deasupra tuturor celorlalte zgomote, un fundal constant, enervant la culme. Se apropie de mesele de scris, ridică sugativele, deschise sertarele căutând diferite articole de papetărie; nu găsi nimic. Apoi scutură călimările; erau goale. O ceartă serioasă izbucni în bucătărie. Scărpinându-și moalele palmelor, unde tocmai fusese mușcat de țânțari, ieși încet din cameră prin foaiere, îndreptându-se de-a lungul coridorului până la bar. Chiar și aici lumina era slabă și rece, însă dispunerea sticlelor în spatele barului forma un centru de interes pentru ochi. Avea o ușoară indigestie – nu chiar aciditate, ci mai degrabă semnalul unei dureri care, pentru moment, nu era decât o mică jenă fizică într-un punct nelocalizabil. Barmanul negricios se hlizea la el în așteptare. Nu mai era nimeni în încăpere. Comandă un whisky și se așază să-l savureze, bând cu înghițituri mici. Undeva în hotel cineva trase apa la toaletă, făcând zgomote obișnuite de colmatare și regurgitație.

Starea neplăcută de tensiune lăuntrică se risipea; se simțea treaz. Barul era sufocant și trist. Era plin de melancolia inerentă lucrurilor dezrădăcinate. „Din ziua în care prima băutură a fost servită în acest bar“, se gândi el, „câte clipe de fericire au fost oare trăite

aici?“ Fericirea, dacă încă mai exista, se afla în altă parte: în camere izolate care dădeau în alei inundate de lumină, unde pisicile rodeau capete de pește; în cafenele umbroase tapetate cu rogojină de trestie, unde fumul de hașiș și aburii de mentă ai ceaiurilor fierbinți se amestecau; jos în docuri, afară la marginea orașului, în corturi (revăzu imaginea albă a Marhniei, chipu-i placid); dincolo de munți în imensitatea Saharei, în teritoriile nesfârșite care constituiau întreaga Africă. Dar nu aici, în această tristă încăpere colonială unde fiecă evocare a Europei nu era decât încă un accent meschin, încă o dovadă vizibilă a izolării; în nici un loc din lume patria nu era mai departe ca în încăperea asta.

Pe când stătea sorbind la răstimpuri egale mici înghițituri de whisky cald, auzi pe coridor pași apropiindu-se. Tânărul englez intră în bar și, fără a arunca o privire în direcția lui Port, se așeză la una dintre măsuțe. Port îl auzi comandându-și un lichior și, când barmanul se întoarse la bar, se apropie de masa lui.

— *Pardon, monsieur*, spuse el. *Vous parlez français?*²⁹

— *Oui, oui*, răspunse tânărul, mirat.

— Dar vorbiți și engleza? continuă Port repede.

— Desigur, răspunse el, punând paharul pe masă și privindu-și interlocutorul într-un mod pe care Port îl suspectă ca fiind absolut teatral. Intuiția îi spuse că măgulirea era cea mai sigură abordare în acest caz.

— Atunci poate că îmi dați un sfat, continuă el cu multă seriozitate.

Tânărul zâmbi slab.

— Dacă este în legătură cu Africa, cred că pot. În ultimii cinci ani am cam lălăit-o prin zonă. Un loc fascinant, evident.

— Minunat, într-adevăr.

— Îl știți?

Arăta un pic dezorientat; voia atât de mult să fie singurul călător.

— Doar anumite regiuni, îl liniști Port, continuând: Am călătorit mai mult în nord și în vest. Cam de la Tripoli la Dakar.

— Dakarul e un loc infect.

— Dar cam așa sunt porturile în toată lumea. Sfatul pe care voiam să vi-l cer este în legătură cu rata de schimb. Care credeți că este cea mai bună bancă din acest punct de vedere? Eu am dolari.

Englezul zâmbi.

— Cred că sunt persoana cea mai indicată să vă dea o informație în sensul acesta. Eu de fapt sunt australian, dar mama mea și cu mine călătorim mai mult cu dolari americani.

Începu să-i facă lui Port o expunere completă a sistemului bancar francez în Africa de Nord. Vocea lui căpătă inflexiunile glasului unui profesor de modă veche; modul lui

de a se exprima, reflectă Port, era pedant și deci discutabil. În același timp în ochi i se zărea o lumină ce nu numai că îi contrazicea glasul și felul de a vorbi, dar reușea să anuleze greutatea pe care cuvintele lui o puteau conține. Port avu impresia că tânărul îi vorbea ca și cum era convins că are de-a face cu un maniac, ca și cum subiectul conversației fusese ales ca fiind adecvat situației, putând fi extins atâta timp cât era necesar, până când pacientul s-ar fi calmat.

Port îl lăasă să-și continue discursul, care devie imediat de la problemele bancare ca să intre în experiențe personale. Acest teren era mai fertil; tânărul îl vizase în mod evident încă de la început. Port nu făcea nici o remarcă, cu excepția câte unei exclamații politicoase care mai adăuga monologului aparența unei conversații. Află astfel că, înainte de sosirea lor la Mombasa, tânărul și mama lui, care scria cărți de călătorie și le ilustra cu propriile ei fotografii, trăiseră timp de trei ani în India, unde un fiu mai mare murise; că cei acinci ani în Africa, petrecuți în toate regiunile continentului, reușiseră să le dea amândurora o serie surprinzătoare de boli, de care ei încă sufereau din când în când. Era greu, cu toate acestea, să știi ce să crezi și ce nu, atâta vreme cât relatarea era pigmentată cu remarci precum: „Pe vremea aceea eram managerul unei mari firme de import-export din Durban“, „Guvernul m-a însărcinat să mă ocup de trei mii de zuluși“, „În Lagos am cumpărat o mașină de campanie cu care am mers până la Casamance“, „Eram singurii albi care pătrunseseră vreodată în regiune“, „Voiau să le fiu cameraman în expediție, dar nu era nimeni în Cape Town în care să am încredere să-i las studiourile pe mână, și făceam cam patru filme în același timp“. Port începu să fie iritat de faptul că nu știa mai bine până unde putea să meargă în acest joc, dar lăasă lucrurile în voia lor și se amuză văzând cu câtă plăcere sinistră descrie tânărul cadavrele aruncate în râu la Douala, crimele din Takoradi, nebunul sinucigaș din piața din Gao. În fine, vorbitorul se lăasă pe spate, îi făcu semn barmanului să-i mai aducă un lichior și spuse:

— Ah, da, Africa e un loc nemaipomenit. N-aș trăi nicăieri în altă parte în momentul de față.

— Și mama dumitale? Ea ce părere are?

— O, e îndrăgostită de ea. Nici n-ar ști ce să facă dacă ai debarca-o într-o țară civilizată.

— Dânsa scrie tot timpul?

— Tot timpul, în fiecare zi. Mai ales despre locuri inaccesibile. Tocmai ne pregăteam să mergem la Fort Charlet. Îl cunoașteți?

Părea suficient de sigur că Port nu avea de unde să cunoască Fort Charlet.

— Nu, nu-l știu, spuse Port. Dar știu unde e. Cum aveți de gând să ajungeți acolo? Nu cred să existe vreun mijloc.

— O, ne vom descurca. Tuaregii vor fi cea mai mare plăcere a mamei, un subiect

predilect. Am o mare colecție de hărți, atât militare cât și de alt soi, pe care le studiez cu atenție în fiecare dimineață înainte de a pleca într-o expediție. Apoi mă iau pur și simplu după ele. Avem o mașină, adăugă el, văzând expresia de uimire de pe chipul lui Port. Un Mercedes vechi. Lucru solid.

— Ah, da, l-am văzut afară, murmură Port.

— Da, spuse tânărul plin de importanță. Ajungem întotdeauna oriunde.

— Mama dumitale trebuie să fie o femeie foarte interesantă, spuse Port.

Tânărul se entuziasmă.

— Absolut uluitoare. Trebuie s-o cunoașteți mâine.

— Mi-ar face mare plăcere.

— Acum am trimis-o la culcare, dar nu adoarme până nu mă întorc. Întotdeauna avem camere comandate, evident, așa că din nefericire știe exact când mă duc la culcare. Nu-i așa că e minunată căsnicia?

Port îl privi iute, puțin șocat de cruzimea remaricii, dar el râdea într-un mod deschis și candid.

— Da, o să vă facă plăcere să discutați cu ea. Din păcate, avem un itinerar pe care încercăm să-l urmărim cât mai exact. Plecăm mâine la prânz. Când aveți de gând s-o zbughiți din groapa asta infernală?

— O, ne-am planificat să plecăm mâine cu trenul la Boussif, dar nu suntem prea grăbiți. Așa că putem să așteptăm până joi. Singurul mod de a călători, pentru noi cel puțin, este să o luăm din loc atunci când ne vine și să stăm atunci când avem chef să stăm.

— Sunt perfect de acord. Dar nu pot să cred că aveți chef să stați aici.

— O, Doamne, sigur că nu! râse Port. Urâm locul ăsta. Dar suntem trei și pur și simplu n-am reușit să ne coordonăm energia necesară.

— Sunteți trei? Înțeleg. Tânărul păru să se gândească profund la această veste neașteptată. Înțeleg. Se ridică și băgă mâna în buzunar, scoțând o carte de vizită pe care i-o întinse lui Port. V-aș da asta. Mă numesc Lyle. Ei, și-acum, pa-pa și sper să ajungeți la unison în privința inițiativei. Poate ne vedem dimineață.

Se răsuci, ca și cum s-ar fi jenat și ieși bățos din încăpere.

Port strecură cartea de vizită în buzunar. Barmanul adormise cu capul pe tejghea. Hotărându-se pentru un ultim pahar, se apropie de el și-l bătu ușor pe umăr. Individul deschise ochii cu un geamăt.

— Unde-ai fost? zise Kit.

Stătea în capul oaselor în pat și citea la mica lampă pe care o trăsese până la marginea noptierei. Port împinse noptiera lângă pat și mută lampa la loc, la o distanță rezonabilă de margine.

— Mi-am făcut plinul jos la bar. Am așa o senzație că o să fim invitați să mergem cu mașina până la Boussif.

Kit ridică ochii, încântată. Detesta trenurile.

— O, nu! Zău? Ce minunat!

— Dar așteaptă s-auzi de către cine!

— O, Dumnezeule! Nu de monștrii ăia!

— N-au spus nimic. Pur și simplu am senzația că o vor face.

— Mă rog, e în afara discuției oricum.

Port intră în camera lui.

— Oricum ar fi, eu nu mi-aș face probleme. Nimeni n-a spus nimic. Fiul mi-a împuiat capul cu o poveste ce nu se mai termina. E țicnit bine.

— Știi că o să-mi fac probleme din cauza asta. Știi foarte bine cât urăsc să merg cu trenul. Și, cu toate astea, vii foarte calm și-mi spui că s-ar putea să fim invitați să mergem cu mașina! Puteai măcar să aștepți până mâine dimineață și să mă lași să-mi fac somnul înainte să trebuiască să mă decid pe care din torturile astea două s-o aleg.

— Ce te oprește să te frământezi din clipa asta?

— O, nu fi caraghios! strigă ea, sărind din pat. Rămase în pragul ușii, privindu-l în timp ce se dezbrăca. Noapte bună, spuse pe neașteptate și închise ușa.

Lucrurile se întâmplară așa cum prevăzuse Port. În dimineața următoare, în timp ce ședea la fereastră meditând la primii nori pe care-i văzuse de când traversase Atlanticul, auzi o bătaie în ușă; era Eric Lyle, cu fața umedă și umflată de somn.

— Bună dimineața. Rogu-te, iartă-mă dacă te-am trezit din somn, dar am ceva destul de important să-ți spun. Pot să intru?

Privi în jur într-un mod ciudat, oarecum pe furiș, cu ochii lui spălăciți, trecând iute de la un obiect la altul. Port avu senzația neplăcută că ar fi trebuit să-și pună lucrurile bine și să-și închidă bagajele înainte de a-l lăsa să intre.

— Ți-ai băut ceaiul? spuse Lyle.

— Da, numai că era cafea.

— Aha!

Se apropie de o valiză, jucându-se cu curelele ei.

— Ai niște etichete drăguțe pe bagajele dumitale.

Ridică portcardul cu numele și adresa lui Port pe el.

— Acum îți văd și numele. Domnul Porter Moresby. Traversă camera. Iartă-mă că-mi vâr nasul. Bagajele m-au fascinat întotdeauna. Pot să mă așez? Bun; deci, domnule

Moresby. *Ăsta* e numele dumitale, nu-i așa? Am avut o discuție mai lungă cu mama și dânsa e de acord cu mine că ar fi mult mai plăcut dacă dumneata și doamna Moresby – bănuiesc că dânsa era doamna cu care erai aseară...

Se opri.

— Da, spuse Port.

— ...dacă ați veni amândoi cu noi la Boussif. Nu facem decât cinci ore cu mașina, pe câtă vreme cu trenul durează secole; unsprezece ore uneori, dacă mi-aduc bine aminte. Unsprezece ore de infern total. De la război încoace trenurile sunt absolut imposibile, ce să-ți spun. Credem...

Port îl întrerupse.

— Nu, nu. Nu putem să abuzăm într-atât. Nu, nu.

— Ba da, *ba da*, spuse Lyle cu cochetărie.

— În plus, cum știi, suntem trei.

— Ah, da, desigur, spuse Lyle cu un glas evaziv. Prietenul vostru n-ar putea veni cu trenul, înțeleg.

— Nu cred că i-ar face prea mare plăcere aranjamentul. Oricum, nu putem pleca fără să-l luăm cu noi.

— Înțeleg. Ce păcat! N-avem cum să-l luăm și pe dânsul, vezi dumneata, cu câte bagaje se mai strâng. Se ridică, se uită la Port cu capul plecat într-o parte, ca o pasăre atentă la un vierme, și spuse: Veniți cu noi; zău, veniți. Știu că puteți să vă aranjați. Se îndreptă spre ușă, o deschise și se aplecă prin ea spre Port, pe vârful picioarelor. Uite cum facem. Treci dumneata peste o oră și-mi dai de știre. Cincizeci și trei. Și sper într-adevăr că hotărârea dumitale va fi favorabilă.

Zâmbind și lăsându-și privirea să mai alunece o dată prin cameră, închise ușa.

Kit chiar nu dormise deloc toată noaptea; ațipise în zori, dar somnul ei fusese tulburat. Nu era într-o dispoziție receptivă atunci când Port ciocăni tare în ușa despărțitoare și o deschise imediat. Îndată se ridică în capul oaselor, ținându-și cearșaful sub bărbie cu mâna și holbându-se speriată. Se liniști și căzu pe spate.

— *Ce mai e?*

— Trebuie să-ți vorbesc.

— Sunt tare adormită.

— Am primit invitația de a merge cu mașina la Boussif.

Iarăși se săltă din pat, de data asta frecându-se la ochi.

El se așează lângă ea și-i sărută absent umărul. Ea se retrase și îl privi.

— De la monștri? Ai acceptat?

Vru să spună: „Da“, pentru că asta ar fi evitat o discuție lungă; problema ar fi fost rezolvată atât pentru ea, cât și pentru el.

— Nu încă.

— O, va trebui să refuzi.

— De ce? E mult mai confortabil. Și mai rapid. Și evident mai sigur.

— Vrei să mă sperii ca să nu mă mai urnesc din hotel? Se uită spre fereastră. De ce e încă atât de beznă afară? Cât e ceasul?

— Din cine știe ce motive, astăzi e înnorat.

Rămase tăcută; privirea hăituită reveni în ochii ei.

— N-au de gând să-l ia și pe Tunner, spuse Port.

— Ești chiar nebun de legat? țipă ea. Nici nu mă gândesc să plec fără el. Nici măcar o secundă.

— De ce nu? întrebă Port, înțepat. Poate să ajungă foarte bine cu trenul. Nu știu de ce trebuie să renunțăm la o călătorie plăcută numai pentru că se întâmplă să fie cu noi. Doar nu suntem obligați să stăm cu el tot timpul.

— Tu nu; absolut deloc.

— Vrei să spui că tu ești?

— Vreau să spun că nu am de gând să-l las pe Tunner aici ca să plec cu mașina cu ăia doi. Ea e o babă isterică, iar băiatul... În viața mea n-am văzut figură mai tipică de criminal degenerat! Mi se face pielea ca de găină.

— Ei, hai! o luă Port peste picior. *Tu* ai tupeul să vorbești de isterie. Dumnezeuule! Mi-ar plăcea să te vezi cum arăți în clipa asta.

— Poți să faci ce vrei, spuse Kit, întinzându-se. Eu și cu Tunner mergem cu trenul.

Ochii lui Port se făcură mici.

— Ei bine, atunci n-ai decât să mergi cu el cu trenul. Și sper s-aveți și-un accident.

Se duse în camera lui să se îmbrace.

Kit ciocăni la ușă.

— *Entrez*³⁰, spuse Tunner cu accentul lui americanesc. Ia te uită, ce surpriză! Ce s-a întâmplat? Cărui fapt datorez această vizită neașteptată?

— Ah, nimic special, spuse ea, urmărindu-l cu o ușoară repulsie pe care spera să o poată ascunde. Noi doi va trebui să mergem singuri la Boussif cu trenul. Port a fost invitat de niște prieteni să meargă cu mașina.

Încercă să-și mențină glasul cât mai inexpressiv.

El păru dezorientat.

— Ce e toată chestia asta? Mai spune-mi o dată, mai rar. Niște prieteni?

— Exact. O englezoaică și fiul ei. Ei l-au rugat.

Încetul cu încetul, fața lui începu să radieze. Acum nu era fals, observă ea. Era pur și simplu incredibil de lent în reacții.

— Măi, să fie! spuse el din nou, rânjind.

„Ce prostovan“, se gândi ea, văzând totala lipsă de inhibiție în comportamentul lui.

(Oamenii ultranormali o înfuriau întotdeauna.) „Manevrele lui emoționale au loc întotdeauna la vedere. Nici un copac sau o stâncă după care să se ascundă.“

Spuse cu voce tare:

— Trenul pleacă la șase și ajunge acolo la Dumnezeu știe ce oră dimineața. Dar se pare că întârzie întotdeauna, ceea ce, de data asta, e foarte bine.

— Deci mergem numai noi doi, împreună.

— Port va ajunge mult mai devreme, așa că o să ne rezerve camere. Acum trebuie să o iau din loc și să gădesc un salon de cosmetică – când mă gândesc!

— Ce nevoie ai de asta? protestă Tunner. Ești foarte bine așa cum ești. Nu poți să corectezi natura.

N-avea răbdare să i se facă curte; totuși, îi zâmbi pe când ieșea din cameră. „Pentru că sunt o lașă“, gândi ea. Era destul de conștientă că ar fi vrut să asmută farmecul lui Tunner împotriva celui al lui Port, de când Port aruncase un blestem asupra acestei călătorii. Iar în momentul în care zâmbi mai spuse, ca unui interlocutor nevăzut:

— Cred că putem să evităm accidentul.

— Hm?

— O, nimic. Ne vedem la prânz în sala de mese, la două.

Tunner era genul de individ căruia cu greu i-ar fi trecut prin minte că este manipulat. Întrucât era obișnuit să-și impună voința fără să întâlnească vreo opoziție, avea o vanitate foarte pronunțată, profund masculină, care îl făcea, destul de ciudat, să câștige afecțiunea oricui. Fără îndoială, motivul principal pentru care fusese atât de dornic să-i însoțească pe Port și pe Kit în această călătorie era că, altfel decât cu ceilalți, cu ei simțea o rezistență categorică la încercările lui neîncetate de dominare morală, lucru care-l obliga, atunci când era cu ei, la eforturi mult mai mari; și astfel, în mod inconștient, personalitatea lui era supusă testului de care avea nevoie. Kit și Port, pe de altă parte, erau amândoi iritați chiar și de gradul redus în care reacționau la șarmul lui oarecum evident, aceasta fiind și pricina pentru care nici unul dintre ei nu recunoștea că l-ar fi încurajat să-i însoțească. Era un sentiment destul de stăruitor de jenă în ceea ce îi privea, întrucât erau amândoi conștienți de teatrul pe care-l juca în comportamentul lui atât de convențional, și totuși, într-o anumită măsură, cădeau amândoi cu bună știință în capcana lui. Tunner nu era decât un individ cât se poate de simplu, atras irezistibil de tot ceea ce rămânea dincolo de capacitatea sa de înțelegere. Resemnarea la gândul că e incapabil să prindă perfect o idee devenise încă din adolescență un obicei, care acum opera cu și mai mare forță. Dacă reușea să întoarcă un gând pe toate fețele, conchidea că nu putea fi decât unul inferior; trebuia ca el să conțină o parte inaccesibilă pentru ca interesul lui să fie ațâțat. Cu toate acestea, atenția lui nu îl incita la reflecții în plus. Dimpotrivă, ea nu făcea decât să-i ofere o satisfacție emoțională față de idee, dându-i posibilitatea să se odihnească admirând-o de la distanță. La începutul prieteniei

lui cu Port și Kit era înclinat să-i trateze cu deferența grijulie care simțea că li se cuvine nu în calitate de indivizi, ci ca ființe care aveau de-a face aproape exclusiv cu idei, lucruri sfinte. Această tactică fu însă descurajată de ei atât de categoric, încât se văzu obligat să adopte una nouă, a cărei folosire îl făcu și mai puțin sigur pe el însuși. Ea consta în înțepături inofensive, ironii atât de slabe și de difuze, încât se puteau oricând transforma în complimente, dacă era necesar, și în adoptarea unei atitudini de amuzată – chiar dacă ușor dureroasă – resemnare, ceea ce îl făcea să se simtă precum tatăl unor copii-minune îngrozitor de răsfățați.

Cu inima ușoară de-acum, începu să se miște prin cameră, fluierând la gândul de a fi singur cu Kit; hotărâse că ea avea nevoie de el. Nu era câtuși de puțin sigur că va fi în stare să o convingă că această nevoie a ei se găsea exact acolo unde îi plăcea lui să se gândească. Într-adevăr, dintre toate femeile cu care spera să ajungă într-o zi la relații intime, Kit i se părea cea mai improbabilă, cea mai capricioasă. Se zări pentru o clipă așa cum stătea aplecat peste valiză și zâmbi enigmatic propriei sale reflectări; era același zâmbet pe care Kit îl găsea atât de fals.

La ora unu se îndreptă spre camera lui Port, găsind ușa deschisă și valizele dispărute. Două cameriste înfățau patul în cearșafuri noi.

— *Se ha marchado*³¹, zise una dintre ele.

La două se întâlni cu Kit în sala de mese; arăta extraordinar de aranjată și de atrăgătoare. Comandă șampanie.

— La o sută de franci sticla! îl dojeni ea. Port ar face apoplexie!

— Port nu-i aici, spuse Tunner.

IX

La douăsprezece fără ceva Port era afară, la intrarea în hotel, cu toate bagajele sale. Trei hamali arabi lucrând sub îndrumarea tânărului Lyle încărcau gențile în spatele mașinii. Norii care se deplasau lent erau ciuruiți acum de găuri mari de un albastru profund; când soarele apăru printre ele, căldura lui deveni neașteptat de puternică. În direcția munților, cerul era încă negru și încruntat. Port era nerăbdător; spera ca ei să plece înainte ca Tunner sau Kit să-și facă apariția.

La douăsprezece fix, doamna Lyle era în hol făcând tărăboi în legătură cu nota de plată. Acutele vocii ei urcau și coborau în șiruri ascuțite de sunete. Venind spre ușă, strigă:

— Eric, vrei să vii puțin înăuntru și să-i spui individului ăstuia că *nu* am mâncat

biscuiți ieri la ceai? Imediat!

— Spune-i chiar tu, zise Eric absent. *Celle-là on va mettre ici en bas*³², continuă el adresându-se unuia dintre arabi și arătând spre o valiză grea din piele de porc.

— Imbecilule!

Ea intră din nou în hotel; o clipă mai târziu Port o auzi țipând:

— *Non! Non! Thé seulement! Pas gâteau!*³³

În cele din urmă reapăru, roșie la față, cu geanta legănându-i-se pe braț. Văzându-l pe Port, se opri și strigă:

— Eric!

Acesta ridică privirea de la mașină, se apropie și îl prezentă pe Port mamei sale.

— Îmi pare bine că puteți veni cu noi. E o siguranță în plus. Se zice că aici în munți e mai bine să umbli cu un revolver. Deși trebuie să spun că n-am întâlnit încă un arab pe care să nu pot să-l pun la punct. Mai degrabă ai nevoie să fii protejat de bestiile astea de franțuji. Niște ordinari! Ce tupeu să-mi spună mie ce am mâncat ieri la ceai. Atâta neobrăzare! Eric, lașule ce ești! Mă lași să mă bat cu ăștia la recepție. Probabil că *tu* ai mâncat biscuiții cu care mă încarcă!

— Tot aia e, zâmbi Eric.

— Mi-ar fi rușine să recunosc. Domnule Moresby, uitați-vă la matahala asta de băiat. N-a lucrat o singură zi în viața lui. Trebuie să-i plătesc toate facturile.

— Hai-hai, mamă! Urcă.

Spusese asta pe un ton disperat.

— Ce vorbă mai e și asta, *urcă*? Vorbi pe un ton și mai ridicat: Ce tupeu să-mi vorbească așa! Ai merita o palmă peste față. Ți-ar prinde bine. Urcă în față. Nimeni nu mi-a mai vorbit în felul ăsta.

— O să stăm toți trei în față, spuse Eric. Vă deranjează, domnule Moresby?

— Sunt încântat. Prefer în față, spuse Port.

Era hotărât să rămână la periferia acestui tipar familial; cel mai bun mod de a realiza acest lucru, se gândi el, era să nu aibă nici o trăsătură vizibilă de caracter, să fie doar politicos, să asculte. Era foarte probabil că aceste ciondăneli ridicole erau singura formă de conversație pe care cei doi reușiseră să o conceapă.

Porniră cu Eric la volan, ambreind. Hamalii strigară:

— *Bon voyage!*

— Am surprins mai mulți oameni hlizindu-se la mine când am plecat, spuse doamna Lyle, așezându-se mai bine. Nespălații ăia de arabi și-au făcut și aici meseria, ca peste tot, de altfel.

— Meseria? Ce vreți să spuneți? zise Port.

— Ei, asta-i bună, spionajul, firește. Te spionează toată vremea aici. Cu asta-și omoară timpul. Credeți că poți face ceva fără ca ei să știe? Râse într-un fel neplăcut.

Într-o oră toți nenorociții de agenți și subsecretarii de la consulate știu tot.

— Vreți să spuneți Consulatul Britanic?

— *Toate* consulatele, poliția, băncile, toată lumea, spuse ea categoric.

Port îl privi pe Eric, așteptând să zică ceva.

— Dar...

— O, da, spuse Eric, aparent fericit să întărească vorbele mamei sale. E o porcărie sinistră. N-avem niciodată o clipă de răgaz. Oriunde mergem, ne rețin scrisorile, încercă să ne oprească la intrarea în hoteluri pretinzând că nu au camere, iar atunci când obținem camere, le scotocesc când suntem plecați în oraș și ne fură din lucruri, îi pun pe hamali și pe cameriste să tragă cu urechea...

— Dar *cine*? Cine face toate astea? Și de ce?

— Arabii! strigă doamna Lyle. Sunt o rasă împruțită și inferioară care n-are altceva de făcut în viață decât să-i spioneze pe ceilalți. Cum crezi dumneata că trăiesc, altfel?

— Pare incredibil, se aventură Port cu timiditate, sperând ca în acest mod să atragă și mai multe comentarii amuzante.

— Oho! zise ea pe un ton triumfător. Dumitale poate să ți se pară incredibil pentru că nu-i cunoști, dar ai grijă. Ne urăsc pe toți. Și franțujii la fel. O, ne *detestă!*

— Arabii mi s-au părut întotdeauna foarte simpatici, spuse Port.

— Bineînțeles. Asta pentru că sunt servili, te linguesc și se gudură pe lângă tine. Și în clipa în care ești cu spatele la ei, o zbughesc la consulat.

Eric zise:

— Odată în Mogador...

Maică-sa îl întrerupse.

— Of, taci din gură! Mai lasă și pe altul să vorbească. Crezi că toată lumea vrea să-ți audă neroziile tale găunoase? Dacă ai fi avut nițică minte în cap n-ai fi intrat în afacerea aia. Ce-ți trebuia să pleci la Mogador când eu eram pe moarte în Fez? Domnule Moresby, eram pe moarte! În spital, întinsă pe spate, cu o infirmieră arabă îngrozitoare care nu era nici măcar în stare să facă o injecție...

— Ba putea! zise Eric cu fermitate. Mie mi-a făcut cel puțin douăzeci. Ai avut pur și simplu ghinionul să te infectezi pentru că rezistența ta e scăzută.

— *Rezistența!* zbieră doamna Lyle. Refuz să mai scot un cuvânt. Domnule Moresby, ia privește ce culori au dealurile! Ați încercat vreodată infraroșiile la peisaje? Am cumpărat câteva excelente, în Rhodesia, dar mi-au fost furate de un editor în Johannesburg.

— Domnul Moresby nu e fotograf, mamă.

— Ah, potolește-te. Îi strică vreun pic să afle despre fotografia în infraroșu?

— Am văzut niște mostre, spuse Port.

— Evident că ai văzut. Vezi, Eric, niciodată nu știi ce spui. Toate ți se trag de la lipsa

de disciplină. Ce mi-aș dori să-ți câștigi existența măcar pentru o zi! Te-ar învăța să gândești înainte să vorbești. În momentul de față ești un imbecil perfect.

Urmă o discuție extraordinar de aridă în cursul căreia Eric, aparent în beneficiul lui Port, enumeră o listă de servicii neverosimile pe care pretindea a le fi avut în ultimii patru ani, în timp ce maică-sa obiecta sistematic la fiecare din ele cu ceea ce părea a fi o probă convingătoare a inexistenței lor. La fiecare nouă pretenție striga:

— Ce de minciuni! Ce mai mincinos! Nici măcar nu știi care e adevărul!

În cele din urmă, Eric ripostă cu o voce supărată, oarecum capitulând:

— Oricum, nu m-ai lăsa să mă țin de vreun serviciu. Ești terorizată de gândul că aș putea să devin independent.

Doamna Lyle strigă:

— Privește, privește! Domnule Moresby! Ce asin drăgălaș! Îmi amintește de Spania. N-am stat decât două luni acolo. Este o țară groaznică (ea pronunța *goaznică*), plină de soldați, de preoți și de evrei.

— Evrei? reluă Port neîncrezător.

— Bineînțeles. Nu știai? Hotelurile sunt pline. Ei conduc țara. Din culise, desigur. La fel ca peste tot. Doar că în Spania sunt mai deștepți în chestia asta. Nu recunosc niciodată că sunt evrei. În Córdoba – asta o să te convingă cât de șireți și de falși sunt – în Córdoba mergeam pe o stradă care se cheamă Judería. Acolo se află sinagoga. Evident că mustește de evrei – un ghetou tipic. Dar crezi că recunoaște vreunul? Bineînțeles că nu! Negau mișcându-și degetul în fața mea și strigau: „*Católico! Católico!*“. Închipuți-vă ce tupeu pe ei, domnule Moresby, să pretindă că sunt romano-catolici. Și când am intrat în sinagogă ghidul ne-a repetat de nu știu câte ori că nu s-au mai ținut servicii religioase acolo din secolul al XV-lea! Mă tem că am fost groaznic de mojică. I-am răs în nas.

— Și el ce-a spus? întrebă Port.

— O, și-a continuat pur și simplu prelegerea. O învățase pe dinafară, desigur. S-a cam uitat fix la mine. Toți fac la fel. Dar cred că m-a respectat pentru că nu mi-a fost frică. Cu cât ești mai mojic cu ei, cu atât te respectă mai mult. I-am arătat că știam că-mi spune cele mai gogonate minciuni. Catolici, hm! Presupun că ei cred că asta-i face superiori. Caraghios, zău așa, când era evident că toți erau cât se poate de evrei; nu trebuia decât să te uiți la ei. O, îi cunosc eu pe evrei. Am avut prea multe experiențe urâte cu ei ca să nu-i cunosc.

Prospețimea satirei se ofilea. Port începea să se simtă sufocat stând acolo între ei; obsesiile lor îl deprimau. Doamna Lyle era încă și mai enervantă decât fiu-său. Nu avea aventuri, imaginare sau reale, pe care să le repovestească; întreaga ei conversație consta din descrieri amănunțite ale persecuțiilor la care avea impresia că fusese supusă și din relatări de-a fir-a-păr ale certurilor amare în care se angajase cu cei care o

tracasau. În timp ce vorbea, caracterul ei prinse contur în fața lui, deși el era deja mult mai puțin dispus să se arate interesat de el. Viața ei fusese lipsită de contacte personale, de care avea mare nevoie. Așa încât le fabrica cum putea; fiecare altercație era o încercare ratată de a stabili un soi de relație umană. Până și cu Eric ajunsese să accepte disputa ca un mod natural de a face conversație. Se convinse că era femeia cea mai singură pe care o văzuse vreodată, dar nu putea să-i pese prea mult.

Încetă să mai asculte. Părăsiseră orașul, traversaseră valea și urcau un deal înalt și golaș de cealaltă parte a ei. Când dădură colțul uneia din serpentine, văzu cu o tresărire că privea drept în direcția fortăreței turcești, minusculă și perfectă ca o jucărie la această distanță, pe latura opusă a văii. Sub zid, răspândite pe pământul galben, erau câteva corturi mici și negre; care era cel în care intrase, cel al Marhniei, n-ar fi putut spune, întrucât scara nu era vizibilă de aici. Ea era, desigur, undeva în josul văii, făcându-și somnul de după-amiază în căldura înăbușitoare a unui cort, singură sau cu un prieten arab mai norocos – nu Smail, se gândi el. Cotiră din nou, suind și mai mult; deasupra lor se vedeau stânci. Uneori, de-a lungul drumului se puteau zări tufe înalte de mărăcini uscați, acoperite de praf, iar dintre tufe se auzea bâzâitul lăcustelor, ascuțit și neîncetat ca sunetul căldurii înseși. Valea apărea iar și iar, mereu ceva mai mică, ceva mai îndepărtată, mai puțin reală. Mercedesul huruia ca un avion; îi lipsea toba de eșapament. Deja munții erau în fața lor, *sebka* întinsă dedesubt. Se întoarse să mai arunce o ultimă privire spre vale; conturul fiecărui cort încă putea fi întrezărit și-și dădu seama că toate corturile semănau cu crestele munților ce se profilau în spatele lor la orizont.

Pe când contempla desfășurarea peisajului răpus de căldură, gândurile lui începuseră să iscodească mai în profunzime, oprindu-se pentru scurtă vreme asupra visului care încă îl preocupa. După o clipă, zâmbi; îi prinsese, în fine, sensul. Trenul care mergea tot mai iute era un simplu simbol al vieții înseși. Nehotărârea în privința lui *nu* sau a lui *da* constituia inevitabila atitudine a celui care încearcă să aprecieze valoarea acelei vieți, iar ezitarea era automat înlăturată de hotărârea involuntară a celui care refuză să ia parte la această viață. Se întrebă de ce îl neliniștise acest lucru; era un vis clasic, cât se poate de simplu. Legăturile erau, toate, limpezi în mintea lui. Sensul lor concret în ce privea propria lui viață abia conta. Căci, pentru a evita situațiile în care era nevoit să aibă de-a face cu valori relative, încetase de mult să mai găsească vreun scop fenomenului existenței – era mult mai profitabil și mai consolator.

Era mulțumit că-și rezolvase mica lui problemă. Privi în jur; suiau încă, dar trecuseră de prima creastă. Acum, de jur-împrejurul lor erau dealuri sterpe, rotunjite, fără nimic particular. Și de fiecare latură era aceeași linie dură și egală de orizont, cu cerul alb-orbitor în spate. Doamna Lyle își continua povestirea:

— O, sunt un trib infect. O adunătură de ticăloși, ascultă-mă pe mine.

„O omor pe individa asta“, gândi el furios. Când panta deveni mai domoală și mașina începu să prindă viteză, avu pentru o clipă iluzia unei adieri, dar imediat drumul o coti iarăși în sus și, când începură din nou să urce, își dădu seama că aerul era neclintit.

— E un fel de belvedere puțin mai sus, după cum indică harta, spuse Eric. Ar trebui să avem o vedere superbă.

— Crezi că ar trebui să oprim? întrebă doamna Lyle neliniștită. E musai să fim la Boussif la ora ceaiului.

Culmea se dovedi a fi o buclă ceva mai largă a drumului într-un punct unde acesta făcea o curbă periculoasă. Câțiva bolovani care se rostogoliseră de pe stânca de deasupra făceau trecerea încă și mai aventuroasă. Căderea era verticală la marginea lui, iar priveliștea interioară spectaculoasă și ostilă.

Eric opri mașina pentru o clipă, dar nici unul nu se dădu jos. Restul călătoriei avu loc printr-un teritoriu stâncos, prea pârjolit de soare chiar și pentru a adăposti lăcuste și totuși, când și când, Port zărea în depărtare câte un sat cu îngrădituri de lut, de culoarea dealurilor, împrejmuț de jur-împrejur cu cactuși și tufe de măracini. Peste cei trei se lăsă tăcerea și nu se mai auzi decât hurea continuă al motorului.

Când ajunseră în dreptul Boussifului cu modernele sale minarete de beton, doamna Lyle spuse:

— Eric, aș vrea să te ocupi de camere. Eu mă duc direct la bucătărie ca să le arăt cum se face ceaiul.

Lui Port îi spuse, ridicându-și geanta:

— Am întotdeauna ceaiul aici, la mine în geantă, când plecăm într-o călătorie. Altminteri trebuie să aștept o eternitate în timp ce vreun ticălos de *boy* se ocupă de mașină și de bagaje. Bănuiesc că nu e nimic de văzut în Boussif, așa că vom fi cruțați să ieșim în oraș.

— *Derb Ech Chergui*³⁴, zise Port. Și, întrucât ea se întoarse să-l privească cu uimire, continuă, liniștind-o: Am văzut un anunț adineauri.

Strada principală, lungă, era pustie, prăjindu-se în soarele după-amiezii, a cărui putere părea îndoită de faptul că deasupra munților, în sud, atârnavă încă imenșii nori întunecoși care fuseseră pe cer încă de la începutul dimineții.

X

Era un tren foarte vechi. De tavanul scund din coridorul vagonului lor atârnavă un șir de lămpi cu petrol, care se balansau cu putere la unison în vreme ce bătrânul vehicul

înainta. Când erau tocmai pe punctul de a pleca din stație, Kit, cu obișnuita ei disperare care o apuca la începutul unei călătorii cu trenul, sări pe peron, trase o fugă până la debitul de ziare și cumpără câteva reviste franțuzești, suindu-se în vagon chiar în clipa în care acesta se urnea. Acum, în amestecul nedeslușit de lumină în declin și strălucire galbenă aruncată de lămpile chioare, le ținea în poală deschizându-le una după alta și încercând să vadă ce e în ele. Singura pe care putu să o vadă ca lumea era plină de fotografii: *Ciné Pour Tous*.

Erau singuri în compartiment. Tunner stătea vizavi.

— Nu poți să citești la lumina asta, spuse el.

— Nu mă uit decât la poze.

— Îhâm.

— Mă scuzi, da? Într-o clipă n-o să pot să fac nici măcar atâta lucru. Sunt puțin cam nervoasă când merg cu trenul.

— Nu te sinchisi, continuă, spuse el.

Luaseră cu ei hrană rece pentru cină de la hotel. Din când în când, Tunner arunca câte o privire meditativă înspre coș. La un moment dat, ea ridică ochii și-l surprinse.

— Tunner! Să nu-mi spui că ți-e foame! strigă ea.

— Tenia-i de vină.

— Ești revoltător.

Ridică de jos coșul, bucuroasă că poate să se angajeze într-o activitate manuală. Unul câte unul scoase dinăuntru sendvișurile groase, împachetate separat în șervețele subțiri de hârtie.

— Le-am spus să nu ne dea porcăria aia a lor de șuncă spaniolă. E crudă și nu e exclus să te trezești cu viermi intestinali de pe urma ei. Și totuși, bag mâna în foc că și chestiile astea sunt făcute din șuncă. Parcă simt un iz. Au mereu impresia că vorbești doar ca să te-auzi vorbind.

— Mănânc eu șunca, dacă e, spuse Tunner. Din câte-mi amintesc, e destul de bună.

— Ah, la gust e bună.

Scoase un pachet cu ouă tari, în care mai erau măslinae negre foarte uleioase. Trenul scrâșni și pătrunse într-un tunel. Kit puse iute ouăle în coș și privi neliniștită fereastra. Văzu conturul feței sale reflectat pe sticlă, iluminat crud de boarea de lumină de deasupra. Duhoarea fumului de cărbune creștea cu fiecare secundă; o simțea strângându-i plămâni.

— Pfiu! se înecă Tunner.

Ea rămase nemișcată, așteptând. Dacă era să se întâmple un accident, nu putea fi decât într-un tunel sau pe un pod. „Măcar dacă aș putea fi sigură că se va petrece în noaptea asta“, se gândi ea. „M-aș liniști. Dar incertitudinea. Nu știi niciodată, așa că te aștepti în orice clipă.“

Imediat ieșiră la lumină, respirând din nou. Afară, deasupra întinderilor nelămurite de ținut stâncos, puțina lumină care mai rămăsese pe cer se strecura printre norii greoi, amenințători.

— Ce se aude cu ouăle alea?

— Oh!

Îi întinse tot pachetul.

— Nu le vreau pe toate!

— Trebuie să le mănânci, spuse ea, făcând un mare efort pentru a fi de față, a lua parte la mica viață care se desfășura înăuntru pereților scârțâitori de lemn ai vagonului. Eu nu vreau decât niște fructe. Și un sendviș.

Pâinea însă era tare și uscată; abia o mesteca. Tunner era ocupat să scoată o valiză de sub banchetă. Strecură sendvișul început în spațiul dintre locul ei și fereastră.

El își reluu poziția, cu chipul triumfător, ținând în mână o sticlă mare și închisă la culoare; scotoci în buzunar o secundă, scoase un tirbușon.

— Ce este?

— Ia ghici, spuse el răsând larg.

— Doar nu... șampanie!

— Ai ghicit din prima.

În excitarea care o cuprinse se întinse spre el și-i luă capul în mâini, sărutându-l zgomotos pe frunte.

— Scumpul de tine! strigă ea. Ești minunat!

El trase de tirbușon; se auzi o pocnitură. O femeie cu un aer speriat trecu pe coridor și se uită la ei. Cu sticla în mână, Tunner se ridică și trase transperantele. Kit îl privi, gândindu-se: „E foarte diferit de Port. Port n-ar fi făcut asta niciodată“.

Pe când turna în ceștile de călătorie din plastic, ea continuă dialogul cu sine. „Dar asta nu înseamnă nimic, decât că a cheltuit niște bani. E ceva cumpărat, asta e tot. Totuși, să vrei să cheltuiești niște bani... Și mai ales să se gândească la asta“.

Ciocniră ceștile, toastând. Numai că nu se auzi acel clinchet obișnuit – doar un sunet mort de hârtie.

— Pentru Africa, zise Tunner, dintr-odată sfios. Avusese de gând să spună: „Pentru noaptea asta“.

— Da.

Se uită la sticla pe care el o pusese jos. În mod caracteristic, hotărî îndată că este un obiect magic care urma să o salveze, că prin puterea lui ar putea să evite dezastrul. Goli ceașca. El o umplu din nou.

— Să n-o terminăm așa de repede, îi atrase ea atenția, brusc speriată ca nu cumva să se risipească magia.

— Crezi? De ce? Trase valiza și o deschise din nou. Privește. Înăuntru mai erau cinci

sticle. De asta am ținut să car eu geanta asta, spuse el, zâmbind în așa fel încât să-și accentueze gropițele din obraji. Probabil ai zis că sunt nebun.

— Nici n-am băgat de seamă, spuse ea slab, neobservând nici măcar gropițele pe care le detesta atât de mult. Vederea atâtor obiecte de magie o dăduse gata întru câtva.

— Hai, bea. Dă-o dușcă.

— N-avea grijă de mine, râse ea. N-am nevoie de îndemnuri.

Se simțea absurd de fericită – mult prea fericită pentru această ocazie, ținu ea să-și amintească. Dar exista întotdeauna acea mișcare de pendul; peste o oră avea să fie din nou în punctul în care fusese mai devreme.

Trenul puse încet o frână. Dincolo de fereastră era o noapte întunecată; nu se zărea nici o luminiță. Undeva afară, o voce cânta o melodie ciudată și repetitivă. La început ascuțit și coborând până la limita glasului, ca să reînceapă apoi în registrul cel mai de sus, cântecul semăna cu un plâns de copil.

— E un bărbat? întrebă Kit sceptică.

— Unde? spuse Tunner, privind în jur.

— Cel care cântă.

El ascultă o secundă.

— Greu de spus. Bea-ți șampania.

Ea bău și zâmbi. Apoi privi afară pe fereastră, în noaptea neagră.

— Cred că n-am fost niciodată făcută să trăiesc, spuse ea cu tristețe.

O privi îngrijorat.

— Uite ce e, Kit. Știu că ești nervoasă. De asta am și adus șampania. Dar trebuie să te calmezi. Ia-o încet. Liniștește-te. Nimic nu e chiar așa de important. Cine a spus că...

— Nu. Asta e o chestie pe care nu vreau s-o aud, îl întrerupse ea. Șampanie, da. Filozofie, nu. Și sunt de părere că ai fost inimaginabil de drăguț că te-ai gândit la asta, mai ales acum când mi-am dat seama de ce ai adus-o.

El se opri din mestecat. Fața lui își schimbă expresia; ochii deveniră ușor severi.

— Ce vrei să spui?

— Pentru că ți-ai dat seama că sunt isterică atunci când merg cu trenul. Și n-ai fi putut face ceva mai grozav pentru mine decât asta.

El mestecă din nou și zâmbi larg.

— Hai, vezi-ți de treabă. Și mie mi-a priit, după cum vezi. Așa că, pentru bunul și bătrânul Mumm!

Desfăcu a doua sticlă. Cu un efort penibil, trenul se puse din nou în mișcare. Faptul că o luaseră iar din loc o binedispuse.

— *Díme ingrato, porque me abandonaste, y sola me dejaste...*³⁵, cântă ea.

— Îți mai pun?

Întinse sticla.

— *Claro que si*³⁶, spuse ea, golind-o dintr-o înghițitură și întinzând iarăși ceașca imediat.

Trenul se zgâlțâia mai departe, oprind mai tot timpul, de fiecare dată în ceva ce semăna a câmp deschis. Dar mereu se auzeau voci acolo în beznă, țipând în guturala limbă de la munte. Își terminară cina; pe când Kit mânca ultima smochină, Tunner se aplecă pentru a scoate încă o sticlă din valiză. Fără să știe exact ce face, se întinse, căută în locul unde ascunsese sendvișul, îl extrase de acolo și-l vârî în geantă, deasupra cutiei de pudră. El mai turnă niște șampanie.

— Șampania nu mai e așa de rece ca la-nceput, spuse ea, sorbind din ceașcă.

— Nu le poți avea pe toate.

— O, dar îmi place așa! Nu-mi pasă că e caldă. Știi, am impresia că mă cam îmbăt.

— Bah! La cât ai băut de puțin...

Râse.

— O, nu mă cunoști! Când sunt nervoasă sau supărată, mă îmbăt imediat.

Se uită la ceas.

— Mai avem încă cel puțin opt ore. N-avem altceva de făcut. Te deranjează dacă schimb locul și mă așez lângă tine?

— Deloc. Te-am invitat de când am plecat, ca să nu fii nevoit să călătorești cu spatele.

— Perfect. Se ridică, se întinse, căscă și se trânti lângă ea cu putere, lovind-o. Scuză-mă, spuse el. Am calculat greșit balansul monstrului. Dumnezeu, ce tren. Mâna lui dreaptă o înconjură, trăgând-o puțin spre el. Sprijină-te de mine. E mai comod. Relaxează-te! Ești încordată toată.

— Încordată și amețită, da! Scuză-mă.

Râse; ei îi sună ca o chicoteală. Se lăsă un pic pe el, cu capul pe umăr. „Așa ar trebui să stau mai confortabil“, se gândi ea, „dar nu face decât să complice lucrurile. O să țâșnesc ca arsă“.

Timp de câteva minute se stăpâni, încercând să șadă fără să se miște. Era dificil să nu fie încordată, i se părea că mișcarea trenului o împingea tot timpul spre el. Trenul se opri. Sări în picioare, strigând:

— Vreau să mă duc la ușă să văd ce e afară.

El se ridică, își puse din nou brațul în jurul ei, insistent, și spuse:

— Știi doar ce e afară. Sunt aceiași munți întunecați.

Își înalță privirea spre el.

— Știu. Tunner, te rog.

Se răsuci ușor și îl simți slăbindu-și strânsoarea. În clipa aceea ușa dinspre coridor se deschise și femeia aceea în negru, cu un aer răvășit, păru că vrea să intre în compartiment.

— *Ah, pardon. Je me suis trompée*³⁷, spuse ea, încruntându-se amenințător și

dispărând fără a mai închide ușa după ea.

— Ce vrea harpia asta bătrână? zise Tunner.

Kit se duse la ușă, se propti în ea și spuse cu voce tare:

— E o simplă *voyeuse*.

Femeia, care ajunsese deja la jumătatea coridorului, se întoarse furioasă și o privi sfidător. Kit era încântată. Satisfacția pe care o simți știind că femeia o auzise i se păru absurdă. Și, cu toate acestea, era în ea această forță puternică, triumfătoare. „Încă puțin și devin isterică. Și atunci Tunner chiar că nu va avea ce să mai facă!”

În situații obișnuite avea senzația că Port nu era înclinat să arate înțelegere, dar în cazuri extreme se dovedea de neînlocuit; în clipe cu adevărat dificile se baza pe el pe de-a-ntregul, nu pentru că ar fi fost un ghid infailibil în atari circumstanțe, ci pentru că o parte a conștiinței sale îl anexa ca un reazem, identificându-se astfel, într-o anume măsură, cu el. „Și Port nu e aici. Așa că, fără istericale, te rog.” Cu voce tare spuse:

— Mă întorc imediat. N-o lăsa pe vrăjitoare înăuntru.

— Vin cu tine, spuse el.

— Zău așa, Tunner, râse ea. Mă tem că acolo unde merg prezența ta ar fi cam deplasată.

Încercă să nu-și arate stinghereala.

— Ah! Firește. Scuză-mă.

Coridorul era gol. Vru să privească pe fereastră, dar toate geamurile erau pline de praf și de urme de degete. În fața ei auzi un zgomot de glasuri. Ușile dinspre peron erau închise. Se duse în celălalt vagon; purta marcajul „II” și era mai viu luminat, mai populat, mult mai sărăcăcios. La celălalt capăt întâlni oameni care intrau în vagon din afară. Își croi cu greu drum printre ei, coborî și merse de-a lungul trenului pe jos înspre capătul lui. Pasagerii de clasa a patra, indigeni berberi și arabi cu toții, se învârteau în loc printre boccele și cutii răsfirate, amestecate claie peste grămadă pe peronul de pământ, sub lumina palidă a unui bec electric. Un vânt aspru sufla dinspre munții din apropiere. Se vâri repede printre oameni și urcă în tren.

Când intră în vagon, prima ei impresie fu că nici nu era în tren. Era doar o suprafață dreptunghiulară, înțesată până la refuz cu bărbați în burnuzuri cafenii sau cenușii, șezând ghemuiți, dormind, întinzându-se, stând în picioare sau învârtindu-se într-o învâlmășeală de sarsanale aidoma. Pentru o clipă rămase nemișcată, contemplând tabloul; pentru prima oară simți că se află într-o țară străină. Cineva o împingea din spate, obligând-o să intre. Opușe rezistență, nevăzând nici un loc unde ar fi putut să se strecoare și căzu peste un bărbat cu barbă albă, care o privi cu asprime. Sub uitătura lui se simți ca un copil care a făcut o boacănă. *Pardon, monsieur*, spuse ea, încercând să se dea la o parte pentru a evita presiunea crescândă din spate. Era inutil; era îmbrâncită înainte în ciuda eforturilor ei și, șontăcând peste formele întinse și grămada de obiecte,

ajunse în mijlocul vagonului. Se uită în jur puțin speriată. Îi veni deodată în minte că aceștia erau musulmani și că mirosul de alcool din respirația ei i-ar scandaliza la fel de mult ca faptul de a-și da jos brusc toate hainele. Împiedicându-se de figurile ghemuite, își croi drum până-ntr-un colț al peretelui lipsit de fereastră și se rezemă de el în timp ce scoase o sticlă de parfum din geantă și se dădu cu el pe gât și pe față, sperând că va contracara, sau măcar se va amesteca cu eventualul miros de băutură. Pe când se stropea, degetele ei atinseră un obiect mic și moale pe ceafă. Se uită: era un păduche galben. Aproape îl strivise. Își șterse scârbită degetul de perete. Bărbații o priveau fără simpatie sau ostilitate. Nici măcar curioși, gândi ea. Aveau pe chipuri expresia absorbită și goală a celui care se uită în batistă după ce și-a șters nasul. Închise ochii o clipă. Spre mirarea ei, i se făcu foame. Scoase sendvișul și-l mănca, rupând pâinea în bucăți mici și mestecându-le cu furie. Bărbatul care se sprijinea de perete lângă ea mânca și el – mici fărâme închise la culoare pe care le scotea unul după altul din glugă, sfărâmându-le cu zgomot. Cu o ușoară tresărire văzu că erau lăcuste roșii, cu capetele și picioarele smulse. Murmurul de glasuri care continuase până atunci se opri brusc; toată lumea părea că ascultă. Peste huretul trenului și clămpăneala ritmică a roților auzi sunetul precis și neconținut al ploii pe acoperișul de tablă al vagonului. Oamenii dădeau din cap; conversația se înfiripă din nou. Se decise să-și facă drum spre ușă pentru a putea coborî la stația următoare. Aplecând ușor capul în față, începu să scurme sălbatic prin mulțime. Se auziră văicărelile celor care dormeau pe jos și pe care ea îi călca, exclamații de indignare când coatele ei veneau în contact cu fețele altora. La fiecare pas striga: *Pardon! Pardon!* Reușise să se înfigă într-un colț la capătul vagonului. Nu-i mai rămânea acum decât să ajungă la ușă. În fața ei, barându-i drumul, era un bărbat cu chip barbar ținând căpățâna retezată a unei oi, ai cărei ochi se holbau din orbite ca niște agate. „Ah!“, gemu ea. Bărbatul o privea flegmatic, fără a schița nici un gest s-o lase să treacă. Adunându-și toate forțele, își croi drum pe lângă el, frecându-și fusta de gâtul însângerat în momentul în care trecu. Văzu cu ușurare că ușa dinspre peron era deschisă; nu avea decât de ajuns la cei care ocupau intrarea. Își reluă strigătele de *Pardon!* și se avântă. Peronul era mai puțin aglomerat din cauza ploii reci care îl mătura. Cei care stăteau acolo aveau capetele acoperite de glugile burnuzurilor. Întorcând spatele ploii, apucă bara de fier și privi fix spre cea mai hidoasă figură umană pe care o văzuse vreodată. Bărbatul înalt purta haine europene de căpătat și o geantă din pânză de sac pe cap, ca un *haik*. Dar acolo unde ar fi trebuit să fie nasul era un abis triunghiular întunecat, iar buzele plate și stranii erau albe. Fără a ști de ce, se gândi la botul unui leu; nu-și putea dezlipi ochii de la el. Bărbatul nu părea să vadă sau să simtă ploaia: pur și simplu stătea acolo. În timp ce o fixa, se trezi întrebându-se de ce oare o față bolnavă, care nu însemna de fapt nimic, este mai groaznică de privit decât una ale cărei țesuturi sunt sănătoase, dar a cărei expresie dezvăluie o descompunere internă.

Port ar spune că într-o epocă nonmaterialistă nu ar fi așa. Și probabil că ar avea dreptate.

Era udă până la piele și tremura, dar continua să se țină de bara rece de metal și să privească drept în față – uneori spre chipul acelui om, alteori într-o parte, spre aerul cenușiu și încărcat de ploaie al nopții din spatele lui. Era un *tête-à-tête* care trebuia să dureze până ar fi ajuns într-o stație. Trenul se opintea încet, zgomotos, pe o pantă abruptă. Din când în când, în mijlocul zgâlțâielilor și al zgomotelor, se auzea un sunet gol timp de câteva secunde, când trenul trecea peste un pod scurt sau o estacadă. În acele clipe i se părea că plutește mult deasupra și că undeva dedesubt există o apă rostogolindu-se printre pereții stâncoși ai hăului. Ploaia biciuitoare continua. Avea impresia că trăiește un coșmar care nu voia să se sfârșească. Nu era conștientă de trecerea timpului; dimpotrivă, i se părea că se oprise, că ea însăși devenise un obiect nemișcat, suspendat în vid. Dar sub toate aceste lucruri, exista certitudinea că la un anumit moment dat nu va mai fi așa – însă nu dorea să se gândească la asta, de teamă să nu învie din nou, ca timpul să curgă mai departe, iar ea să fie conștientă de secunde nefârșite ale trecerii lui.

Așa că rămase nemișcată, tremurând întruna, ținându-se foarte dreaptă. Când trenul încetini și se opri, omul cu chip de leu dispăruse. Coborî și alergă înapoi prin ploaie spre coada trenului. Când urcă în vagonul de clasa a doua, își aminti că el se dăduse la o parte ca s-o lase să treacă, așa cum ar fi făcut orice om normal. Începu să râdă în sine, încetisor. Apoi înțepeni. Pe coridor erau oameni care vorbeau. Se răsuci și se întoarse la toaletă, închizându-se înăuntru și începu să se machieze la lumina pâlpâitoare de deasupra, privind-se în mica oglindă ovală de la chiuvetă. Tremura încă de frig, iar apa șiroia de pe picioarele ei pe dușumea. Când simți că poate să i se înfățișeze lui Tunner ieși, traversă coridorul și trecu în vagonul de clasa întâi. Ușa de la compartimentul lor era deschisă. Tunner privea bosumflat pe geam. Când ea intră se întoarse, sărind ca ars.

— Dumnezeu, Kit! Unde ai fost?

— În vagonul de clasa a patra.

Avea frisoane violente, așa încât îi era imposibil să pară nonșalantă, cum avusese intenția.

— Uită-te puțin în ce hal ești! Vino aici.

Tonul lui devenise brusc foarte serios. O trase cu hotărâre în compartiment, închise ușa, o ajută să se așeze și începu imediat să umble prin bagajele sale, scoțând diferite lucruri și punându-le pe banchetă. Ea îl urmărea ca drogată. Acum el ținea două tablete de aspirină și o ceașcă de plastic sub nasul ei.

— Ia astea, îi ordonă el.

Ceașca era cu șampanie. Făcu așa cum îi spuse. Apoi el îi indică halatul de flanelă de pe bancheta de vizavi.

— Ies aici pe culoar și vreau ca tu să scoți fiecare lucrător și să-ți pui asta pe tine. Apoi bați în ușă și o să vin să-ți fac un masaj la picioare. Gata, nici o scuză. Fă exact ce ți-am spus.

Ieși trăgând ușa după el.

Trase transperantele și făcu ce-i spusese. Halatul era moale și călduros; rămase ghemuită câtva timp pe scaun, cu picioarele adunate sub ea. Și-și turnă încă trei cești de șampanie, pe care le bău repede una după alta. Apoi ciocăni ușor în geam. Ușa se întredeschise.

— E voie? spuse Tunner.

— Da, da. Intră.

Se așeză vizavi de ea.

— Acum, întinde-ți piciorul aici. O să te frec cu alcool. Ce naiba te-a apucat? Ai înnebunit? Vrei să faci pneumonie? Ce s-a întâmplat? De ce-ai stat atât? Am crezut că-mi ies din minți aici, bătând coridorul în lung și-n lat, întrebând pe toată lumea dacă te-a văzut. N-aveam nici cea mai vagă idee unde ai dispărut.

— Ți-am spus că eram în vagonul de clasa a patra, cu băștinașii. N-am mai putut să mă-ntorc pentru că nu există legătură între vagoane. Ce bine mă simt. O să te istovești.

El râse și o masă mai tare.

— Nici o grijă.

Când se simți cât se poate de încălzită și de în largul ei, el se ridică și făcu lumina foarte slabă. Apoi se apropie și se așeză lângă ea. O cuprinse cu un braț, începând din nou să o maseze. Ea nu știa ce-ar fi putut spune ca să-l oprească.

— Ți-e bine? întrebă el încet, cu vocea răgușită.

— Da, spuse ea.

O clipă mai târziu șopti enervată:

— Nu, nu, nu! Ar putea să intre cineva.

— N-o să intre nimeni.

O sărută. În capul ei auzea neconținut roțile leneșe ale trenului pe șine spunând: „Nu acum nu acum, nu acum nu acum...” Și sub ele își închipuia hăul adânc în ploaie, umflat de apă. Se sculă și-l mângâie pe creștet, dar nu spuse nimic.

— Iubito, murmură el. Nu te mai agita. Stai jos.

Nu mai putea să gândească, imaginile îi fugiseră din minte. Nu era conștientă decât de moliciunea halatului de lână pe pielea ei, și apoi de apropierea și căldura unei ființe care nu o înspăimânta. Ploaia lovea în ferestre.

La primele ceasuri ale dimineții, înainte ca soarele să iasă dintre munții din apropiere, acoperișul hotelului era un loc foarte plăcut pentru micul dejun. Mesele erau înșirate de-a lungul marginii terasei cu vedere spre vale. În grădinile de dedesubt smochinii și tulpinile înalte de papirus se mișcau ușor în vântul proaspăt al dimineții. Puțin mai jos erau copacii ceva mai mari în care berzele își făcuseră cuiburile lor imense, iar la poalele povârnișului curgea râul, o apă roșie și groasă. Port ședea bându-și cafeaua, respirând fericit mireasma spălată de ploaie a aerului de munte. Chiar sub el, berzele își învățau puii să zboare; păcănitul sec al păsărilor mai bătrâne se contopea cu strigătele ascuțite ale celor mai tinere, care băteau din aripi.

În timp ce le privea, doamna Lyle apăru în ușă venind de jos. I se păru că arată neobișnuit de răvășită. O invită să ia loc lângă el, iar ea comandă un ceai unui bătrân chelner arab, în uniformă roz, de proastă calitate.

— Ei, spune! Pitorești ca întotdeauna! spuse ea.

Port îi atrase atenția spre păsări; le urmăriră până i se aduse ceaiul.

— Spune-mi, soția dumitale a ajuns teafără?

— Da, însă n-am apucat s-o văd. Încă doarme.

— Mi-nchipui, după nenorocita aia de călătorie.

— Și fiul dumneavoastră? E încă în pat?

— Nu, Doamne ferește! A plecat pe-aici pe undeva, să vadă vreun caid. Cred că băiatul ăsta are scrisori de prezentare pentru arabi în fiecare oraș din Africa de Nord.

Deveni gânditoare. După o secundă spuse, privindu-l fix:

— Sper din tot sufletul că n-o să te apropii de ei.

— De arabi, vreți să spuneți? Nu cunosc nici unul personal. Dar e cam greu să nu te apropii de ei, sunt practic peste tot.

— O, mă refeream la contacte sociale. Eric e-atât de prost. Dacă nu erau jechoșii ăștia, astăzi era sănătos.

— E bolnav? Mie mi se pare destul de sănătos. Ce are?

— E foarte bolnav.

Vocea ei părea că vine de departe; privi în jos spre râu. Apoi își mai turnă puțin ceai și-i oferă lui Port un biscuit dintr-o cutie pe care-o adusese cu ea. Vocea ei, ceva mai precisă, continuă.

— Evident, după cum știi, toți sunt contaminați. În fine, asta e. Și dac-ai ști prin câte am trecut încercând să-l fac să urmeze tratamentul corespunzător. Cretin mic ce e.

— Nu cred că înțeleg prea bine, spuse Port.

— O infecție, o infecție, spuse ea, pierzându-și răbdarea. O scroafă împuțită de arăboaică, adăugă ea cu neobișnuită violență.

— Ah, spuse Port fără implicare.

Acum părea mai puțin sigură pe ea.

— Mi s-a spus că infecțiile astea se pot transmite chiar și direct. Ce crezi, domnule Moresby?

— Nu prea știu, răspunse el, privind-o oarecum surprins.

— Atât de mult se vorbește despre lucrurile astea fără să se cunoască mare lucru. Probabil că un doctor știe cel mai bine.

Îi mai oferi un biscuit.

— Nu te învinovățesc că nu vrei să discuți despre asta. Trebuie să mă ierți.

— O, dar nu am nimic împotriva, protestă el. Pur și simplu, nefiind doctor.. Înțelegeți.

Păru că nu-l aude.

— E dezgustător. Ai dreptate.

Jumătate din soare se întrezărea în spatele muchiei muntelui; nu peste mult timp avea să dogorească.

— Uite și soarele, spuse Port.

Doamna Lyle își strânsese lucrurile.

— Ai de gând să stai mult în Boussif? întrebă ea.

— N-avem nici un plan. Dumneavoastră?

— O, Eric a aranjat un itinerar zăpăcit. Bănuiesc că plecăm spre Aïn Krorfa mâine dimineață, doar dacă nu se decide să o luăm din loc chiar azi la amiază și să petrecem noaptea în Sfissifa. Se pare că există un mic hotel destul de civilizată acolo. Nu chiar atât de impunător ca ăsta, evident.

Port se uită în jur la mesele și scaunele rablagite și zâmbi.

— Nu cred că mi-ar plăcea ceva mai puțin impunător ca ăsta.

— Vai, dragul meu domn Moresby! Dar ăsta e absolut luxos. E cel mai bun hotel pe care-l poți găsi până în Congo. Cu apă curentă, adică. În fine, ne vedem înainte de plecare, oricum. Simt că mă coc sub soarele ăsta îngrozitor. Spune-i, te rog, soției dumitale bună dimineața din partea mea.

Se ridică și coborî.

Port își atârână haina pe spătarul scaunului și mai rămase câțva timp, meditând la comportamentul neobișnuit al acestei femei excentrice. Nu se putea hotărî să îl pună pe seama simplei iresponsabilități sau nebunii; era mult mai probabil că felul ei de a se purta era un mod ocolit de a comunica o idee pe care nu îndrăznea să o exprime direct. În mintea ei confuză procedeul era aparent logic. Singurul lucru de care era sigur era că motivația ei fundamentală era frica. În timp ce a lui Eric era lăcomia; de aceasta era la fel de sigur. Dar combinația celor două continua să-l deruteze. Avea impresia că simpla indicație a unui plan începea să prindă contur; care era acest plan, ce semnificație ar fi putut căpăta în cele din urmă, totul era încă absolut problematic. Bănuia cu toate acestea că, în momentul de față, mama și fiul acționau în direcția unor scopuri opuse.

Fiecare avea un motiv pentru a fi interesat de prezența lui, dar aceste motive nu erau identice și nici, gândi el, complementare.

Se uită la ceas: era zece și jumătate. Kit probabil că nu se trezise încă. Avea de gând să discute această problemă cu ea, în cazul în care nu mai era supărată pe el. Abilitatea ei de a descifra motivații era considerabilă. Se hotărî să facă o plimbare prin oraș. Oprindu-se în camera lui, își lăasă acolo jacheta și-și luă ochelarii de soare. Rezervase camera dinspre hol pentru Kit. Înainte să iasă își apropie urechea de ușa camerei sale și ascultă; nu se auzea nimic înăuntru.

Boussif era un oraș complet modern, cu blocuri mari și pătrate și cu piața în mijloc. Străzile nepavate, delimitate în cea mai mare parte de clădiri cu etaje în formă de cutii, erau pline de noroi roșu. O procesiune neîntreruptă de oameni și oi trecea pe artera principală îndreptându-se spre piață, oamenii înaintând cu capul acoperit de glugile burnuzurilor ca să se apere de atacul necruțător al soarelui. Nicăieri nu se zărea vreun copac. La capătul străzilor transversale pustiul arid se ridica ușor spre poalele munților formați din stânci aspre, sălbatice, lipsite de vegetație. Cu excepția chipurilor, nu găsi nimic interesant în imensa piață. La una din extremități era o cafenea mică, având o masă așezată afară sub un spalier de trestie. Luă loc și bătu din palme de două ori. *Ouahad atai*³⁸, strigă el; își amintea atâta lucru în arabă. Pe când își sorbea ceaiul, care observase că era făcut din frunze de mentă uscată în loc de frunze proaspete, băgă de seamă că același autobuz străvechi se perinda prin fața cafenelei, claxonând insistent. Îl urmări în timp ce trecea. Înțesat de pasageri de prin partea locului, făcea întruna turul pieței, iar băiatul de pe platforma din spate lovea ritmic tabla ei rezonantă, strigând: *Arfâ! Arfâ! Arfâ! Arfâ!* fără încetare.

Rămase acolo până la ora prânzului.

XII

Primul lucru de care Kit fu conștientă când se trezi era că se simțea mahmură. Apoi observă soarele puternic inundând camera. Ce cameră? Era un efort prea mare să recapituleze. Ceva se mișcă lângă ea pe pernă. Își roti ochii în stânga și văzu o masă întunecată și informă chiar lângă capul ei. Urlă și sări ca arsă, dar își dădu seama în aceeași clipă că nu putea fi decât părul negru al lui Tunner. Acesta se mișcă în somn, întinzând brațul ca s-o cuprindă. Cu capul zvâcnindu-i dureros, sări din pat zgâindu-se la el. „Dumnezeule!“, spuse ea cu voce tare. Cu mare greutate, reuși să-l trezească, să se scoale și să se îmbrace, împingându-l în hol cu toate bagajele lui, apoi închise iute ușa

după el. După care, înainte ca lui să-i vină în minte să cheme un *boy* să-l ajute la valize, pe când stătea acolo prostește, ea deschise ușa și ceru în șoaptă o sticlă de șampanie. El scoase una, i-o dădu și ea închise ușa la loc. Se așeză pe pat și bău toată sticla. Simțea o nevoie în parte fizică de băutură, dar mai ales știa că nu se putea înfățișa înaintea lui Port până când nu s-ar fi angajat într-un dialog intim cu ea însăși, din care ar fi ieșit într-o oarecare măsură absolvită pentru noaptea trecută. Mai spera ca șampania să-i facă rău, ca să aibă un motiv legitim pentru a rămâne în pat toată ziua. De fapt avu exact efectul opus: migrena îi dispăru de îndată ce termină sticla și începu să se simtă ușor amețită, dar foarte bine. Se duse la fereastră și privi curtea înecată în lumină, unde două femei arabe spălau rufe într-un bazin mare de piatră, întinzându-le peste tufe ca să se usuce la soare. Se întoarse repede și-și desfăcu geanta, împrăștiind obiectele prin cameră. Apoi începu o căutare atentă a oricărui indiciu privitor la Tunner care ar fi putut să se mai afle în cameră. Un fir de păr negru o făcu să-i stea inima; îl aruncă pe geam. Făcu patul meticulos, așternu cuvertura de lână deasupra. Apoi chemă camerista și o puse să aducă *fathma* să spele podelele. În felul acesta, dacă Port ar fi venit curând, camera ar fi arătat ca și cum camerista tocmai a terminat treaba. Se îmbracă și coborî. Brățările grele ale *fathmei* zăngăneau în timp ce freca dalele podelei.

Când se întoarse la hotel, Port bătu în ușa camerei de vizavi. O voce bărbătească spuse: *Entrez*, și el intră. Tunner se dezbrăcase aproape și-și desfăcea valizele. Nu-i dăduse prin cap să răscolească așternutul, dar Port nu sesiză.

— Ce dracu'! zise Port. Să nu-mi spui că i-au dat lui Kit camera aceea sinistră din spate pe care o rezervasem pentru tine.

— Presupun că așa s-a întâmplat. Dar îți mulțumesc oricum.

Tunner râse.

— Nu te deranjează să o schimbi, nu-i așa?

— De ce? Camera cealaltă e chiar așa de groaznică? Nu, nu mă deranjează. Mi se pare numai o agitație prea mare pentru doar o zi. Nu?

— S-ar putea să fie mai mult decât doar o zi. Oricum, aș vrea ca Kit să fie aici, vizavi de mine.

— Evident. Evident. Ar fi mai bine să-i spui și ei, totuși. Probabil că s-a instalat deja în cealaltă cameră fără să bănuiască nimic, gândindu-se că e cea mai bună din hotel.

— Nu e o cameră proastă. Numai că e în spate, asta-i tot. Asta era tot ce aveau ieri, când le-am rezervat.

— Nici o problemă. O să chemăm una din maimuțele astea să facă schimbarea.

La dejun, toți trei erau din nou împreună. Kit era nervoasă; vorbea tot timpul, în special despre politica europeană de după război. Mâncarea era proastă, așa că nici unul dintre ei nu era într-o dispoziție prea plăcută.

— Europa a distrus întreaga omenire, spuse Port. Ar trebui oare să fiu recunoscător

pentru asta și să-mi pară rău? Sper să dispară cu totul de pe hartă.

Voia să pună un punct discuției cât mai repede, să o ia pe Kit deoparte și să vorbească numai cu ea. Conversațiile lor lungi, confuze și cât se poate de personale îl făceau să se simtă bine întotdeauna. Dar ea spera să evite tocmai un asemenea *tête-à-tête*.

— De ce nu-ți extinzi bunele intenții asupra întregii omeniri, dacă tot ai ajuns aici? întrebă ea.

— Omenire? strigă Port. Ce e aia? Cine este omenirea? Vă spun eu. Omenirea este oricine în afară de tine. Așa că în ce fel poate ea să intereseze pe cineva?

Tunner spuse rar:

— Stai un pic, stai un pic. Aș vrea să discutăm această problemă. Eu aș zice că omenirea ești chiar tu, și tocmai de aia este interesantă.

— Bravo, Tunner! strigă Kit.

Port se arată plictisit.

— Ce prostie! replică el. Nu ești niciodată omenirea, nu ești decât tu însuși, un biet tu-însuși pentru totdeauna izolat de ceilalți.

Kit încercă să-l întrerupă. El ridică vocea și continuă.

— Nu trebuie să-mi justific existența prin mijloace atât de primitive. Faptul că respir este justificarea mea. Dacă omenirea nu consideră că asta e o justificare, poate să-mi facă ce vrea. N-am de gând să port cu mine un pașaport de existență pentru a dovedi că am dreptul să fiu aici! Sunt aici! Sunt în lume! Dar lumea mea nu este lumea omenirii. Este lumea așa cum o văd *eu*.

— Nu țipa, spuse Kit cu voce calmă. Dacă așa simți, eu n-am nimic împotriva. Dar ar trebui să fii suficient de isteț să-ți dai seama că nu toată lumea simte la fel.

Se ridicară. Cei doi Lyle zâmbiră din colțul lor în timp ce trioul părăsea încăperea. Tunner anunță:

— Mă retrag să-mi fac siesta. Nu iau cafeaua, ne vedem mai târziu.

Când Port și Kit rămaseră singuri în hol, el îi spuse:

— Hai să bem cafeaua în cafeneaua aia mică de lângă piață.

— O, te rog! protestă ea. După dejunul ăsta greu? Abia pot să mă mișc. Și sunt încă obosită după călătorie.

— Bine; atunci sus, în camera mea?

Ea ezită.

— Doar câteva minute. Da, ar fi grozav.

Nu părea entuziasmată după voce.

— Apoi o să mă culc și eu nițel.

Sus în cameră se întinseră amândoi pe patul larg, așteptând să sosească *boy*-ul cu cafeaua. Perdelele erau trase, însă lumina stăruitoare trecea prin ele, dând obiectelor

din încăpere o nuanță uniformă și plăcută, trandafirie. Era foarte liniște afară în stradă; totul, cu excepția soarelui, își făcea siesta.

— Ce mai e nou? spuse Port.

— Nimic, doar că, așa cum ți-am spus, sunt sfârșită după călătoria cu trenul.

— Ai fi putut să vii cu noi cu mașina. A fost un drum agreabil.

— Nu, n-aș fi putut. Nu începe din nou. Ah, l-am văzut pe domnul Lyle jos azi-dimineață. Susțin în continuare că e un monstru. A insistat să-mi arate nu doar pașaportul său, ci și pe-al maică-sii. Bineînțeles că amândouă dădeau pe afară de ștampile și vize. I-am spus că ai vrea să le vezi, că-ți plac chestiile astea mai mult decât mie. Ea s-a născut în Melbourne în 1899, iar el s-a născut în 1925, nu mai știu unde. Pașapoarte britanice amândouă. Așa că acum ai toate informațiile.

Port se uită la ea dintr-o parte, cu admirație.

— Iisuse, cum ai reușit să afli toate astea fără să-și dea seama?

— Pur și simplu răsfoind la repezeală paginile. Iar ea trece drept ziaristă și el ca student. Nu-i ridicol? Sunt sigură că n-a deschis o carte în viața lui.

— Eh, e un oligofren, spuse Port cu gândul aiurea, luându-i mâna și mângâind-o. Ți-e somn, puișor?

— Da, îngrozitor, așa că n-o să beau decât un mic strop de cafea pentru că nu vreau să mă trezească. Vreau să dorm.

— Și eu la fel, acum că m-am trântit. Dacă nu apare într-un minut, cobor și anulez comanda.

Dar se auzi o bătaie în ușă; înainte de a avea timp să răspundă, aceasta fu dată de perete și boy-ul avansă ducând o imensă tavă de aramă.

— *Deux cafés*, rânji el.

— Uită-te și la nătărăul ăsta, spuse Port. Crede că a intrat în plină idilă.

— Bineînțeles. Lasă-l să creadă. Are și el nevoie de puțină distracție. Arabul puse discret tava lângă fereastră și ieși în vârful picioarelor, trăgând o singură dată cu ochiul la pat, aproape melancolic, i se păru lui Kit. Port se ridică și aduse tava în pat. În timp ce-și bea cafeaua se-ntoarse brusc spre ea.

— Ascultă! strigă el plin de entuziasm.

Privindu-l, ea-și spuse: „Cât de mult seamănă cu un adolescent“.

— Da, răspunse ea, simțindu-se ca o mămică în vârstă.

— Există un loc de unde se pot închiria biciclete, lângă piață. Când te trezești, ce-ar fi să închiriem două și să facem un tur? Terenul e destul de plat prin jurul orașului.

Ideea i se păru vag interesantă, deși nu putea înțelege de ce.

— Perfect! spuse ea.

— Acum mi-e somn. Trezește-mă la cinci, dacă-ți aduci aminte.

XIII

Pedalau încet pe strada interminabilă, înspre despicătura din coama joasă a muntelui, la sud de oraș. Unde se terminau casele începea câmpia, cu o mare de pietre de o parte și de alta. Aerul era rece, iar vântul uscat de la apus le bătea în față. Bicicleta lui Port scârțâia ușor în timp ce pedala. Nu vorbeau; Kit mergea un pic înainte. Departe, în spate, cineva sufla dintr-o goarnă; tăișul strălucitor și sigur al sunetului persista în aer. Chiar și acum, când asfîntise probabil de o jumătate de oră, soarele ardea. Sosiră în sat și trecură prin el. Câinii lătrau sălbatic, iar femeile se întorceau, acoperindu-se la gură. Doar copiii rămâneau pe loc, privind, paralizați de uimire. Dincolo de oraș începea să se arate drumul. Simțeau povârnișul numai când pedalau; altfel, drumul părea neted. Curând, Kit obosi. Se opriră, privind înapoi spre câmpia aparent nivelată la Boussif, o întindere de blocuri de piatră maronii la poalele munților. Vântul suflă și mai tare.

— E aerul cel mai curat din lume! zise Port.

— E minunat, spuse Kit.

Era într-o stare de spirit visătoare și nu avea chef să vorbească.

— Încercăm să traversăm pe-aici?

— O clipă. Să-mi trag sufletul.

Porniră din nou, pedalând hotărât, cu ochii la deschizătura din culmea din față. Pe măsură ce se apropiau de ea, vedeau deja deșertul neted și fără sfârșit de dincolo, întrerupt ici și colo de creste ascuțite de piatră, care se înălțau la suprafață precum aripioarele dorsale ale unor pești monstruoși, mișcându-se toți în aceeași direcție.

Drumul era stricat către vârful muntelui, iar bolovanii spărți alunecaseră pe ambele părți ale deschizăturii. Își lăsară bicicletele în drum și începură să urce printre pietrele uriașe, către vârf. Soarele era la orizontul neted; aerul părea inundat de roșeață. Pe când pășeau lateral pe lângă o stâncă, dădură dintr-odată peste un om care ședea cu burnuzul pe după gât – astfel încât de la umeri în jos era gol pușcă –, profund preocupat în a-și rade părul pubian cu un cuțit lung, ascuțit. Se uită la ei cu indiferență când ajunseră în fața lui, lăsându-și apoi imediat capul în jos, ca să-și continue migăloasa operație.

Kit îl luă de mână pe Port. Urcară în liniște, fericiți că sunt împreună.

— Apusul e un moment atât de trist, spuse ea imediat.

— Dacă urmăresc sfârșitul unei zile – oricare ar fi ea – am întotdeauna senzația că e sfârșitul unei întregi epoci. Pe urmă toamna! Ar putea fi sfârșitul a tot, spuse el. De asta urăsc țările reci și îmi plac cele calde, unde nu există iarnă și unde, când vine noaptea, simți că de-abia se trezește totul la viață, în loc să amorțească. Nu crezi?

— Da, răspunse Kit, însă nu sunt sigură că prefer țările calde. Nu știu. Cred că s-ar putea să fie rău să încerci să scapi de noapte și de iarnă și că, dacă o faci totuși, vei plăti într-un fel mai târziu.

— Ah, Kit! Ești cu-adevărat nebună.

O ajută să urce panta unei stânci joase. Deșertul era chiar dedesubtul lor, mult mai jos decât câmpia de pe care de-abia urcaseră.

Ea nu răspunse. O întrista să vadă că, în ciuda faptului că aveau atât de des aceleași reacții, aceleași sentimente, n-ar fi ajuns niciodată la aceleași concluzii, fiindcă țelurile lor în viață erau aproape cu totul opuse.

Se așezară pe pietre unul lângă altul, având în față nemărginirea de dedesubt. Ea își strecură mâna sub a lui și își odihni capul pe umărul lui. El privi înainte, suspină și apoi mișcă un pic capul.

Astfel de locuri și astfel de momente erau tot ce iubea mai mult în viață, ea știa asta și mai știa că le iubea cu atât mai mult cu cât o avea pe ea aproape.

Și cu toate că știa că tocmai tăcerile și vidul care îi încântau lui sufletul o îngrozeau pe ea, el nu suporta să i se amintească asta. Era ca și când ar fi trăit permanent cu speranța că și ea era încântată în aceeași măsură de singurătate și de apropierea de infinit. Îi spusese adesea: „E singura ta speranță“, dar ea n-a înțeles niciodată cu adevărat ce a vrut el să-i spună. Uneori se gândea că a vrut să-i spună că era singura *lui* speranță, că numai dacă ea ar fi fost în stare să ajungă în situația lui, ar fi putut el să redescopere dragostea, din moment ce dragostea însemna pentru Port s-o iubească pe ea – nu era vorba de nimeni altcineva. Iar acum, pentru multă vreme, nu era loc pentru dragoste. Dar, în pofida dorinței sale de a deveni orice ar fi vrut el să devină, nu se putea schimba prea mult: groaza era acolo, în ea, gata să o domine. Era inutil să pretindă că e altfel. Și așa cum ea nu putea să alunge spaima care o cuprindea mereu, el nu era în stare să iasă din colivia în care se închisese, colivie pe care o construisese demult ca să-l protejeze împotriva dragostei.

Îl ciupi de braț.

— Uite! îi șopti ea.

La numai câțiva pași de ei, în vârful unei stânci, șezând atât de liniștit încât nu-l putuseră observa, era un arab respectabil, cu picioarele îndoite sub el și cu ochii închiși. La început părea că doarme, în ciuda poziției drepte, din moment ce nu dădea nici un semn că i-ar fi remarcat. Dar apoi văzură că-și mișcă buzele atât de ușor, încât înțeleseseră că se ruga.

— Stăm să-l privim? întrebă ea, iar vocea i se stinse.

— Bine. Stăm aici liniștiți. Își puse capul în poala ei și se întinse ca să privească cerul senin. Din când în când, ea îi mângâia foarte ușor părul. Vântul din regiunile de jos se întetea. Încet, cerul pierdea din intensitatea luminii. Ea se uită la arab; acesta nu se

mișcase. Deodată, ea vru să se întoarcă, dar rămase nemișcată un timp, privind cu drag la capul inert de sub mâna ei.

— Știi, îi spuse Port, iar vocea lui păru ireală, cum sunt vocile după o pauză lungă de rostire, cerul aici e foarte ciudat. Am adesea senzația, când îl privesc, că e ceva solid acolo sus, care ne protejează de ce e dincolo.

Kit tresări ușor când întrebă:

— De ce e dincolo?

— Da.

— Dar *ce* e dincolo?

Vocea îi era stinsă.

— Nimic, presupun. Doar întuneric. Noapte veșnică.

— *Te rog*, nu vorbi despre asta acum.

Era agonică rugămintea ei.

— Orice spui mă înspăimântă, aici sus. Se întunecă, și bate vântul, și nu mai suport.

El se ridică, îi cuprinse gâtul, o sărută, se trase ușor înapoi și o privi, o sărută din nou, se retrase din nou și tot așa, de câteva ori. Ea avea lacrimi pe obraji. Zâmbi cu disperare, în timp ce el i le ștergea cu degetele arătătoare.

— Știi ceva? zise el cu mare încredere. Cred că amândoi ne temem de același lucru. Și din același motiv. Nici unul dintre noi n-a reușit vreodată să intre cu totul în viață. Atârnăm în afară, de buni ce suntem, convinși că vom cădea la următoarea lovitură. Nu-i așa?

Ea închise ochii pentru o clipă. Buzele lui pe obrazul ei îi treziră sentimentul vinovăției, care o cuprinse ca un val mare, făcând-o să amețească și să-i fie rău. Își petrecuse siesta încercând să-și curețe conștiința de ceea ce se întâmplase cu o noapte în urmă, dar acum era perfect conștientă că nu va fi în stare să facă asta niciodată. Își duse mâna la frunte, ținând-o acolo. Apoi spuse:

— Dar dacă nu suntem înăuntru, e mult mai probabil că vom cădea.

Sperase că el va răspunde într-un fel la asta, că va găsi propria lui analogie greșită, poate că se va consola curând. El nu spuse decât: „Nu știu“.

Lumina se pierdea din ce în ce. Bătrânul arab încă mai era cufundat în rugăciunile lui, neclintit ca o statuie în întunericul ce se apropia. Lui Port i se părea că aude în spatele lui, în câmpie, nota lung conturată a unei goarne, când și când. Nimeni nu și-ar fi putut ține respirația atât de mult: era doar imaginația lui. Luă mâna ei și o strânse:

— Trebuie să ne întoarcem, îi șopti.

Se ridicară repede și merseă, sărind peste pietre, către drum. Bicicletele erau acolo unde le lăsaseră. Coborâră în tăcere înapoi spre oraș. Câinii din sat făcură hărmălaie în timp ce ei treceau în viteză. Ajunși în piață, își lăsară bicicletele și merseă încet pe strada care ducea la hotel, dând peste parada de oameni și oi care continuau să

înainteze constant spre oraș, chiar și noaptea.

Tot drumul înapoi spre oraș pe Kit o frământă un gând: „Într-un fel, Port știe de Tunner și de mine“. În același timp, nu credea că el era conștient de ce se întâmplase. Dar era sigură că o parte mai profundă a inteligenței lui simțea adevărul, simțea ce se petrecuse. Pe când mergeau pe strada întunecoasă, aproape că fusese tentată să îl întrebe cum aflase. Era curioasă cum funcționa un simț pur animal ca ăsta la un om atât de complex ca Port. Dar n-ar fi folosit la nimic; îndată ce ar fi aflat, ar fi devenit pe loc gelos, ar fi făcut o scenă, iar toată tandrețea complice dintre ei s-ar fi spulberat, fără să se mai refacă poate. Ar fi fost insuportabil să-i lipsească până și această comunicare cu el.

Port făcu un lucru curios când se termină cina. Se duse singur în piață, se așeză pentru câteva minute într-o cafenea, privind animalele și bărbații la lumina lămpilor de carbid, apoi, trecând prin ușa deschisă a magazinului de unde închiriasse bicicletele, pătrunse înăuntru. Acolo ceru o bicicletă cu far, îi spuse omului să-l aștepte până se întoarce și pedala repede în direcția defileului. Sus, printre stânci, era frig și bătea vântul de noapte. Nu vedea luna și nici deșertul din fața lui, dedesubt, ci doar stelele de deasupra, care sclipeau pe cer. Șezu pe o stâncă și se lăsă răcorit de vânt. Întorcându-se la Boussif, realizează că nu i-ar fi putut spune lui Kit că s-a dus iar acolo. N-ar fi înțeles dorința lui de a se întoarce fără ea. Sau poate, se gândi, ar fi înțeles-o prea bine.

XIV

Două seri mai târziu, luară autobuzul spre Aïn Krorfa, alegând cursa de seară ca să evite căldura, care era insuportabilă pe acea rută. În plus, praful pare ceva mai puțin apăsător când nu-l poți vedea. Ziua, în timp ce autobuzul traversează partea aceasta de deșert, șerpuind în sus și-n jos prin micile canioane, poți vedea urmele de praf care se ridică în spatele mașinii, respirându-l uneori când autobuzul întoarce brusc la o cotitură. Pudra fină se așază pe orice suprafață, chiar și în crăpăturile pielii, pe pleoape, în urechi și, uneori, în locuri ascunse, ca buricul. Iar ziua, mai ales dacă turistul nu e obișnuit cu asemenea cantități de praf, acesta îl va obseda și îl va face să se simtă prost. Noaptea însă, când stelele strălucesc pe cerul senin, atâta timp cât nu se mișcă, el are impresia că nu e nici dâră de praf. Zbârnâitul constant al motorului îl cufundă într-o stare ca de transă, iar atenția îi este atrasă doar de drumul care se mișcă tot timpul spre el, în vreme ce farurile îl descoperă. Asta până adoarme, ca să fie trezit mai târziu de oprirea autobuzului la vreun *bordj*³⁹ părăsit și întunecat, când iese dârdâind să bea un

pahar de cafea dulce dincolo de porți.

Rezervându-și locurile din timp, au putut să ocupe cele mai bune scaune din autobuz, adică pe cele din față, de lângă șofer. Era mai puțin praf aici, iar căldura de la motor, deși prea puternică și inconfortabilă la picioare, era bine-venită pe la ora unsprezece, când zăpușeala zilei dispărea de tot, iar frigul uscat și intens, obișnuit noaptea în aceste regiuni, îi lua locul. Așa că toți trei se înghesuiau cu șoferul pe locurile din față. Tunner, care stătea la ușă, părea să fi ațipit. Kit, cu capul rezemându-se greu de brațul lui Port, se mișca puțin când și când, deși ochii îi erau închiși. Cu frâna de mână între picioare și lovit în coastă de cotul șoferului când lua o curbă, Port avea de departe locul cel mai puțin confortabil și, ca urmare, stătea treaz. Privea în față prin parbriz la drumul neted care tot venea către el, mereu devorat de faruri. De câte ori se afla pe drum, mergând dintr-un loc într-altul, era în stare să-și privească viața cu puțin mai multă obiectivitate decât de obicei. Adesea în excursii gândea mai limpede și lua hotărârile pe care nu le-ar fi putut lua dacă ar fi stat locului.

Din ziua în care el și Kit alergaseră împreună pe biciclete, simțise o dorință puternică să se apropie mai mult de ea. Încet, asta căpăta pentru el o importanță enormă. Uneori își spunea că asta avusese în subconștient atunci când concepuse împreună cu Kit expediția de la New York către necunoscut; doar în ultimul moment îl rugase pe Tunner să vină, și poate și acest lucru fusese motivat subconștient, dar din teamă; căci, pe cât de mult își dorea apropierea, pe atât îl înfricoșau responsabilitățile pe care le implica. Dar acum, aici, în această parte îndepărtată și izolată de lume, dorința unor legături mai strânse cu ea se dovedea mai puternică decât teama. Dar ca să făurească o asemenea legătură trebuia să fie lăsați singuri. Ultimele două zile la Boussif fuseseră un chin. Era de parcă Tunner ar fi înțeles dorința lui Port și se hotărâse s-o frustreze. Stătea cu ei toată ziua și jumătate din noapte, vorbind fără încetare și aparent fără vreo altă dorință pe lume în afară de aceea de a se ține după ei, a mânca, a se plimba și chiar a merge cu ei noaptea în camera lui Kit, când Port voia să fie singur cu ea, și a sta în ușă o oră sau mai bine, făcând o conversație fără noimă. (I se năzări, bineînțeles, că Tunner ar putea spera să o cucerească pe Kit. Atenția exagerată față de ea, complimentele banale care trebuiau să treacă drept galanterie îl făcură să se gândească la asta; dar fiindcă Port credea, în mod naiv, că sentimentele lui pentru Kit erau aceleași, în toate privințele, cu ale ei pentru el, rămase convins că niciodată și în nici o împrejurare ea nu i-ar fi cedat unui bărbat ca Tunner.)

Singura dată când reușise să o ia pe Kit din hotel fusese când Tunner își făcea siesta; merseseră vreo sută de metri pe stradă și se ciocniră de Eric Lyle, care le spuse numaidecât că ar fi încântat să meargă cu ei la plimbare. Asta făcuse, spre enervarea tacită a lui Port și dezgustul vizibil al lui Kit; într-adevăr, Kit fusese atât de iritată de prezența lui, încât abia se așezaseră în cafeneaua din piață că se plânse de o durere de

cap și alergă la hotel, lăsându-l pe Port să se descurce cu Eric. Antipaticul tânăr arăta peste poate de palid și plin de coșuri, într-o cămașă înflorată, cu lalele uriașe. Spunea că își cumpărase materialul din Congo.

Rămas singur cu Port, avusese îndrăzneala să-i ceară să-i împrumute zece mii de franci, zicând că maică-sa era ciudată în privința banilor și uneori refuza săptămâni la rând să-i trimită.

— Nu se poate, îmi pare rău, spuse Port, hotărât să fie inflexibil.

Suma fu redusă gradual, până când celălalt deveni melancolic.

— Chiar și cu cinci sute de franci aș mai putea fuma două săptămâni.

— Nu împrumut bani nimănui, explică Port plictisit.

— Dar îmi vei da mie.

Avea vocea ca mierea.

— Nu.

— Nu sunt dintre englezii ăia proști care cred că toți americanii au bani cu grămada. Nu e asta. Dar maică-mea e nebună. Pur și simplu refuză să-mi dea bani. Ce să mă fac?

„Din moment ce n-are rușine, gânde Port, n-o să am nici eu milă.“ Așa că spuse:

— Motivul pentru care nu-ți împrumut bani e că știu că n-o să-i primesc niciodată înapoi și n-am destui ca să mă lipsesc de ei. Înțelegi? Da-ți dau trei sute de franci bucuros. Văd că fumezi *tabac du pays*⁴⁰. Din fericire, e foarte ieftin.

După moda orientală, Eric lăsă capul în jos, în semn că e de acord. Apoi întinse mâna după bani. Pe Port îl stânjenea chiar și acum să-și amintească scena. Când se întoarse la hotel, îi găsi pe Kit și Tunner împreună bând bere la bar, iar de atunci nu mai rămase singur cu ea nici un minut, în afară de seara trecută, când ea îi urase noapte bună din ușă. Nu-i venea ușor, mai ales că o bănuia că încearcă să nu rămână singură cu el.

„Dar e timp destul“, își zise. „Doar că trebuie să mă debarasez de Tunner.“ Era încântat că luase o hotărâre clară. Poate că Tunner va lua decizia să plece de bunăvoie; dacă nu, va trebui să-l părăsească ei. Oricum ar fi, trebuia să se întâmple imediat, înainte să găsească un loc unde să vrea să rămână destul pentru ca Tunner să înceapă să-l folosească în chip de adresă pentru corespondență.

Auza valizele grele alunecând pe portbagajul autobuzului, deasupra capului; cu astfel de vehicule, se gândea că nu fusese prea inspirat să plece cu atâta încărcătură. Oricum, acum era prea târziu să mai rezolve ceva. Nu putea găsi un loc unde să lase din bagaje în drum, căci era mai mult decât probabil să se întoarcă pe altă rută, dacă s-ar mai întoarce totuși pe coasta Mediteranei. Căci el spera să continue spre sud; doar că, din moment ce nu aveau nici o informație privind transportul și cazarea, urma să-și încerce norocul de fiecare dată cu ce-ar fi oferit fiecare loc, sperând cel mult să afle câte ceva despre orașul următor pe măsură ce înaintau. Părea că turismul în această parte de lume, în orice caz niciodată prea bine dezvoltat, fusese nu întrerupt, ci complet

distrus de război. Și de atunci nu existaseră turiști care să-l pună iar pe picioare. Într-un fel, starea asta de lucruri îl încânta, îl făcea să se simtă pionier – simțea că se identifică mai bine cu marii lui înaintași dacă se învârtea aici prin deșert decât dacă ar fi stat acasă, studiind rezervația din Central Park – dar în același timp era uimit de cât de în serios trebuie să ia cineva ghidurile de călătorie, cu tentativele lor de a descuraja astfel de pionieri: „Pentru moment, turiștii sunt sfătuiți insistent să nu facă excursii în interiorul Africii franceze de Nord, Africii franceze de Vest și Africii franceze ecuatoriale. Când se va ști mai mult în legătură cu condițiile turistice în această parte a lumii, informațiile vor fi puse la dispoziția publicului“. Nu-i arătase nici un astfel de paragraf lui Kit în timp ce pledase pentru Africa și împotriva Europei. Îi arătase, în schimb, o colecție de fotografii alese cu grijă, pe care le făcuse în călătoriile anterioare: peisaje cu oaze și piețe și priveliști atrăgătoare, cu holuri și grădini de hoteluri care nu mai funcționau însă. Până acum ea fusese rezonabilă – nu obiectase în privința condițiilor de cazare –, dar avertismentele vii ale doamnei Lyle îl îngrijoraseră puțin. N-ar fi fost amuzant prea mult timp să doarmă în paturi murdare, să mănânce mâncăruri oribile și să aștepte cam o oră de fiecare dată când voiau să se spele pe mâini.

Noaptea trecea încet; totuși, pentru Port, felul cum privea drumul era mai degrabă hipnotic decât monoton. Dacă n-ar fi călătorit în regiuni pe care nu le cunoștea, i s-ar fi părut insuportabil. Gândul că, în fiecare moment, se afunda și mai mult în Sahara, că lăsa în urmă toate lucrurile familiare, acest gând constant îl ținea într-o stare plăcută de agitație.

Kit se mișca din când în când, ridicând capul și murmurând ceva nelămurit, lăsându-l apoi să cadă iar peste el. O dată se suci și-l făcu să cadă în cealaltă direcție, peste Tunner, care nu dădea vreun semn că e treaz. Port îi apucă hotărât brațul și îl trase spre el, astfel că ea se lăsă încă o dată pe umărul lui. Cam din oră în oră el și cu șoferul fumau o țigară, dar altfel nu schimbau o vorbă. La un moment dat, agitându-și mâinile în întuneric, șoferul spuse:

— Anul trecut spuneau că au văzut un leu pe aici. Prima dată de ani de zile. Spuneau că a mâncat o grămadă de oi. Probabil c-a fost totuși o panteră.

— L-au prins?

— Nu. Toți se tem de lei.

— Mă întreb ce s-o fi întâmplat cu el.

Șoferul dădu din umeri și se adânci în tăcerea pe care, evident, o prefera. Lui Port îi plăcea să audă că bestia nu fusese omorâtă.

Puțin înaintea zorilor, în cel mai rece moment al nopții, ajunseră la un *bordj* întunecat și auster în câmpul bătut de vânt. Singura poartă era deschisă și, mai mult adormiți decât treji, cei trei pătrunseră înăuntru, urmărind mulțimea de băștinași din spatele autobuzului. Curtea uriașă era ticsită de bărbați, cai și oi. Câteva focuri ardeau;

scânteile roșii zburau sălbatic în vânt.

Pe o bancă, lângă intrarea încăperii unde se servea cafeaua erau cinci șoimi, fiecare cu mască de piele neagră pe cap, legați cu un lanț delicat de picioare. Erau așezați în rând, nemișcați, de parcă ar fi fost urcați și înșirați acolo de un taxidermist. Tunner deveni interesat de șoimi și începu să se agite, întrebând dacă erau de vânzare. I se răspunse cu priviri politicoase. Până la urmă, se întoarse la masă încurcat și șezu, spunând:

— Nu știe nimeni ai cui sunt.

Port pufni:

— Vrei să zici că nimeni n-a înțeles ce vrei. Ce dracu' faci cu ei, oricum?

Tunner se gândi o secundă. Apoi râse și zise:

— Nu știu. Mi-au plăcut, asta-i tot.

Când ieșiră, primele semne de lumină răzbăteau din spatele câmpului. Și acum era rândul lui Port să stea la ușă. Când *bordj*-ul deveni o cutiuță albă, departe în spatele lor, el deja adormise. În felul ăsta, pierdu grandiosul sfârșit al nopții: culorile mișcătoare care se proiectau pe cer din spatele pământului, înainte de răsăritul soarelui.

XV

Chiar înainte să se zărească Aïn Krorfa, muștele își făcură simțită prezența. Cum apărură primele oaze răzlețe și drumul se avântă printre pereții înalți de lut ai așezărilor, dintr-odată autobuzul se umplu de muște mici, gri și tenace. Unii dintre arabi le observaseră și își acoperiseră capetele; ceilalți păreau să nu le bage în seamă. Șoferul spuse:

— *Ah, les salauds! On voit bien que nous sommes à Aïn Krorfa!*⁴¹

Kit și Tunner începură o activitate febrilă, mișcându-și mâinile ca să-și facă vânt și suflând într-o parte și-ntr-alta ca să alunge insectele de pe obraji și nas, toată agitația fiind aproape inutilă. Se agățau cu hotărâre surprinzătoare și practic erai nevoit să le dai la o parte; dar în ultimul moment se ridicau ușor și reveneau în același loc.

— Suntem atacați! strigă Kit.

Tunner îi făcea vânt cu o bucată de ziar. Port încă dormea lângă ușă; colțurile gurii îi erau pline de muște.

— Apar când e rece, spuse șoferul. Dimineața devreme nu poți scăpa de ele.

— Dar de unde vin? întrebă Kit.

Tonul înfuriat al vocii ei îl făcu pe bărbat să râdă.

— Asta nu e nimic, spuse cu o mișcare dezaprobată a mâinii. Să le vezi în oraș. Ca o zăpadă neagră, peste tot.

— Când e un autobuz la întoarcere?

— Vrei să zici spre Boussif? Mă întorc mâine.

— Nu, vreau să spun spre sud.

— A, da. Trebuie să întrebi în Aïn Krorfa. Eu știu doar spre Boussif. Cred că au o cursă care merge la Bou Noura o dată pe săptămână și poți oricând să mergi cu un camion la Messad.

— O, nu vreau să merg acolo, spuse Kit. Îl auzise pe Port spunând că Messad era neinteresant.

— Ei bine, eu vreau, întrerupse Tunner în engleză, pe un ton supărat. Să stai o săptămână într-un loc ca ăsta? Doamne, aș muri!

— Nu te enerva. Nu l-ai văzut încă. Poate că șoferul pur și simplu ne trage-n piept, cum ar spune domnul Lyle. În plus, poate nu vom aștepta o săptămână până să plece autobuzul spre Bou Noura. Poate pleacă mâine. Sau poate azi.

— Nu, spuse Tunner cu încăpățănare. Nu pot să suport murdăria.

— Da, știu, ești un american adevărat.

Se întoarse să-l privească și el simți că râde de el. Se înroși.

— Ai dreptate.

Port se trezi. Primul lui gest fu să-și îndepărteze muștele de pe față. Deschise ochii și privi pe geam la vegetația în creștere. Palmieri înalți se ițeau de după ziduri; sub ei, amestecate, erau portocale, smochine și rodii. Deschise geamul și se aplecă să respire aerul. Mirosea a mentă și a lemne arse. O albie largă se întindea înainte; avea în mijloc chiar și un fir de apă șerpuitor. Iar pe fiecare parte a drumului și pe toate drumurile care se răsfirau din el, erau adâncile *seguias*⁴² cu apă cu care se mândrește Aïn Krorfa. Își retrase capul și spuse bună dimineața companionilor săi. Dădea la o parte mecanic muștele insistente. Doar câteva minute mai târziu observă că Tunner și Kit făceau același lucru.

— Ce-i cu toate muștele astea? întrebă.

Kit se uită la Tunner și râse. Port simți că au un secret.

— Mă întrebam când o să le observi, spuse ea.

Discutară iar despre muște. Tunner îi spunea șoferului să estimeze numărul lor în Aïn Krorfa – asta în beneficiul lui Port, căci spera să câștige un recruta pentru proiectata fugă la Messad –, iar Kit repeta că ar fi normal să vadă orașul înainte să ia vreo decizie. Mai ales că găsea că este locul cel mai atrăgător pe care-l văzuse de când ajunsese în Africa.

Impresia plăcută se baza în întregime pe vegetația pe care-o zărise fără să vrea dincolo de ziduri, în vreme ce autobuzul trecea în viteză spre oraș; orașul însuși, odată

ajunși în el, de-abia părea să existe. Fu dezamăgită să vadă că semăna mai degrabă cu Boussif, cu toate că părea să fie mai mic. Ceea ce putea să vadă în el era complet modern și așezat geometric, iar dacă n-ar fi fost clădirile vopsite în alb în loc de cafeniu și trotuarele de pe strada principală, la umbra arcadelor, ar fi crezut lesne că se află în celălalt oraș. La prima vedere, interiorul lui Grand Hotel o sperie, dar Tunner era acolo și se simți îndemnată să-și susțină punctul de vedere ca cineva care avea dreptate să-l dojenească pentru mofturile lui.

— Doamne, ce mizerie! exclamă; de fapt, vorbele ei nu descriau mai nimic din ce simțise când intrase în curtea interioară. Tunner era îngrozit. De-abia privea, observând fiecare detaliu pe care îi cădeau ochii. Cât despre Port, el era prea somnoros ca să vadă prea mult și stătea la intrare, dând din mâini ca o moară de vânt ca să-și alunge muștele de pe față.

Fiind inițial construită ca să adăpostească un birou administrativ al guvernului colonial, clădirea cunoștea acum vremuri grele. Fântâna, care pe vremuri se ridica din bazin în centrul curții interioare, dispăruse, dar rămăsese bazinul. În el se odihnea un mic munte de gunoi urât mirositor și, cățarați pe el, stăteau copii care țipau, goi, cu trupurile moi și informe chinuite de inflamații gata să plesnească. Păreau umani acolo, în mizeria lor fără scăpare, dar într-un fel nu chiar atât de umani precum cei doi câini roz întinși pe țiglele din apropiere – roz, fiindcă de mult își pierduseră părul, iar pielea lor bătrână și jupuită stătea expusă indecent săruturilor muștelor și soarelui. Unul dintre ei își ridică ușor capul un centimetru de la podea și se uită la nou-veniți cu un aer distrat, prin ochii lui de un galben pal; celălalt nu se mișcă. Dincolo de coloanele care formau o arcadă într-o parte se aflau niște mobile amorfe și inutile, îngrămădite una peste alta. Un urcior uriaș, albastru, incrustat cu agate stătea lângă bazinul central. În ciuda cantității de gunoi din curtea interioară, mirosul predominant era cel al latrinei. Pe lângă țipetele copiilor, se mai auzeau zgomotele stridente scoase de femei când se ceartă și sunetul gros al unui aparat de radio în grădina din spate. Pentru o clipă, o femeie apăru în ușă. După care scoase un țipăt și dispăru imediat. Înăuntru se auzeau țipete și chicoteli; o femeie începu să strige: „Mohammed!“. Tunner se întoarse și se duse în stradă, unde se alătură hamalilor, cărora li se spusese să aștepte afară, lângă bagaje. Port și Kit rămaseră până ce bărbatul pe care-l strigaseră Mohammed apăru; purta o eșarfă lungă, stacojie în jurul taliei; capătul se târa însă pe pământ. În timpul discuției privind camerele, tot insista să le dea o cameră cu trei paturi – ar fi fost mai ieftin pentru ei și mai puțin de lucru pentru femei.

„De-aș putea ieși de-aici“, gândi Kit, „înainte să aranjeze Port ceva cu el!“. Dar sentimentul ei de vină se exprimă prin supunere; nu putea ieși în stradă, căci Tunner era acolo și ar fi părut că-i ține partea. Deodată dori și ea ca Tunner să nu fi fost cu ei. Ar fi fost mult mai liberă să-și exprime propriile preferințe. Cum se și temuse, Port urcă

scările împreună cu bărbatul, întorcându-se apoi să o anunțe că încăperile nu sunt deloc rele.

Luară trei camere mirositoare, dând toate într-o curte mică mărginită de ziduri de un albastru strălucitor. În mijlocul curții se afla un smochin mort, cu grămezi de sârmă ghimpată înnodată de ramuri. Când privi pe fereastră, Kit zări o pisică înfometată, cu capul mic și urechile uriașe, plimbându-se precaută prin curte. Se așeză pe patul mare din bronz care, în afară de pielea de șacal de pe podea, era singurul lucru care mobila camera. Nici nu putea să-l acuze pe Tunner că refuzase să se și uite la camere. Dar, cum spusese Port, omul sfârșește prin a se obișnui cu orice; și, deși acum lui Tunner îi displăcea totul, spre seară probabil că s-ar fi obișnuit cu întregul buchet de incredibile mirosuri.

Prânzul îl luară într-o cameră goală și fără ferestre, unde erai tentat să vorbești în șoaptă, din moment ce altfel cuvintele erau urmate de ecouri care le deformau. Singura lumină venea de la ușa care dădea în curtea principală. Port lovi becul electric de deasupra capului: nu se întâmplă nimic. Chelnerița desculță chicoti.

— Nu e lumină, zise, punând supa pe masă.

— Bine, spusese Tunner, o să mâncăm în curte.

Chelnerița se repezi afară din cameră și se întoarse cu Mohammed, care se crispase, dar se apucă să-i ajute să mute masa și scaunele sub arcadă.

— Slavă Domnului că sunt arabi și nu francezi, spusese Kit. Altfel ar fi fost interzis să mâncăm afară.

— Dacă ar fi fost francezi, am fi putut mânca înăuntru, spusese Tunner.

Își aprinseră țigările, sperând să atenueze puțin din duhoarea care adia dinspre bazin. Copiii plecaseră. Țipetele lor veneau acum de undeva dinăuntru, din vreo cameră.

Tunner se opri din mâncat și se uită în sus. Apoi își împinse scaunul în spate și aruncă șervețelul pe masă.

— O fi asta singurul hotel din oraș, dar pot să găsesc mâncare mai bună în piață. Uitați-vă în sus! E plină de cadavre.

Port își examinează castronul.

— Sunt gărgărițe. Probabil din fidea.

— Bine, dar acum sunt în sus. E plină de ele. Puteți să mâncați voi aici la Carrion Towers, dacă vreți. Eu mă duc să caut un restaurant autohton.

— Pa, zise Port.

Tunner ieși.

Se întoarse peste o oră, mai puțin bătăios și ușor abătut. Port și Kit erau încă în curte, bându-și cafeaua și alungând muștele.

— Cum a mers? Ai găsit ceva? întrebare.

— Mâncarea? Al naibii de bună. Se așează. Dar nu pot să aflu cum să ies din locul ăsta. Port, care știa cât de bine stăpânește prietenul lui franceza, spuse:

— O!

Câteva minute mai târziu se ridică și plecă în oraș să afle singur câte ceva despre mijloacele de transport din regiune. Căldura era înăbușitoare și nu mâncase bine. Cu toate astea, fluiera în timp ce trecea pe sub arcadele părăsite, pentru că ideea de a scăpa de Tunner îl făcea inexplicabil de vesel. Deja muștele îl enervau mai puțin.

După-amiaza târziu un automobil mare trase în fața intrării hotelului. Era Mercedes-ul lui Lyle.

— Dintre toate tâmpeniile posibile! Să încerci să găsești un sat pierdut de care n-a auzit nimeni! zicea doamna Lyle. Aproape că m-ai făcut să pierd ceaiul, presupun că găsești asta amuzant. Acum alungă puștii ăștia mizerabili și vino încoace. *Mosh! Mosh!* țipă, adresându-se dintr-odată unui grup de tineri care se apropiau de mașină. *Mosh! Imshi!*⁴³

Își ridică poșeta cu un gest amenințător; copiii, uimiți, se dădură încet înapoi.

— Trebuie să găsec termenul potrivit ca să scap de ei, spuse Eric, sărind din mașină și trântind portiera. N-are rost să le zici că aduci poliția. Nu știi ce-i aia.

— Ce prostie! Poliția, auzi! Nu intimidezi băștinașii cu autoritățile locale. Adu-ți aminte că noi nu recunoaștem suveranitatea franceză aici.

— Of, aici suntem în Rif, mamă, și e colonie spaniolă.

— Eric! Vrei să taci? Crezi că nu știi ce mi-a spus *Madame Gautier*? Ce vrei să spui, de fapt?

Se opri când văzu masa de sub arcadă, încă încărcată cu farfuriile și paharele murdare lăsate de Port și Kit.

— Uite, altcineva a ajuns deja, spuse pe un ton care o arăta foarte interesată. Se întoarse acuzatoare spre Eric: Și au mâncat afară! Ți-am spus că am fi putut mânca afară, dacă ai fi insistat un pic. Ceaiul e la tine în cameră. Vrei să-l aduci jos? Trebuie să văd de focul ăla amărât din bucătărie. Și scoate zahărul și mai deschide o cutie de biscuiți.

Când Eric se întoarse în curte aducând cutia de ceai, Port apăru în ușa din față, dinspre stradă.

— Domnule Moresby! strigă. Ce surpriză plăcută!

Port încercă să-și păstreze aceeași expresie.

— Bună, zise. Ce faci aici? Mi s-a părut că recunosc mașina afară.

— Doar o clipă. Trebuie să-i duc ceaiul ăsta mamei, așteaptă în bucătărie.

Se repezi pe ușa laterală, sărind peste unul din câinii obsceni care zăceau epuizați înăuntru, în întuneric. Acesta scheună lung. Port se repezi sus pe scări să-i împărtășească lui Kit ultimele vești proaste. Un minut mai târziu, Eric bubui în ușă.

— V-așteptăm la noi la ceai în zece minute, în camera 11. Mă bucur să vă văd, doamnă Moresby.

Camera 11 era a doamnei Lyle, mai lungă, dar nu mai puțin goală decât celelalte și plasată chiar la intrare. În timp ce își bea ceaiul, se tot ridica de pe patul pe care stătea toată lumea din lipsă de scaune, se ducea la fereastră și striga: *Mosh! Mosh!* înspre stradă.

Dintr-odată, Port nu-și mai putu opri curiozitatea.

— Ce e cuvântul ăsta ciudat pe care-l spuneți la fereastră, doamnă Lyle?

— Alung negrișorii ăștia puși pe furt din preajma mașinii.

— Dar ce le spuneți? E în arabă?

— E în franceză, spuse, și înseamnă „Plecați!“.

— Înțeleg. Ei pricep?

— Ar face bine să priceapă. Încă puțin ceai, doamnă Moresby?

Tunner se scuzase, căci auzise destule despre familia Lyle din descrierile lui Eric făcute de Kit. Părerea doamnei Lyle era că Aïn Krorfa e un oraș încântător, în special piața de cămile unde se afla un pui de cămilă pe care nu puteau să nu-l fotografieze. Ea îi făcuse câteva poze chiar în dimineața aceea.

— E atât de drăguț, spuse.

Eric stătea tăcut, devorându-l pe Port din priviri.

„Mai vrea bani“, se gândi Port. Kit observă și ea expresia lui stranie, dar o interpretă diferit.

Când se termină ceaiul și se hotărâră să plece, din moment ce păreau să fi epuizat orice subiect de discuție, Eric se întoarse către Port:

— Dacă nu vă întâlnesc la cină, vin la voi după aceea. La ce oră vă culcați?

Port răspunse vag:

— N-avem o oră anume, mai târziu sau mai devreme. Probabil că vom sta până târziu în oraș.

— Perfect, spuse Eric, bătându-l pe umăr cu afecțiune în timp ce închidea ușa.

Când se întoarseră în camera lui Kit, ea se opri în fața ferestrei, privind la smochinul scheletic.

— Aș fi vrut să fi mers în Italia, spuse.

Port își ridică ochii:

— De ce spui asta? Din pricina lor, din pricina hotelului?

— Din pricina a tot. Se întoarse spre el zâmbind. Glumesc. E timpul să ieșim. Hai.

Aïn Krorfa începea să se trezească din toropeala de peste zi. În spatele fortului, care era așezat lângă moschee, pe un deal de piatră înalt ce se ridica în centrul orașului, străzile își pierdeau forma și se puteau vedea vestigiile ale proiectului inițial, conceput la întâmplare, al cartierului autohton. În dughene, unde lămpile începuseră deja să ardă

slab, în cafenelele deschise, unde fumul de hașiş plutea în aer și chiar și în praful ulicioarelor ascunse de palmieri, bărbați așezați pe vine, întreținând focuri mici cu niște evantaie, fierbeau apă, făceau ceai și îl beau.

— Ora ceaiului! Sunt englezi veritabili, îmbrăcați ca de bal mascat, spuse Kit.

Ea și Port mergeau foarte încet, ținându-se de mână, potrivindu-se perfect cu amurgul delicat. Seara inspira mai degrabă apatie decât mister.

Ajunseră la râu, o simplă întindere netedă de nisip alb în lumina difuză și merseră de-a lungul lui un timp, până ce sunetele orașului se pierdură în depărtare. Aici lătrau câinii dincolo de ziduri, dar zidurile erau oricum departe de râu. În fața lor ardea un foc; lângă el, un om singuratic cânta dintr-un fluiet, iar în spatele lui, în umbrele mișcătoare ale flăcărilor, se odihneau vreo zece cămile, rumegând solemn. Omul îi privi când trecură, continuând să cânte.

— Crezi că ai fi fericită aici? o întrebă Port abia șoptit.

Kit se aprinse.

— Fericită? Fericită? Ce vrei să zici?

— Crezi că ți-ar plăcea?

— O, nu știu! răspunse ea înciudată. De unde să știu? E imposibil să-i înțelegi, să afli cum gândesc cu adevărat.

— Nu asta te-am întrebat, zise Port, iritat.

— Asta trebuia să mă întreb. Asta e important aici.

— Cătuși de puțin, spuse el. Sau nu pentru mine. Simt că orașul ăsta, râul, cerul de aici îmi aparțin mai mult decât orice.

Îi veni să-i spună: „Ești nebun“, dar spuse doar:

— Tare ciudat.

Se întoarseră în oraș pe drumul care trecea printre zidurile grădinilor.

— Aș fi vrut să nu-mi fi pus asemenea întrebări, spuse ea dintr-odată. Nu pot să le răspund. Cum pot să spun: da, o să fiu fericită în Africa? Îmi place Aïn Krorfa foarte mult, dar nu pot să spun dacă vreau să stau o lună sau să plec mâine.

— N-ai putea pleca mâine nici dacă ai vrea, afară de cazul în care te-ai întoarce la Boussif. Am aflat cum e cu autobuzele. Primul către Bou Noura pleacă în patru zile. Și e interzis să mergi cu camioane la Messad acum. Sunt soldați care controlează de-a lungul drumului. Amenzile sunt foarte mari pentru șoferi.

— Deci suntem prizonieri în Grand Hotel.

„Cu Tunner“, se gândi Port. Zise cu voce tare:

— *Cu familia Lyle.*

— Doamne ferește, murmură Kit.

— Mă întreb cât o să ne mai ciocnim de ăștia. Aș vrea al naibii ori să ne-o ia ei înainte o dată pentru totdeauna, ori să ne lase pe noi să plecăm și să rămână ei aici.

— Trebuie să stabilim asta, spuse Kit.

Se gândea și ea tot la Tunner. I se părea că, dacă acum n-ar trebui să stea în fața lui la masă, s-ar putea relaxa complet și ar putea trăi din plin clipele care-i aparțineau lui Port. Dar chiar și să încerce părea fără noimă, din moment ce într-o oră urma să se găsească iar față-n față cu dovada vie a vinii ei.

Se întunecase bine când ajunseră la hotel. Mâncară destul de târziu, iar după cină, cum nimeni nu avea de gând să iasă, merșeră la culcare. Asta le luă mult mai mult timp decât de obicei, fiindcă nu era decât o singură chiuvetă cu un urcior cu apă – pe acoperiș, la capătul coridorului. Orașul era foarte liniștit. Un radio de cafenea transmitea o înregistrare după un disc al lui Abd-el-Wahab, un fel de cântec popular intitulat „Plâng pe mormântul tău“. Port asculta notele melancolice în timp ce se spăla; erau întrerupte de izbucniri de lătrături de undeva din apropiere.

Era deja în pat când Eric bătu la ușă. Din nefericire, nu stinsese lumina și, de teamă că se vedea pe sub ușă, nu putu să pretindă că doarme. Faptul că Eric intră în cameră pe vârfuri, cu o privire conspirativă, îi displăcu, își trase halatul de baie pe el.

— Ce s-a întâmplat? întrebă. Nu doarme nimeni.

— Sper că nu te deranjez, bătrâne.

Ca de obicei, părea că se adresează colțurilor camerei.

— Nu, nu. Dar ești norocos că ai venit acum. Încă un minut și stingeam lumina.

— Soția ta doarme?

— Cred că citește. Asta face de obicei înainte să se culce. De ce?

— Mă gândeam că poate îmi dă romanul pe care mi l-a promis după-amiază.

— Când, acum?

Îi oferi lui Eric o țigară și își aprinse și el una.

— A, nu dacă o deranjez.

— E mai bine mâine, ce zici? spuse Port, privindu-1.

— Ai dreptate. Venisem de fapt pentru banii ăia.

Ezită.

— Care?

— Cei trei sute de franci pe care mi i-ai împrumutat. Vreau să ți-i dau înapoi.

— A, e în regulă.

Port râse, continuând să-l privească. Câteva clipe, nici unul din ei nu scoase o vorbă.

— A, bineînțeles, dacă vrei, spuse Port până la urmă, gândindu-se dacă nu cumva îl judecase greșit pe tânăr, dar într-un fel fiind și mai convins că nu.

— Excelent, murmură Eric, scotocind prin buzunarul de la haină. Nu-mi place să am lucruri de-astea pe conștiință.

— Nu trebuia să-l ai pe conștiință, fiindcă, dacă-ți amintești, ți-am dat banii de tot. Dar dacă vrei să mi-i dai înapoi, cum îți zic, sunt încântat.

Eric scoase în sfârșit o hârtie uzată de o mie de franci și o flutură cu un zâmbet leșinat, spăsit.

— Sper că ai să-mi dai rest, spuse, uitându-se, în fine, cu mare efort, la Port.

Port simți că acesta era momentul cel mai important, dar n-avea idee de ce.

— Nu știu, spuse, fără să ia bancnota întinsă spre el. Vrei să mă uit?

— Dacă poți.

Vocea îi era aproape șoptită. În vreme ce Port se ridică ușor din pat și se îndreptă spre valiza unde își ținea banii și actele, Eric păru să prindă curaj.

— Chiar că mă simt ca un ticălos, să vin aici la miezul nopții și să te deranjez așa, dar mai întâi vreau să-mi iau asta de pe inimă și, în plus, am mare nevoie să schimb și nu găsesc nicăieri în hotel, iar mama și cu mine plecăm dimineață la prima oră către Messad și mi-era teamă că n-am să te mai văd.

— Plecați? La Messad? Port se întoarse cu portofelul în mână. Vorbești serios? Dumnezeu mare! Prietenul nostru, domnul Tunner, vrea atât de mult să meargă!

— Da? Eric se ridică încet. Da? zise iar. Îndrăznesc să spun că am putea să-l luăm cu noi. Privi chipul lui Port și văzu că se luminează. Dar plecăm cum se crapă de ziuă. Ai face bine să-i spui chiar acum să fie gata la șase și jumătate, jos la scări. Am comandat ceaiul pentru ora șase. Spune-i.

— O să-i spun, zise Port, vârându-și portofelul în buzunar. O să-l întreb și de mărunțiș, fiindcă eu se pare că n-am.

— Bine, bine, zise Eric zâmbind și așezându-se iar pe pat.

Port îl găsi pe Tunner gol, umblând exasperat prin cameră cu un spray DDT în mână.

— Intră, îi zise. Chestia asta nu e bună de nimic.

— Ce ai?

— Ploșnițe, printre altele.

— Ascultă, vrei să pleci la Messad mâine dimineață la șase și jumătate?

— Vreau să plec *diseară* la unșpe și jumătate. De ce?

— Familia Lyle te-ar lua cu mașina.

— Și pe urmă?

Port improviză:

— Se vor întoarce aici în câteva zile și vor merge la Bou Noura. Te vor aduce aici, unde te vom aștepta noi. Lyle e la mine în cameră. Vrei să vorbești cu el?

— Nu.

Urmă o tăcere. Lumina se întrerupse brusc, apoi reveni, un firav vierme oranj deschis înăuntrul becului, încât camera arăta de parcă era văzută prin ochelari fumurii. Tunner își privi patul în dezordine și se cutremură.

— La ce oră ai zis?

— Pleacă la șase și jumătate.

— Spune-i că voi fi la ușă. Se încruntă către Port, cu o umbră de suspiciune pe chip.

Și voi ce-o să faceți?

— Nu pot lua decât unul, minți el, și, în plus, mie îmi place aici.

— N-o să-ți mai placă când o să te bagi în pat, spuse Tunner sec.

— Probabil că o să dai de ploșnițe și la Messad, îi zise Port.

Acum se simțea în siguranță.

— O să risc la orice hotel, după ăsta.

— Te așteptăm în câteva zile la Bou Noura. Ai grijă să nu epuizezi haremurile.

Închise ușa și se întoarse în camera lui. Eric stătea pe pat în aceeași poziție, dar își aprinsese altă țigară.

— Domnul Tunner e încântat și va fi la șase și jumătate jos, în fața ușii. Fir-ar să fie! Am uitat să-l întreb de restul de la mia de franci.

Ezită dacă să se întoarcă.

— Nu-ți face probleme. Poate să mi-i schimbe mâine pe drum, în caz că o să am nevoie.

Port deschise gura să zică: „Dar am crezut că voiai să-mi dai înapoi cele trei sute de franci“. Se gândi mai bine. Acum că lucrurile se aranjaseră, ar fi fost tragic să strice totul doar pentru câțiva franci. Așa că zâmbi și zise:

— Bineînțeles. Ei bine, sper să ne vedem când vă întoarceți.

— Da, desigur, zâmbi Eric, cu ochii în podea.

Se ridică dintr-o mișcare și se duse la ușă.

— Noapte bună.

— Noapte bună.

Port încuie ușa după el și se rezemă de ea, reflectând. Comportamentul lui Eric i se păruse neobișnuit de excentric, totuși presupunea că ar fi explicabil. Fiindcă îi era somn, stinse ce lumină mai rămăsese și se băgă în pat. Câinii lătrau în cor, departe și în apropiere, dar măcar nu-l chinuiau insectele.

În noaptea aceea se trezi suspinând. Ființa lui era o fântână adâncă, nesfârșită, iar el se ridica din străfund cu un sentiment de infinită tristețe și de liniște, dar fără amintirea vreunui vis în afară de vocea fără chip care îi șoptise: „Sufletul este partea cea mai obosită a trupului“. Noaptea era liniștită; doar o boare de vânt adia prin smochin și mișca legăturile de sârmă care atârnavă acolo. Se frecau înainte și-napoi, scârțâind ușor. După ce ascultă un timp, adormi.

Kit se ridică în capul oaselor, cu tava cu micul dejun pe genunchi. Camera era luminată de reflectarea soarelui pe zidul albastru de afară. Port îi adusese micul dejun, după ce observase comportamentul servitorilor, incapabili să ducă la bun sfârșit vreo comandă. Mâncase, iar acum se gândea la ce îi spusese el (cu o ușurare prost ascunsă) despre cum s-a debarasat de Tunner. Pentru că și ea dorise în secret ca el să plece, i se părea că a făcut un lucru de două ori ignobil. Dar de ce? Doar plecase de bunăvoie. Apoi realizează că, intuitiv, era deja conștientă de următoarea mișcare a lui Port: se va strădui să piardă legătura cu Tunner la Bou Noura. Se vedea după cum se poartă, indiferent de ce spunea, că n-are de gând să se întâlnească acolo cu el. I se părea nedrept. Manevra, dacă socotea ea bine, era prea îndrăzneță; se hotărî să nu participe la ea. „Chiar dacă Port fugе de el, am să stau eu să-l aștept“. Se întinse și puse tava pe pielea de șacal; prost conservată, pielea de animal împrăștia un miros urât.

„Sau nu fac decât să mă tot pedepsesc pe mine însămi văzându-l pe Tunner toată ziua prin apropiere?“, se întrebă. „Ar fi oare mai bine să scap de el?“ Măcar de-ar fi posibil să scormonești prin zilele care vin și să afli! Norii de deasupra munților fuseseră un semn rău, dar nu în felul în care își închipuise ea. În locul naufragiului fusese altă experiență, care ar fi putut avea consecințe și mai dezastruoase. Ca de obicei, se păstra pentru lucruri mai rele decât s-ar fi așteptat. Dar nu credea că era vorba de Tunner, așa că nu era deloc important cum se purta acum cu el. Celelalte presimțiri indicau o catastrofă și mai mare și, bineînțeles, ineluctabilă. Fiecare scăpare de-abia îi permitea să înainteze printr-o regiune din ce în ce mai amenințătoare. „În cazul ăsta“, se gândi, „de ce nu cedez? Iar dacă aș ceda, cum m-aș comporta oare? Exact ca acum“. Așa că renunțarea n-avea nimic de-a face cu frământarea asta. Ea lupta împotriva propriei ei existențe. Tot ce spera să poată face era să mănânce, să doarmă și să cedeze presimțirilor ei.

Își petrecu cea mai mare parte a zilei în pat, citind, îmbrăcându-se numai ca să ia prânzul cu Port jos, în curtea interioară urât mirositoare, sub arcadă. Imediat ce reveni în cameră își scoase hainele. Nu se făcuse curățenie. Îndreptă cearșaful și se întinse iar. Aerul era uscat, fierbinte, irespirabil. Toată dimineața, Port fusese în oraș. Se întrebă cum de putea el suporta soarele, chiar și cu casca pe cap; ei, după cinci minute, i se făcea rău afară. El n-avea un corp călit, totuși umbla ore-n șir pe străzile ca niște cuptoare și se întorcea să mănânce cu râvnă din mâncarea execrabilă. Și dăduse peste un arab care îi invitase pe amândoi, la ora șase, la ceai. O pisase că nu trebuie, în nici un caz, să întârzie. Era tipic pentru el să insiste să fie punctuali când se întâlneau cu un negustor oarecare din Aïn Krorfa, pe când cu prietenii lui și cu ea nu se purta niciodată cavalereste și sosea la întâlniri, oriunde ar fi fost ele, cu întârzieri de la o jumătate de oră în sus, până la două ore!

Arabul se numea Abdeslam ben Hajd Chaoui; merșeră la magazinul lui de pielărie și

Îl așteptară să închidă. Îi conduse încet pe străzile șerpuitoare, la vremea rugăciunii, vorbind tot timpul într-o franceză cu multe înflorituri și adresându-i-se mai ales lui Kit.

— Cât de fericit sunt! E prima oară când am onoarea să invit la ceai o doamnă și un domn din New York. Cât aș vrea să merg să văd New York-ul! Câte bogății! Argint și aur pretutindeni! *Le grand luxe pour tout le monde*⁴⁴, ah! Nu ca în Aïn Krorfa – nisip pe străzi, câțiva palmieri, soare puternic, tristețe tot timpul. E o mare plăcere pentru mine să pot să invit o doamnă din New York. Și un domn. New York! Ce cuvânt minunat!

Îl lăsară să vorbească.

Grădina, ca toate grădinile din Aïn Krorfa, era de fapt o livadă. Sub portocali erau mici canale prin care curgea apa din fântâna ridicată pe un platou artificial, la unul din capetele grădinii. Cei mai înalți palmieri erau la celălalt capăt, lângă zidul care străjuia albia râului și pe sub unul din ei se întindea un covor mare de lână, roșu cu alb. Se așezară acolo, în timp ce un servitor aducea foc și aparatul de făcut ceai. Aerul era încărcat de mirosul mentei, care creștea lângă canalele cu apă.

— O să vorbim puțin, în timp ce fierbe apa, le spuse gazda, zâmbind cu bunăvoință când unuia, când celuilalt.

— Plantăm aici palmierul mascul pentru că e mai frumos. În Bou Noura, oamenii se gândesc numai la bani. Plantează femela. Știți cum arată pomii ăia? Sunt scurți și grași, dau multe curmale, dar nu prea bune, nu în Bou Noura! Râse cu satisfacție. Acum vedeți ce proști sunt oamenii în Bou Noura!

Sufla vântul, iar trunchiurile de palmieri se mișcau odată cu el, vârfulurile lor înalte legănându-se ușor într-o mișcare circulară. Un tânăr cu turban galben se apropie, îi salută grav și se așeză un pic mai în spate, pe marginea covorului. Scoase de sub burnuz o lăută, de coardele căreia începu să tragă ușor, privind tot timpul pe sub copaci. Kit își bău ceaiul în liniște, zâmbind din când în când la remarcile domnului Chaoui. La un moment dat, îi ceru lui Port în engleză o țigară, dar el se încruntă, iar ea înțelese că ceilalți ar fi fost șocați să vadă o doamnă fumând. Așa că stătu să-și bea ceaiul, gândind că ceea ce vedea și auzea în jurul ei nu se întâmpla cu adevărat sau dacă da, atunci ea nu se afla cu adevărat acolo. Lumina slăbea; încet-încet, recipientele cu cărbuni deveneau centrul atenției. Muzica lăutei se auzea încă, un fundal pentru conversația lipsită de noimă; să-i asculți acordurile era ca și când ai fi urmărit cum se unduiește și se înfășoară fumul de țigară în aerul netulburat. N-avea nici un chef să se miște, să vorbească sau să se gândească. Dar dintr-odată i se făcu frig. Întrerupse conversația ca să remarce acest lucru. Domnul Chaoui nu fu deloc încântat; o consideră o grosolanie incredibilă. Zâmbi și spuse:

— A, da. Doamna e blondă. Blondele sunt ca *seguia* când n-are apă. Arabii sunt ca *seguia* din Aïn Krorfa, care au apă tot timpul. Noi avem flori, fructe, copaci.

— Totuși, spuneți că Aïn Krorfa e trist, spuse Port.

— Trist? repetă domnul Chaoui cu mirare. Aîn Krorfa nu e niciodată trist. E liniștit și plin de veselie. Dacă mi-ar oferi cineva douăzeci de milioane de franci și un palat, tot nu mi-aș părăsi locul natal.

— Desigur, aprobă Port și, văzând că gazda lui nu mai avea chef să continue conversația, spuse: Doamnei îi e frig, așa că trebuie să plecăm, dar vă mulțumim de o mie de ori. A fost o mare cinste pentru noi să putem sta în această grădină încântătoare.

Domnul Chaoui nu se ridică, dădu din cap, întinse mâna și spuse:

— Da, da. Mergeți, dacă e frig.

Amândoi oaspeții se pierdură în scuze la plecare: nu se putea spune că ele fură și primite cu prea multă politețe.

— Da, da, zicea domnul Chaoui. Altă dată poate va fi mai cald.

Port își reținu furia crescândă care – chiar dacă abia resimțită – îl făcea să fie supărat pe el însuși.

— *Au 'voir, cher monsieur*, spuse Kit dintr-odată, pe un ton copilăresc.

Port o ciupi de braț. Domnul Chaoui nu remarcă nimic ieșit din comun; se relaxă de ajuns ca să mai zâmbească o dată. Muzicantul, continuând să zdrăngăne la lăuta lui, îi conduse până la poartă și le spuse solemn: *B'slemah*⁴⁵, în timp ce o închise după ei.

Drumul era aproape întunecat, începură să meargă repede.

— Sper că n-o să te superi pe mine pentru asta, începu Kit să se apere.

Port îi cuprinse mijlocul cu brațul.

— Să mă supăr pe tine? De ce? Cum aș putea? Și, oricum, ce-ar conta?

— Contează, bineînțeles, zise ea. Dacă nu, atunci de ce trebuia să-l vizităm pe omul ăsta?

— De ce? Nu dintr-un motiv anume. M-am gândit că o să ne simțim bine. Și încă mai cred că ne-am simțit bine; mă bucur că ne-am dus.

— Și eu, într-un fel. Mi-a oferit prilejul cel mai la îndemână să văd ce conversații se fac aici – cât de incredibil de superficiale pot fi.

El îi dădu drumul.

— Nu sunt de acord. Nu poți să susții că o friză e superficială doar pentru că are doar două dimensiuni.

— Poți, dacă ești obișnuit cu niște conversații care să conțină mai mult decât decorații exterioare. Eu nu-mi imaginez conversația ca pe o friză.

— Prostii! Ei au un alt fel de viață, o filozofie complet diferită.

— Știu asta, spuse, oprindu-se să-și scuture nisipul din pantof. Spun doar că n-aș putea niciodată să trăiesc ca ei.

El suspină; ceaiul din seara asta reușise exact contrariul a ceea ce ar fi sperat el. Ea îi ghici gândurile:

— Nu-ți face griji în privința mea. Orice s-ar întâmpla, o să mă simt bine dacă sunt cu

tine. Mi-a plăcut seara asta. Zău. Îi strânse mâna.

Dar nu asta aștepta el; nu era de-ajuns să se resemneze. Îi strânse și el mâna fără tragere de inimă.

— Și ce-a fost cu micul tău recital de la sfârșit? o întrebă un moment mai târziu.

— Nu m-am putut abține. Era prea caraghios.

— De obicei nu prea e bine să râzi de gazdă, spuse el, cu răceală.

— Ei, asta-i! Dacă n-ai observat, i-a plăcut. A crezut că sunt respectuoasă.

Mâncară în tăcere, în curtea interioară, aproape în beznă. Grosul gunoiului fusese luat, dar duhoarea latrinelor era la fel de puternică acum ca de obicei. După cină, merseră în camerele lor și citiră.

Dimineața următoare, când el îi aduse micul dejun, îi spuse:

— Aproape că era să-ți fac o vizită azi-noapte. N-am putut să dorm. Dar m-am temut că te trezesc.

— Trebuia să bați în perete, spuse ea. Te-aș fi auzit. Probabil că nu dormeam.

Toată ziua fu inexplicabil de nervos; o puse pe seama celor șase pahare de ceai tare pe care le băuse în grădină. Totuși Kit băuse tot atâtea și nu părea cătuși de puțin nervoasă. După-amiaza se plimbă de-a lungul râului, privi spahiii antrenându-se pe caii lor albi ca laptele, cu pelerinele albastre fluturând în vânt. De vreme ce agitația lui părea să sporească în loc să treacă odată cu orele, începu să-i caute cauza. Umblă cu capul plecat, privind doar nisipul și mica strălucitoare. Tunner plecase, el și cu Kit rămăseseră singuri. Totul depindea acum de el. Putea să facă gestul corect sau pe cel greșit, dar nu știa dinainte care era unul și care celălalt. Experiența îl învățase că, în asemenea situații, nu se putea conta pe rațiune. Exista întotdeauna un element în plus, misterios, de neatins și de nerecunoscut. Trebuia știut, nu dedus. Iar el nu-l știa. Ridică ochii; albia râului devenise enorm de largă, zidurile și grădinile dispăruseră în depărtare. Aici nu se auzea nici un sunet, doar vântul suflându-i în jurul capului, în drumul lui dintr-o parte a pământului în alta. De câte ori firul conștiinței lui se derula prea departe și se încurca, puțină singurătate putea să îl aducă repede înapoi. Starea lui de nervozitate era remediabilă, pentru că depindea doar de el: se temea de propria lui ignoranță. Dacă își dorea ca această stare să înceteze, trebuia să conceapă o situație în care ignoranța lui să-și piardă importanța. Trebuia să se comporte ca și cum nu se punea problema să o mai aibă pe Kit vreodată. Apoi, poate din neatenție, automat, s-ar mai putea întâmpla. Dar trebuia oare ca preocuparea lui principală în acest moment să fie aceea pur egocentrică de a scăpa de toată agitația sau atingerea scopului inițial, în ciuda tribulațiilor sufletești? „Mă întreb dacă, până la urmă, nu sunt un laș“, gândi. Frica îi vorbea, el asculta și o lăsa să-l convingă – tertipul clasic. Ideea îl întrista.

Nu departe, pe o ușoară ridicătură unde cursul râului se schimba brusc, era o clădire mică în ruină, fără acoperiș, atât de veche încât crescuse în ea un copac răsucit,

acoperind porțiunea dintre pereți cu umbra lui. Când veni mai aproape să poată vedea înăuntru, realizează că de ramurile de jos atârnavă sute de zdrențe, bucăți de cârpă rupte în același fel care fuseseră odată albe, mișcându-se toate în direcția vântului. Extrem de curios, urcă dâmbul și porni să investigheze, dar apropiindu-se văzu că locul era ocupat: un bărbat tare bătrân stătea așezat sub copac, cu brațele și picioarele maronii și subțiri legate cu bandaje vechi. Își construise un adăpost în jurul bazei trunchiului; era clar că acolo locuia. Port îl privi mult timp, dar el nu-și săltă capul.

Porni mai departe, înaintând și mai încet. Adusese cu el câteva smochine, pe care acum le scoase și le mâncă. Urmând întorsura completă a râului, se pomeni în fața soarelui de la apus, privind către o vale mică, între două dealuri golașe. La capăt era un deal mai abrupt, de culoare roșiatică, iar pe o parte a dealului era o deschizătură întunecoasă. Îi plăceau peșterile și l-ar fi tentat să stea în ea. Dar aici distanțele erau înșelătoare și oricând putea să se întunece; în plus, nu se simțea în stare să rămână acolo. „O să vin mâine mai devreme și o să urc“, își spuse. Rămase puțin privind valea, în timp ce cu limba căuta semințele de smochine printre dinți, iar musculițele tenace tot veneau să se lipească de fața lui. Și i se năzări că plimbarea la țară era un fel de rezumat al traversării vieții înseși. N-aveai timp să savurezi detaliile; spunea: mâine, știind mereu în sinea ta că fiecare zi e unică și definitivă, că nu există întoarcere sau „mâine“.

Capul îi transpira sub casca de soare. O dădu la o parte, cu șiretul ud de piele cu tot și lăsă soarele să îi usuce părul o clipă. Ziua era pe sfârșite, urma să se întunece, urma să se întoarcă la hotelul urât mirositor, lângă Kit, dar mai întâi trebuia să hotărască ce va face. Se întoarse și merse pe jos către oraș. Când ajunse în dreptul ruinei, se uită înăuntru. Bătrânul se mișcase; era așezat exact înăuntrul a ceea ce fusese odată cadrul ușii. Îl năpădi dintr-odată gândul că omul putea să fie bolnav. Grăbi pasul și, cu totul absurd, își ținu respirația până trecu de zona aceea. Când respiră aer proaspăt din nou, știa ce va face: va abandona deocamdată ideea împăcării cu Kit. În starea lui actuală de neliniște ar fi putut să facă numai greșeli și ar fi putut-o pierde astfel definitiv. Mai târziu, când s-ar aștepta cel mai puțin, lucrurile ar putea să se rezolve de la sine. Restul plimbării îl făcu în pași sprinteni și, odată ajuns pe străzile din Aïn Krorfa, se trezi fluierând.

Luau cina. Un comis-voiajor care mânca înăuntru, în sufragerie, adusese cu el un radio portabil și asculta Radio Oran. În bucătărie, la un radio dat și mai tare, cânta muzică egipteană.

— Te poți obișnui cu lucrurile astea un timp. Apoi înnebunești, spuse Kit.

Găsise fire de blană în tocana de iepure și, din nefericire, lumina era așa de slabă în acea parte a curții interioare, că nu le observase decât după ce luase o înghițitură.

— Știu, spuse Port absent. Îmi displac la fel de mult ca ție.

— Ba nu. Dar cred că ți-ar fi displăcut dacă nu m-ai fi luat pe mine să sufăr în locul tău.

— Cum poți să spui asta? Știi că nu-i așa.

Se juca prinzând-o de mână: pentru că luase deja hotărârea, se simțea în largul lui cu ea. Ea totuși părea neașteptat de nervoasă.

— Încă un oraș ca ăsta mă va aranja bine de tot, spuse ea. O să mă întorc pur și simplu cu primul vapor spre Genova sau Marsilia. Hotelul ăsta e un coșmar, un *coșmar*!

După plecarea lui Tunner, ea așteptase vag o schimbare în relația lor. Singurul lucru pe care-l făcea posibil absența lui era că acum se putea exprima clar, fără teama că ar putea părea că ia partea unuia în defavoarea celuilalt. Dar în loc să facă vreun efort să liniștească micile tensiuni care s-ar fi putut crea între ei, se hotărî, dimpotrivă, să fie intransigentă cu orice. Mult așteptata reconciliere s-ar fi putut petrece acum sau mai târziu, dar trebuia să pornească de la el. Fiindcă nici ea, nici Port nu duseseră vreodată o viață cumpănită, amândoi comiseseră eroarea fatală de a se pripii în a considera timpul inexistent. Un an era la fel ca celălalt. În ultimă instanță, orice se putea întâmpla.

XVII

În seara următoare, chiar ajunul plecării lor spre Bou Noura, luară cina devreme și Kit merse în cameră să împacheteze. Port stătu la masa lor întunecoasă de sub arcade până ce terminară toți dinăuntru să mănânce. Merse în sufrageria goală și se plimbă fără țintă, privind mândrele mărturii ale civilizației: mesele lustruite acoperite cu bucăți de hârtie în loc de fețe de masă, solnițele grele de sticlă și sticlele de vin desfăcute, cu șervețele de recunoaștere legate în jurul găturilor. Unul din câinii rozalii apăru târându-se în cameră din bucătărie și, văzându-l, se târî mai departe, până în curtea interioară, unde se întinse răsufând din greu. Întră în bucătărie. În mijlocul încăperii, sub singurul bec slab, stătea Mohammed ținând un cuțit mare de măcelar cu vârful înfipt în masă. Sub vârful era un gândac, cu picioarele zbatându-i-se încă, fără vlagă. Mohammed studia cu atenție insecta. Privi în sus și rânji:

— Gata? întrebă.

— Ce? zise Port.

— Gata cu masa?

— A, da.

— Atunci încui sufrageria.

Merse și aduse masa lui Port la loc în cameră, stinse luminile și încuie ambele uși. Apoi stinse lumina și în bucătărie. Port se îndreptă spre curtea interioară.

— Mergi acasă să te culci? întrebă el.

Mohammed râse.

— De ce crezi că muncesc toată ziua? Doar ca să mă duc acasă să mă culc? Vino cu mine. O să-ți arăt cel mai frumos loc din Aïn Krorfa.

Port ieși cu el în stradă, unde stătură de vorbă câteva minute. Apoi o luară împreună în josul străzii.

Casa consta, de fapt, din mai multe case, toate având o intrare comună, printr-o curte largă, pardosită. Fiecare casă avea câteva camere și, cu excepția celor de la parter, toate la etaje diferite. Cum stătea în curte în lumina slabă, un amestec de lucire de lampă cu carbid și de lumină stelară, toate interioarele ca niște cutiuțe strălucitoare păreau un șir de cuptoare în jurul lui. Cele mai multe aveau ușile sau geamurile deschise și erau pline până la refuz de femei și bărbați, ambele sexe gătite uniform în straie albe și largi. Aveau un aer festiv și vederea lor îl încântă; desigur, nu avea sentimentul că e un loc al pierzaniei, chiar dacă la început încercase din răspuțeri să și-l imagineze astfel.

Ajunseră în dreptul ușii unei camere din fața intrării și Mohammed se uită înăuntru, apoi salută bărbații care stăteau pe canapelele lipite de pereți. Intră, făcându-i semn lui Port să-l urmeze. Li se făcu loc și se așezară lângă ceilalți. Un băiat luă comanda pentru ceai și traversă în fugă curtea. Mohammed intră repede în vorbă cu cel care stătea lângă el. Port se lăsă pe spate și începu să privească fetele care își beau ceaiul și vorbeau cu bărbații, stând în fața lor, pe podea; aștepta să vadă vreun gest licențios, măcar insinuarea unei priviri pofticioase. Nu văzu nimic.

Din motive pe care nu le putea pricepe, mulți copilași alergau prin clădire. Erau cuminți și tăceau din gură, în vreme ce se jucau în curte, de parcă s-ar fi aflat într-o școală, și nu într-un bordel. Unii din ei umblau prin camere, unde bărbații îi ridicau în poală și îi răsățau, mângâindu-le obrazii și lăsându-i să tragă când și când din țigară. Se gândi că stăteau cuminți datorită dragălaşeniei cu care erau tratați de cei în vârstă. Dacă unul dintre cei mici începea să plângă, bărbații râdeau și-i ștergeau lacrimile; se liniștea imediat.

Un câine polițist negru și gras se gudura înăuntru și afară, adulmecând pantofii; era obiectul admirației tuturor.

— Cel mai frumos câine din Aïn Krorfa, spuse Mohammed când îl văzu găfâind în dreptul ușii. E al colonelului Lefilleul; se pare că e-aici în seara asta.

Când băiatul se întoarse cu ceaiul, era însoțit de un altul, nu mai mare de zece ani, dar cu o față îmbătrânită. Port i-l arătă lui Mohammed și îi șopti că i se părea bolnav.

— A, nu! E cântăreț. Îi făcu semn copilului, care începu să bată din palme într-un

ritm sincopat și să rostească o lamentație lungă, mereu repetată, compusă doar pe trei note. Lui Port i se păru nelalocul lui și chiar scandalos să audă din gura acestui recent adaos al omenirii o muzică atât de necopilărească și de sobră. Când nu terminase încă de cântat, apărură două fete care-l salutară pe Mohammed. Fără nici o formalitate, le făcu semn să stea jos și le turnă ceai. Una era slabă și cu un nas proeminent, iar cealaltă, ceva mai tânără, avea obraji ca merele, de țărăncuță; amândouă erau tatuate cu albastru pe frunte și pe bărbie. Ca toate femeile, purtau rochiile grele care atârnavă sub povara diverselor podoabe de argint, și mai grele încă. Fără vreun motiv anume, nici una nu păru să-l intereseze pe Port. Amândouă aveau ceva vag prozaic; erau prea mult prezente acolo. Acum realiza cât de deosebită fusese Marhnia, în ciuda perfidiei ei. Nu văzuse aici nici o femeie măcar pe jumătate atât de frumoasă și de stilată ca ea. Când copilul se opri din cântat, Mohammed îi dădu câteva monede; se uită la Port așteptând, dar Mohammed țipă la el și îl puse pe fugă. Se auzea muzică în camera de alături: *rhaita* cu muștiuc ascuțit și tobele uscate dedesubt. Cum cele două fete îl plictiseau, Port se scuză și merse în curte să asculte.

În fața muzicanților, în mijlocul podelei, dansa o fată, dacă mișcările pe care le făcea puteau fi numite cu adevărat dans. Ținea un baston cu ambele mâini, la spate, în dreptul capului, iar dansul se limita la mișcările vioaie ale gâtului și umerilor. Mișcările, grațioase și de o impudoare aproape comică, erau o traducere perfectă în termeni vizuali a sunetelor stridente ale muzicii. Ceea ce îl impresiona, totuși, nu era dansul în sine, cât expresia fetei, straniu detașată, somnambulă. Avea zâmbetul fixat, ca și mintea, ai fi zis, asupra unui obiect atât de îndepărtat, că numai ea știa de existența lui. Un dispreț suprem, impersonal se putea citi în ochii-i neatenți și pe linia buzelor placide. Cu cât o privea mai mult, cu atât fața devenea mai fascinantă; era o mască de proporții perfecte, a cărei frumusețe provenea mai puțin din configurația trăsăturilor și mai mult din semnificația implicită a expresiei – semnificația, sau absența ei. Căci ce emoție ascundea fața era imposibil de ghicit. Era ca și cum ar fi spus: „Se dansează un dans. Eu nu dansez pentru că nu mă aflu aici. Dar este dansul meu“. Când bucata ajunsese la sfârșit și muzica se opri, fata stătu nemișcată o clipă, apoi coborî încet bastonul și, lovind ușor podeaua de câteva ori, se întoarse și vorbi cu unul dintre muzicanți. Expresia ei nu se schimbă în nici un fel. Muzicantul se ridică și îi făcu loc pe podea lângă el. Felul în care o ajută să se așeze îl surprinse pe Port într-un mod ciudat și înțelese dintr-odată că fata era oarbă. Asta îl izbi ca un șoc electric, își simți inima săltând și capul i se înfierbântă brusc.

Se duse repede în cealaltă cameră și îi spuse lui Mohammed că vrea să-i vorbească între patru ochi. Spera să-l aducă în curte, ca să nu fie obligat să-l întrebe în fața fetelor, chiar dacă ele nu vorbeau franceza. Dar Mohammed n-avea chef să se urnească.

— Stai jos, dragul meu prieten, spuse, trăgându-l pe Port de mânecă.

Port era totuși mai preocupat să nu lase să-i scape prada decât să fie politicos.

— *Non, non, non!* țipă el. *Viens vite!*⁴⁶

Mohammed dădu din umeri în semn de respect față de cele două fete, se ridică și îl însoți în curte, unde se opriră lângă zid, sub lumină. Port îl întrebă mai întâi dacă dansatoarele sunt accesibile și se dezumflă când Mohammed îi spuse că multe dintre ele au iubiți, iar în cazul ăsta locuiesc aici înregistrate ca prostituate, dar fără să practice profesiunea. Bineînțeles, cele cu iubiți erau ocolite cu grijă de restul lumii.

— *Bsif! Forcément!*⁴⁷ Îți taie gâtul pentru asta, râse el, iar gingiile roșii, strălucitoare îi luceau ca proteza de ceară a unui dentist.

Ăsta era un aspect la care Port nu se gândise. Totuși, cazul merita un efort hotărât. Îl conduse pe Mohammed la ușa odăiței învecinate, unde se așezase ea și i-o arătă.

— Află-mi despre fata de-acolo, îi spuse. O știi?

Mohammed o privi.

— Nu, îi spuse în cele din urmă. O să aflu. Dacă se poate, aranjez eu și-mi dai o mie de franci. Asta pentru ea, și de-ajuns pentru mine ca să plătesc cafeaua și micul dejun.

Prețul era prea mare pentru Aïn Krorfa, iar Port știa asta. Dar i se părea că dacă s-ar tocmi ar pierde timpul așa că acceptă târgul, întorcându-se, cum îl sfătui Mohammed, în prima cameră și așezându-se iar lângă cele două fete insipide. Le găsi discutând foarte aprins și de-abia observându-i prezența. Camera zumzăia de discuții și râsete; se lăsă pe spate să asculte; deși nu înțelegea o vorbă din ce ziceau, îi plăcea să studieze inflexiunile limbii.

Mohammed nu mai apărea. Era târziu și numărul oamenilor care stăteau așezați scădea vizibil, căci clienții se retrăgeau în camerele din interior sau plecau acasă. Cele două fete stăteau în continuare și vorbeau, iar cuvintele le erau presărate când și când cu izbucniri în râs și atunci se sprijineau una pe alta în hohote. Se întrebă dacă ar fi trebuit să meargă să-l caute pe Mohammed. Încercă să stea liniștit, părtaș la atemporalitatea locului, numai că ceea ce se întâmpla în jur nu-i îngăduia să se lase în voia acestui joc al imaginației. Când, în sfârșit, merse în curtea interioară să-l caute, îl zări imediat în camera de vizavi întins pe canapea și fumând dintr-o pipă cu hașiș, în compania câtorva prieteni. Traversă și-l strigă, rămânând afară, căci nu cunoștea ceremonialul camerei cu hașiș. Părea totuși să n-aibă nici unul.

— Intră, zise Mohammed de după norul de fum înțepător. Trage o pipă.

Intră, îi salută pe ceilalți și îl întrebă încet pe Mohammed:

— Și fata?

Mohammed privi un moment nelămurit. Apoi râse:

— A, fata? Ai ghinion, prietene. Știi ce-i cu ea? E oarbă, amărâta.

— Știu, știu, spuse, nerăbdător și cu o crescândă aprehensiune.

— Bine, dar n-o vrei, nu-i așa? E oarbă!

Port uită de sine.

— *Mais bien sûr que je la veux!*⁴⁸ țipă. Bineînțeles c-o vreau! Unde e?

Mohammed se ridică puțin într-un cot.

— A! mormăi. De-acum, mă întreb și eu! Stai aici jos și trage din pipă. Suntem prieteni.

Port se întoarce pe călcâie cu furie și se repezi în curte, unde începu să caute sistematic prin cămăruțe, dintr-o parte în cealaltă. Dar fata plecase. Dezamăgit, ieși pe poartă în strada întunecoasă. Un soldat arab și o fată stăteau în afara portalului, vorbind încet. Când trecu pe lângă ei, el se holbă insistent la fată. Soldatul îl fixă, și atât. Nu era ea. Privind în sus și-n jos strada prost luminată, putea discerne în depărtare trei sau patru siluete îmbrăcate în alb, la stânga și la dreapta. Porni, dând cu piciorul nervos în pietrele care îi stăteau în cale. Acum că ea dispăruse, el se convinse, fără vreo umbră de îndoială, că pierduse nu doar un moment de iubire, ci dragostea însăși. Urcă dealul și se așeză lângă fortăreață, rezemându-se de zidurile vechi. Vedea sub el puținele lumini ale orașului, iar dincolo, orizontul inevitabil al deșertului. Ea și-ar fi pus mâinile pe reverul hainei lui, i-ar fi atins fața încetșor, și-ar fi plimbat ușor degetele sensibile de-a lungul buzelor lui. I-ar fi mirosit briantină din păr și i-ar fi examinat îmbrăcămintea cu grijă. Iar în pat, fără ochii cu care să vadă dincolo de pat, s-ar fi aflat în întregime acolo, ca o prizonieră. Se gândea la micile jocuri pe care le-ar fi jucat cu ea, prefăcându-se că a dispărut când încă mai era acolo; se gândea la nenumăratele feluri în care ar fi putut s-o facă să-i fie recunoscătoare. Și permanent legată de fanteziile lui îi vedea fața, imperturbabilă, vag întrebătoare în simetria ei ca de mască. Simți o tresărire bruscă de autocompătimitate care era aproape plăcută, o expresie completă a stării lui prezente. Era o tresărire fizică; era singur, abandonat, pierdut, fără speranță și îi era frig. Simțea mai ales un frig interior pe care nimic nu l-ar fi putut înlătura. Deși era la originea nefericirii sale, acea morbiditate glacială urma să se agațe de el pe vecie, căci era totodată sămânța ființei lui; își construisese propria ființă în jurul ei.

Dar acum simțea și răceala fizică, și asta era ciudat, căci de-abia urcase dealul și încă își mai trăgea sufletul. Cuprins de o teamă bruscă, vecină cu spaima copilului când dă peste un obiect străin în întuneric, sări în sus și fugi pe creasta dealului până ajunse la poteca ce ducea în piață. Fuga îl liniști, dar când se opri să privească în jos la inelul de lumini din jurul pieței încă mai simțea frigul în el, ca o bucată de metal. Alergă în josul dealului, hotărât să meargă la hotel și să bea whisky în cameră sau, pentru că bucătăria era închisă, să se întoarcă la bordel, unde să își prepare singur un grog fierbinte cu puțin ceai. Când intră în curtea interioară, fu nevoit să sară peste portarul care stătea lungit în prag.

— *Echkoun? Qui?*⁴⁹

— *Numéro vingt!*⁵⁰ țipă, grăbindu-se să treacă de mirosurile oribile.

Se vedea lumină pe sub ușa lui Kit. În camera lui, luă sticla de whisky și se uită la ceasul pe care, precaut, îl lăsase pe noptieră. Era trei și jumătate. Se gândi că dacă s-ar grăbi ar putea ajunge acolo, întorcându-se în cameră până la patru și jumătate, dacă nu cumva stinseseră focul.

Paznicul sforăia când ieși el în stradă. Făcu așa un efort să meargă cu pași mari, încât mușchii de la picioare aproape că nu-l mai ascultau, iar exercițiul acesta nu reuși să potolească frigul care-l cuprinsese în tot trupul. Orașul părea complet adormit. Când se apropie de intrarea casei, nu auzi nici un fel de muzică. Era beznă în curte și la fel în cele mai multe dintre camere. Câteva totuși erau încă deschise și luminate. Mohammed era acolo, lungit și vorbea cu prietenii lui.

— Ei, ai găsit-o? zise, când Port intră în cameră. Ce duci acolo?

Port ținea sticla sus, zâmbind slab.

Mohammed se încruntă.

— N-o vrei, prietene. E foarte rău. Îți sucește mințile.

Făcea mișcări în spirală cu o mână și încerca să-i smulgă sticla lui Port, cu cealaltă. Hai să fumezi cu mine, îl îndemnă. E mai bine. Șezi.

— Aș mai vrea ceai, spuse Port.

— E prea târziu, zise Mohammed cu multă siguranță în glas.

— De ce? întrebă Port, proteste. Trebuie.

— Prea târziu. S-a stins focul, anunță Mohammed cu oarece satisfacție. După un fum uiți că ai vrut ceai. Oricum, ai băut deja.

Port alergă în curte și bătu tare din palme. Nu se întâmplă nimic. Vârându-și capul într-una din odăițe, unde văzu o femeie așezată, ceru ceai în franceză. Ea se holbă la el. El ceru în araba lui pocită. Îi răspunse că era prea târziu. El spuse:

— O sută de franci.

Bărbații șușotiră între ei; o sută de franci părea o ofertă interesantă și rezonabilă, dar femeia, o matroană planturoasă, de vârstă mijlocie, spuse:

— Nu.

Port își dublă oferta. Femeia se ridică și îi făcu semn să o urmeze. Merse în spatele ei, pe sub o perdea atârnată de-a lungul peretelui din spate al camerei și printr-o serie de celule mici, întunecate, până ieșiră, în sfârșit, afară, sub stele. Se opri și îi arătă că trebuia să se așeze pe jos și s-o aștepte. Făcu câțiva pași și dispăru într-o cocioabă separată, unde o auzi mișcându-se. Mai aproape de el, în întuneric, dormea un fel de animal; respira cu greutate și tresărea din când în când. Pământul era rece, iar el începu să tremure. Prin crăpăturile zidului zări o licărire de lumină. Femeia aprinsese o lumânare și rupea crengi. Brusc, el le auzi trosnind în flăcări în vreme ce ea ațâța focul, făcând vânt.

Cânta deja primul cocoș când ea ieși din magherniță, în sfârșit, ducând vasul cu

cărbuni. Îi conduse, lăsând în urma ei scânteii, într-una dintre camerele întunecate prin care trecuseră, iar acolo îl așeză jos și puse apa la fiert. Nu era altă lumină decât strălucirea roșie a cărbunelui arzând. El se așeză pe vine în fața focului, ținându-și mâinile în așa fel încât să le încălzească. Când ceaiul fu gata de băut, ea îl împinse ușurel în spate, până se trezi lângă o saltea. Se așeză pe ea; era mai caldă decât podeaua. Ea îi dădu un pahar.

— *Meziane, skhoun b'zef*⁵¹, croncăni, privindu-l prin lumina slabă.

Bău jumătate din pahar și îl umplu apoi cu whisky. După încă o porție, se simțea mai bine. Se relaxă puțin și își mai puse unul. Apoi, de teamă să nu înceapă să transpire, spuse: *Baraka*⁵², și se întoarseră în camera unde stăteau bărbații care fumau.

Mohammed râse când îl văzu.

— Ce făceați? întrebă, acuzator.

Își roti ochii spre femeie. Lui Port îi era somn acum și se gândi să se întoarcă la hotel să doarmă. Își scutură capul:

— Da, da, insistă Mohammed, hotărât să continue gluma. Știu! Celălalt englez, care s-a dus la Messad ieri, era ca tine. Făcea tot timpul pe inocentul. Zicea că femeia e maică-sa, că nu s-ar apropia de ea niciodată, dar i-am prins împreună.

Port nu răspunse imediat. Apoi sări și țipă:

— Ce?

— Desigur! Am deschis ușa de la camera unsprezece și i-am găsit în pat. Normal. L-ai crezut când a zis că e maică-sa? adăugă, observând expresia neîncrezătoare a lui Port.

— Să fi văzut ce am văzut eu când am deschis ușa... Ai fi știut atunci ce mincinos era! Că femeia e bătrână, asta n-o împiedică. Nu, nu, nu! Nici pe bărbat. Așa că te-ntreb, ce-ai făcut tu acum cu *ea*? Continuă să râdă.

Port zâmbi și îi plăti femeii, spunându-i lui Mohammed:

— Uite. Vezi? Plătesc doar cei două sute de franci pe care i-am promis pentru ceai. Vezi?

Mohammed râse mai tare.

— Două sute de franci pentru ceai! Cam mult pentru ceaiul ăsta vechi! Sper că ai băut două pahare, prietene.

— Noapte bună, spuse Port întregii încăperi și ieși în stradă.

[1](#). Nu e Pernod adevărat? (în fr., în orig.).

[2](#). Ba da, ba da, e Pernod (în fr., în orig.).

[3](#). Viața e suferință (în sp., în orig.).

[4](#). Pământ sărac în vegetație, deseori lacustru (în arabă, în orig.).

[5](#). Fes (în arabă, în orig.).

[6](#). Ce cauți acolo? (în fr., în orig., incorect)

7. Alo! Dom'le! Ce vrei? (în fr., în orig., incorect)
8. La revedere (în fr., în orig.).
9. Nu știu dacă vreau să merg acolo diseară (în fr., în orig.).
10. Ba da, ba da! Vino! (în fr., în orig.)
11. Bine (în fr., în orig.).
12. Trebuie să te mai și distrezi (în fr., în orig.).
13. Asta-i o porcărie (în fr., în orig.).
14. Treizeci și unu. Patruzeci (în arabă, în orig.).
15. Țară, ținut, pământ (în arabă, în orig.).
16. Coborâm? (în fr., în orig.)
17. Să mergem (în fr., în orig.).
18. Ești acolo! (în fr., în orig., incorect.)
19. Da, domnule, numai pentru dumneavoastră? Ședeți și fiți binecuvântat (în arabă, în orig.).
20. Vino! Vino aici! (în arabă, în orig.)
21. Ascultă! (în arabă, în orig..)
22. Așteaptă (în arabă, în orig.).
23. Am înțeles (în arabă, în orig.).
24. Spune-i, spune-i (în arabă, în orig.).
25. Da! (în arabă, în orig.)
26. Nu e o târfă, ți-am spus! (în fr., în orig.)
27. Încă un Tío Pepe (în sp., în orig.).
28. *Misteriosul Fez, Air-France, Vizitați Spania* (în fr., în orig.).
29. Mă scuzați, domnule. Vorbiți franțuzește? (în fr., în orig.)
30. Intră (în fr., în orig.).
31. A plecat (în sp., în orig.).
32. Pe aceea o puneți aici jos (în fr., în orig.).
33. Nu! Nu! Doar ceai! Prăjitură nu! (în fr., în orig.)
34. Drumul de răsărit (în arabă, în orig.).
35. Spune-mi, ingratule, de ce m-ai părăsit și m-ai lăsat singură (în sp., în orig.).
36. Bineînțeles (în sp., în orig.).
37. Ah, scuzați. Am greșit ușa (în fr., în orig.).
38. Să vină cineva! (în arabă, în orig.)
39. Turn, foișor, adăpost (în arabă, în orig.).
40. Tutun autohton (în fr., în orig.).
41. Ah, ticăloșii! Se vede că suntem în Aïn Krorfa! (în fr., în orig.)
42. Canal de irigație (în arabă, în orig.).
43. Plecați! (în arabă, în orig.)

- [44.](#) Mare lux pentru toată lumea (în fr., în orig.).
- [45.](#) La revedere (în arabă, în orig.).
- [46.](#) Vino repede! (în fr., în orig.)
- [47.](#) Vezi bine! (în fr., în orig.)
- [48.](#) Ba bineînțeles că o vreau! (în fr., în orig.)
- [49.](#) Cine e? (în arabă și fr., în orig)
- [50.](#) Numărul douăzeci (în fr., în orig.).
- [51.](#) Poftim, e fierbinte (în arabă, în orig.).
- [52.](#) Binecuvântare (în arabă, în orig.).

Cartea a doua

MARGINEA ASCUȚITĂ A PĂMÂNTULUI

„«Rămas-bun», îi spune muribundul oglinzii care i se pune în față.
«Nu ne vom mai vedea niciodată.»“

Valéry

XVIII

În calitate de comandant al postului militar de la Bou Noura, locotenentul d'Armagnac găsea că viața în acel loc era destul de plină, deși oarecum monotonă. La început a fost noutatea casei lui; cărțile și mobila fuseseră trimise din Bordeaux de către familia sa, iar el avu plăcerea de a le vedea într-o ambianță nouă și neobișnuită. Apoi erau toți acei indigeni. Locotenentul era suficient de inteligent pentru a-și îngădui luxul de a nu fi snob în ce privește populația locală. Atitudinea lui evidentă în legătură cu cei din Bou Noura era că aceștia constituiau segmentul accesibil al unui mare trib misterios, de la care francezii ar fi avut ce învăța dacă și-ar fi dat puțină osteneală. Și întrucât era om educat, ceilalți soldați din cadrul postului, care-ar fi jubilat să-i vadă pe indigeni închiși cu sârmă ghimpată și lăsați să putrezească la soare (...*comme on a fait en Tripolitaine*¹), nu aveau nici un resentiment în ce privește atitudinea lui îngăduitoare și lipsită de orice logică, mulțumindu-se să comenteze între ei că într-o bună zi el însuși va ajunge să-și vină în fire și să-și dea seama cu ce lepădături avea de-a face. Entuziasmul real al locotenentului pentru indigeni nu dură mai mult de trei ani. În momentul în care începu să se plictisească de cele șase sau șapte țiitoare din Ouled Nail, etapa mării sale devoțiuni față de arabi se sfârși. Asta nu însemna că devenise mai puțin obiectiv atunci când se punea problema să le facă dreptate, ci pur și simplu că încetase brusc să se mai gândească la ei și începuse să-i ia drept ceea ce erau.

În același an se întorsese la Bordeaux pentru șase săptămâni. Acolo reînnodase frecventarea unei tinere pe care o cunoștea din adolescență; iar aceasta îi redeșteptase brusc interesul în clipa în care, pregătindu-se să se întoarcă în Africa de Nord la postul său, îi declarase că nu-și poate închipui nimic mai frumos și mai ademenitor decât perspectiva de a-și petrece restul vieții în Sahara și că îl considera omul cel mai norocos pentru faptul că se întorcea acolo. Urmă o corespondență, în cursul căreia scrisorile se vânturară dus-întors între Bordeaux și Bou Noura. După mai puțin de un an se deplasă la Alger, unde o întâmpină la scara vaporului. Luna de miere fu petrecută într-o vilioasă acoperită de *bougainvillaea* din Mustapha-Supérieur (avea să plouă în fiecare zi), după care se întoarseră împreună la disciplina însoțită din Bou Noura.

Locotenentului îi era cu neputință să-și dea seama cât de mult coincisese ideea ei preconcepută despre acel loc cu ceea ce ea descoperise a fi în realitate; nu-și dădea seama dacă avea să-i placă sau nu. Deocamdată ea se întorsese în Franța în așteptarea primului lor copil. În curând avea să revină, și atunci puteau ști cu siguranță.

În prezent se plictisea. După plecarea doamnei d'Armagnac, locotenentul încercase să-și reia vechile obiceiuri din punctul în care le întrerupsese, dar descoperi că fetele din Bou Noura erau exasperant de necomplicate, după tipul de relație mai evoluată cu care fusese obișnuit în ultimul timp. Așa că se ocupase cu construirea încă unei încăperi la etaj, pentru a-i face o surpriză soției sale la întoarcere. Urma să fie un salon arab. Deja comandase măsuța de cafea și divanele și cumpăraseră un splendid covor de lână crem, de mari dimensiuni, de pus pe perete și două piei de oaie de așternut pe podea. Necazul interveni chiar în cursul celor două săptămâni în care-și aranja camera.

Acest necaz, fără a fi nimic serios de fapt, reușise să-l întrerupă din lucru, ceea ce nu putea fi trecut cu vederea. În plus, fiind un om activ, îl plictisea întotdeauna statul la pat – și iată că fusese nevoit să zacă în pat câteva zile bune. De fapt, fusese vorba pur și simplu de ghinion; dacă i s-ar fi întâmplat oricui altcuiva – unui indigen, de pildă, sau chiar unui subaltern de-al său – n-ar fi trebuit să acorde acestui fapt atâta atenție. Dar avusese nenorocul să-l descopere el însuși într-o dimineață în timp ce-și făcea turul aproape săptămânal de inspectare a satelor. Așa că deveni o chestie oficială și importantă. Era chiar în afara zidurilor din Igherm, oraș pe care îl vizita întotdeauna îndată după Tolfă, trecând pe jos prin cimitir și apoi urcând dealul; de la marea poartă din Igherm se vedea valea de dedesubt, unde un soldat de la Post îl aștepta într-un camion să-l ducă la Beni Isguen, care era prea departe pentru a merge pe jos. Pe când se pregătea să intre pe poartă îndreptându-se spre sat, atenția lui fu atrasă de ceva ce ar fi trebuit să fie absolut normal. Un câine alerga cu ceva în gură, ceva mai mare și suspect de trandafiriu, din care o parte atârna pe pământ. Dar el rămăsese cu privirea agățată de acel obiect.

Apoi făcu un scurt ocol pe lângă zid și mai întâlni încă doi câini care veneau cu prăzi asemănătoare. În cele din urmă descoperi ceea ce căuta: era un nou-născut și, după toate aparențele, fusese ucis în aceeași dimineață. Învelit în paginile unui număr vechi al ziarului *L'Écho d'Alger*, fusese azvârlit într-o groapă nu prea adâncă. După ce chestionă câțiva oameni care fuseseră văzuți în dreptul porții în acea dimineață, fu în stare să stabilească destul de precis că o anume Yamina ben Rhaïssa fusese văzută puțin după răsăritul soarelui intrând pe poartă, ceea ce nu se întâmpla de obicei. Nu întâmpină nici o dificultate în a o găsi pe Yamina; locuia în apropiere, cu mama ei. La început negă isteric că ar fi știut ceva despre crimă, dar după ce o duse la marginea satului și-i vorbi timp de cinci minute într-un fel pe care el îl considera a fi „rezonabil“, ea îi spuse cu calm întreaga poveste. Unul din amănuntele cele mai surprinzătoare era

faptul că reușise să-și ascundă sarcina față de mama sa, sau cel puțin așa pretindea. Locotenentul era înclinat să nu dea crezare acestui lucru, dar reflectă încă o dată la numărul veșmintelor purtate de femeile acelei regiuni și hotărî că spunea adevărul. Reușise s-o îndepărteze pe bătrână din casă cu ajutorul unei stratageme, născuse copilul, îl strangulase și-l depozitase în afara porții, învelit în ziar. În momentul în care mama ei se întorsese, ea spăla deja dușumelele.

Interesul principal al Yaminei era să afle de la locotenent numele celor care-l ajutaseră s-o găsească. Era intrigată de iuțeala descoperirii faptei ei și i-o mărturisi. Această nepăsare primitivă îl amuză oarecum și, timp de aproape un sfert de ceas, își îngădui să viseze la cum ar putea să aranjeze să petreacă noaptea cu ea. Dar în momentul în care ajunseră împreună la poalele dealului unde aștepta camionul, privea deja toate aceste fantezii ale lui ca fiind nelalocul lor. Renunță la vizita la Beni Isguen și o duse pe fată direct la secție. Apoi își aminti de nou-născut. După ce se îngriji ca Yamina să fie închisă, luă un soldat cu el și se întoarse repede la locul faptei, adunând pentru probă cele câteva bucăți de trup care mai rămăseseră. Pe baza acestor mici bucăți de carne, Yamina fu plasată în închisoarea locală, în așteptarea mutării ei la Alger pentru a fi judecată. Dar procesul nu mai avu loc. În a treia noapte a încarcerării ei, un scorpion cenușiu, care măsura pardoseala de pământ a celulei sale, descoperi un colț neașteptat de cald și de primitiv și se refugie acolo. Când Yamina se agită în somn la un moment dat, inevitabilul se produse. Acul îi pătrunse în ceafă și ea nu-și mai recăpătă niciodată cunoștința. Vestea morții sale se răspândi rapid prin oraș, cu detaliul legat de scorpion lipsind din colportarea ei, așa că versiunea finală și, cum ar veni, oficială a indigenilor era că fata fusese siluită de întreaga garnizoană, cu locotenent cu tot, și apoi omorâtă cum se cuvine. Bineînțeles, nu toată lumea dădea crezare acestei povești, dar rămânea faptul de necontestat că ea murise pe când se afla în custodie franceză. Indiferent de ce credeau indigenii, prestigiul locotenentului cunoscu un declin ireversibil.

Aversiunea bruscă față de locotenent avu rezultate imediate: lucrătorii întârziară să apară la casa lui pentru a continua construcția noului salon. Ca să spunem lucrurilor pe nume, singurul care se arătă fu zidarul, însă numai pentru a sta toată dimineața în grădină cu Ahmed, băiatul în casă, încercând să-l convingă (și reușind până la urmă) să nu mai rămână nici o zi măcar în serviciul unui asemenea monstru. Iar locotenentul avu foarte corect impresia că, pe stradă, lumea se-ntoarce din drum pentru a nu da nas în nas cu el. În special femeile păreau să se teamă de prezența lui. Când se răspândeau vestea că e prin împrejurimi, nu mai vedeai nici picior de femeie pe străzi; singurul lucru pe care-l auzea era zgomotul ușilor zăvorâte. Bărbații îl ocoleau cu privirile. Toate acestea constituiră o lovitură adusă prestigiului său ca administrator, dar îl afectară mult mai puțin decât descoperirea – făcută chiar în ziua în care o combinație ciudată de

crampe, amețală și greață îl obligă să tragă la pat – că bucătarul său, care din oarece pricini rămăsese cu el, era văr primar cu răposata Yamina.

O scrisoare sosită de la comandantul său din Alger constitui un motiv de supărare în plus. Nu se punea problema, spunea ea, legalității modului în care procedase: dovezile se aflau într-un borcan cu formol la Tribunalul din Bou Noura, iar fata mărturisise. Dar se aduceau critici neglijenței locotenentului și, ceea ce era încă și mai dureros pentru el, se ridica problema capacității sale de a face față cum se cuvine „psihologiei indigene“.

Zăcea în pat și se uita în tavan; se simțea vlăguit și nefericit. Ar cam fi trebuit să apară Jacqueline ca să-i pregătească prânzul: un *consomé*. (Încă de la prima crampă se descotorosise numaidecât de bucătar; atâta lucru știa și el pentru a face față psihologiei indigene.) Jacqueline se născuse la Bou Noura din tată arab – cel puțin, așa se spunea, și era ușor de crezut judecând după tenul și trăsăturile sale – și mamă franțuzoaică, aceasta murind la puțină vreme după naștere. Ce putuse să facă franțuzoica de una singură la Bou Noura nu știa nimeni. Dar totul se petrecuse cu mult timp în urmă; Jacqueline fusese preluată de către Pères Blancs și crescută în Misiune. Cunoștea toate cântecele pe care Părinții se chinuiau cu atâta zel să-i învețe pe copii – cu siguranță, era singura care le cunoștea. În afară de faptul că învățase să cânte și să spună rugăciuni, învățase de asemenea să gătească, acest din urmă talent dovedindu-se o adevărată binecuvântare pentru Misiune, întrucât bieții Părinți trebuiseră să se obișnuiască în acești ani cu bucătăria locală, drept pentru care toți sufereau de ficat. Când Părintele Lebrun aflase de dilema locotenentului, se oferă numaidecât să o trimită pe Jacqueline ca să-l înlocuiască pe bucătar și să-i pregătească două mese simple pe zi. Părintele venise el însuși în prima zi și, după ce se uită la locotenent, se convinse că nu era nici un pericol dacă o lăsa pe fată să-l viziteze, măcar pentru câteva zile. Se baza pe Jacqueline să-l țină la curent cu progresele pacientului său întrucât, odată ce acesta se afla pe drumul însănătoșirii, nu mai putea să aibă încredere în purtarea locotenentului. Îi spusese, pe când îl privea zăcând în așternutul său șifonat: „Ți-o las în mâinile tale, și pe tine în ale Domnului“. Locotenentul înțelesese ce voia să spună și încercase să zâmbească, dar se simțea mult prea rău. Acum, totuși, aducându-și aminte de asta, zâmbi, căci o considera pe Jacqueline o slăbănoagă amărâtă la care nimeni nu s-ar uita a doua oară.

Întârziase cu prânzul de data asta, iar când sosi era cu sufletul la gură, căci caporalul Dupeyrier o oprise lângă Zaouia și-i dăduse un mesaj foarte important pentru el. Era vorba despre un străin, un american, care-și pierduse pașaportul.

— Un american? reluă locotenentul. În Bou Noura?

— Da, spuse Jacqueline. Era aici cu soția sa, stăteau la pensiunea lui Abdelkader (care era unicul loc unde ar fi putut sta, fiind unicul han din regiune) și erau deja în Bou Noura de câteva zile. Chiar ea îl văzuse o dată pe domn: un domn tânăr.

— Mă rog, spuse locotenentul, acum mi-e foame. Ce-ai zice de niște orez pentru astăzi? Ai timp să-l prepari?

— Ah, sigur, *monsieur*. Dar mi-a spus să vă spun că e important să-l vedeți pe american astăzi.

— Ce tot vorbești? De ce-ar trebui să-l văd? Nu pot să-i găsesc pașaportul în locul lui. Când te duci înapoi la Misiune, treci pe la Post și spune-i caporalului Dupeyrier să-i transmită americanului că trebuie să meargă la Alger, la consulul lui. În caz că nu știe asta deja, adăugă el.

— Ah, *ce n'est pas pour ça!*² Ci pentru că el îl acuză pe *Monsieur Abdelkader* că i-a furat pașaportul.

— Cum? răcni locotenentul, ridicându-se în capul oaselor.

— Da, a fost ieri să înregistreze o plângere. Și *Monsieur Abdelkader* zice că o să-l obligați să și-o retragă. De-aia trebuie să-l vedeți astăzi.

Jacqueline, în chip evident încântată de intensitatea reacției lui, se duse în bucătărie și începu să-și facă de lucru zgomotos cu vesela. O copleșea ideea propriei importanțe.

Locotenentul căzu pe spate în pat și se apucă să rumege neliniștit veștile. Era absolut necesar ca americanul să fie convins să-și retragă acuzația, nu numai pentru că Abdelkader era un vechi prieten al său care era incapabil să fure cel mai mic lucru, ci mai ales pentru că era unul din cei mai cunoscuți și mai stimați oameni din Bou Noura. Ca proprietar al hanului, întreținea relații strânse cu șoferii tuturor autobuzelor și camioanelor care treceau pe acolo; în Sahara, aceștia sunt oameni importanți. Nu era unul care, la un moment dat, să nu fi cerut și primit credit de la Abdelkader pentru masă și cazare; cei mai mulți împrumutaseră și bani de la el. Pentru un arab, era neobișnuit de încrezător și de culant în privința banilor, atât cu europenii cât și cu compatrioții săi, și toată lumea îl plăcea pentru asta. Nu numai că era absurd să fi furat pașaportul – era la fel de absurd ca el să fie acuzat în mod formal de un asemenea lucru. Din această pricină, caporalul avea dreptate. Plângerea trebuia retrasă imediat. „Încă un ghinion“, se gândi el. „De ce trebuia să fie un american?“ Pe un francez ar fi știut cum să-l ia ca să-l convingă să nu se lase cu nici o neplăcere. Dar cu un american! Îl vedea deja: o brută cu figură de gorilă, cu încruntarea aceea înverșunată întipărită pe chip, un trabuc în colțul gurii și de bună seamă un pistol în buzunarul pantalonilor. Cu siguranță, nici o frază întregă nu s-ar fi legat între ei pentru că nici unul n-ar fi fost în stare să înțeleagă prea mult din limba celuilalt. Încercă să-și aducă aminte puțină engleză pe care o știa: „*Sir*, eu trebuie la dumneavoastră să vă implor că veți...“ „Dragul meu *sir*, v-aș ruga să vă fac la dumneavoastră remarca...“ Apoi își aminti că auzise că americanii nici nu vorbeau engleza, ci un argou pe care nu-l înțelegeau decât ei. Partea cea mai neplăcută a situației i se părea faptul că el avea să fie în pat, în timp ce americanul era liber să se miște prin cameră, bucurându-se de toate avantajele fizice și

morale.

Scoase un mic geamăt când se ridică să mănânce supa pe care i-o aduse Jacqueline. Afară bătea vântul, iar câinii din tabăra de nomazi de la celălalt capăt al drumului lătrau; de n-ar fi fost soarele, strălucind atât de puternic încât frunzele mișcătoare ale palmierului din dreptul ferestrei sclipeau ca și cum ar fi fost de sticlă, ar fi crezut pentru o clipă că e-n toiul nopții – suieratul vântului și larma câinilor ar fi fost exact aceleași. Își termină prânzul; când Jacqueline era gata de plecare, îi spuse:

— Te vei duce la Post și-i vei spune caporalului Dupeyrier să-l aducă pe american aici la ora trei. Chiar el să-l aducă, ține minte.

— *Oui, oui*, spuse ea binevoitoare, căci starea de plăcere acută n-o părăsise încă.

Dacă ratase infanticidul, măcar acum era de la bun început în miezul scandalului.

XIX

Fix la ora trei, caporalul Dupeyrier îl pofti pe american în salonul locotenentului. În casă era liniște deplină.

— *Un moment*, spuse caporalul, îndreptându-se spre ușa dormitorului.

Bătu în ea, o deschise, locotenentul făcu un semn cu mâna și caporalul transmise comanda americanului, care intră în dormitor. Locotenentul văzu ceea ce i se păru a fi un adolescent destul de prăpădit și decise pe loc că tânărul era cam bizar întrucât, în ciuda căldurii, purta un pulover gros, pe gât, și o jachetă de lână.

Americanul se apropie de pat și, întinzând mâna, i se adresă într-o franceză perfectă. Surpriza inițială a locotenentului la vederea lui se preschimbă în încântare. Îi spuse caporalului să aducă un scaun pentru oaspetele său și îl rugă să ia loc. Apoi ordonă ca subalternul lui să se întoarcă la Post; hotărâse că poate să se descurce cu americanul de unul singur. Când rămaseră singuri, îi oferă o țigară și spuse:

— Se pare că v-ați pierdut pașaportul.

— Chiar așa, răspunse Port.

— Și credeți că v-a fost furat – nu că l-ați pierdut?

— Știu sigur că mi-a fost furat. Era într-o valiză pe care o țin întotdeauna sub cheie.

— Și-atunci cum putea să fie furat din valiză? râse locotenentul triumfător.

Întotdeauna nu este, poate, cuvântul cel mai potrivit.

— Și totuși se putea, continuă Port răbdător, pentru că ieri am lăsat valiza deschisă preț de un minut, când am ieșit din cameră să mă duc la baie. Știu că a fost o prostie din partea mea, dar așa s-a întâmplat. Și când m-am întors, proprietarul stătea în dreptul

ușii mele. Pretindea că bătuse ca să mă anunțe că prânzul e gata. Deși niciodată nu mai venise în persoană pentru asta; întotdeauna îl trimitea pe unul din *boys*. Motivul pentru care sunt sigur că nu putea fi decât proprietarul este că ieri a fost singura dată când mi-am lăsat valiza deschisă, ieșind din cameră, chiar și pentru o clipă. Mi se pare cât se poate de limpede.

— *Pardon*, nu însă și mie. Cătuși de puțin. Vreți să ne jucăm de-a romanul polițist? Când v-ați văzut pașaportul ultima oară?

Port medită o clipă.

— Când am ajuns în Aïn Krorfa, spuse el în cele din urmă.

— Aha! strigă locotenentul. În Aïn Krorfa! Și cu toate astea îl acuzați pe *Monsieur Abdelkader* fără nici o ezitare. Cum vă explicați acest lucru?

— Da, îl acuz, spuse Port cu încăpățănare, întărâtat de tonul locotenentului. Îl acuz pentru că logica îl indică pe el ca unicul hoț posibil. Este, categoric, singurul indigen care avea acces la pașaport, singurul pentru care acest lucru era posibil din punct de vedere fizic.

Locotenentul d'Armagnac se ridică puțin în pat.

— Și de ce, mă rog, pretindeți că ar fi fost neapărat un indigen?

Port zâmbi vag.

— Nu e oare rezonabil să presupun că era un indigen? Pe lângă faptul că nimeni altcineva n-ar fi avut prilejul să-l ia, nu este oare genul de lucru care până la urmă se descoperă a fi fost făcut de unul dintre indigeni – oricât de fermecători ar fi?

— Nu, *monsieur*. Mie mi se pare că este exact genul de lucru pe care *nu* l-ar fi făcut un indigen.

Port rămase descumpănit.

— Ah, da? Și de ce? De ce spuneți asta?

Locotenentul spuse:

— Am petrecut un mare număr de ani cu arabii. Este adevărat că obișnuiesc să fure. Dar și francezii fură. Iar în America aveți gangsteri, pare-mi-se?

Zâmbi cu superioritate. Port era impasibil:

— Vremea gangsterilor a trecut de mult, spuse el.

Dar locotenentul nu păru descurajat.

— Da, oamenii fură peste tot. Și aici ca peste tot. Numai că aici, indigenul, rosti el mai rar, subliniind cuvintele, nu ia decât bani sau un obiect care-i place. El n-ar lua niciodată un obiect atât de complicat ca un pașaport.

Port spuse:

— Eu nu caut motive. Dumnezeu știe de ce l-a luat.

Celălalt îl opri scurt.

— Dar eu *caut* aceste motive! strigă el. Și nu văd nici unul care să mă facă să cred că

vreun indigen a vrut să se complice furându-vă pașaportul. Cu siguranță nu în Bou Noura. Și mă îndoiesc foarte mult că și în Aïn Krorfa. De un lucru pot să vă asigur, *Monsieur Abdelkader* nu l-a luat. Fiți convinși de acest lucru.

— Așa? făcu Port, încă nesigur.

— Niciodată, îl cunosc de mai mulți ani...

— Dar așa cum eu n-am nici o dovadă că el a făcut-o, dumneavoastră n-aveți nici una că n-a făcut-o! exclamă Port, plictisit.

Își ridică gulerul jachetei și se strânse puțin pe scaun.

— Sper că nu vă e frig, spuse locotenentul surprins.

— Mi-e frig de câteva zile, spuse Port frecându-și mâinile.

Locotenentul îl privi mai atent o clipă. Apoi continuă:

— Vreți să-mi faceți o favoare, dacă vă fac și eu una?

— Cred că da. Ce anume?

— V-aș rămâne foarte recunoscător dacă v-ați retrage plângerea împotriva lui *Monsieur Abdelkader* imediat – chiar astăzi. Iar eu o să încerc să vă obțin pașaportul. *On ne sait jamais*³. S-ar putea să reușesc. Dacă pașaportul v-a fost furat, așa cum susțineți, singurul loc în care e logic să se găsească acum este Messad. O să telegrafiez la Messad ca să se facă o cercetare amănunțită a barăcilor Legiunii Străine.

Port stătea nemișcat, privind drept în față.

— Messad, spuse el.

— Ați mai fost cumva pe acolo?

— Nu, nu!

Se lăsă tăcerea.

— Deci, vreți să-mi faceți această favoare? O să vă pot da un răspuns de îndată ce se încheie cercetările.

— Da, zise Port. Voi pleca în după-amiaza asta. Spuneți-mi: există deci o piață pentru acest gen de lucruri la Messad?

— Bineînțeles. Pașapoartele se vând la prețuri foarte mari în posturile Legiunii. Mai ales un pașaport american! *Oh, là, là!*

Moralul locotenentului se ridicase: își atinsese scopul; acest lucru ar fi putut contrabalansa, măcar în parte, efectele păgubitoare aduse prestigiului său de cazul Yaminei.

— *Tenez*, spuse el, arătând spre un bufet din colț, vă e frig. Vreți să-mi dați sticla aceea de coniac? O să tragem amândoi o înghițitură.

Nu era deloc ce ar fi vrut Port, dar nu putea să refuze un gest de ospitalitate.

La urma urmei, ce voia de fapt? Nu știa sigur, dar se gândea, pur și simplu, să stea liniștit o bună bucată de timp într-un loc călduros, undeva la adăpost. Soarele îl făcea să-i fie și mai frig, să-și simtă capul enorm și amețit ca de băătură; și tot capul îi ardea.

Dacă nu ar fi avut un apetit normal, ar fi putut bănuși că este bolnav. Sorbi coniacul, gândindu-se dacă o să-l încălzească puțin, sau dacă avea să regreta că l-a băut din cauza înțepăturilor în inimă pe care i le producea uneori. Locotenentul păru să-i ghicească gândurile, căci spuse numaidecât:

— Este un coniac vechi foarte bun. N-o să vă facă rău.

— Este excelent, răspunse el, găsind cu cale să ignore a doua parte a remarcii.

Impresia locotenentului că avea de-a face cu un tânăr preocupat maladiv de propria sa persoană fu confirmată de cuvintele imediat următoare ale lui Port.

— E ciudat, spuse el cu un zâmbet compătimitor, cum, din clipa în care mi-am dat seama că-mi lipsește pașaportul, m-am simțit doar pe jumătate în viață. Dar trebuie să recunoașteți că este un lucru foarte deprimant să nu ai nici o dovadă cine ești într-un loc ca ăsta.

Locotenentul îi întinse sticla, pe care Port o refuză.

— Poate că după mica mea investigație în Messad o să vă redobândeți identitatea, râse el.

Dacă americanul dorea să-l facă părtașul acestor confidențe, era dispus să-i fie duhovnic în clipa de față.

— Sunteți aici cu soția? întrebă locotenentul.

Port încuviință absent. „Asta era“, își spuse locotenentul. „Are probleme cu nevastă-sa. Amărâțul de el!“ Îl bătu gândul că ar putea să meargă împreună în cartierul de fete. Îi făcea mare plăcere să se pună în valoare față de străini. Dar tocmai când se pregătea să spună: „Din fericire, soția mea e în Franța...“, își aduse aminte că Port nu era francez; n-ar fi fost recomandabil.

Pe când se gândea la toate astea, Port se ridică și-și luă la revedere – un pic abrupt, e-adevărat, dar n-avea de gând să rămână acolo toată după-amiaza. În plus, promisese să se oprească și să-și retragă plângerea împotriva lui Abdelkader.

Mergând pe drumul încins de soare spre zidurile din Bou Noura, își ținea capul în jos, văzând numai praful și puzderia de pietricele ascuțite. Nu-și ridica ochii pentru că știa cât de absurd i-ar fi apărut peisajul. E nevoie de energie pentru a da vieții un sens, și în acel moment energia îi lipsea. Știa că lucrurile puteau să se înfățișeze goale, esența lor retrăgându-se din toate părțile dincolo de orizont, ca atrasă de o sinistră forță centrifugă. Nu voia să fixeze cerul intens, prea albastru pentru a fi real, de deasupra capului său, pereții roz ai canionului care se ridicau din toate părțile în depărtare, orașul însuși, piramidal, înălțat pe stânci sau petele întunecate de oază, dedesubt. Ele erau acolo și i-ar fi încântat ochiul, dar nu avea puterea să le lege de ele însele sau de el; n-ar fi reușit să le aducă într-un alt focar decât cel vizual. Așa că prefera să nu le privească.

Ajungând înapoi la pensiune, se opri în mica încăpere care servea drept birou și-l

găsi pe Abdelkader așezat pe un divan într-un colț întunecos, jucând domino cu un individ purtând un turban complicat.

— Bună ziua, *monsieur*, spuse Port. Am trecut pe la autorități și am retras acuzația.

— Ah, locotenentul meu a aranjat, murmură Abdelkader.

— Da, spuse Port, vexat totuși să constate că nu i se acorda nici un credit pentru faptul că dăduse ascultare dorinței locotenentului d'Armagnac.

— *Bon, merci.*

Abdelkader nu îi mai aruncă nici o privire și Port se duse sus în camera lui Kit.

Ajuns acolo, descoperi că ea-și despacheta bagajele care-i fuseseră aduse de jos la ordinele ei. Camera arăta ca un bazar: rânduri de pantofi pe pat, rochiile de seară atârinate ca pentru un decor de vitrină, sticlute de farduri și parfumuri înșirate pe măsuta de noapte.

— Ce Dumnezeu faci aici? țipă el.

— Mă uitam prin lucrurile mele, spuse ea cu inocență. Nu le-am mai văzut de o groază de timp. De când am coborât de pe vapor am trăit numai cu ce aveam într-o valiză. M-am săturat până peste cap. Și când m-am uitat pe fereastră după prânz, reîncepu ea mai energică, arătând spre fereastra care dădea înspre deșertul pustiu, am simțit pur și simplu că mor dacă nu mă uit la ceva civilizat numaidecât. Și asta nu e tot. Am comandat să mi se aducă un scotch și voi deschide ultimul pachet de Players pe care-l mai am.

— E clar că treci printr-o stare proastă, spuse el.

— Nicidecum, replică ea, poate puțin prea categoric. Ar fi într-adevăr anormal dacă m-aș adapta prea rapid la tot ce mă-nconjoară. La urma urmei, sunt încă americană, în caz că nu știi. Și nici n-am de gând să încerc să fiu altceva.

— Scotch! spuse Port, gândind cu glas tare. Suntem dincolo de Boussif, unde nu găsești nici pic de gheață. Și nici sifon, pun pariu.

— Îl beau fără.

Își trase pe ea o rochie fără spate, de satin albastru deschis și se duse să se fardeze în oglinda care atârna pe ușă. Hotărî că trebuie să facă ceva ca s-o distreze; îl amuza, în orice caz, s-o vadă construindu-și mica ei fortăreață patetică de cultură occidentală în mijlocul pustietății. Se așeză pe podea în centrul camerei și o urmări cu plăcere în timp ce ea se afera de colo-colo încercând pantofi, schimbându-și brățările. Când servitorul bătu la ușă, Port avu grijă să se ducă în hol ca să ia tava din mâinile lui, cu sticlă cu tot.

— De ce nu l-ai lăsat să intre? întrebă Kit când el închise ușa.

— Pentru că nu voiam să dea fuga pe scări cu vestea cea mare, spuse el punând tava pe jos și așezându-se lângă ea.

— Ce veste?

Era confuz.

— Eh, că ai lucruri scumpe și bijuterii în valize. Este genul de veste care s-ar răspândi imediat înaintea noastră, oriunde ne-am duce: specificul local. În plus, adăugă el zâmbindu-i, prefer să nu aibă ocazia să te vadă cât de drăguță poți fi.

— Ei, hai, Port! Hotărăște-te: chiar vrei să mă protejezi, sau crezi că vor pune zece franci în plus la nota de plată?

— Vino lângă mine să-ți bei acel whisky franțuzesc infect. Vreau să-ți spun ceva.

— Nici nu mă gândesc. O să mi-l aduci tu, ca un gentleman.

Făcu puțin loc pe pat și se așeză.

— Bine.

Îi turnă o porție bună și-i duse paharul.

— Tu nu bei? întrebă ea.

— Nu. Am băut niște coniac când am fost la locotenent și nu mi-a ajutat la nimic. Mă ia în continuare cu friguri. Dar am noutăți, și voiam să ți le spun cât mai curând. Sunt aproape convins că Eric Lyle mi-a furat pașaportul.

Îi spuse despre piața de pașapoarte pentru legionari de la Messad. În autobuz, întorcându-se de la Aïn Krorfa, o informase deja despre descoperirea lui Mohammed. Fără să se arate surprinsă, ea-și repetase povestea cum că le zărise pașaportul, așa că nu mai era nici o îndoială că cei doi erau mamă și fiu. Nici acum nu se arată surprinsă.

— Bănuiesc că a considerat că, atâta vreme cât eu le-am văzut pașapoartele, avea și el dreptul să-ți vadă pașaportul tău, spuse ea. Dar cum o fi făcut să-l fure? Și când?

— Știu precis când. În noaptea în care a venit în camera mea în Aïn Krorfa, vrând să-mi înapoieze francii pe care i-i dădusem. Mi-am lăsat valiza deschisă și el a rămas în cameră în clipa în care m-am dus să-l caut pe Tunner: aveam portofelul cu mine, nici prin cap nu-mi trecea că jigodia urmărea de fapt să pună mâna pe pașaport. Dar sunt absolut convins că așa s-a întâmplat. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât sunt mai sigur. Indiferent ce vor descoperi la Messad, sunt convins că a fost Lyle. Cred că a avut de gând să mi-l fure din clipa în care a dat ochii cu mine. În fond și la urma urmelor, de ce nu? Așa se câștigă un ban ușor, și maică-sa nu-i dădea nici un franc.

— Cred că-i dădea, spuse Kit, cu anumite condiții. Și cred că el urăște acest lucru, de aceea caută orice ocazie să scape – se-agață de oricine, face orice, numai să scape. Și cred că ea-și dă seama de asta și e-ngrozită că-l va pierde și e-n stare să facă orice ca să-l împiedice să se-ncurce cu cineva. Ți-aduci aminte ce ți-a spus despre „infecția“ lui.

Port rămase tăcut.

— Dumnezeu! În ce l-am mai băgat și pe Tunner! spuse el după o clipă.

Kit izbucni în râs.

— Ce vrei să spui? O să-și revină. O să-i facă bine. În plus, nu-l văd împrietenindu-se cine știe ce cu vreunul din ei.

— Nu. Își turnă un pahar. N-ar trebui, spuse el. O să mă strice pe dinăuntru, după

coniac. Dar nu pot să te las de una singură într-o croazieră ca asta...

— Știi bine că-mi face plăcere să-mi ții companie, dar n-o să ți se facă rău?

— Mi-e rău de-acuma, exclamă el. Nu pot să-mi iau tot timpul precauții de-aci înainte numai pentru că mi-e frig. Oricum, sper să mă simt mai bine îndată ce ajungem la El Ga'a. Acolo e mult mai cald.

— Iar? Dar de-abia am ajuns *aici*...

— Dar nu poți să negi că aici e mereu frig în timpul nopții.

— Ba neg cu hotărâre. Dar n-are importanță. Dacă e musai să mergem la El Ga'a, atunci hai să plecăm, n-am nimic împotriva, dar să plecăm cât mai repede, ca să putem sta mai mult acolo.

— Este unul din marile orașe sahariene, spuse el, ca și cum i l-ar fi arătat pe o hartă.

— Nu e nevoie să-i faci reclamă, spuse ea. Și chiar dacă ai face-o, nu în felul ăsta. Știi bine că asta n-are nici o importanță în ce mă privește. El Ga'a sau Timbuctu, toate sunt cam același lucru pentru mine, toate la fel de interesante, dar nici unul ceva după care să fac o pasiune. Dar dacă pe tine te face mai fericit – vreau să spun, mai sănătos –, vom merge fără discuție unde zici tu.

Făcu un gest nervos cu mâna, sperând să îndepărteze o muscă insistentă.

— Hm. Deci crezi că nemulțumirea mea e de natură psihologică: ai spus „mai fericit“.

— Nu cred nimic, pentru că nu cunosc. Dar mi se pare cât se poate de straniu ca cineva să se plângă tot timpul de frig în deșertul Saharei, în luna septembrie.

— Mă rog, probabil că așa și este, spuse el plictisit. Apoi exclamă brusc: Muștele astea au gheare! Nu-i nevoie de mai mult ca să înnebunești de tot. Ce vor, de fapt, să ți se vâre pe gât?

Se ridică scoțând un geamăt; ea îl privi, așteptând parcă ceva.

— O să aranjez în așa fel încât să ne lase în pace. Ridică-te.

Scotoci într-o valiză și scoase imediat o plasă împăturită. La sugestia lui, Kit eliberă patul de hainele ei. Întinse plasa între tăblia de la căpătâiul patului și cea de la picioare, remarcând că o plasă contra țăntarilor este la fel de potrivită și contra muștelor. După ce o legă bine, se strecurară dedesubt împreună cu sticla și rămaseră acolo liniștiți toată după-amiaza. Pe la asfințit, erau deja delicios de beți și n-aveau nici un chef să iasă de sub cortul lor. E posibil ca apariția neașteptată a stelelor în pătratul de cer mărginit de fereastră să fi dat un nou curs conversației lor. Cu fiecă clipă care trecea, în timp ce culoarea se întuneca, tot mai multe stele umpleau spațiile care până mai adineauri rămăseseră goale. Kit își netezi rochia în jurul șoldurilor și spuse:

— Când eram tânără...

— Cât de tânără?

— Înainte să fi împlinit douăzeci de ani, adică, îmi închipuiam că viața era ceva care

Își lua continuu avânt, cu fiecare clipă. Că devenea mai bogată și mai profundă în fiecare an. Puteai să înveți tot mai multe, să devii tot mai înțelept, să ai mai multă intuiție, să mergi mai adânc spre adevăr...

Păru să ezite.

Port izbucni în râs.

— Și acum îți dai seama că nu e așa, nu? Seamănă mai degrabă cu fumatul unei țigări. Când tragi primele fumuri, are un gust minunat și nici nu-ți trece prin cap că o să se termine. Apoi începi s-o iei ca atare, bună sau rea. Și dintr-odată descoperi că ai fumat-o până aproape de filtru. Abia atunci devii conștient de gustul ei amar.

— Dar sunt întotdeauna conștientă și de gustul ei neplăcut, și de faptul că se apropie de filtru, spuse ea.

— Atunci ar trebui să te lași de fumat.

— Cât de mârșav poți să fii! strigă ea.

— Nu sunt mârșav! obiectă el, aproape răsturnându-și paharul când se ridică într-un cot să tragă o înghițitură. Mi se pare cât se poate de logic, nu crezi? Sau presupun că a trăi este un obicei ca și fumatul. Îți spui tot timpul c-o să renunți la el, dar nu faci decât să continui.

— După câte văd, *tu* nici măcar nu ameninți să te oprești, spuse ea acuzator.

— De ce-aș face-o? Eu vreau să continui.

— Dar tot timpul te plângi de asta.

— Ah, dar nu de viață; mă plâng numai de oameni.

— Dar nu poți să le iei separat, aceste două lucruri.

— Ba bine că nu. E nevoie doar de puțin efort. Efort, efort! De ce nu face nimeni nici cel mai mic efort? Nu-mi imaginez o lume absolut diferită de asta. Doar câteva accente deplasate.

— Aud asta de ani și ani, spuse Kit. Se ridică în întunericul aproape total, își lungi gâtul și spuse: Ascultă!

Undeva afară, nu prea departe, poate în piață, o orchestră de tobe începuse să cânte, adunând puțin câte puțin șuvițele rătăcite de ritm într-un șuvoi compact ca un mosor, învârtindu-se în continuare, o roată imperfectă încă de sunete joase huruind hodorogit în noapte. Port rămase tăcut o vreme, apoi spuse în șoaptă:

— Asta, de pildă.

— Nu știu, spuse Kit.

Era neliniștită.

— Știu că sunetul tobelor ăloră nu m-atinge, oricât mi-ar plăcea sunetele pe care le fac. Și nu văd nici un motiv pentru care aș *vrea* să fiu implicată.

Spera că o declarație atât de categorică ar pune iute capăt discuției, dar Port era încăpățânat în seara aceea.

— Știu că nu vrei niciodată să vorbești serios, spuse el, dar n-o să-ți strice, o dată.

Ea zâmbi disprețuitor, căci considera generalitățile lui vagi o formă cât se poate de frivolă de trăncăneală – simple vehicule pentru emoțiile sale. În asemenea momente, era de părere ea, nu mai era vorba dacă el chiar credea sau nu ceea ce spune, pentru că oricum nu știa prea bine ce vrea să zică. Așa că ea spuse, în zeflemea:

— În lumea asta diferită care e a ta, care este unitatea de schimb?

El nu ezită.

— Lacrima.

— Nu e cinstit, obiectă ea. Unii oameni trebuie să trudească din greu pentru o lacrimă, în timp ce alții le câștigă doar cu gândul.

— Dar ce sistem de schimb este cinstit pe lumea asta? țipă el, și vocea lui sună ca și cum ar fi fost cu adevărat beat. Și cine a inventat conceptul de onestitate, la urma urmei? Nu e oare mai ușor dacă renunți pur și simplu la însăși ideea de dreptate? Crezi tu că gradul de suferință sau cantitatea de plăcere sunt constante printre semenii noștri? Că toate ies la socoteală în cele din urmă? Chiar crezi asta? Dacă ies la socoteală – dacă –, este pentru că toate adunate la un loc înseamnă nimic.

— Mi-nchipui că asta e o alinare pentru tine, spuse ea; simțea că dacă această conversație mai continua, o să se înfurie foarte tare.

— Nicidecum. Ai înnebunit? Nu mă interesează să cunosc rezultatul. Dar mă interesează toate procesele complicate care fac cu puțință să obții acel rezultat în mod inevitabil, indiferent care a fost cantitatea inițială.

— S-a terminat sticla, murmură ea. Poate că și meritai să ajungi la un zero perfect.

— Nu mai e nici un strop? La dracu'. Dar nu noi ajungem la el. El ne ajunge pe noi. Nu e același lucru.

„E chiar mai beat ca mine“, își spuse ea.

— Nu, nu e, fu ea de acord.

Și în vreme ce el spunea „Ai dreptate, la dracu'“, trântindu-se cu violență pe burtă, ea se gândea în continuare câtă energie irosiseră cu toată discuția, întrebându-se cum ar fi putut să-l împiedice să se agite pe tema asta.

— Ah, sunt dezgustat și mi-e silă! strigă el cu un brusc acces de furie.

— N-ar trebui să mai pun gura pe porcăriile astea, întotdeauna mă fac pulbere. Dar nu e vorba de slăbiciune, ca la tine. Deloc nu e vorba de asta. Am nevoie de mult mai multă voință să accept un pahar decât ai tu nevoie să refuzi. Urăsc rezultatul, și mereu mi-aduc aminte care va fi acesta.

— Și-atunci de ce-o faci? Nu te roagă nimeni.

— Ți-am spus deja, zise el. Voiam să fiu cu tine. În plus, îmi imaginez tot timpul că poate voi reuși să ajung undeva înăuntru. De obicei ajung cam pe la periferie și mă rătăcesc. Nici nu cred că mai există vreun înăuntru în care să ajung. Cred că voi toți,

băutorii, sunteți victimele unei uriașe halucinații de masă.

— Refuz să discut acest lucru, spuse Kit cu aroganță, dându-se jos din pat și luptându-se să iasă din faldurile de plasă care atârnau până la dușumea.

El se rostogoli într-o parte și se ridică.

— Știi de ce mi-e greață, strigă după ea. E de la ceva ce am mâncat. Acum zece ani.

— Nu înțeleg despre ce vorbești. Întinde-te la loc și dormi, spuse ea și ieși din cameră.

„Eu știu“, bâigui el. Se târî afară din pat și se duse până în dreptul ferestrei. Aerul uscat al deșertului se umplea de răcoarea serii, iar tobele încă sunau. Pereții canionului erau negri acum, pâlcurile răsfirate de palmieri deveniseră invizibile. Nu se zărea nici o lumină; camera dădea înspre partea opusă orașului. Exact despre asta era vorba. Apucă pervazul ferestrei cu mâinile și se aplecă în afară, gândindu-se: „Ea nu înțelege despre ce vorbesc. E ceva ce am mâncat acum zece ani. Acum douăzeci de ani“. Peisajul era acolo, și mai mult ca niciodată simțea că nu poate ajunge la el. Stâncile și cerul erau peste tot, gata să îl absolve, dar ca întotdeauna el purta obstacolul în el. Ar fi spus că, în timp ce le privea, stâncile și cerul încetau să fie ele însele, că în actul trecerii în conștiința lui deveneau impure. Ce mică era consolarea de a-și putea spune: „Sunt mai puternic ca ele“. Când se întoarse în cameră, ceva strălucitor îi atrase privirile înspre oglinda de pe ușa deschisă a dulapului. Era luna nouă bătând prin geamul celeilalte ferestre. Se așază pe pat și începu să râdă.

XX

Port își petrecu următoarele două zile încercând asiduu să strângă informații despre El Ga'a. Era surprinzător cât de puțin știau oamenii din Bou Noura acel loc. Toată lumea părea să fie de acord că e un oraș mare – se vorbea întotdeauna despre el cu un anumit respect –, că e foarte departe, clima e caldă și prețurile piperate. Dincolo de asta, nimeni nu părea în stare să dea vreo descriere a lui, nici măcar cei care fuseseră acolo, cum ar fi șoferul de autobuz cu care discută, sau bucătarul de la han. O persoană care i-ar fi putut oferi o imagine ceva mai completă asupra orașului era Abdelkader, dar relațiile dintre acesta și Port se redusese la simple mârâieli de recunoaștere. Când se gândi la acest lucru, își dădu seama că, de fapt, era foarte pe placul imaginației sale să plece fără nici o dovadă a identității sale într-un oraș misterios din deșert despre care nimeni nu-i putea spune mare lucru. Așa încât nu fu atât de mișcat cât s-ar fi convenit când, întâlnindu-se cu caporalul Dupeyrier pe stradă și aducând vorba de El Ga'a, acesta îi

spuse:

— Dar locotenentul d'Armagnac a stat multe luni acolo. El vă poate spune tot ce vreți să aflați.

Abia atunci înțelese că în realitate nu voia să știe nimic despre El Ga'a, dincolo de faptul că era izolat și nefrecventat, că tocmai acele lucruri dorise să-i fie confirmate. Se hotărî să nu-i pomenească locotenentului de numele acelui oraș, de teamă să nu-și piardă imaginea preconcepută pe care și-o făcuse despre el.

În aceeași după-amiază, Ahmed, care se reangajase în serviciul locotenentului, își făcu apariția la pensiune și întrebă de Port. Kit, citind în pat, îi spuse servitorului să-l trimită pe băiat la *hammam*-ul unde se dusesse Port, în speranța că aburii de acolo o să-i topească frigul o dată pentru totdeauna. Stătea lungit și aproape ațipit pe o dală fierbinte și alunecoasă de piatră, undeva într-un colț întunecos, când un îngrijitor se apropie de el și-l trezi din toropeală. Cu un prosop umed în jurul său se îndreptă spre ușa de la intrare. Ahmed stătea acolo încruntat; era un băiat ușuratic din ergul arăbesc, iar chipul său avea, brăzdându-i ambii obraji până la jumătate, acele cicatrici congestionate care spun tot, semnele caracteristice pe care o viață destrăbălată le lasă uneori în pielea crudă a celor prea tineri pentru a avea riduri și pungi sub ochi.

— Locotenentul vrea să veniți numaidecât, îi spuse Ahmed.

— Spune-i că peste o oră, spuse Port, orbit de lumina zilei.

— Numaidecât, repetă Ahmed încăpățânat. Eu aștept aici.

— Ah, îmi dă și ordine!

Se întoarce înăuntru și puse să i se arunce o găleată de apă rece pe spate – ar fi vrut mai mult, dar aici apa era scumpă și fiecare găleată se plătea suplimentar – și să i se facă un masaj rapid, după care se îmbracă. I se păru că se simte mai bine ieșind în stradă. Ahmed vorbea cu un prieten sprijinit de zid, dar sări plin de solitudine la vederea lui Port și tot drumul până la casa locotenentului se ținu câțiva pași în urmă.

Locotenentul stătea în salon și fuma, îmbrăcat într-un halat urât de mătase artificială, de culoarea vinului.

— O să mă scuzați că rămân așezat, spuse el. Mă simt mult mai bine, dar dacă mă mișc cât mai puțin mă simt perfect. Stați jos. Vreți sherry, coniac sau cafea?

Port spuse cu voce joasă că o cafea ar fi foarte potrivită pentru el. Ahmed fu trimis să o pregătească.

— Nu intenționez să vă rețin, *monsieur*. Dar am vești pentru dumneavoastră. Pașaportul dumneavoastră a fost găsit. Grație unuia dintre compatrioții dumneavoastră, care de asemenea descoperise că-i lipsea pașaportul, o cercetare fusese deja începută înainte de a lua eu legătura cu Messad. Ambele documente fuseseră vândute legionarilor. Dar, din fericire, ambele au fost recuperate. Căută în buzunar și scoase un petic de hârtie.

— Acest american, al cărui nume este Tunner, zice că vă cunoaște și vine aici, la Bou Noura. S-a oferit să vă aducă pașaportul, dar trebuie să am consimțământul dumneavoastră înainte de a notifica autoritățile de acolo să i-l dea dânsului. Vă dați consimțământul? Îl cunoașteți pe acest *Monsieur* Tunner?

— Da, da, răspunse Port absent.

Ideea îl îngrozea; confruntat cu sosirea iminentă a lui Tunner, fu consternat să realizeze că, de fapt, nu se așteptase să mai dea vreodată cu ochii de el.

— Când sosește?

— Bănuiesc că îndată. Nu vă grăbiți să plecați din Bou Noura?

— Nu, spuse Port, cu mintea alergând încolo și-ncoace ca un animal încolțit, încercând să-și amintească în ce zi pleca autobuzul spre sud, ce zi era aceea, cât i-ar fi luat lui Tunner să ajungă din Messad. Nu, nu. Nu sunt presat de timp.

Cuvintele, abia rostite, sunau ridicol. Ahmed intră în tăcere cu o tavă pe care se vedeau două mici canistre de tablă din care ieșeau aburi. Locotenentul turnă câte un pahar de cafea din fiecare și-i întinse unul lui Port, care luă o înghițitură și-apoi se lăsă pe spate în scaun.

— Dar sper totuși să ajung în cele din urmă și la El Ga'a, continuă el fără să vrea.

— Ah, El Ga'a. O să descoperiți că este un oraș foarte impresionant, foarte pitoresc și foarte fierbinte. A fost primul meu post în Sahara. E un oraș vast, absolut plat, nu prea murdar, însă destul de întunecos, pentru că străzile sunt construite prin interiorul caselor, ca niște tunele. Destul de sigur. Veți putea să vă plimbați cu soția dumneavoastră pe unde vreți. Este ultimul oraș de o oarece dimensiune de pe malul acesta al Sudanului. Și e la o mare distanță Sudanul. *Oh, là, là!*

— Presupun că există un hotel în El Ga'a.

— Hotel? Un fel de hotel, râse locotenentul. O să găsiți camere cu paturi în ele, și s-ar putea să fie curat. Nu e chiar atât de murdar în Sahara, așa cum se spune. Soarele e un mare purificator. Cu un minimum de igienă, oamenii ar putea să fie sănătoși aici. Dar, desigur, acel minimum nu există. Din nefericire pentru noi, *d'ailleurs*⁴.

— Nu. Da, din nefericire, spuse Port.

Nu era în stare să revină în camera și la conversația aceea. Tocmai înțelesese că autobuzul pleca spre El Ga'a chiar în acea noapte și că nu mai exista altul decât peste o săptămână. Tunner ar fi ajuns până atunci. Dându-și seama de asta, decizia lui păru să vină automat. Cu siguranță, nu era conștient că o luase, dar o clipă mai târziu se relaxă și-ncepu să-i pună întrebări locotenentului despre rutina zilnică a vieții sale din Bou Noura. Locotenentul păru încântat de asta; una după alta, inevitabilele anecdote ale colonistului ieșiră la suprafață, toate fiind în legătură cu juxtapunerea, uneori tragică, dar cel mai adesea comică, a incongruențelor și incompatibilităților celor două culturi.

În fine, Port se ridică:

— Ce rău îmi pare, spuse el cu o notă de sinceritate în glas, că nu pot să rămân mai mult aici...

— Dar veți mai rămâne câteva zile! Țin neapărat să vă văd pe dumneavoastră și pe *Madame* înainte de plecare. În câteva zile mă restabilesc complet. Ahmed o să vă anunțe când. Bun, deci notific la Messad să-i dea lui *Monsieur* Tunner pașaportul dumneavoastră.

Se ridică, îi întinse mâna; Port ieși.

Trecu prin mica grădină cu palmieri pitici și ieși pe poartă în strada plină de praf. Soarele apusese și cerul se răcea cu repeziciune. Rămase locului o clipă privind în sus, aproape așteptându-se să audă cerul crăpând sub presiunea nopții geroase. În tabăra de nomazi din spatele lui, câinii lătrau la unison. Începu să meargă din ce în ce mai repede, încercând să scape cât mai curând de hărmălaia lor. Cafeaua îi accelerase pulsul neobișnuit de tare, ori poate era nervozitatea la gândul că o să piardă cursa spre El Ga'a. Intrând pe poarta orașului, o făcu imediat la stânga și-o luă în josul străzii pustii înspre birourile agenției *Transports Généraux*.

Biroul era sufocant, fără lumină. În bezna din spatele tejghelei, pe un morman de saci de ambalat, ședea un arab pe jumătate adormit. Port spuse numaidecât:

— La ce oră pleacă autobuzul de El Ga'a?

— La opt, *monsieur*.

— Au mai rămas locuri?

— O, nu. S-au vândut toate de-acum trei zile.

— *Ah, mon dieu!* strigă Port; își simți măruntaiele mai grele. Se prinse cu mâinile de tejghea.

— Vă e rău? întrebă arabul privindu-l, și chipul lui arătă un oarece interes.

„Rău“, se gândi Port și spuse:

— Nu, dar soția mea e foarte bolnavă. Trebuie să ajungă la El Ga'a până mâine.

Urmări fața arabului cu atenție, ca să vadă dacă era în stare să creadă o minciună atât de sfruntată. Aparent, aici era la fel de logic ca o persoană suferindă să vrea să se îndepărteze de civilizație și de îngrijire medicală pe cât era să meargă în direcția lor, căci expresia de pe figura arabului se schimbă încet într-una de înțelegere și simpatie. Totuși, își ridică mâinile într-un gest care arăta neputința de a-i fi de folos.

Dar deja Port scosese o bancnotă de o mie de franci pe care o așeză pe tejghea cu hotărâre.

— Va trebui să ne dai două locuri pentru astă-seară, spuse el ferm. Asta e pentru tine. Convinge pe cineva să plece săptămâna viitoare.

Din politețe, nu-i sugeră să exercite convingerea asupra unor indigeni, deși știa că așa se va întâmpla.

— Cât costă drumul până la El Ga'a?

Scoase și mai mulți bani.

Arabul se ridică în picioare și-și scărpină turbanul chibzuind.

— Patru sute cincizeci de franci fiecare, răspuse el, dar nu știu...

Port îi mai puse o mie două sute de franci dinainte, spunând:

— Aici sunt nouă sute. Și o mie două sute și cincizeci pentru tine, după ce ne obții biletele.

Observă că hotărârea lui fusese deja luată.

— Voi veni cu doamna la ora opt.

— La șapte și jumătate, spuse arabul, pentru bagaje.

Ajuns la pensiune, în mare agitație, dădu buzna în camera lui Kit fără a mai bate la ușă. Ea se îmbrăca și strigă indignată:

— Ei asta-i, chiar ți-ai pierdut mințile?

— Deloc, spuse el, numai că sper că vei putea călători cu rochia de pe tine.

— Ce vrei să spui?

— Am rezervat locuri pentru autobuzul de ora opt seara.

— O, nu. O, Dumnezeule! Dar unde? El Ga'a?

El dădu din cap și se lăsă o tăcere.

— Mă rog, spuse ea în cele din urmă. Pentru mine e-același lucru. Tu știi ce vrei. Dar e deja șase. Toate geamantanele astea...

— Te ajut.

Era o ardoare febrilă acum în comportamentul său, pe care ea nu putea să nu o observe. Îl urmări scoțându-i hainele din dulap și lăsându-le să cadă de pe umerase cu gesturi înfrigurate; o surprinse purtarea lui curioasă, dar nu spuse nimic. Când isprăvi tot ce se putea face în camera ei se duse într-a lui, unde, în zece minute, își împachetă bagajele și le trase afară pe coridor. Apoi fugi pe scări în jos și-l auzi discutând cu aprindere cu cei câțiva *boys*. La șapte fără un sfert luau cina. El își termină supa cât ai bate din palme.

— Nu mânca așa repede. O să faci indigestie, îl preveni Kit.

— Trebuie să fim la biroul agenției la șapte jumate, spuse el, bătând din palme să i se aducă celălalt fel.

— O să fim, sau ne vor aștepta.

— Nu, nu. Vom avea probleme cu locurile.

Pe când mâncau *cornes de gazelle* ceru nota de plată pentru șederea în pensiune și o plăti.

— Te-ai întâlnit cu locotenentul d'Armagnac? întrebă ea în timp ce el își aștepta restul.

— O, da.

— Nici o veste cu pașaportul?

— Nu încă, spuse el, adăugând: Ah, nu cred că-l vor găsi vreodată. Cum te-ai putea aștepta la așa ceva din partea lor? Probabil c-a fost trimis deja la Alger sau Tunis.

— Cred totuși că ar fi trebuit să-i telegrafiezi consulului de acolo.

— Pot să expediez o scrisoare din El Ga'a cu autobuzul cu care plecăm acolo, când se întoarce. N-ar ajunge decât cu două sau trei zile mai târziu.

— Nu te înțeleg, spuse Kit.

— De ce? întrebă el cu inocență.

— Nu înțeleg nimic. Brusca ta indiferență. Nu mai devreme de azi-dimineață erai într-o stare îngrozitoare că nu ai pașaport. Oricine ar fi înțeles că nu puteai trăi nici o zi în plus fără el. Iar acum, câteva zile în plus nu înseamnă nimic. Trebuie să recunoști că lucrurile nu se leagă.

— Dar *tu* recunoști că nu înseamnă mare lucru?

— Nu recunosc. Ar putea să însemne, foarte ușor. Și nu la asta mă refeream. Nicidecum, spuse ea, și știi foarte bine acest lucru.

— Cel mai important lucru acum este să prindem autobuzul.

Sări în picioare și alergă spre locul în care Abdelkader încă încerca să-i numere restul. Kit apăru o clipă mai târziu. La lumina lămpilor mici de carbid care se legănau din tavan la capătul unor fire lungi, grupul de *boys* aducea valizele jos. Era o procesiune de-a lungul scării; erau șase *boys*, toți încărcăți cu bagaje. O mică armată de haimanale din sat se adunase în fața ușii în întuneric, cu speranța tacită că li se va permite să care câte ceva până la autobuz.

Abdelkader îi spunea, între timp:

— Sper să vă placă El Ga'a.

— Da, da, răspunse Port, punându-și restul în mai multe buzunare. Eu sper că nu v-am pricinuit prea multe neazuri cu problemele mele.

Abdelkader se uită în altă parte.

— Ah, lucrul acela, spuse el. E mai bine să nu discutăm despre asta.

Scuzele erau prea improvizate; nu le putea accepta.

Se stârnise și vântul de noapte. Ferestre și obloane se trânteau deasupra. Lămpile se balansau încoace și-ncolo, trosnind.

— Poate că ne vom reîntâlni la întoarcere, insistă Port.

Abdelkader ar fi putut răspunde: *Insha'Allah*⁵. Se mulțumi să-l privească numai, trist, dar înțelegător. O clipă păru că o să spună ceva; apoi își întoarse capul în altă parte.

— Poate, spuse el în cele din urmă, și când se întoarse din nou buzele sale erau lipite într-un surâs – un surâs care Port simți că nu-i este adresat, parcă nici măcar nu era conștient de prezența lui.

Își strânseseră mâinile și el se îndreptă grăbit spre Kit, care stătea în dreptul ușii, fardându-se cu grijă sub lumina mișcătoare a lămpii în timp ce fețele tinere de afară

erau ridicare spre ea, urmărind curioase fiecare mișcare a degetelor ei dându-și cu ruj pe buze.

— Haide! strigă el. N-avem timp de asta.

— Am isprăvit, spuse ea, răsucindu-se în așa fel încât el să n-o înghiontească tocmai când își termina opera manuală. Își aruncă rujul în geantă și o închise prompt.

Ieșiră. Drumul până la stația de autobuz era cufundat în beznă; luna nouă nu lumina defel. În spatele lor câțiva din țângăii din sat încă li se țineau pe urme trăgând nădejde, cei mai mulți renunțând însă din clipa în care văzuseră întregul personal al pensiunii însoțindu-i pe călători.

— Păcat că bate vântul, spuse Port. Asta înseamnă praf.

Lui Kit nu-i păsa de praf. Nu răspunse. Dar remarcă inflexiunea neobișnuită din glasul lui: era în mod inexplicabil ușurat.

„Sper doar că n-o să avem de escaladat munți“, își spuse în sinea ei, dorindu-și din nou, de astă dată cu și mai multă ardoare, să fi plecat în Italia, sau în orice țară mică și cu graniță de jur-împrejur, într-un loc în care satele să aibă biserică și drumul până la gară să se poată face cu un taxi sau o trăsură și să se călătorească ziua. Și unde să nu fie neapărat nevoie să fii privit ca un animal ciudat ori de câte ori te urnești din hotel.

— O, Dumnezeule, am uitat! strigă Port. Ești o femeie foarte bolnavă. Și-i explică prin ce tertip făcuse rost de locuri.

— Aproape-am ajuns. Lasă-mă să-mi trec brațul pe după mijlocul tău. Mergi ca și cum te-ar durea ceva. Târâie-ți picioarele puțin.

— E de-a dreptul ridicol, spuse ea enervată. Ce-or să-și închipuie acești *boys*?

— Sunt foarte ocupați. Ți-ai scrântit glezna. Haide. Prefă-te puțin. Nimic mai simplu.

O trase spre el în timp ce mergeau.

— Și ce se-ntâmplă cu cei ale căror locuri le uzurpăm?

— Ce contează la ei o săptămână? Timpul nu există pentru ei.

Autobuzul era acolo, înconjurat de bărbați și băieți care strigau. Ei doi intrară în birou, Kit mergând într-adevăr cu o anumită dificultate cauzată de forța cu care Port o trăgea spre el.

— Mă doare, dă-mi drumul un pic, îi șopti ea.

Dar el continuă să-i strângă mijlocul cu putere și ajunseră la tejghea. Arabul care-i vânduse biletele spuse:

— Aveți numerele douăzeci și doi și douăzeci și trei. Urcați-vă și ocupați-vă locurile repede. Ceilalți nu vor să renunțe la ele.

Locurile erau aproape de fundul autobuzului. Se uitară unul la altul cu consternare; era pentru prima oară că nu stăteau în față cu șoferul.

— Crezi că poți să rezisti? o întrebă el.

— Dacă tu poți, spuse ea.

Și când zări un bărbat mai în vârstă, cu barba căruntă, purtând un turban galben foarte înalt, care se uita prin geam cu ceea ce i se păru a fi o expresie plină de reproș, îi spuse:

— Te rog, lasă-te pe spate și arată cât mai obosită. Va trebui să înduri chestia asta până la capăt.

— Urăsc duplicitatea, spuse ea cu emfază.

Apoi, dintr-odată, închise ochii și arătă cât se poate de bolnavă. Se gândea la Tunner. În ciuda hotărârii ferme pe care o luase la Aïn Krorfa de a rămâne și de a se întâlni cu el conform înțelegerii lor, iată că accepta să fie purtată de Port spre El Ga'a fără a lăsa în urmă nici măcar un bilet cu explicații. Acum era prea târziu să-și schimbe cursul purtărilor și dintr-odată i se păru incredibil că putuse să facă un asemenea lucru. Dar, o secundă mai târziu, își spuse că dacă acesta era un gest impardonabil de duplicitate față de Tunner, mult mai gravă era minciuna pe care o întreținea în continuare față de Port, nespunându-i nimic despre infidelitatea ei. Îndată se simți pe deplin justificată să plece; nimic din ce i-ar fi cerut Port nu ar mai fi putut să refuze de-acum. Își lăsă capul să cadă înainte plin de pocăință.

— E bine așa, spuse Port încurajator, ciupind-o de braț.

Se luptă cu maldărul de legături care tocmai fusese îngrămădit pe interval și coborî să vadă dacă toate bagajele erau puse pe acoperiș. Când se întoarse, Kit era în continuare în aceeași poziție.

N-avură nici o problemă. Când motorul porni, Port aruncă o privire afară și-l văzu pe bărbatul mai în vârstă stând lângă unul mai tânăr. Erau amândoi aproape de geamuri, uitându-se cu regret înăuntru. „Cei doi copii“, își spuse el, „căroră nu li se dă voie să meargă la un picnic cu familia“.

În momentul în care o luau din loc, Kit se ridică brusc în capul oaselor și începu să fluiera. Port îi dădu un ghiont, alarmat.

— S-a terminat, spuse ea. Sper că nu te aștepti să faci pe bolnava tot drumul. În plus, ești complet nebun. Nimeni nu ne acordă nici cea mai mică atenție.

Ceea ce era adevărat. Autobuzul era animat de o conversație foarte vie; prezența lor trecea aproape neobservată.

Drumul deveni prost neașteptat de repede. La fiecare hurducătură, Port se lăsa tot mai jos în scaun. Observând că nu face nici un efort să nu mai alunece, Kit îi spuse într-un târziu:

— Unde o pornești așa? Pe podea?

Când răspunse, se auzi doar: „Cum?“, și vocea lui i se păru atât de ciudată, încât se întoarse imediat spre el, încercând să-i privească fața. Lumina era prea slabă. Era imposibil să-și dea seama ce expresie avea fața lui.

— Ai adormit? îl întrebă ea.

— Nu.

— S-a întâmplat ceva? Ți-e frig? De ce nu-ți întinzi pătura peste tine?

De data aceasta nu mai răspunse.

— Îngheață, atunci, spuse ea privind afară la luna subțire și joasă.

Puțin timp după aceea autobuzul începu să urce, încet și cu greutate. Fumul de la țeava de eșapament deveni tot mai persistent și mai înecăcios; acest lucru, combinat cu zgomotul intens al motorului și cu frigul din ce în ce mai puternic, o scoase pe Kit din starea de stupeoare în care căzuse. Absolut trează, privi în jur interiorul indistinct al autobuzului. Toți pasagerii păreau să doarmă; se odihneau în poziții imposibile, înfășurați bine în burnuzuri, în așa fel încât nu se zărea nici măcar un deget sau un nas. O mișcare imperceptibilă o făcu să se întoarcă înspre Port, care alunecase atât de mult de pe scaun, încât acum se sprijinea pe mijlocul șirei spinării. Se decise să-l facă să se îndrepte și-l bătu cu putere pe umăr. Răspunse numai cu un ușor geamăt.

— Îndreaptă-te, îi spuse ea, bătându-l din nou pe umăr. O să-ți rănești spatele.

De data aceasta el scoase un vaiet: „Oh-h-h!“.

— Port, pentru numele lui Dumnezeu, ridică-te, spuse ea nervoasă.

Începu să-i zgâlțâie capul, sperând astfel să-l trezească puțin pentru a putea să facă el însuși efortul necesar.

— O, Doamne! spuse el înălțându-se încet în scaun, și repetă: „O, Doamne!“, odată ridicat în capul oaselor.

Capul său era acum lângă al ei, iar ea-și dădu seama că-i clănțăneau dinții.

— Ai friguri! spuse ea cu furie, deși furia era îndreptată mai mult asupra ei. Ți-am spus doar să te acoperi, și tu ai stat așa ca un idiot!

Nu-i răspunse, ci rămase locului, cu capul în piept, bălăngănindu-i-se la fiecare hurducătură a autobuzului. Ea se aplecă să-i apuce haina, reușind puțin câte puțin s-o tragă de sub el, unde o aruncase. Îl acoperi cu ea, împăturind-o la colțuri cu câteva gesturi iritate. La suprafața gândului, în cuvinte, reflecta: „Tipic din partea lui, să nu știe nimic din ce se întâmplă în jur, în timp ce eu mă plictisesc de trează ce sunt!“ Dar șirul de cuvinte era numai un paravan ce ascundea o teamă – teama că ar putea fi cu adevărat bolnav. Privi afară la pustietatea măturată de vânt. Luna nouă dispăruse în spatele marginii ascuțite a pământului. Aici, în deșert, mai mult chiar decât pe mare, avea impresia că se află pe o masă imensă, că orizontul era țărnel de prăpastie al spațiului. Își imaginează o planetă de forma unui cub undeva deasupra pământului, între el și lună, pe care fuseseră transportați nu se știe cum. Lumina ar fi tare și ireală ca aici, aerul ar avea aceeași uscăciune intensă, contururile peisajului ar fi lipsite de blândețea curbilor terestre, întocmai ca pe întinderile acestei vaste regiuni. Iar tăcerea ar fi extremă, lăsând să se audă doar sunetul aerului mișcat. Atinse geamul; era rece ca gheața. Autobuzul se clătina, continuându-și urcușul pe platou.

A fost o noapte lungă. Ajunseră la un *bordj* construit în coasta unei stânci. Lumina de deasupra era aprinsă. Tânărul arab din fața lui Kit se întoarse spre ea trăgându-și gluga de la burnuz și, zâmbindu-i, îi arătă de câteva ori pământul cu mâna și-i spuse:

— *Hassi Inifel!*

— *Merci*, spuse ea, zâmbindu-i la rîndul ei.

Simțea nevoia să iasă puțin, așa că se întoarse spre Port. Acesta zăcea ghemuit sub haină; fața lui părea congestionată.

— Port, începu ea, și avu surpriza să-l audă răspunzând imediat.

— Da?

După voce, era treaz de-a binelea.

— Hai să ieșim puțin și să bem ceva cald. Ai dormit ore-ntregi.

Se ridică încet.

— N-am dormit deloc, dacă vrei să știi.

Ea nu-l crezu.

— Înțeleg, spuse. În fine, vrei să mergi? Eu merg.

— Dacă pot. Mă simt îngrozitor. Cred că am gripă sau ceva în genul ăsta.

— Ei, prostii! Cum să ai așa ceva? Probabil că ai făcut o indigestie pentru că ai mâncat cina în grabă.

— Du-te tu. O să mă simt mai bine dacă nu mă mișc.

Ea ieși și rămase o clipă pe stânci, în bătaia vântului, trăgând cu putere aer în piept. Nu se zărea nici o geană de zori.

Într-una din încăperile de lângă intrarea în *bordj* erau mai mulți bărbați care cântau în cor și băteau repede din palme, într-un ritm complicat. Găsi cafea într-o cămăruță din apropiere și se așeză pe jos, încălzindu-și mâinile deasupra vasului de argilă ce conținea cărbuni. „Nu poate să se-mbolnăvească într-un loc ca ăsta“, își spuse ea. „Nici el și nici eu.“ Nu era nimic de făcut decât să refuzi să te-mbolnăvești, odată ce erai atât de departe de lume. Ieși din nou afară și se uită prin geamurile autobuzului. Majoritatea pasagerilor dormeau, înfolfiți în burnuzuri. Găsindu-l pe Port, îi bătu în geam.

— Port! strigă ea. Cafea fierbinte!

El nu se mișcă.

„Să-l ia naiba!“ își spuse. „Vrea să i se acorde atenție. Pur și simplu *dorește* să fie bolnav!“ Urcă în mașină și-și croi drum până la locurile lor, unde el zăcea inert.

— Port! Te rog să vii să bei niște cafea. Fă-o pentru mine. Se aplecă spre el privindu-l în față. Îl mângâie pe păr și-i spuse: Ți-e rău?

Cu gura vârată în haină, îi răspunse:

— Nu vreau nimic. Te rog. Nu vreau să mă mișc.

Îi displăcea să-i cânte în strună; poate că încercând să-i facă pe plac îi făcea, de fapt, propriul său joc. Dar în cazul în care avea într-adevăr friguri, era mai bine să bea ceva cald. Se hotărî să facă orice să-i bage cafeaua pe gât. Așa că-i spuse:

— Dacă ți-o aduc eu, o bei?

Răspunsul lui sosi după o pauză lungă, dar în cele din urmă spuse:

— Da.

Șoferul, un arab purtând pe cap o șapcă dotată cu vizieră în locul obișnuitului turban, tocmai ieșea din *bordj* când ea se repezi înăuntru.

— Așteaptă! îi strigă ea.

Rămase pe loc și se întoarse, privind-o atent de sus până jos. N-avea cu cine să schimbe o vorbă despre ea, nefiind nici un european prin preajmă, iar ceilalți arabi, care nu erau din oraș, n-ar fi priceput nimic din remarcile lui obscene.

Port se ridică în capul oaselor și-și bău cafeaua, oftând printre înghițituri.

— Gata? Trebuie să duc paharul înapoi.

— Da.

Paharul fu dat mai departe în față, unde un copil îl aștepta privind îngrijorat să nu plece autobuzul înainte de a-l primi.

Demarară încet și o luară din nou peste platou. Acum că ușile fuseseră deschise, era mult mai frig înăuntru.

— Cred că mi-a ajutat, spuse Port. Îți mulțumesc din suflet. Numai că am cu siguranță ceva. Niciodată nu m-am mai simțit în halul ăsta. Dacă-ăș putea să mă-ntind pe un pat, cred că mi-ar fi mult mai bine.

— Dar ce crezi că este? spuse ea, simțind dintr-odată că au revenit, cu toată puterea, acele temeri pe care le ținuse departe atâtea zile.

— Asta te-ntreb și eu. N-avem cum s-ajungem înainte de amiază, nu-i așa? Ce porcărie, ce porcărie!

— Încearcă să dormi, dragule.

Nu-i mai spusese așa de mai bine de-un an.

— Întinde-te, și mai mult, așa, pune-ți capul aici. Ți-e destul de cald?

Timp de câteva minute, încercă să amortizeze zdruncinăturile autobuzului lipindu-și corpul de spatele scaunului, dar nu după mult timp mușchii începură să-i obosească; se lăsă pe spate și se relaxă, cu capul continuând să i se zgâlțâie pe piept. În poala ei, mâna lui i-o căută pe a sa, o găsi, ținându-i-o strâns la început, apoi din ce în ce mai slab. Își spuse că a adormit și-și închise ochii la rândul ei, meditănd: „Desigur, nu mai e nici o scăpare acum. Sunt aici“.

În zori ajunseră la un alt *bordj*, aflat pe o întindere de pământ perfect plată. Autobuzul trecu printr-o intrare și pătrunse într-o curte cu mai multe corturi. O cămilă

aruncă o privire arogantă prin geam, chiar lîngă chipul lui Kit. De data aceasta, toată lumea coborî. Îl trezi pe Port.

— Vrei să mănânci ceva? îl întrebă.

— Dacă poți să mă crezi, mi-e puțin foame.

— De ce nu ți-ar fi? spuse ea veselă. E-aproape ora șase dimineața.

Luară din nou niște cafea dulce, câteva ouă tari și curmale. Tânărul arab care-i spusese numele celuilalt *bordj* trecu prin apropierea lor în timp ce stăteau pe jos și mâncau. Kit nu putu să nu observe cât de neobișnuit de înalt era și cât de atrăgător în clipa în care se ridicase în faldurile albe ale veșmântului său. Ca să-și șteargă sentimentul de vinovăție că putuse să se gândească la el, se simți obligată să-i atragă atenția lui Port asupra lui.

— Ce figură extraordinară! se trezi ea spunând când arabul ieși din încăpere.

Propoziția nu semăna deloc cu felul ei obișnuit de a vorbi și i se păru complet ridicolă ieșind din gura ei; așteptă neliniștită reacția lui Port. Dar Port se ținea cu mâinile de abdomen; fața sa era absolut albă.

— Ce este? țipă ea.

— Ai grijă să nu plece autobuzul, spuse el.

Se ridică nesigur pe picioarele lui și ieși din încăpere precipitat. Însoțit de un băiat, merse împleticit de-a curmezișul curții întinse și trecu de corturile unde ardea focul și se auzeau plânsete de copii. Se mișca îndoit de mijloc, ținându-și capul cu o mână și burta cu alta. În colțul cel mai îndepărtat era o mică îngrăditură din piatră, ca un cap de revolver, spre care băiatul arătă, spunând:

— *Daoua*.⁶

Port urcă niște trepte și intră, trântind ușa de lemn în urma lui. Înăuntru mirosea și era întuneric. Se rezemă de peretele rece și auzi pânzele de păianjen plesnind când le atinse cu capul. Durerea era ambiguă: crampe violente și o greață tot mai puternică, amândouă în același timp. Rămase nemișcat câteva clipe, înghițind și respirând cu dificultate. Puțina lumină din încăpere provenea de la o gaură pătrată din dușumea. Ceva i se cățără cu repeziciune de-a lungul cefei. Se îndepărtă de perete și se aplecă peste gaură, sprijinindu-se cu mâinile de peretele din față. Dedesubt erau pământul și pietrele împrășcate cu murdărie, mișunând de muște. Închise ochii și rămase în acea poziție de așteptare câteva minute, gemând din când în când. Șoferul autobuzului începu să claxoneze; sunetul îi amplifică suferința.

— O, Dumnezeuule, încetează! țipă el, după care începu imediat să se vaite.

Dar claxonul continuă, alternând tonurile scurte cu cele lungi. În fine, veni o clipă când durerea păru să se atenueze brusc. Deschise ochii și făcu o mișcare involuntară cu capul în sus, pentru că avu impresia la un moment dat că vede flăcări. Era cercul roșu care răsărea, reflectat de pietrele și de scârna de dedesubt. Când deschise ușa, Kit și

arabul cel tânăr îl așteptau afară; îl încadrară, ajutându-l să ajungă la autobuz.

Cu cât înaintau în ziuă, peisajul deveni tot mai vesel și mai blând: Kit nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Brusc își dădu seama că asta se datora faptului că, în cea mai mare parte, nisipul luase locul stâncilor. Copaci dantelați creșteau ici și colo, cu precădere în locurile în care existau aglomerări de colibe, și aceste locuri deveniră tot mai dese. De mai multe ori întâlneau în drum grupuri de bărbați oacheși călare pe mehare. Aceștia țineau frâiele cu mândrie și ochii lor, fardați cu khol, priveau firoși pe deasupra vălurilor indigo care le acopereau fețele.

Pentru prima dată simți un mic fior de excitație. „Este cu adevărat minunat, se gândi, să dai peste asemenea ființe în era atomică.“ Port se aplecă pe scaun, cu ochii închiși. „Uită că sunt aici“, îi spusese când plecară din *bordj*, „ca să pot să fac și eu același lucru. Mai sunt numai câteva ore – și-apoi patul, slavă Domnului.“

Tânărul arab vorbea suficientă franceză ca să nu fie intimidat de imposibilitatea clară de a purta o conversație serioasă cu Kit. Se dovedi că, în ochii lui, un simplu substantiv sau un verb rostit cu pasiune erau de ajuns, și ea părea să fie de aceeași părere. El îi vorbi, cu acel talent tipic arab de a transforma o relatare într-o legendă, despre El Ga'a cu zidurile sale înalte ale căror porți se închideau la apusul soarelui, cu străzile sale tăcute și întunecoase și cu piața sa mare, unde oamenii vindeau multe lucruri care veneau din Sudan și încă de și mai departe: bucăți de sare, pene de struț, piei de leopard – le enumera pe toate cu răbdare, folosind nonșalant termenul arăbesc pentru un lucru atunci când nu cunoștea echivalentul francez. Ea îl asculta cu absolută atenție, hipnotizată de extraordinarul farmec al chipului său și al vocii și fascinată, de asemenea, de lucrurile atât de stranii pe care i le povestea și de felul ciudat în care le spunea.

Terenul devenise acum un pustiu nisipos, presărat din când în când cu copaci chinuiți în formă de tufe, aplecându-se la pământ sub soarele virulent. În față, albastrul boltei se făcea absolut alb, cu o strălucire mai orbitoare decât crezuse vreodată că e cu puțință: era aerul de deasupra orașului. Înainte de a băga de seamă, alunecau de-a lungul zidurilor cenușii de tină. Copiii începură să strige la trecerea autobuzului și glasurile lor erau ca niște ace strălucitoare. Ochii lui Port erau în continuare închiși; hotărî să nu-l deranjeze până aveau să se oprească. Autobuzul o făcu scurt la stânga, lăsând în urmă un nor de praf și trecu printr-o poartă mare într-o enormă piață deschisă – un fel de anticameră a orașului, la capătul căreia se vedea încă o poartă, și mai mare. Dincolo de ea, oameni și animale dispăreau în întuneric. Autobuzul opri cu o zdruncinătură și șoferul se dădu jos grăbit, îndepărtându-se de mașină cu aerul că n-ar fi dorit să mai aibă de-a face cu ea. Unii pasageri încă dormeau, alții căscau începând să-și caute catrafusele, care, în cea mai mare parte, nu mai erau în locurile în care le puseseră noaptea precedentă.

Kit îi explică prin gesturi și câteva cuvinte că ea și cu Port rămâneau pe loc până când toată lumea cobora din vehicul. Tânărul arab îi spuse că, în acest caz, rămânea și el, pentru că avea nevoie de ajutorul lui ca să-l care pe Port până la hotel. Pe când așteptau ca ceilalți călători, care nu se grăbeau defel, să se dea jos, el îi spuse că hotelul era în cealaltă parte a orașului, lângă fort, pentru că era ocupat în exclusivitate de cei câțiva ofițeri care nu aveau case, fiind foarte rare situațiile ca cineva care venea cu autobuzul să aibă nevoie de hotel.

— Ești foarte amabil, îi spuse ea, reșezându-se pe scaun.

— Da, *madame*.

Fața lui nu exprima altceva decât solitudinea prietenească, și ea avea încredere în el în mod implicit.

Când, în sfârșit, autobuzul se goli și nu mai rămaseră decât urmele cojilor de rodii și ale curmalelor pe scaune și pe jos, el coborî și chemă un grup de bărbați să care bagajele.

— Am ajuns, spuse Kit cu glas tare.

Port se mișcă, deschise ochii și spuse:

— Am reușit să dorm, în sfârșit. Ce călătorie cumplită! Unde-i hotelul?

— Undeva pe aproape, spuse ea vag; nu ar fi vrut să-i spună că era în cealaltă parte a orașului.

El se ridică încet.

— Dumnezeu, sper că-i aproape. Nu cred că reușesc dacă nu e. Mă simt cumplit. Mă simt pur și simplu cumplit.

— E un arab aici care ne ajută. Ne duce el acolo. Se pare că nu e chiar în apropierea stației.

Prefera să-l lase să descopere adevărul despre hotel de la arab; în felul acesta, ea nu mai era implicată și orice resentiment al lui Port n-ar mai fi fost îndreptat asupra ei.

Afară în praf era toată dezordinea Africii, dar pentru prima oară fără nici un semn vizibil al influenței europene, așa încât scena avea o puritate care lipsise din celelalte orașe, o calitate neașteptată de a fi un tot care împrăștia senzația de haos. Chiar și Port, ajutat să coboare, observă aspectul unitar al aceluși loc.

— E minunat aici, spuse el, atât cât pot să văd.

— Pe cât poți să vezi! reluă Kit. Dar ce, ai vreo problemă cu vederea?

— Sunt amețit. Am febră, atâta lucru știu și eu.

Îi puse mâna pe frunte, dar nu spuse decât:

— În fine, hai să plecăm din soarele ăsta.

Tânărul arab mergea în stânga lui, iar Kit în dreapta; fiecare își petrecuse câte un braț pe după el. Hamalii o luaseră înainte.

— Primul loc plăcut, spuse Port cu amărăciune, și eu să mă simt în halul ăsta!

— O să stai în pat până te faci bine de tot. Avem timp destul să explorăm zona mai târziu.

El nu răspunse. Trecură de poarta interioară și pătrunseră numaidecât într-un tunel lung și întortocheat. Trecătorii se loveau de ei în întuneric. Oamenii stăteau înșirați de-a lungul zidurilor, de unde se ridicau glasuri înfundate, îngânând lungi fraze repetitive. Curând, ajunseră iarăși în bătaia soarelui, apoi urmă o nouă întindere de beznă, în care străzile se înfundau în zidurile groase ale caselor.

— Nu ți-a spus unde este? Nu mai rezist mult, spuse Port.

Nu i se adresase niciodată arabului direct.

— Zece, cincisprezece minute, spuse tânărul.

Dar continuă să nu-l bage în seamă.

— E exclus, îi spuse lui Kit gâfâind.

— Dragul meu copil, *trebuie* să mergi mai departe. Doar n-o să te așezi pe jos aici, în stradă.

— Ce este? spuse arabul, uitându-se la chipurile lor.

Când află, opri un trecător și discută cu acesta repede.

— Este *un fondouk*² acolo. Arată cu mâna: El poate... Făcu gestul de a dormi, cu mâna la obraz. Apoi mergem hotel și ia oameni și *rfed, très bien!*

Păru că vrea să-l ia pe Port în brațe ca să-l ducă.

— Nu, nu! țipă Kit, crezând că într-adevăr vrea să-l ducă pe sus.

El râse și-i spuse lui Port:

— Vreți mergeți acolo?

— Da.

Se întoarseră și-și croiră din nou drum printr-o parte a labirintului interior. Tânărul arab se opri încă o dată să stea de vorbă cu cineva pe stradă.

Se întoarce spre ei zâmbind.

— Sfârșitul. Următorul loc beznă.

Fondouk-ul era o variantă mai mică, murdară și înțesată de lume a acelor *bordj* prin care trecuseră în cursul recentelor săptămâni, cu excepția amănuntului că centrul lui era acoperit cu o șipcuială de trestii ce proteja de soare. Era plin de țărani și de cămile, care se odihneau laolaltă pe jos. Intrară și arabul vorbi cu unul dintre paznici, care eliberă un staul de ocupanții lui și presără paie proaspete într-un colț pentru Port. Hamalii ședeau în curte pe bagaje.

— Nu-l pot lăsa aici, spuse Kit privind cămăruța murdară. Dă-ți mâna la o parte!

Aceasta îi căzuse pe o baligă de cămilă, dar el n-o mișcă de-acolo.

— Pleacă, te rog. *Acum*, spuse el. Nu mi se-ntâmplă nimic până vii. Dar grăbește-te. Grăbește-te!

Ea-i aruncă o privire înspăimântată și ieși în curte, urmată de arab. Era o ușurare

pentru ea să poată merge repede pe stradă.

Vite! Vite! îi repeta ea, ca un automat. Răsuflau din greu în timp ce-și croiau drum prin mulțimea care abia se mișca, coborând în inima orașului și-apoi ieșind în cealaltă parte a lui, până zăriră în fața lor fortul înălțat pe un deal. Acest colț al orașului era mult mai deschis decât celălalt, constând și din grădini despărțite de străzi prin ziduri înalte, deasupra cărora se înălța câte un chiparos negru. La capătul unei alei lungi se afla o placă de lemn aproape de neobservat, pe care erau pictate cuvintele: *Hôtel du Ksar* și o săgeată arătând spre stânga. „Ah!“ strigă Kit. Chiar și aici, la capătul orașului, era același labirint; străzile erau construite în așa fel încât fiecare părea o fundătură terminată prin ziduri. Trebură să se întoarcă de trei ori. Nu exista nici o ușă, nici un intrând, nici măcar vreun trecător – numai impasibilele ziduri roz scaldându-se în soarele apăsător.

În cele din urmă, ajunseră în dreptul unei ușițe bine zăvorâte, aflată în mijlocul unei lungi întinderi de zid. *Entrée de l'Hôtel*, spunea semnul de deasupra. Arabul bătu tare în ea.

Trecu un timp foarte îndelungat fără nici un răspuns. Kit își simțea gâtul dureros de uscat; inima îi bătea încă foarte repede. Își închise ochii și ascultă. Nu auzi nimic.

— Bate din nou, spuse ea, întinzându-se să bată la rîndul ei. Dar mâna lui era încă pe ciocănel și mai lovi o dată, cu și mai multă forță ca înainte. De data aceasta un câine începu să latre undeva în grădina din spate și zgomotul se apropie tot mai mult, amestecat cu strigăte dojenitoare. *Askout!*⁸ strigă femeia indignată, dar animalul continuă să latre. După care urmă un răstimp în care se auzi zgomotul unei pietre izbindu-se de pământ și câinele tăcu. În nerăbdarea ei, Kit dădu la o parte mâna arabului de pe ciocănel și începu să bată fără oprire până când auzi vocea femeii de cealaltă parte a ușii, zbierând: *Echkoun? Echkoun?*⁹

Tânărul arab și femeia se angajară într-o lungă discuție, el făcând gesturi largi cu mâinile și cerându-i să deschidă ușa, iar ea refuzând s-o atingă. În cele din urmă se îndepărtă. Îi auziră pașii târșâindu-și papucii pe potecă, apoi auziră iarăși lătrăturile câinelui, muștrările femeii urmate de scheunatul animalului lovit, după care din nou nu mai auziră nimic.

— Ce se întâmplă? strigă Kit disperată. *Pourquoi on ne nous laisse pas entrer?*¹⁰

El zâmbi și dădu din umeri.

— *Madame* sosește, spuse el.

— O, Dumnezeule! spuse ea în engleză.

Apucă ciocănelul și începu să bată violent, lovind în același timp partea de jos a ușii cu toată forța. Aceasta nu se clinti. Încă zâmbind, arabul dădu încet din cap. *Peut pas*¹¹, îi spuse el. Dar ea continuă să izbească. Deși știa că n-avea nici un motiv, era furioasă pe el că nu fusese capabil s-o convingă pe femeie să deschidă ușa. După un timp se opri, cu senzația că o să leșine. Tremura de oboseală, iar gura și gâtul și le simțea ca și cum ar fi

fost de tablă. Soarele se revârsa pe pământul gol; nu exista nici un centimetru pătrat de umbră, cu excepția umbrei de la picioarele lor. Își aduse aminte de câte ori, copil fiind, ținuse o lupă deasupra unei insecte nefericite, urmărind-o în încercările ei desperade de a scăpa de focalizarea tot mai precisă a lentilei, până când reușea s-o atingă cu acul incandescent și atunci, ca prin farmec, aceasta înceta să mai fugă și ea o privea în timp ce se usca încet și începea să fumege. I se părea că dacă s-ar fi uitat în sus ar fi descoperit că soarele crescuse, luând proporții monstruoase. Se rezemă de zid și așteptă.

În cele din urmă, se auziră pași în grădină. Ascultă zgomotul lor crescând în claritate și în volum, până când ajunseră în dreptul ușii. Fără să-și întoarcă privirea, așteptă să se deschidă; dar aceasta nu se întâmplă.

— *Qui est là?*¹² spuse o voce de femeie.

De teamă ca tânărul arab să nu înceapă să vorbească și poate să nu fie lăsat să intre fiind indigen, Kit își adună toate puterile și strigă:

— *Vous êtes la propriétaire?*¹³

Se lăsă o tăcere scurtă. Apoi femeia, vorbind cu un accent corsican sau italian, începu o litanie imploratoare:

— *Ah, madame, allez vous en, je vous en supplie!... Vous ne pouvez pas entrer ici!*¹⁴

Regret! Este inutil să insistați. Nu pot să vă las înăuntru! Nimeni n-a ieșit și n-a intrat în hotel de mai bine de o săptămână! Ce ghinion, dar nu vă pot lăsa să intrați!

— Dar, *madame*, strigă Kit, aproape plângând, soțul meu e foarte bolnav!

— *Aie!*

Vocea femeii crescuse în intensitate și Kit avu senzația că se trăsese câțiva pași înapoi în grădină; vocea ei, acum ceva mai îndepărtată, îi confirmă această senzație:

— *Ah, mon dieu!* Plecați! N-am cum să v-ajut!

— Dar unde? gemu Kit. Unde să mă duc?

Femeia o pornise deja prin grădină. Se opri să strige:

— Departe de El Ga'a! Plecați din oraș! Doar nu vă închipuiți c-o să vă dau drumul.

Până acum suntem la adăpost de epidemie aici în hotel.

Arabul încerca s-o tragă pe Kit. Nu înțelese decât că nu îi lăsau să intre.

— Veniți. Găsim *fondouk*, repeta el.

Ea se scutură din mâinile lui, își încercui gura cu palmele și urlă:

— *Madame*, ce epidemie?

Vocea veni de și mai departe.

— Cum care? Meningita. Nu știați? *Mais oui, madame! Partez! Partez!*¹⁵

Fâșâitul pașilor ei grăbiți deveni tot mai slab, se pierdu. De după colțul gangului apăru un orb, se apropie de ei încet, pipăind zidul. Kit se uită la arabul tânăr; ochii i se largiseră în orbite. Continua să-și spună: „Este un moment de criză. Există numai câteva

într-o viață de om. Trebuie să fiu calmă, să mă gândesc“. El, văzându-i ochii holbați și încă neînțelegând nimic, îi puse mâna consolator pe umăr și-i spuse:

— Veniți.

Ea nu-l auzi, dar îl lăsă s-o tragă de lângă zid cu o clipă înainte ca orbul să-i atingă. Și o duse înapoi pe străzi până-n oraș, ea gândindu-se tot timpul: „Este un moment de criză“. Bezna bruscă a unui tunel îi tulbură hipnoza pe care și-o impusese.

— Unde mergem? îl întrebă ea.

Întrebarea îi făcu mare plăcere arabului celui tânăr; în ea citi recunoașterea dependenței sale de el.

— *Fondouk*, îi răspunse, dar o urmă a triumfului său probabil că se făcuse simțită în rostirea acestui cuvânt, căci ea se opri din mers și se îndepărtă de el.

„*Balak!*“¹⁶ urlă o voce lângă ea și se trezi îmbrâncită de un om ducând un sac. Tânărul arab întinse o mână și o trase cu delicatețe spre el.

— *Fondouk*-ul, repeta ea vag. Ah, da.

Porniră mai departe.

În staulul său zgomotos, Port părea să fi ațipit. Mâna lui rămăsese în aceeași baligă de cămilă – nu se mișcase nici un pic. Cu toate acestea, îi auzi când intrară și se agită puțin pentru a le demonstra că era conștient de prezența lor. Kit se ghemui pe paie lângă el și-l mângâie pe păr. Habar n-avea ce urma să-i spună și nici, evident, ce urmau să facă, dar îi făcea bine să fie atât de aproape de el. Rămase așa ghemuită multă vreme, până când poziția deveni dureroasă. Atunci se ridică. Arabul tânăr ședea pe jos, afară, lângă ușă. „Port n-a scos un cuvânt“, se gândi ea, „dar se așteaptă ca oamenii de la hotel să vină și să-l care acolo“. În acest moment, partea cea mai dificilă a sarcinii ei era să-i spună că n-aveau unde să stea în El Ga'a – că nu exista nici un loc pentru el; se hotărî să nu-i spună. În același timp, planul acțiunilor sale era deja stabilit pentru ea. Știa exact ce urma să facă mai departe.

Și totul fu făcut foarte repede. Îl trimise pe arab în piață. Orice mașină, orice camion, orice autobuz era bun, îi spusese, și n-avea nici o importanță cât ar fi costat. Această ultimă precizare nu avu nici un efect asupra lui, firește – irosi aproape o oră tocmiindu-se asupra prețului cerut pentru a lua trei pasageri în remorca unui camion de marfă care pleca în aceeași după-amiază într-un loc numit Sbâ. Dar când se întoarse, totul era aranjat. Îndată ce camionul era încărcat, șoferul venea cu el până la Poarta Nouă, care era poarta cea mai apropiată de *fondouk* și-l trimitea pe mecanic, tovarășul său, să-i anunțe că-i aștepta și să recruteze câțiva bărbați care să-l care pe Port prin oraș până la vehicul.

— E mare noroc, spuse tânărul arab, de două ori pe lună ei merge la Sbâ.

Kit îi mulțumi. Cât timp lipsi el, Port nu făcuse nici o mișcare și ea nu îndrăznise să-l smulgă din toropeală. Acum îngenunche lângă el, cu gura aproape de urechea lui și

Începu să-i repete numele încet, din când în când.

— Da, Kit, spuse el în cele din urmă, cu vocea foarte slabă.

— Cum te simți? șopti ea.

Lăsa să treacă foarte mult până să-i dea un răspuns.

— Adormit, spuse el.

Ea-l mângâie ușor pe cap.

— Dormi în continuare. Nu mai e mult și vin și oamenii...

Dar ei nu veniră decât aproape de asfințit. Între timp, tânărul arab ieșise să-i aducă un castron de mâncare lui Kit. Cu toate că avea o poftă de lup, abia reuși să înghită ce îi adusese el: carnea consta în diferite măruntaie prăjite în multă grăsime, alături de care mai erau câteva jumătăți de gutui destul de tari, fierte în ulei de măsline. Mai era și niște pâine, și din aceasta se servi cel mai copios. Când începuse deja să se întunece și oamenii care erau afară în curte se apucaseră să-și pregătească masa de seară, sosi și mecanicul împreună cu trei negri destul de fioroși. Nici unul nu vorbea boabă de franceză. Arabul tânăr li-l arătă pe Port și ei îl ridicară fără nici o ceremonie din patul său de paie și-l duseră afară în stradă, cu Kit ținându-se cât mai aproape de capul său pentru a nu-l lăsa să se răstoarne pe spate. Ei străbătură iute gangurile cufundate în beznă, trecând prin piața de cămile și capre unde nu se mai auzea acum decât clinchetul stins al clopotului purtat de unele dintre ele. Și în curând erau în afara zidurilor orașului, unde îi aștepta camionul; în spatele farurilor aprinse, deșertul se profila întunecat.

— În spate. El se duce în spate, îi spuse arabul tânăr ca o explicație, în timp ce ceilalți trei se eliberau de povara lor lăsând-o să cadă flască peste sacii de cartofi. Ea-i dădu niște bani și-l rugă să se achite față de sudanez și cu cei care-l căraseră. Dar nu era destul; trebui să-i mai dea. Apoi cei trei plecară. Tânărul porni motorul, mecanicul sări în față lângă el și trânti ușa. Tânărul arab o ajută să urce în spate și ea rămase acolo, sprijinindu-se de o stivă de lăzi de vin și uitându-se în jos la el. El făcu gestul de a se cățăra la rândul său, dar în momentul acela camionul o luă din loc. Tânărul arab începu să alerge după el, așteptându-se firește ca ea să-i strige șoferului să oprească, întrucât era ferm hotărât s-o însoțească. Imediat însă ce ea-și recăpătă echilibrul, se lăsă în mod deliberat pe vine, întinzându-se pe dușumea printre saci și boccele, alături de Port. Nu se mai uită afară decât după ce străbătuseră multe mile de deșert. Atunci privi cu teamă, ridicându-și capul și aruncând iute un ochi, ca și cum s-ar fi așteptat să-l zărească fugind după ea prin pustiul rece, în urma dârei lăsate de camion.

Camionul avansa cu mai multă ușurință decât s-ar fi așteptat, probabil pentru că drumul era neted și existau puține curbe; părea să treacă printr-o vale îngustă ce nu se mai sfârșea, cu dune înalte de o parte și de alta, profilându-se în depărtare. Se uită în sus și privi luna, încă minusculă, dar sensibil mai consistentă decât noaptea trecută. Și

tremură puțin, punându-și geanta pe piept. Simți un scurt fior de plăcere să se gândească la lumea aceea mică și întunecată, la geanta mirosind a piele și a cosmetice între aerul ostil și corpul ei. Nimic nu era schimbat aici; aceleași obiecte se rostogoleau unul înspre altul în același haos limitat, iar numele erau încă acolo, încă reprezentau aceleași lucruri. Mark Cross, Caron, Helena Rubinstein. „Helena Rubinstein“, spuse ea cu glas tare și izbucni în râs. „Într-o clipă devin isterică“, își spuse ea. Luă una din mâinile inerte ale lui Port și-i strânse degetele cât putea de tare. Apoi se așază mai bine și-și consacră întreaga atenție masajului mușchilor mâinii în speranța de a o simți devenind caldă sub presiunea ei. Brusc, o cuprinse groaza. Îi puse mâna pe piept. Inima, bineînțeles, îi bătea. Dar părea să-i fie frig. Folosindu-și toată energia, îi împinse trupul într-o parte și se întinse în spatele lui, lipindu-se cât putea de mult de el, sperând astfel să-i țină cald. Relaxându-se, își spuse că, de fapt, ei i se făcuse frig și că se simțea mult mai bine acum. Se întrebă dacă nu cumva, la modul subconștient, o mare parte din dorința ei de a se lipi de Port nu se datora faptului că voia să se încălzească la rândul ei. „Probabil, altminteri nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap.“ Reuși să doarmă nițel.

Dar se trezi cu o tresărire. Era firesc, acum că mintea ei se limpezi, să existe o spaimă. Încercă să nu se gândească ce putea fi. Nu era vorba de Port. Cu acest lucru se obișnuise de-acum. O spaimă nouă, legată de soare, de praf... Privi în altă parte cu toată forța ei, simțind că mintea îi este atrasă de acest gând. În mai puțin de o secundă deveni imposibil să mai amâne revelația acestui lucru.... Iată! Meningita!

Prin El Ga'a trecuse această epidemie, iar ea i se expusese. În tunelurile sufocante ale străzilor trăsese în piept aerul acela otrăvit, se cuibărise între paietele infestate din *fondouk*. Cu siguranță că virusul apucase să îi pătrundă în corp și acum se înmulțea. La acest gând, simți cum spatele i se înțepenește. Dar Port nu avea cum să sufere de meningită: frigurile îl luaseră încă de la Aïn Krorfa și probabil că avea febră încă din primele zile în Bou Noura, dacă ei ar fi avut luciditatea să-și dea seama. Încercă să-și amintească ce știa despre simptome, nu numai ale meningitei, dar și ale celorlalte principale boli contagioase. Difteria începea cu dureri în gât, holera cu diaree, în schimb tifosul, tifoida, ciuma, malaria, febra galbenă, *kala azar* – toate începeau, după câte știa, cu febră și cu un rău oarecare. Era o chestiune aleatorie. „Poate că este dizenterie amoebică, combinată cu o recidivă de malarie“, medita ea. „Dar indiferent ce e, este deja în el și nimic din ce-aș face sau nu aș face nu poate schimba rezultatul acestui lucru.“ Nu voia să se simtă în nici un fel răspunzătoare; asta ar fi fost prea mult în clipa de față. Așa cum era, i se părea că se descurcă destul de bine. Își aducea aminte povești de groază din război, povești a căror morală se întâmpla să fie întotdeauna aceasta: „Nu știi niciodată ce fel de om ești până când nu te confrunți cu momente de stres; atunci omul cel mai fricos devine adesea cel mai curajos“. Se întreba dacă este curajoasă sau pur și simplu resemnată. Sau poate lașă, mai adăugă ea. Și asta era posibil, și n-avea

cum să știe dacă era adevărat. Port n-avea cum să-i spună, întrucât el știa încă și mai puțin decât ea. Dacă ea îl îngrijea, reușind să-l treacă prin boala asta a lui, el i-ar spune la sfârșit, fără îndoială, c-a fost curajoasă, o martiră și multe altele asemănătoare, dar ar face-o din gratitudine. Și apoi se întrebă de ce voia să știe – i se părea o dezbatere destul de frivolă în clipa de față.

Camionul huruia mai departe. Din fericire, remorca era complet descoperită, altminteri gazele de eșapament le-ar fi dat de furcă. Așa, îi mai venea câte un miros înțepător din când în când, dar acesta se răspândea imediat în aerul rece al nopții. Luna era deasupra, stelele, de asemenea, habar n-avea cât putea fi de târziu. Zgomotul motorului îneca sunetul oricărei conversații purtate în față între șofer și mecanic și făcea imposibilă comunicarea cu ei. Își puse brațele în jurul mijlocului lui Port, strângându-l mai aproape ca să-l încălzească. „Indiferent ce are, nu răsuflă spre mine“, își spuse ea. În somn, își vârî picioarele între saci ca să-i fie cald; greutatea lor o trezi de câteva ori, dar prefera apăsarea frigului. Pusese câțiva saci goi și peste picioarele lui Port. Fu o noapte lungă.

XXII

Întins în remorcă, Kit protejându-l întru câtva de frig, Port era conștient din când în când de drumul drept de sub el. Drumurile sinuoase din ultimele săptămâni îi deveniseră nefamiliare, alunecându-i din memorie; nu mai era decât un sens strict, nedeviat, înspre deșert, și acum era foarte aproape de inima lui.

De câte ori prietenii săi, invidiindu-i viața, nu îi spusese: „Viața ta e-așa de simplă“. „Viața ta pare să meargă întotdeauna într-o direcție precisă.“ De câte ori auzea aceste cuvinte, simțea în ele un reproș implicit: nu e greu să construiești un drum drept pe o câmpie fără copaci. I se părea că ceea ce voiau să spună de fapt era: „Ai ales terenul cel mai puțin accidentat“. Dar dacă ei hotărâseră să-și pună obstacole în calea lor – și era evident că făcuseră acest lucru, împovărându-se cu tot soiul de îndatoriri inutile – asta nu era un motiv să-i reproșeze faptul că el își simplificase viața. Așa că obișnuia să le spună, cu o anume sâcâială în glas: „Fiecare își face viața pe care o vrea. Corect?“, ca și cum nu mai era nimic de adăugat.

La debarcarea lor de pe vapor, autoritățile de la biroul de imigrări nu se puteau mulțumi să lase un loc gol după cuvântul *Profesie* pe documentele lor, așa cum era pe pașaportul său. (Acel pașaport, dovada oficială a existenței sale, alergând după el prin deșert!) Ei spusese: „Nu se poate ca *monsieur* să nu facă chiar nimic“. Iar Kit,

observând că el era pe punctul de a provoca un conflict, se interpusese repede: „Ah, ba da, *monsieur* este scriitor, dar e modest!“. Ei râseră, umplură locul acela cu cuvântul *ecrivain*¹⁷ și făcură remarca politicoasă că sperau să fie inspirat de Sahara. O vreme, el fusese enervat de încăpățânarea lor în a insista să-i atribuie o etichetă, un *état-civil*¹⁸. Apoi, timp de câteva ceasuri, îl amuză ideea de a scrie într-adevăr o carte. Un jurnal, completat în fiecare seară cu gândurile de peste zi, asezonat cum se cuvine de culoarea locală, în care adevărul absolut al teoremei pe care o stabilea la început – anume că diferența între ceva și nimic nu este nimic – să poată fi clar și calm demonstrat. Nu-i spusese nici măcar lui Kit această idee; ea ar fi ucis-o cu siguranță cu entuziasmul ei. De la moartea tatălui său, el nu mai lucra absolut nimic, întrucât nu mai era necesar, însă Kit își păstrase tot timpul speranța că o să se apuce din nou de scris – indiferent ce, doar să lucreze. „Este ceva mai puțin insuportabil când lucrează“, le explica ea celorlalți, și desigur nu doar în glumă. Iar când el se întâlnea cu mama lui, lucru care se întâmpla rar, aceasta îl întreba și ea: „Ai mai lucrat?“, privindu-l cu ochii ei mari și triști. El obișnuia să-i răspundă: „Țțț“, privind-o la rândul lui cu insolență. Încă de când se îndreptau spre hotel într-un taxi, iar Tunner remarca: „Ce loc infernal!“, văzând străzile acelea amărâte, se gândea că Kit ar fi fost încântată de acest proiect; el ar fi trebuit făcut în secret – numai așa l-ar fi putut duce la capăt. Numai că în clipa în care se instalaseră în hotel și-și începuseră mica rutină a vieții la cafeneaua Eckmühl-Noiseux, constată că nu prea avea despre ce să scrie – nu reușea să găsească nici o legătură în mintea lui între prostiile absurde care umpleau zilele și treaba serioasă de a așterne cuvinte pe hârtie. Se gândi că probabil Tunner era acela care-l împiedica să se simtă în largul său. Prezența lui Tunner crea o situație, oricât de neînsemnată, care-l făcea să nu poată intra în acea stare de reflexie pe care o considera esențială. Câtă vreme își trăia viața, nu putea să și scrie despre ea. Una începea acolo unde se termina cealaltă, iar existența unor circumstanțe care reclamau chiar și cea mai vagă participare din partea sa era suficientă pentru a plasa scrisul în afara granițelor posibilului. Dar asta era foarte bine. El n-ar fi reușit să scrie așa cum ar fi vrut și, ca atare, n-ar fi avut nici o plăcere. Și chiar dacă ceea ce ar fi scris ar fi fost de bună calitate, câți ar fi știut acest lucru? Era mult mai bine să se piardă cât mai repede în deșert, nelăsând nici o urmă.

Brusc, își aduse aminte că se îndreptau spre hotelul din El Ga'a. Era noapte din nou și ei nu ajunseseră; era o contradicție pe undeva, știa asta, dar nu avea energia s-o descopere. Din când în când, simțea febra punând stăpânire pe el, ca o entitate distinctă; vedea atunci imaginea unui jucător de baseball, învârtindu-se în loc, gata să arunce mingea. Iar el era mingea. Începu să se rotească prin aer, apoi se lansă în spațiu o vreme, destrămându-se în zbor.

Stăteau deasupra lui. Trecuse printr-o luptă lungă și era foarte obosit. Kit era acolo; celălalt era un soldat. Vorbeau amândoi, dar ce spuneau nu avea nici un înțeles. Îi lăsă

acolo deasupra lui, iar el se întoarse de unde venise.

— O să-i fie la fel de bine aici ca oriunde, pe partea asta dinspre Sidi-bel-Abbès, spunea soldatul. Într-un caz de tifoidă, singurul lucru pe care-l poți face, chiar și într-un spital, este să menții febra cât mai scăzută și să aștepti. Cât privește doctoriile, aici în Sbâ nu avem mare lucru, dar astea – arată spre un tub cu pastile așezat pe o cutie răsturnată de pe pat – vor face să-i scadă febra, și e deja mare lucru.

Kit nu îl privi.

— Și peritonita? spuse ea cu voce joasă.

Căpitanul Broussard se încruntă.

— Nu vă mai gândiți la complicații, *madame*, spuse el sever. Întotdeauna e destul de rău și-așa. Dar, desigur, peritonită, pneumonie, infarct, cine poate ști? Și dumneavoastră puteți avea faimoasa meningită de El Ga'a de care *Madame* Luccioni a avut amabilitatea să vă prevină. *Bien sûr!* Și poate că sunt cincizeci de cazuri de holeră aici în Sbâ în acest moment. Nu v-aș spune nici dac-ar fi.

— De ce? spuse ea, privindu-l, în fine.

— Ar fi absolut inutil; în plus, v-ar scădea moralul. Nu, nu. I-aș izola pe bolnavi și aș lua măsuri de prevenire a răspândirii maladiei, nimic mai mult. Ce avem este întotdeauna destul. Avem aici un bolnav de tifoidă. Va trebui să-i scădem febra. Asta-i tot. Așa că toate poveștile astea cu peritonita lui sau cu meningita dumneavoastră nu mă interesează câtuși de puțin. Trebuie să fiți realistă, *madame*. Dacă vă abateți de la această stare, nu faceți decât rău tuturor. Nu trebuie decât să-i dați pastilele din două în două ore și să-l faceți să bea cât mai multă supă. Numele bucătăresei este Zina. E mai prudent să mai treceți prin bucătărie din când în când și să aveți grijă să existe o oală mare de supă tot timpul pe foc, fierbinte în permanență. Zina e nemaipomenită; gătește pentru noi de doisprezece ani. Dar trebuie să fii mereu cu ochii pe indigeni, întotdeauna. Obişnuiesc să uite. Și acum, *madame*, dacă vreți să mă scuzați, mă voi întoarce la lucru. Unul din oameni vă va aduce de la mine de acasă salteaua pe care v-am promis-o în după-amiaza asta. N-o să fie foarte confortabilă, evident, dar ce vreți – sunteți în Sbâ, nu la Paris.

Când ajunse în dreptul ușii, se întoarse.

— *Enfin, madame, soyez courageuse!*¹⁹ spuse el, încruntându-se din nou, și ieși.

Kit rămase nemișcată și începu să se uite încet prin cămăruța goală, cu o ușă într-un capăt și o fereastră în celălalt. Port zăcea pe patul șubred de companie, cu fața la perete, respirând regulat, cu așternutul ridicat în jurul capului. Această cameră era spitalul din Sbâ; avea singurul pat liber din oraș, cu așternut și cuverturi adevărate, iar Port se afla în el numai pentru că, întâmplător, nici un membru al forței militare nu era bolnav în acel moment. Un zid de pământ acoperea pe jumătate fereastra pe dinafară, dar deasupra lui lumina agonizantă a cerului se revărsa înăuntru. Luă cearșaful în plus pe

care i-l dăduse căpitanul pentru ea, îl împături într-un pătrat mic de dimensiunile ferestrei, scoase o cutie cu piuneze din valiza lui Port și acoperi spațiul rămas liber. Coccoțată în fereastră, fu izbită încă o dată de liniștea aceluia loc. Ai fi putut crede că nu e nici o ființă vie pe o întindere de mii de kilometri. Faimoasa liniște a Saharei. Se gândi dacă, odată cu trecerea zilelor, fiecare răsuflare a ei se va auzi tot atât de tare ca acum, dacă se va obișnui cu zgomotul ridicol pe care-l făcea saliva ei când înghițea și dacă va fi nevoită să înghită la fel de des, acum că era atât de conștientă de acest lucru.

— Port, spuse ea foarte încet.

El nu se mișcă. Ieși din cameră în lumina orbitoare a curții pardosite cu nisip. Nu se zărea nimeni. Nu era nimic altceva în afară de zidurile alb-strălucitoare, nisipul nemișcat la picioarele ei și adâncimile albastre ale cerului de deasupra. Merse câțiva pași, dar, făcându-i-se puțin rău, se întoarse în cameră. Nu exista nici un scaun pe care să se așeze – numai patul și cutia de lângă el. Se așeză pe unul dintre geamantane. O etichetă atârna de mâner, lângă mâna ei. *Necesar în călătorie*, scria pe ea. Camera avea aerul absolut neutru al unei magazii. Cu bagajul în mijloc, nu mai rămânea nici un pic de loc pentru salteaua pe care urma să le-o aducă; bagajele ar fi trebuit depozitate într-un colț, claie peste grămadă. Își privi mâinile, își privi picioarele în escarpenii din piele de șopârlă. Nu exista nici o oglindă în cameră; se întinse înspre una din valize și-și luă geanta, scoțând pudra și rujul. Deschizând cutia cu pudră, constată că nu era destulă lumină ca să-și vadă fața în mica oglindă. Așezându-se în pragul ușii, se fardă încet și cu atenție.

— Port, spuse ea din nou, la fel de încet ca înainte.

El continua să răsuflă. Își închise geanta într-o valiză, se uită la ceasul de mână și ieși încă o dată în curtea strălucitoare, de data aceasta cu ochelari negri la ochi.

Dominând orașul, fortul era așezat pe o dună înaltă de nisip, o succesiune de clădiri răzlețe protejate de un zid de fortificație, exterior, care șerpuia. Era un oraș separat, străin de peisajul înconjurător și având un candid aspect militar. Băștinașii care păzeau poarta o priviră cu interes când trecu. Orașul, de culoarea nisipului, se întindea dedesubt cu casele lui cu un singur etaj, având acoperișul plat. Se întoarse în direcția opusă și merse pe lângă zid, urcând un timp până ajunse pe culmea dealului. Căldura și lumina o amețiseră puțin, iar nisipul îi tot intra în pantofi. Din acest punct putea auzi sunetele clare și ascuțite ale orașului de dedesubt: glasuri de copii și câini lătrând. În toate direcțiile, acolo unde pământul și cerul se întâlneau, era ca un abur ușor, palpitând repede.

— Sbâ, spuse ea cu glas tare.

Cuvântul n-avea nici un sens pentru ea; nu reprezenta nici măcar colecția accidentală de colibe informe de dedesubt. Când se înapoie în cameră, cineva lăsase o imensă oală de noapte albă din porțelan în mijlocul dușumelei. Port zăcea pe spate,

privind tavanul și dăduse așternutul la o parte.

Se repezi la patul de campanie și-l acoperi din nou. Nu reușea să-i vâre cuvertura sub el. Îi luă temperatura; scăzuse puțin.

— Patul ăsta-mi distruge spatele, spuse el pe neașteptate, gâfâind puțin.

Ea se trase câțiva pași înapoi și privi patul: între cap și picioare era mult lăsat.

— Se rezolvă numaidecât, îi spuse ea. Acum, fii bun și rămâi acoperit.

El o privi muștrător.

— Nu trebuie să-mi vorbești ca și cum aș fi un copil, spuse. Sunt încă aceeași persoană.

— Este doar un automatism, cred, atunci când cineva e bolnav, spuse ea, râzând jenată. Iartă-mă.

El o privea în continuare.

— N-am nevoie să mă cocoloșescă nimeni, spuse el încet. Apoi își închise ochii și respiră adânc.

Când sosi salteaua, îl rugă pe arabul care-o adusesese să mai aducă un om. Împreună îl ridicară pe Port de pe patul de campanie și-l așezară pe salteaua așternută pe dușumea. Apoi îi rugă să pună câteva geamantane pe pat. Arabii plecară.

— Tu unde-o să dormi? întrebă Port.

— Aici pe jos, lângă tine, spuse ea.

Nu o mai întrebă nimic. Ea îi dădu pastilele spunându-i: „Acuma dormi“. Apoi ieși până la poartă și încercă să schimbe două vorbe cu santinelele; aceștia nu înțelegeau boabă de franceză și repetau doar: *Non, m'si*. Pe când gesticula cu ei, apărură căpitanul Broussard în apropiere și o privi cu o anumită suspiciune în ochi.

— Doriți ceva, *madame*? spuse el.

— Aș vrea să mergă cineva cu mine în târg, ca să mă ajute să cumpăr niște pături, spuse Kit.

— *Ah, je regrette, madame*²⁰, spuse el. Nu este nimeni în post în momentul de față care să vă poată face acest serviciu și nu vă sfătuiesc să mergeți singură. Dar dacă doriți, vă pot trimite pături de la regiment.

Kit îi mulțumi călduros. Se întoarse în curtea interioară și rămase o clipă privind ușa camerei, fiindu-i silă să intre. „Este o închisoare“, își spuse ea. „Eu sunt închisă aici, și pentru cât timp? Dumnezeu știe.“ Intră, se așeză pe un geamantan chiar în ușă și privi fix dușumeaua. Apoi se ridică, deschizând o geantă, scoase un roman franțuzesc gros pe care-l cumpăruse înainte de a pleca din Boussif și încercă să citească. Când ajunse cam la pagina a cincea, auzi pe cineva traversând curtea. Era un tânăr soldat francez care-i aducea trei pături din păr de cămilă. Se ridică și se dădu la o parte ca să-i facă loc să intre, spunând:

— *Ah, merci. Comme vous êtes aimable!*²¹

Dar el rămase în fața ușii, întinzând brațul pentru ca ea să-i ia păturile. Ea i le preluă și le așeză pe jos la picioarele ei. Când își ridică din nou ochii, el deja plecase. Ea se holbă la el o clipă, vag nedumerită, apoi se apucă să adune diferite țeale din tot calabalâcul ei ca să le pună pe podea și păturile deasupra. În sfârșit, își aranjă patul, se întinse pe el și descoperi cu o plăcută surpriză că era destul de confortabil. Dintr-odată simți o dorință copleșitoare să doarmă. Abia peste o oră și jumătate trebuia să-i dea lui Port medicamentul. Închise ochii și pentru o clipă era din nou în remorcă pe drumul dintre El Ga'a și Sbâ. Senzația de mișcare o legăna și adormi imediat.

Fu trezită de ceva trecându-i peste față. Tresări, văzu că era întuneric și că cineva se mișca prin cameră.

— Port! strigă ea.

O voce de femeie spuse:

— *Voici mangi, madame.*²²

Stătea chiar deasupra ei. Cineva străbătu curtea în tăcere, purtând o lampă cu carbid. Era un băiețel care se apropie de ușă, se aplecă înăuntru și puse lumina pe dușumea. Ea ridică privirea și văzu o bătrână osoasă, cu ochi încă frumoși. „Asta e Zina“, se gândi ea, și o strigă pe nume. Femeia zâmbi și se aplecă să lase tava pe dușumea lângă patul lui Kit. Apoi ieși.

Era dificil să-l hrănească pe Port; cea mai mare parte din supă îi curse pe față și pe gât.

— Poate că mâine o să te simți în stare să te ridici să mănânci, îi spuse ea ștergându-l la gură cu o batistă.

— Poate, spuse el slab.

— O, Dumnezeule! strigă ea.

Dormise prea mult; pastilele ar fi trebuit luate cu mult înainte. I le dădu, obligându-l să le dea pe gât cu o înghițitură de apă călâie. El se strâmbă.

— Apă, făcu el.

Ea miroși carafa. Avea un iz de clor. Pusese din greșeală de două ori mai multe tablete.

— N-o să-ți faci rău, îi spuse.

Ea începu să mănânce cu poftă; Zina era o bucătăreasă bună. În timp ce mânca, se uită la Port și văzu că deja adormise. De fiecare dată, pastilele aveau același efect. Se gândi să facă o mică plimbare după masă, dar se temea ca nu cumva căpitanul Broussard să fi dat ordin santinelor să n-o lase să iasă. Ieși în curte și o înconjură de câteva ori, uitându-se la stele. Se auzea un acordeon undeva la celălalt capăt al fortului; sunetul era foarte slab. Intră în cameră, închise ușa și o încuie, se dezbracă și se întinse pe pături alături de salteaua lui Port, aducându-și lampa mai aproape de cap ca să poată citi. Dar lumina nu era destul de puternică și se mișca tot timpul, așa că începură s-o

doară ochii, iar mirosul ei o dezgusta. Stinse flacăra cu inima îndoită și camera se cufundă din nou în bezna cea mai profundă. Abia se lungise în patul său, că sări iarăși și începu să caute chibriturile cu mâna pe dușumea. Aprinse lampa, care părea să miroasă și mai puternic de când o stinsese, și-și spuse în gând, dar mișcându-și totuși buzele: „Din două în două ore. Din două în două ore“.

Noaptea se trezi strănutând. La început, se gândi că era din cauza mirosului lămpii, dar apoi își duse mâna la față și simți nisipul pe piele. Pipăi perna cu degetele: era acoperită cu un strat de praf. Apoi deveni conștientă de zgomotul vântului de afară. Era ca mugetul mării. Temându-se să nu-l trezească pe Port, încercă să-și înăbușe strănutul care se pregătea; nu reuși. Se ridică. I se părea că e frig în cameră. Întinse halatul lui Port peste el. Apoi scoase dintr-o valiză două batiste mari și-și legă una din ele peste partea de jos a feței, cum fac bandiții. Se gândi să i-o pună pe cealaltă lui Port peste față, atunci când se va trezi să ia pastilele. Mai erau douăzeci de minute. Se culcă la loc, strănutând din nou din pricina faptului că stârnise praful odată cu mișcarea păturilor. Rămase perfect nemișcată, ascultând cum furia vântului izbea în ușă.

„Iată-mă deci în mijlocul ororii“, își spuse ea, încercând să exagereze situația pentru a se convinge că ce fusese mai rău trecuse, trecea chiar în momentul acela. Dar nu mergea. Sosirea neașteptată a vântului era un nou semn, legat numai de ceea ce urma să se întâmple. Auzi un zgomot ciudat, ca de animal, în spatele ușii. Dacă ar fi putut doar să renunțe, să se liniștească și să continue să trăiască știind cu certitudine că nu era nici o speranță! Dar nu exista niciodată o asemenea siguranță; timpul care urma să vină avea întotdeauna mai mult de o singură direcție posibilă. Nu era posibil nici măcar să renunți la speranță. Vântul continua să izbească, nisipul să se așeze și, într-un mod încă neprevăzut, timpul aducea cu el o schimbare ce nu putea fi decât înfricoșătoare, căci nu ar fi fost decât o continuare a prezentului.

Rămase trează tot restul nopții, dându-i lui Port pastilele cu regularitate și încercând să se odihnească în pauzele celor două ore. De fiecare dată când îl trezea, el se executa ascultător, înghițind apa și tableta ce-i erau întinse fără să crâcnească și chiar fără să-și deschidă ochii. În lumina palidă și murdară a zorilor, îl auzi cum începe să plângă. Se ridică în capul oaselor ca arsă și privi fix în colțul în care era fața lui. Inima-i bătea gata să-i spargă pieptul, stârnită de o emoție stranie, pe care nu o putea identifica. Ascultă un timp, înțelese că ceea ce simțea era compasiune și se întinse mai aproape de el. Hohotele îi veneau mecanic, ca niște sughițuri sau râgâieli. Încetul cu încetul, sentimentul de emoție puternică o părăsi, dar rămase ridicată ascultând cu atenție cele două sunete împreunate: hohotele din cameră și vântul de-afară. Două sunete naturale, impersonale. După o tăcere scurtă, neașteptată, îl auzi spunând foarte clar:

— Kit. Kit.

Făcând ochii mari, ea răspunse:

— Da?

Dar el nu mai spus nimic. După mult timp, pe tăcute, se cuibări la loc sub pătură și ațipi o vreme. Când se trezi, dimineața începuse cu adevărat. Razele înflăcărâte ale unui soare îndepărtat coborau din cer odată cu nisipul fin al aerului; vântul insistent părea gata să spulbere șuvițele slabe de lumină. Se dezmetici și se mișcă prin cameră înțepenită de frig, încercând să ridice cât mai puțin praf în timp ce-și făcea toaleta. Dar praful se pusese din gros peste tot. Era conștientă de un defect în funcționarea ei – ca și cum o secțiune întreagă a minții îi era amorțită. Simți acea lipsă acolo: o imensă pată neagră înlăuntrul ei – dar nu putea s-o localizeze. Și urmări ca de la distanță gesturile bâjbâitoare pe care le făceau mâinile ei venind în contact cu obiectele de toaletă și cu hainele. „Asta trebuie să-nceteze“, își spusese ea. „Trebuie să-nceteze.“ Dar de fapt nu prea știa ce voia să spună. Nimic nu putea să-nceteze; totul mergea mereu mai departe.

Zina apăru, înfocolită de sus până jos într-o pătură albă și, trântind ușa în fața curentului de-afară, scoase de sub faldurile veșmântului ei o tăviță cu un ceainic și un pahar.

— *Bonjour, madame. R'mleh bzeŋ²³*, spusese ea cu un gest înspre cer și așeză tava pe dușumea, în preajma saltelei.

Ceaiul fierbinte îi dădu puțină putere; îl bău tot și-apoi rămase puțin să asculte vântul. Brusc, își dădu seama că nu mai rămăsese nimic pentru Port. Nu era destul ceai și pentru el. Se hotărî să plece să o caute pe Zina și să vadă dacă nu găsește niște lapte pentru el. Ieși în curte și începu să strige: „Zina! Zina!“, cu o voce înăbușită în mare parte de furia vântului, simțind nisipul între dinți când se oprea să respire.

Nu apăru nimeni. După ce orbecăi prin niște camere goale ca niște nișe, descoperi un culoar care ducea în bucătărie. Zina ședea acolo pe vine, însă Kit nu izbuti s-o facă să înțeleagă ce vrea. Femeia îi indică prin semne că se va duce numaidecât după căpitanul Broussard și-l va trimite în camera lor. Înapoi în semiîntuneric, se așeză pe salteaua ei, tușind și-ncercând să-și curețe ochii de nisipul care i se adunase pe față. Port dormea în continuare.

Ea însăși era pe jumătate adormită când intră căpitanul. Își dădu jos gluga de la burnuzul său din păr de cămilă și o scutură, apoi închise ușa și privi nesigur în întuneric. Kit se ridică. Urmară inevitabilele întrebări și răspunsuri legate de starea bolnavului. Dar când ea îl întrebă de niște lapte, el o privi cu milă. Tot laptele conservat era raționalizat, și aceasta numai pentru femeile cu copii mici. „Iar laptele de capră este oricum întotdeauna acru și de nebăut“, mai adăugă el. Lui Kit i se păru că de câte ori se uita la ea o făcea ca și cum o suspecta că ascunde secrete și motive condamnabile. Resentimentul provocat de privirile lui acuzatoare o făcu să-și mai recapete puțin din simțul realității. „Sunt sigură că nu se uită la toată lumea în felul ăsta“, își spusese ea. „Și-atunci de ce la mine? Să-l ia naiba!“ Dar se simțea mult prea dependentă de acest om

pentru a-și oferi satisfacția de a-i dezvălui ceva din reacțiile sale. Rămase deci așa, încercând să pară cât mai nenorocită, cu mâna dreaptă întinsă peste fruntea lui Port într-un gest de compătimire, sperând să înmoaie inima căpitanului; era convinsă că, dacă ar fi vrut, i-ar fi adus tot laptele conservat de care avea nevoie.

— Laptele este absolut neindicat soțului dumneavoastră, *madame*, spuse el sec. Supa pe care i-am prescris-o este suficientă și mult mai digerabilă. O să-i spun Zinei să aducă un castron numaidecât.

Ieși; vântul încărcat de nisip șuieră în continuare.

Kit își petrecu ziua citind și având grijă ca Port să fie hrănit și să ia medicamentele cu regularitate. În mod clar nu dorea în nici un chip să vorbească; poate că nu avea putere. Pe când citea, i se întâmpla câteva minute în șir să uite de cameră, de situația în care era, și de fiecare dată când ridica ochii de pe carte și-și amintea, era ca și cum ar fi fost lovită peste față. La un moment dat, aproape că izbucni în râs, totul i se părea atât de ridicol, de implauzibil.

— Sbâ, rosti ea, prelungind vocala în așa fel încât ajunse să semene cu behăitul unei oi.

Spre sfârșitul după-amiezii, se plictisi de carte și se întinse pe pat, având grijă să nu-l trezească pe Port. Când se întoarse cu fața spre el, descoperi cu un șoc neplăcut că ochii lui erau larg deschiși, privind-o de la numai câțiva centimetri de marginea patului. Senzația fu atât de violent respingătoare, că se ridică numaidecât și, privindu-l fix la rândul ei, îi spuse cu un ton de solitudine forțată:

— Cum te simți?

El se încruntă puțin, dar nu răspunse. Cu limba încâlcindu-i-se, ea continuă:

— Crezi că pastilele ajută la ceva? Se pare că cel puțin mai scad din febră.

Iar el, cât se poate de surprinzător, îi răspunse cu o voce slabă, dar limpede.

— Sunt foarte bolnav, spuse el încet. Nu știu dacă mă voi mai întoarce.

— Întoarce? spuse ea prosteste. După care îi mângâie fruntea fierbinte, dezgustată de ea însăși când rosti aceste cuvinte: O să te faci bine.

Deodată se hotărî să iasă din cameră câteva minute înainte de a se întuneca – trebuia să iasă. Să schimbe aerul. Așteptă până ce el închise ochii. Apoi, fără să se mai uite la el de teamă să nu-i vadă ochii din nou, se ridică iute și merse afară în vânt. Părea să-și fi schimbat ușor direcția și era mult mai puțin nisip în aer. Dar chiar și așa, simți înțepătura lui în obraji. Trecu în pas energic pe sub portalul înalt de tină fără să se uite la santinele, fără să se oprească atunci când ajunse în drum, ci continuând să coboare până ce ajunse în strada care ducea la piață. Acolo jos vântul nu mai era atât de puternic. Cu excepția câte unei figuri inerte zăcând ici și colo complet înfășurată în burnuz, drumul era pustiu. Pe când înainta pe strada acoperită cu nisip fin, soarele îndepărtat alunecă repede în spatele unei hamade plate, iar zidurile și arcele se tatuară

din nou în nuanța trandafirie a asfințitului. Îi era întru câțva rușine că cedase nerăbdării nervoase de a ieși din cameră, dar alungă acest sentiment spunându-și că și infirmierele trebuie să se relaxeze din când în când.

Ajunse în piață, care era un spațiu deschis, vast și pătrat, înconjurat din toate cele patru părți de arcade văruite în alb, ale căror arce nenumărate formau un decor monoton de jur-împrejur. Câteva cămile stăteau în mijloc mormăind, câteva ramuri de palmier ardeau tot acolo, dar negustorii și mărfurile lor dispăruseră. Atunci auzi glasuri de muezini răsunând în trei colțuri distincte ale orașului și văzu că cei care rămăseseră se pregăteau să-și facă rugăciunea de seară. Traversând piața, rătăci printr-o străduță laterală cu case din chirpici incendiate oranj de flăcările crepusculului. Ușile micilor magazine erau închise – toate cu excepția uneia în dreptul căreia se opri, aruncând vag o privire înăuntru. Un bărbat cu o beretă pe cap stătea pe vine în preajma unui mic foc făcut în mijlocul încăperii, ținându-și mâinile ca un evantai aproape de dogoarea aceea. Se uită în sus și o zări, apoi, ridicându-se, veni la ușă.

— *Entrez, madame*, spuse el cu un gest larg.

Neavând nimic altceva de făcut, se supuse. Era o dugheană minusculă; în întuneric distinse câteva cupoane de postav alb zăcând pe rafturi. Încropi la rezezeală o lampă de carbid, trecu un chibrit pe deasupra și urmări flacăra ascuțită țâșnind.

— Daoud Zozeph, spuse el, întinzând mâna.

Fu ușor surprinsă; nu știa de ce avusese impresia că era francez. Cu siguranță însă nu era de loc din Sbâ. Se așeză pe scaunelul pe care i-l oferi și trăncăni câteva minute. Franceza lui era destul de bună și o vorbea încetișor, cu un ton de reproș obscur. Brusc își dădu seama că era evreu. Îl întrebă; păru surprins și amuzat de întrebarea ei.

— Bineînțeles, spuse el. Țin deschis cât timp durează rugăciunea, întotdeauna după aceea mai apar câțiva cumpărători.

Discutară despre dificultățile de a fi evreu aici în Sbâ, iar apoi se trezi vorbindu-i despre situația nenorocită în care se aflau, despre Port care zăcea pe un pat de campanie, singur în Poste Militaire. El stătea aplecat peste tejghea deasupra ei și i se păru că ochii lui negri erau aprinși de simpatie. Chiar și această slabă impresie, oricât de neconfirmată, o făcu să-și dea seama pentru prima oară cât de cumplit de sărac de acest sentiment era peisajul uman de aici și cât de tare îi lipsise ei tot timpul, fără să-și dea seama. Așa că sporovăi în continuare, mărturisindu-i chiar și credința ei în semne. Se opri brusc, îl privi puțin cu teamă și izbucni în râs. Dar el era foarte grav; părea s-o înțeleagă cât se poate de bine.

— Da, da, spuse el gânditor, frecându-și bărbia fără barbă. Aveți dreptate întru totul.

În mod logic, un asemenea punct de vedere nu ar fi trebuit să i se pară de natură s-o liniștească, dar găsi că faptul de a fi de acord cu ea era delicios de mângâietor. Cu toate acestea, el continuă:

— Greșeala pe care o faceți este că vă e frică. Aici este marea greșeală. Semnele ni se dau pentru binele nostru, și nu pentru rău. Dar atunci când ți-e frică le citești greșit și faci lucruri rele atunci când ți se cer, de fapt, lucruri bune.

— Dar mi-este *cu adevărat* frică, protestă Kit. Cum pot să schimb acest lucru? Este imposibil.

O privi clătinând din cap.

— Nu în felul acesta se trăiește, spuse el.

— Știu, confirmă ea cu tristețe.

Un arab intră în magazin, i se adresă ei spunând bună seara și cumpără un pachet de țigări. Când era în pragul ușii, se întoarse și scuipă drept înăuntru pe dușumea. Apoi își dădu cu dispreț burnuzul într-o parte pe-un umăr și plecă mai departe. Kit se uită la Daoud Zozeph.

— A scuipat special? întrebă ea.

El râse.

— Da. Nu. Cine știe? Mi s-a scuipat în dugheană de atâtea mii de ori, că nici nu mai observ când se întâmplă. Vedeți? Trebuie să fii evreu în Sbâ ca să înveți să nu-ți mai fie frică! Cel puțin înveți să nu-ți mai fie frică de Dumnezeu. Vei vedea că și atunci când Dumnezeu este cum nu se poate mai îngrozitor, el nu este niciodată crud, așa cum sunt oamenii.

Dintr-odată, ceea ce spunea sună ridicol. Ea se ridică, își netezi rochia și-i spuse că trebuie să plece.

— O clipă, zise el, dispărând după o perdea într-o cameră.

Se întoarse numaidecât cu un pachet mic. În spatele tejghelei, își reluă aerul anonim al unui vânzător. Îi întinse pachetul, spunându-i încet:

— Spuneți că vreți să-i dați soțului dumneavoastră niște lapte. Aici sunt două cutii. Erau rația copilășului nostru.

Își ridică mâna în timp ce ea încerca să-l întrerupă.

— Dar s-a născut mort, acum o săptămână, prea curând. La anul, dacă vom mai avea unul, o să mai obținem.

Sesizând privirea chinuită de pe chipul lui Kit, el începu să râdă:

— Vă promit, spuse el, că îndată ce soția mea va ști, voi cere cupoanele respective. Nu va fi nici o problemă. *Allons!*²⁴ De ce vă mai e frică acum?

Și cum ea încă se uita la el, ridică pachetul și i-l întinse din nou cu un asemenea aer hotărât, încât, în mod automat, ea îl luă. „Aceasta este una din acele ocazii în care nu mai are rost să încerci să spui prin cuvinte ceea ce simți“, își spuse ea. Îi mulțumi zicându-i că soțul ei o să fie foarte fericit și că spera să se întâlnească din nou cu el peste câteva zile. Apoi ieși în stradă. Odată cu venirea nopții, vântul parcă se mai întetise. Începu să tremure urcând dealul în drum spre fort. Primul lucru pe care-l făcu

ajungând în cameră fu să aprindă lampa. Apoi îi luă temperatura; descoperi cu groază că mai crescuse. Pastilele nu-și mai făceau efectul. El o privi cu o expresie neobișnuită în ochii lucioși.

— Astăzi e ziua mea, șopti el.

— Nu, nu este, spuse ea sec; apoi se gândi o clipă și îl întrebă cu un interes prefăcut: Chiar este?

— Da. Asta e ziua pe care o așteptam.

Nu îl întrebă ce voia să spună. El continuă:

— E frumos afară?

— Nu.

— Aș fi vrut să spui că da.

— De ce?

— Mi-ar fi plăcut să fie frumos afară.

— Bănuiesc că ai putea să zici că e frumos, doar că nu e prea plăcut să mergi pe afară.

— Ah, și ce dacă, doar nu suntem afară, spuse el.

Calmul acestui dialog făcu să pară și mai monstruoase gemetele de durere pe care le scoase o clipă mai târziu.

— Ce s-a întâmplat? strigă ea cuprinsă de panică.

Dar el n-o auzea. Ea îngenunche pe saltea și se uită la el, neștiind ce să facă. Puțin câte puțin, se liniști, dar nu deschise ochii. O vreme, ea studie trupul acela inert acoperit de pături ce se ridicau și coborau imperceptibil, odată cu respirația precipitată. „Anchetat să mai fie uman“, își spuse. Boala îl reduce pe om la starea lui de bază: o cloacă în care procesele chimice continuă. Hegemonia lipsită de orice sens a involuntarului. Ceea ce se întindea acolo în fața ei era ultimul tabu, neputincios și, mai presus de orice închipuire, înspăimântător. Reuși să-și înăbușe un val de greață care-o amenința pentru o clipă.

Se auzi o bătaie în ușă: era Zina, aducând supa lui Port și o farfurie de cușcuș pentru ea. Kit o făcu să înțeleagă că voia ca ea să-i dea de mâncare invalidului; bătrâna păru încântată și încercă să-l ridice în poziția șezând. Nu reacționează în nici un fel, doar că respirația lui se accelerează ușor. Ea se dovedi răbdătoare și perseverentă, dar fără nici un rezultat. Kit o trimise înapoi cu supa, hotărând să deschidă mai târziu, dacă i s-ar fi făcut foame, una din cutiile de lapte, pe care să-l amestece cu apă fierbinte.

Vântul bătea din nou, dar fără furie și din cealaltă direcție. Șuiera spasmodic printre crăpăturile din fereastră și cearșaful împăturit se mai mișca din când în când. Kit privea țintă țâșnirea albă a flăcării de la lampă, încercând să-și biruie ispita puternică de a fugi din cameră. Nu mai simțea aceeași veche teamă de data asta – ci un sentiment tot mai clar de indiferență.

Rămase însă absolut nemișcată, făcându-și reproșuri în timp ce se gândea: „Dacă nu simt nici un fel de obligație față de el, cel puțin mă pot preface“. În același timp, era un element de autopedepsire în imobilitatea ei. „Nu trebuie nici măcar să-ți miști piciorul dacă adoarme. Și sper ca asta să te doară.“ Minutele treceau, materializate în șoaptele vântului încercând să pătrundă în cameră, când mai profunde, când mai ascuțite, dar neîncetând nici o clipă. Pe neașteptate, Port suspină adânc și-și schimbă poziția pe saltea. La fel de incredibil, începu să vorbească.

— Kit.

Vocea lui era slabă, dar nicidecum schimbată. Ea-și ținu respirația, ca și cum cel mai mic gest al ei ar fi putut frânge firul care-l menținea în starea aceea lucidă.

— Kit.

— Da.

— Am tot încercat să mă întorc. Aici.

Își ținea ochii închiși.

— Da...

— Și acum sunt aici.

— Da!

— Voiam să-ți vorbesc. Nu e nimeni aici?

— Nu, nu!

— Ușa e încuiată?

— Nu știu, spuse ea.

Dintr-o săritură fu la ușă, o încuie și se întoarse în culcușul ei.

— Da, e încuiată.

— Voiam să-ți vorbesc.

Ea nu știa ce să spună. Spuse doar:

— Mă bucur.

— Sunt atâtea lucruri pe care aș vrea să ți le spun. Nu mai știu care sunt. Le-am uitat pe toate.

Ea-i mângâie mâna ușor.

— Întotdeauna e-așa.

El rămase tăcut o clipă.

— Nu vrei puțin lapte cald? întrebă ea veselă.

El păru derutat.

— Nu cred că e timp. Nu știu.

— Ți-l pregătesc eu, anunță ea ridicându-se, bucuroasă să scape.

— Te rog, rămâi aici.

Ea se așază din nou, murmurând:

— Mă bucur atât de mult că te simți mai bine. Nu-ți dai seama cât de mult îmi

schimbă starea de spirit să te aud vorbind. Simțeam că înnebunesc aici. Nu e nici țipenie...

Se opri, simțind cum isteria prinde avânt undeva pe aproape. Dar Port nu părea s-o fi auzit.

— Te rog, rămâi aici, repetă el, mișcând mâna nesigur de-a lungul cearșafului.

Ea știa că o caută pe-a ei, dar nu se putea hotărî s-o întindă ca s-o apuce. În aceeași secundă deveni conștientă de refuzul ei și simți cum o năpădesc lacrimile – lacrimi de milă pentru Port. Și totuși nu făcu nici un gest.

El oftă din nou.

— Mi-e foarte rău. Mă simt îngrozitor. N-am nici un motiv să-mi fie frică, și totuși mi-e. Uneori nu sunt aici, și nu-mi place. Pentru că atunci sunt undeva departe și singur cuc. Nimeni n-ar putea ajunge acolo. E mult prea departe. Și sunt singur acolo.

Ea ar fi vrut să-l oprească, dar în spatele șuvoiului de cuvinte liniștite auzi rugămintea de mai adineauri:

— Te rog, rămâi aici.

Și nu ar fi avut puterea să-l oprească decât dacă s-ar fi ridicat și ar fi început să se miște prin cameră. Dar cuvintele lui o făceau să sufere; era ca și cum i-ar fi povestit unul din visele lui – și mai rău, încă.

— Atât de singur, că nici nu-mi mai amintesc cum e să nu fii singur, spunea el.

Febra urma să-i crească, era sigură de asta.

— Nici nu-mi pot închipui cum ar fi să mai existe cineva pe lumea asta. Când sunt acolo, nu-mi amintesc cum e aici; mi-e frică doar. Aș vrea să nu-mi mai amintesc. E îngrozitor să fii două lucruri în același timp. Știi foarte bine, nu-i așa?

Mâna lui îi căuta mâna cu disperare.

— Știi asta, nu? Înțelegi cât e de groaznic? Trebuie să-nțelegi.

Îl lăsă să-i apuce mâna, s-o apropie de gură. Își frecă buzele uscate de-a lungul ei cu o lăcomie teribilă, care o șocă; în același timp își simți părul de la ceafă ridicându-i-se încet. Privea buzele lui deschizându-se și-nchizându-se peste degetele sale și-i simțea respirația fierbinte.

— Kit, Kit. Mi-e frică, dar nu e numai asta. Toți anii ăștia am trăit pentru tine. Nu știam acest lucru, dar acum știi. Știi! Și tu pleci acum.

Încercă să se rostogolească peste brațul ei; mâna lui o strângea tot mai mult.

— Nu plec! țipă ea.

Picioarele lui se mișcau spasmodic.

— Sunt aici! strigă ea și mai tare, încercând să-și imagineze cum îi suna lui propria ei voce, rostogolindu-se de-a lungul coridoarelor sale întunecate spre haos.

Și când el rămase o clipă nemișcat, respirând violent, începu să se gândească: „Zice că e mai mult decât frica propriu-zisă. Dar nu este. Niciodată n-a trăit pentru mine.

Niciodată. Niciodată“. Se agăță de acest gând cu o intensitate care i-l scoase din minte, așa că se trezi cu toți mușchii încordați și fără nici o idee în cap, ascultând monologul lipsit de noimă al vântului. O vreme, totul rămase așa; era în continuare încordată. Dar apoi, puțin câte puțin, încercă să-și retragă mâna din încleștarea disperată a lui Port. Brusc, își dădu seama de o agitație violentă alături și, întorcându-se, îl văzu sculat pe jumătate în capul oaselor.

— Port! țipă ea, ridicându-se și punându-i mâinile pe umeri. Trebuie să stai lungit!

Îl împingea cu toată puterea; el nu se clintea. Ochii lui erau larg deschiși și se uita la ea.

— Port! strigă ea din nou, cu o altă voce.

El ridică o mână și o apucă de braț.

— Dar, Kit, spuse el moale.

Se priviră ochi în ochi. Ea făcu o mișcare slabă cu capul, lăsându-l să cadă pe pieptul lui. Când el își coborî privirea spre ea, o podidi primul hohot de plâns, iar acest prim hohot dădu drumul și celorlalte. El închise din nou ochii și avu pentru o clipă iluzia că ține întreaga lume în brațele sale – o lume caldă, alcătuită numai din tropice, biciuită de furtună.

— Nu, nu, nu, nu, nu, nu, nu, spuse el.

Doar atât avea puterea să spună. Și chiar dacă ar fi fost în stare să spună mai mult, ar fi spus tot numai: „Nu, nu, nu, nu“.

Acolo, în brațele lui, ea nu plângea pierderea unei vieți întregi, ci a unei părți bune din ea; mai presus de toate, era o parte ale cărei limite le știa cu precizie și acest lucru îi mărea amărăciunea. Și simți numaidecât crescând în ea, mai adâncă decât jalea pentru toți anii pierduți, o spaimă cumplită ce se întruchipa. Își înalță capul privindu-l cu duioșie și disperare. Capul lui căzuse într-o parte; ochii-i erau închiși. Își puse brațul pe după gâtul lui și-i sărută fruntea de mii de ori. Apoi, pe jumătate împingându-l și pe jumătate trăgându-l, reuși să-l întindă din nou pe pat și să-l acopere. Îi dădu pastila, se dezbracă pe tăcute și se întinse cu fața la el, lăsând lampa aprinsă pentru a-l vedea până adoarme. Vântul în geam păru să celebreze senzația ei amară că atinsese un nou abis de singurătate.

XXIII

— Mai adu lemne! strigă locotenentul, cu ochii la vatra în care flăcările se stingeau încet.

Dar Ahmed refuză să facă risipă de lemne și aduse încă un mic braț de crengi subțiri și noduroase. Își amintea diminețile geroase când mama și sora lui se trezeau cu noaptea-n cap ca s-o pornească peste dunele înalte înspre Hassi Mokhtar; își amintea întoarcerea lor în asfințit și chipurile lor, brăzdate de oboseală, atunci când, încovoiate sub povara vreascurilor, intrau în curte. Locotenentul obișnuia uneori să arunce în foc tot ce aduna sora lui într-o zi întreagă; *el*, în schimb, nu avea de gând să facă la fel: de aceea aducea întotdeauna un mănunchi amărât. Locotenentul era perfect conștient că acest lucru nu era decât îndărătnicie din partea lui Ahmed. O considera ca o excentricitate lipsită de noimă, dar pe care nimic n-ar fi putut-o schimba.

— E un nebun, spuse locotenentul d'Armagnac sorbind din *cassis*-ul său, dar este cinstit și credincios. Acestea sunt cele dintâi calități pe care trebuie să le ai în vedere atunci când cauți un servitor. Sunt acceptabile până și prostia și încăpățânarea, dacă le are pe celelalte. Asta nu înseamnă că Ahmed este prost. Cătuși de puțin. Uneori are o mai bună intuiție decât a mea. În cazul prietenului dumitale, de pildă. Ultima oară când a venit să mă viziteze aici la mine acasă l-am invitat, împreună cu doamna, la cină. I-am spus că o să-l trimit pe Ahmed să-l anunțe cu exactitate în ce zi să vină. Nu mă simțeam bine pe atunci. Am impresia că bucătarul meu încercase să mă otrăvească. Înțelegi tot ce spun, *monsieur*?

— *Oui, oui*, spuse Tunner, a cărui ureche era mai bună decât limba lui. Urmărea conversația locotenentului doar cu puțină dificultate.

— După ce prietenul dumitale a plecat, Ahmed îmi spune: „N-o să mai vină niciodată“. Îi spun: „Prostii. Sigur că o să mai vină, și încă împreună cu soția“. „Nu, zice Ahmed. Mi-am dat seama după față. Nici nu se gândește să mai vină.“ Și după cum vezi, a avut dreptate. În seara aceea au plecat amândoi la El Ga'a. Am auzit asta abia a doua zi. Surprinzător, nu crezi?

— *Oui*, spuse Tunner din nou; stătea pe scaun aplecat în față, cu mâinile pe genunchi, părând foarte serios.

— Ah, da, căscă gazda lui, ridicându-se să mai arunce niște vreascuri în foc. Un popor ciudat, acești arabi. Bineînțeles că aici e un amestec foarte mare de sudanezi, încă de pe timpurile sclaviei.

Tunner îl întrerupse.

— Dar spuneți că ei nu mai sunt în El Ga'a acum?

— Prietenii dumitale? Nu. Au plecat la Sbâ, după cum ți-am spus. Acolo, șef de post este căpitanul Broussard; el este cel care mi-a telegrafiat în legătură cu tifoida. O să vezi că e de altfel un pic tăios, dar un om minunat. Doar că Sahara nu-i prea priete. Unora le priete, altora nu. Eu, de pildă, mă simt în elementul meu aici.

Iarăși Tunner îl întrerupse.

— Cât de curând credeți că pot ajunge în Sbâ?

Locotenentul râse cu indulgență.

— *Vous êtes bien pressé!*²⁵ Dar n-are rost să te grăbești când e vorba de tifoidă. Mai durează câteva săptămâni până ce prietenul dumitale o să catadicsească să spună dacă vrea să te vadă sau nu. Și-n timpul ăsta n-are câtuși de puțin nevoie de pașaport! Așa că, de ce să te grăbești?

Simțea o mult mai mare căldură pentru acest american decât pentru primul, care nu îi plăcuse prea mult. Primul fusese un om ascuns, care îl făcuse să nu se prea simtă în apele lui (dar poate că această impresie se datora propriei sale dispoziții la vremea respectivă). În orice caz, în ciuda grabei evidente a lui Tunner de a părăsi orașul, i se părea un companion agreabil și spera să-l convingă să mai rămână.

— Rămâi la cină? spuse locotenentul.

— O, răspunse Tunner surprins. Vă mulțumesc foarte mult!

În primul rând era camera. Nimic n-ar fi putut modifica micul înveliș cornos al existenței sale, pereții săi albi de ghips și tavanul ușor boltit, dușumeaua de beton și ferestrele peste care fusese prinsă în piuneze o cuvertură, împăturită de mai multe ori ca să nu pătrundă lumina. Nimic n-ar fi putut-o modifica pentru că numai asta era, asta și cu salteaua pe care zăcea. Atunci când, uneori, o boare de limpezime se lăsa peste el și deschidea ochii și vedea ce era într-adevăr în jurul lui și-și dădea seama unde se află cu adevărat, obișnuia să fixeze pereții, tavanul și podeaua în memorie, ca să poată găsi drumul înapoi data viitoare. Căci erau atâtea alte locuri în lume, atâtea alte momente în timp de vizitat; nu era niciodată sigur că drumul înapoi îl aștepta de fiecare dată. Era imposibil să țină socoteala. Câte ore zăcuse la fel, pe salteaua încinsă, de câte ori o văzuse pe Kit întinzându-se pe jos lângă el, cum scotea un sunet și apoi întorcându-se, ridicându-se în picioare și apropiindu-se de el ca să-i dea apă – asemenea lucruri, el n-ar fi putut să le precizeze, deși se gândise să o întrebe uneori. Minte lui era preocupată de felurite probleme. Câteodată vorbea cu voce tare, dar nu era satisfăcut; i se părea mai degrabă că împiedică desfășurarea firească a ideilor. Acestea îi curgeau din gură și nu era niciodată sigur dacă fuseseră încheiate în cuvinte potrivite. Acum, cuvintele i se păreau mult mai vii și mai greu de întrebuințat; atât de greu, încât Kit nu părea să le înțeleagă atunci când le folosea. Ele îi alunecau în minte ca niște rafale de vânt suflând printr-o cameră, stingând flacăra plâpândă a unei idei care se forma acolo, în întuneric. Le folosea din ce în ce mai puțin ca să gândească. Procesul devenise mai mobil: el urmărea cursul gândului său pentru că era legat la spate. Adesea traseul era vertiginos, dar nu putea să-i dea drumul. Peisajul nu se repeta: era mereu într-un teritoriu virgin și primejdia creștea în mod constant. Încet, nemilos, numărul dimensiunilor se micșora. Erau din ce în ce mai puține direcții în care ar fi putut s-o ia. Nu era un proces clar, nu exista nimic bine definit despre care ar fi putut spune: „Acum nu mai e sus“. Totuși

fusese martorul unor privilegii când două dimensiuni diferite își contopiseră identitățile în mod deliberat și răutăcios, ca și cum i-ar fi spus: „Încearcă acum să spui care e“. Reacția lui era întotdeauna aceeași: o senzație în care părțile exterioare ale ființei sale se precipitau înăuntru pentru a fi la adăpost, mișcare similară celei pe care o vezi uneori într-un caleidoscop atunci când, învârtindu-l foarte încet, componentele modelului se rostogolesc rapid în centru. Dar centrul! Uneori era uriaș, dureros, brut și fals, se întindea dintr-o latură a creației în cealaltă, nu se putea spune unde anume era; era peste tot. Iar uneori dispărea și celălalt centru, cel adevărat, acel mic punct negru, arzând, era la locul lui, nemișcător și imposibil de fix, tare și depărtat. Iar el numea fiecare din aceste centre „Acela“. Știa care era unul și care celălalt, și care era cel adevărat, pentru că atunci când uneori, timp de câteva minute, se întorcea în cameră și o vedea, o vedea pe Kit și-și spunea: „Sunt în Sbâ“, el își amintea cele două centre și le putea distinge, deși le ura pe amândouă la fel de tare și știa că numai cel care era *acolo* era cel adevărat, în timp ce celălalt era fals, fals, fals.

Existența lui era a unui exilat de lume. Nu vedea niciodată vreun chip sau vreo siluetă umană, nici măcar vreun animal; nu întâlnea obiecte familiare în drumul lui, dedesubt nu era pământul, deasupra nu era cerul, și cu toate acestea spațiul era plin de lucruri. Uneori le vedea, știind în același timp că în realitate ele nu puteau fi decât auzite. Uneori stăteau absolut nemișcate, precum pagina tipărită, iar el era conștient de teribila lor mișcare subterană, invizibilă, și de prevestirea pe care o reprezentau pentru el, care era singur. Uneori le putea atinge cu degetele și, în același timp, ele îi curgeau pe gât. Totul era cât se poate de familiar și absolut oribil – o existență nemodificabilă, de nepus la îndoială, care trebuia suportată. Nu îi trecu niciodată prin minte să le strige pe nume.

În dimineața următoare, lampa încă mai ardea și vântul se potolise. Ea nu fusese în stare să-l trezească ca să-i dea medicamentul, dar îi luase temperatura prin gura întredeschisă: crescuse foarte mult. După care fugise afară după căpitanul Broussard, îl adusese la căpătâiul patului, unde acesta se arătase detașat, încercând să o liniștească fără a-i da nici un motiv de speranță. Ea își petrecu ziua zăcând pe marginea saltelei într-o stare de disperare, uitându-se la Port din când în când, auzindu-i respirația greoaie și văzându-l cum se perpelește în convulsiile unui chin interior. Refuză categoric hrana cu care Zina încercase s-o ademenească.

Când se lăsă noaptea și Zina raportă că doamna americană refuză în continuare să mănânce, căpitanul Broussard se hotărî să acționeze. Se duse la camera lor și bătu în ușă. După o scurtă pauză, o auzi pe Kit spunând:

— *Qui est là?*²⁶

Apoi deschise ușa. Nu aprinsese lampa încă; în spatele ei, camera era cufundată în beznă.

— Dumneavoastră sunteți, *madame!*

Încerca să-și facă vocea cât mai plăcută.

— Da.

— Puteți veni cu mine o clipă? Aș vrea să vă vorbesc.

Îl urmă prin mai multe curți până într-o cameră puternic luminată, având un cămin aprins la unul din capete. O mulțime de covoare autohtone acopereau pereții, divanele și podeaua. La capătul cel mai îndepărtat era un mic bar la care servea un sudanez înalt și negru, cu un turban foarte alb și jachetă. Căpitanul făcu un gest nonșalant înspre ea.

— Pot să vă ofer ceva de băut?

— O, nu. Mulțumesc.

— Un mic *apéritif*.

Kit era încă orbită de lumină.

— N-aș putea, spuse ea.

— O să luați un Cinzano împreună cu mine.

Îi făcu un semn barmanului.

— *Deux Cinzanos*. Veniți, veniți, așezați-vă, vă rog din suflet. Nu am de gând să vă rețin prea mult.

Kit se supuse, luă paharul de pe tava care i se oferea. Gustul vinului îi făcu plăcere, dar nu voia să existe ceva care să-i facă plăcere, nu voia să fie smulsă din apatia sa. În afară de asta, era conștientă încă de licărul ciudat de suspiciune din ochii căpitanului atunci când se uita la ea.

Îi studia chipul în timp ce sorbea din pahar: ajunsese aproape să fie convins că ea nu era ceea ce el crezuse la început, poate că era într-adevăr soția bolnavului aceluia.

— În calitate de *Chef de Poste*, spuse el, sunt obligat, mai mult sau mai puțin, să verific identitatea persoanelor care trec prin Sbâ. Desigur, asemenea sosiri nu sunt deloc frecvente. Regret că trebuie să vă deranjez într-un moment ca acesta, firește. Trebuie numai să arunc o privire pe actele dumneavoastră de identitate. Ali!

Barmanul se apropie tăcut de scaunele lor și le umplu din nou paharele. Kit nu răspunse o clipă. *Apéritif*-ul îi provocase o violentă poftă de mâncare.

— Am pașaportul meu.

— Excelent. O să trimit mâine pe cineva să vă ridice pașapoartele și o să vi le înapoiez peste o oră.

— Soțul meu și-a pierdut pașaportul. Nu pot să vi-l dau decât pe al meu.

— *Ah, ça!* strigă căpitanul.

Era așadar exact cum crezuse. Era furios; în același timp, simți o anume satisfacție gândindu-se că prima lui impresie fusese corectă. Și câtă dreptate avusese interzicându-le subofițerilor săi să aibă de-a face cu ea. Se așteptase exact la ceva în genul ăsta, doar că în asemenea cazuri era îndeobște mai greu să obțină actele femeii decât ale

bărbatului.

— *Madame*, spuse el aplecându-se înspre ea, vă rog să înțelegeți că nu sunt cătuși de puțin interesat să aflu chestiunile pe care le consider strict personale. Este doar o formalitate, însă una care trebuie dusă la îndeplinire. Am nevoie să văd ambele pașapoarte. Numele respective nu mă interesează absolut deloc. Dar, la două persoane – două pașapoarte, nu-i așa? Doar dacă aveți unul pentru amândoi.

Kit se gândi că el nu o auzise bine.

— Pașaportul soțului meu a fost furat în Aïn Krorfa.

Căpitanul ezită.

— Va trebui să fac un raport în privința asta, desigur. Comandantului teritoriului. Se ridică. Chiar dumneavoastră trebuia să o faceți imediat ce s-a întâmplat.

Îl pusese pe servitor să așeze un tacâm la masă și pentru Kit, dar acum nu mai voia să mănânce cu ea.

— O, dar am făcut-o. Locotenentul d'Armagnac din Bou Noura știe despre acest lucru, spuse Kit, golind paharul. Îmi dați o țigară, vă rog?

Îi dădu un Chesterfield, i-l aprinse și o privi trăgând din ea.

— Țigările mele s-au terminat.

Îi zâmbi, cu ochii la pachetul pe care-l ținea în mână. Se simțea mai bine, dar foamea din ea își înfîgea ghearele tot mai adânc, cu fiecare clipă care trecea. Căpitanul nu spuse nimic. Ea continuă:

— Locotenentul d'Armagnac a făcut tot ce i-a stat în putință ca să-l ajute pe soțul meu să-l obțină de la Messad.

Căpitanul nu credea un cuvânt din ce spunea; considera că nu sunt decât niște minciuni admirabil ticluite. Era convins acum că nu era doar o aventurieră, ci și un personaj cu adevărat suspect.

— Înțeleg, spuse el studiind covorul de pe jos. Foarte bine, *madame*. Nu vă mai rețin acum.

Ea se ridică.

— Mâine o să-mi dați pașaportul dumneavoastră, eu o să-mi pregătesc raportul și o să vedem care va fi rezultatul.

O conduse înapoi în cameră și se întoarse să mănânce singur, cât se poate de iritat de faptul că ea încercase în continuare să-l înșele. Kit rămase în camera întunecată o secundă, redeschise ușa încet și urmări lumina pe care lanterna lui o așternea pe nisip dispărând. Apoi ieși să o caute pe Zina, care îi dădu ceva de mâncare în bucătărie.

Când termină de mâncat, se duse în cameră și aprinse lampa. Trupul lui Port se mișcă, iar chipul lui protestă împotriva luminii neașteptate. Ea așeză lampa într-un colț, în spatele unor valize și rămase câțva timp în mijlocul camerei fără să se poată gândi la nimic. Câteva minute mai târziu, își luă haina și ieși în curte.

Acoperișul fortului era o terasă mare de lut, plată și având o formă neregulată, ale cărei înălțimi variabile erau ca o proiecție a pământului accidentat de dedesubt. Legăturile și scările dintre diferitele aripi erau greu de deslușit în întuneric. Și deși exista un zid scund care înconjura extremitățile, nenumăratele curți erau doar niște spații deschise care trebuiau parcurse cu atenție. Stelele aruncau destulă lumină pentru a o proteja de neprevăzut. Respiră adânc, simțindu-se ca și cum ar fi fost pe un vapor. Dedesubt, orașul era invizibil – nu se zărea nici o lumină – dar înspre nord licărea albul erg, oceanul imens de nisip cu crestele lui învârtite și înghețate, cu liniștea lui neclintită. Se învârti încet încolo și-ncoace, cercetând orizontul. Aerul, încă și mai nemișcat acum după ce vântul dispăruse, era ca paralizat. Oriunde s-ar fi uitat, peisajul nopții îi sugera un singur lucru: negația mișcării, suspendarea continuității. Dar în timp ce stătea acolo, momentan o parte a vidului pe care îl crease, încetul cu încetul, o îndoială își făcu loc în mintea ei și avu senzația, la început nedefinită, apoi tot mai sigură, că o parte a acestui peisaj se mișca tocmai în timp ce se uita la el. Privi în sus și fața i se schimonosi. Cerul enorm, monstruos, încărcat de stele se răsucea pieziș în fața ochilor ei. Părea nemișcat precum moartea, și totuși se mișca. În fiecare secundă, o stea invizibilă se ridica deasupra liniei pământului într-o parte, iar alta cădea în cealaltă parte. Tuși cu bună știință și o luă iarăși din loc, încercând să-și amintească cât de mult îi displăcea căpitanul Broussard. Nici măcar nu îi oferise un pachet de țigări, în ciuda remarcii sale atât de transparente. „O, Dumnezeule“, spuse ea tare, regretând că-și terminase ultimele John Players în Bou Noura.

Deschise ochii. Camera era dușmănoasă. Goală. „Acum, în sfârșit, trebuie să mă lupt cu camera asta.“ Dar mai târziu avu un moment de luciditate bruscă. Se afla la capătul unui târâm unde fiecare gând, fiecare imagine avea o existență arbitrară, unde legăturile dintre lucruri fuseseră tăiate. Pe când se străduia să prindă esența acelui tip de conștiință, începu să alunece înapoi către marginea ei, fără să bănuiască măcar că nu se mai afla în întregime în spațiu deschis, capabil să cântărească ideea de la distanță. I se părea că se află cufundat într-o varietate de gânduri neîncercate încă, într-o emoție în care viața nu-și mai avea rostul. „Gândul însuși“, își zise – un fapt gratuit, ca o pictură cu desen pur. Gândurile îl năpădeau iar, începuseră să se aprindă. Încercă să țină unul și crezu că a reușit. „Dar e un gând despre ce? Ce e?“ Chiar atunci acesta fu dat la o parte de celelalte, care se îngrămădeau după el. În timp ce sucomba, luptându-se, deschise ochii ca pentru a cere ajutor. „Camera! Camera! Încă aici!“ În liniștea camerei localiza acum toate acele forțe ostile; chiar faptul că vigilența inertă a camerei se făcea simțită de o parte și de alta îl făcu să se îndoiască. În afara sinelui său se aflau toate. Privi linia unde se unea peretele cu podeaua, străduindu-se să și-o fixeze în minte, ca să aibă ceva de care să se agațe când i s-ar închide ochii. Era o distonanță groaznică între viteza cu

care se mișca el și imobilitatea liniștită a liniei, dar insistă. Astfel încât să nu fugă. Să rămână în urmă. Să se reverse, să prindă rădăcini stând aici. Un baston centiped, tăiat în bucăți. Fiecare bucată putând să meargă singură. Mai mult, fiecare picior putându-se întinde, singur, pe podea.

Îl zgâria un sunet ca de țipăt în fiecare ureche, iar diferența dintre cele două tonuri era atât de neglijabilă, încât vibrația era ca și cum și-ar fi frecat unghia de-a lungul marginii unei monede noi. În fața ochilor îi apăreau mănunchiuri de pete rotunde, erau micile pete care apar când o fotografie tăiată dintr-un ziar e mărită de multe ori. Aglomerații ușoare, mase mai întunecoase, mici regiuni de spațiu nelocuit ici și colo. Fiecare pată căpăta ușor o a treia dimensiune. Încercă să se ferească de materia de globule în expansiune. Țipase? Se putea mișca?

Distanța subțire dintre cele două țipete ascuțite deveni și mai mică, până ajunseră să fie aproape unul singur; acum diferența dintre ele era ca marginea lamei de ras, echilibrată pe vârful fiecărui deget. Degetele urmau să fie tăiate longitudinal.

Un servitor identifică țipetele ca venind din camera unde zăcea americanul. Fu chemat căpitanul Broussard. Se îndreptă repede către ușă, bubui în ea și, neauzind altceva decât urletele neîntrerupte dinăuntru, intră în cameră. Cu ajutorul servitorului, reuși să-l țină pe Port și să-i facă o injecție cu morfină. Când termină, își roti privirea prin cameră, într-un acces de furie.

— Și femeia! țipă el. Pentru numele lui Dumnezeu, unde e?

— Nu știu, domnule căpitan, zise servitorul, care credea că lui îi adresase întrebarea.

— Stai aici. Lângă ușă, mârâi căpitanul.

Era hotărât s-o găsească pe Kit, iar când ar fi găsit-o, să-i spună ce gândea despre ea. Dacă ar fi fost nevoie, ar fi postat un paznic la ușă, s-o oblige să stea înăuntru și să aibă grijă de pacient. Merse întâi la poarta principală, care era încuiată noaptea, așa că nu era nevoie să fie păzită. Stătea deschisă.

— *Ah, ça, par exemple!*²⁷ țipă, la capătul nervilor.

Păși afară, unde nu zări altceva decât întunericul. Intrând înăuntru, trânti portalul înalt și îl zăvorî cu sălbăticie. Apoi reveni în cameră, așteptă până când servitorul aduse o pătură și îl instrui să rămână acolo până dimineață. Se întoarse la Postul său și luă un pahar de coniac ca să-și calmeze furia înainte de a încerca să doarmă.

Pe când ea pășea înainte și înapoi pe acoperiș, se petrecură două lucruri deodată. Pe de o parte, o lună mare se ridică ușor deasupra marginii platoului, iar pe de altă parte, în depărtare, un zumzăit aproape imperceptibil începu să se audă, să se piardă, să se audă din nou. Asculta: acum dispărea, acum se auzea iar mai tare. Și tot așa, mult timp, se topea și se făcea auzit mereu mai aproape. Acum, chiar dacă era încă departe, sunetul putea fi recunoscut ca provenind de la un motor. Putea auzi schimbările de viteză în timp ce mașina urca o pantă sau ajungea iar pe o porțiune plată. I se spusese

că poți auzi un camion venind de la douăzeci de kilometri. Așteptă, în sfârșit, când păru că vehiculul trebuia să fi ajuns în oraș, văzu o porțiune mică de stâncă decupată de lumina farurilor, în vreme ce camionul cotea, coborând spre oază. O clipă mai târziu, zări cele două puncte de lumină. Apoi ele se pierdură un timp în spatele pietrelor, dar motorul se auzi chiar mai tare. Luna lumina tot mai bine cu fiecare clipă, camionul aducea oamenii în oraș, chiar dacă aceștia erau niște figuri anonime în veșminte albe; lumea revenea deci în tărâmul posibilului. Deodată, vru să fie prezentă la sosirea oamenilor, în piață. Se repezi jos, merse tiptil prin curte, reuși să deschidă poarta grea și începu să alerge pe panta dealului spre oraș. Camionul scotea un huruit puternic când trecea printre zidurile înalte din oază; când ea ajunse în fața moscheii, acesta traversa ultima ridicătură, îndreptându-se spre oraș. Câțiva oameni zdrențăroși stăteau la intrarea în piață. Când vehiculul se opri cu zgomot, tăcerea care urmă dură doar o secundă înainte ca glasurile ascuțite să înceapă, toate deodată.

Stătea deoparte și urmărea coborârea greoaie a băștinașilor și descărcarea leneșă a lucrurilor lor: șeile cămilelor, care străluceau la lumina lunii, mari grămezi fără formă legate în pături vârgate, cufere și saci și două femei uriașe, atât de grase că de-abia puteau merge, cu piepturile, brațele și picioarele încărcate de kilograme de bijuterii din argint masiv. Și toate aceste bagaje, cu posesorii lor, dispărură dintr-odată în spatele arcadelor întunecate și nu se mai auzi nimic. Ea se îndreptă spre capătul din față al camionului, unde șoferul, mecanicul și alți câțiva bărbați stăteau la lumina farurilor și vorbeau. Auzea că se vorbea în franceză – o franceză stricată – dar și în arabă. Șoferul urcă și stinse farurile; bărbații începură să meargă încet spre piață. Nici unul nu părea să o fi observat. Stătu nemișcată un moment, ascultând.

Strigă:

— Tunner!

Una din siluetele în burnuz se opri și veni în fugă, strigând:

— Kit!

Ea alergă câțiva pași, îl văzu pe celălalt bărbat cum se întoarce să se uite și se înăbuși în burnuzul lui Tunner, când o îmbrățișă. Credea că n-o să-i mai dea drumul, dar se desprinse și spuse:

— Chiar ești aici!

Doi dintre bărbați se apropiară.

— E doamna pe care o căutai? zise unul.

— *Oui, oui!* strigă Tunner, iar ei spuseră noapte bună. Stăteau singuri în piață.

— Dar e minunat, Kit! spuse el.

Ea ar fi vrut să vorbească, dar simțea că, dacă ar fi încercat, cuvintele i s-ar fi transformat în suspine, așa că aprobă din cap și îl conduse automat către grădina publică de lângă moschee. Se simțea obosită. Voia să stea jos.

— Catrafusele mele sunt încuiate în camion noaptea asta. Nu știam unde voi dormi. Doamne, ce călătorie de la Bou Noura! Trei explozii de cauciuc pe drum, iar maimuțele astea cred că-ți trebuie cel puțin câteva ore ca să schimbi o anvelopă.

Continuă cu explicațiile. Ajunseră la intrarea în grădină. Luna strălucea ca un soare rece și alb; umbrele ca niște săgeți ale crengilor de palmieri erau negre pe nisip, un model precis și uniform de-a lungul grădinii.

— Dar ia să te vedem! strigă el, rotind-o așa încât lumina lunii îi izbi fața. Ah, Kit, sărmana de tine! Trebuie să fi fost ca-n iad! murmură el, pe când ea privea chiorăș în lumină, cu trăsăturile feței distorsionate de iminenta izbucnire în lacrimi.

Se așezară pe o bancă de ciment și ea plânse o bună bucată de vreme, cu fața îngropată în poala lui, mototolind lâna aspră a burnuzului. Din când în când, el îi spunea cuvinte de consolare, iar când simțea că tremură, o învelea cu o aripă marea veșmântului. Ea nu putea suferi înțepătura sărată a lacrimilor și, mai ales, infamia de a se afla acolo, căutând consolare în brațele lui Tunner. Dar nu se putea abține, cu cât suspina mai mult, cu atât înțelegea că situația i-a scăpat de sub control. Nu era în stare să se ridice, să-și șteargă lacrimile și să încerce să se desprindă din plasa care se țesea în jurul ei. Nu mai voia să se implice iar; gustul vinovăției îi persista încă în memorie. Totuși, nu vedea altceva înaintea ei decât dorința lui Tunner de a primi semnalul de la ea, permițându-i să preia comanda. Și ea l-ar fi dat. Chiar știind asta, era conștientă de un sentiment de ușurare, împotriva căruia lupta era de neimaginat. Ce încântare – să nu răspunzi de nimic, să nu decizi asupra a ce va să fie! Să știi, chiar dacă nu mai există speranță, că nici o faptă pe care o poți sau nu îndeplini n-ar putea schimba lucrurile nici în cel mai nesemnificativ mod, că era imposibil să greșești orice-ai face și, totodată, să mai simți regretul sau, mai ales, vinovăția. Realiză absurdul speranței de a atinge definitiv o asemenea stare, dar cu toate acestea nu încetă să o nutrească.

Strada suia un deal abrupt sub soarele fierbinte, trotuarele erau înțesate de trecători privind în vitrinele magazinelor. I se părea că se circulă pe străzile lăturalnice, dar într-acolo umbrele erau întunecate. Mulțimea părea în expectativă; aștepta ceva. Ce anume, nu știa nici el. Toată după-amiaza fusese tensionată, pe muchie de cuțit. În capătul străzii apăru dintr-odată un automobil uriaș, strălucind în soare. Venea peste creastă în josul dealului, virând sălbatic de la o curbă la alta. Un urlet puternic se ridică din mulțime. El se întoarse și căută înnebunit o ieșire. La colț era o patiserie, cu vitrinele pline de prăjituri și mereng. Bâjbâi pe lângă zid. Dacă ar fi putut ajunge la ușă... Se roti, apoi rămase încremenit în orbirea înfricoșătoare a soarelui reflectat de sticla spartă, văzu metalul țintuindu-l pe piatră. Își auzi propriul țipăt ridicol și simți că i se străpung intestinele. Când încercă să se rostogolească, să-și piardă cunoștința, văzu că stă cu fața la un deget de un rând de prăjituri, încă intacte pe tava învelită în hârtie.

În deșert era un șir de fântâni de lut. Dar cât de aproape? Nu putea să-și dea seama: rămășițele îl țintuiseră la pământ. În acel moment, durerea se datora existenței. Toată energia pe care ar fi putut-o exercita nu l-ar fi clintit din punctul unde se afla pironit, cu măruntaiele sângerânde deschise spre cer. Își imaginează un dușman venind să calce în burta lui deschisă. Își imaginează cum el însuși se ridică și aleargă printre aleile cotite dintre ziduri. Ore în șir, pe alee, în toate direcțiile, fără vreo ușă, fără deschiderea finală. Apoi se întunecă, ei se apropie și mai mult, respirația lui slăbește. Și când și-o dorește cu cea mai mare ardoare, se ivește și poarta, numai că, atunci când trece prin ea, alergând cu sufletul la gură, își dă seama ce mare greșală a făcut.

Prea târziu! Doar un zid negru nesfârșit se ridică în fața lui, scara șubredă din fier pe care e obligat să urce, știind că sus, în vârf, îl așteaptă cineva cu bolovanul pregătit, gata să-l rostogolească în clipa când se va fi apropiat îndeajuns. Iar când ar ajunge aproape de vârf, l-ar împinge șuierând către el, izbindu-l cu greutatea lumii întregi. Țipă din nou, când îl lovi, cu mâinile pe abdomen ca să protejeze gaura deschisă din el. Încetă să-și mai imagineze și rămase nemișcat sub prundiș. Durerea nu putea continua. Deschidea și închidea ochii; vedea numai cerul subțire întins deasupra, să-l apere. Încet-încet, urma să apară despicătura, cerul s-ar resorbi, iar el ar vedea ceea ce nu s-a îndoit niciodată că e dincolo, înaintând către el cu viteza a milioane de vânturi. Țipătul îi era o entitate separată lângă el, în deșert. Se auzea neconținut.

Luna ajunsese în mijlocul cerului când se întoarseră la fort și găsiră poarta încuiată. Ținându-l pe Tunner de mână, Kit îl privi:

— Ce facem?

El ezită și arată spre muntele de nisip de deasupra fortului. Urcară ușor de-a lungul dunelor. Nisipul rece le intra în pantofi; și-i scoaseră și merseră mai departe. Acolo sus, strălucirea era intensă; fiecare fărâmă de nisip reflecta un fragment de lumină polară revărsându-se peste el. Nu puteau merge unul lângă altul; creasta celei mai înalte dune era prea abruptă. Tunner o înveli pe Kit cu burnuzul lui și o luă înainte. Creasta era infinit mai înaltă și mai îndepărtată decât își imaginaseră. Când, în sfârșit, ajunseră în vârf, ridicătura cu marea ei de valuri nemișcate stătea în fața lor. Nu se opriră să privească: tăcerea absolută e prea puternică odată ce te-ai încrezut în ea o clipă, vraja e mult prea greu de rupt.

— Aici jos! spuse Tunner.

Se lăsară să alunece înainte ca într-un potir luminat de lună. Kit se rostogoli și îi alunecă burnuzul; Tunner trebui să scormonească în nisip și să urce înapoi după el. Încercă să-l împăturească și să-l arunce către ea în joacă, dar căzu la jumătatea distanței. Ea se lăsă să se rostogolească până jos și îl așteptă acolo. Când ajunse și el, întinse veșmântul alb, larg, pe nisip. Se lungiră pe el unul lângă altul și se înfășurară cu capetele lui. Orice conversație ar fi avut loc mai apoi în grădină s-ar fi învărtit în jurul

lui Port. Acum Tunner privea luna. Îi luă mâna.

— Îți amintești noaptea noastră din tren? o întrebă. Cum ea nu răspunse, el se temu să nu fi făcut vreo greșală tactică și continuă repede: Nu cred să fi căzut vreo picătură de ploaie de-atunci, nicăieri pe tot afurisitul ăsta de continent.

Kit tot nu răspunse. Pomenirea nopții aceleia cu călătoria la Boussif îi evoca amintiri neplăcute. Vedeă lămpile slabe balansându-se, simțea mirosul cărbunilor și auzea ploaia în ferestre. Își amintea groaza confuză din vagonul de marfă plin de băștinași; mintea ei refuza să meargă mai departe.

— Kit, ce s-a întâmplat?

— Nimic. Știi cum sunt eu. Zău, n-am nimic.

Îi strânse mâna.

Vocea lui deveni ușor paternă.

— O să se facă bine, Kit. Doar că va depinde puțin și de tine, știi asta. Trebuie să te păstrezi în formă, ca să-l îngrijești. Nu înțelegi? Și cum ai putea să ai grijă de el dacă te îmbolnăvești și tu?

— Știu, știu, zise ea.

— Și pe urmă aş avea doi pacienți pe cap.

Ea se ridică.

— Ce ipocriți suntem amândoi! strigă. Știi al naibii de bine că n-am fost lângă el ore-n șir. De unde știm că n-a murit deja? Ar putea muri acolo singur! N-avem de unde ști. Ce l-ar putea opri?

El îi prinse mâna și i-o ținu strâns.

— Bine, așteaptă, vreau să te întreb și eu ceva: cine l-ar putea opri chiar dacă am fi amândoi lângă el? Cine? Se opri. Dacă e să pui răul înainte, ar trebui măcar să ai un pic de logică în prezumțiile tale, fetițo. Dar n-o să moară. Nici n-ar trebui să te gândești la asta. E o prostie. Îi scutură mâna încet, cum ai trezi pe cineva dintr-un somn adânc. Fii rezonabilă. Nu poți intra la el până dimineață. Liniștește-te. Încearcă să te odihnești puțin. Hai.

Cum se străduia să o convingă, ea izbucni din nou în plâns, aruncându-și brațele în jurul lui cu disperare.

— O, Tunner! Îl iubesc așa de mult! suspina ea, strângându-l tot mai mult. Îl iubesc! Îl iubesc!

În lumina lunii, el zâmbea.

Țipătul lui continuă și peste năzărirea finală: petele de sânge proaspăt strălucitor pe pământ. Sânge pe excremente. Momentul suprem, sus deasupra deșertului, când cele două elemente, sângele și excrementele, mult timp despărțite, se îmbină. Apare o stea neagră, un punct întunecat pe limpezimea cerului nopții. Punct întunecat și culoar

pentru odihnă. Te întinzi până acolo, străpungi pânda subțire a cerului ocrotitor, te odihnești.

XXIV

Ea deschise ușa. Port era lungit într-o poziție ciudată, cu picioarele învelite strâns în pături. Colțul camerei era ca o fotografie imobilă proiectată dintr-odată pe ecran, în mijlocul curentului de imagini mișcătoare. Ea închise ușa încet, o încuie, se întoarse iar spre colț și pași încet către saltea. Își ținu respirația, se aplecă și privi în ochii lipsiți de expresie. Dar înțelesese deja, chiar înainte să-și lase mâna în jos, pe pieptul gol, înainte chiar să înceapă să-i apese violent toracele, îndată după aceea. În timp ce își ducea mâinile spre propria față, strigă: „Nu!“ – o dată și atât. Rămase perfect nemișcată mult, mult timp, cu capul ridicat, îndreptat spre zid. Nimic nu se mișca înăuntrul ei; nu era conștientă de nimic în exterior sau în interiorul sinelui ei. Dacă Zina ar fi bătut la ușă nu e sigur că ar fi auzit-o. Dar nu veni nimeni. Jos în oraș, o caravană părăsi piața, îndreptându-se spre Atar, șerpui prin oază, în muget de cămile, bărbații cu bărbi negre mergând în tăcere, gândindu-se la cele douăzeci de zile și nopți care le stăteau înainte, până ce ar fi zărit zidurile Atar-ului răsărind dintre stânci. La câteva sute de metri, în dormitorul său, căpitanul Broussard termină de citit o nuvelă dintr-o revistă pe care o primise de dimineață, adusă de camionul de azi-noapte. În cameră totuși nu se petrecuse nimic.

Mult mai târziu în dimineața aceea, probabil din pricina oboselii puternice, ea începu să meargă pe o mică orbită în mijlocul camerei, făcând câțiva pași într-o direcție și apoi în cealaltă. Rămase nemișcată, privind ușa. Ciocănitul se repetă. Se auzi vocea lui Tunner aproape în șoaptă: „Kit?“. Mâinile i se ridicară din nou să-i acopere fața și rămase așa, în picioare, tot timpul cât el stătu dincolo de ușă, bătând când încet, când mai repede și nervos, când bubuind violent. Când nu se mai auzi nici un zgomot, se așeză pe patul ei o vreme, întinzându-se imediat cu capul pe pernă, ca pentru a dormi. Dar ochii îi rămaseră deschiși, fixându-se undeva deasupra, la fel de nemișcați ca cei de lângă ea. Acestea erau primele clipe ale unei noi existențe, una ciudată, în care se întrezărise deja elementul atemporalității care urma să o înconjoare. Cel care număra cu înfrigurare secunde alergând să prindă un tren și ajunge gâfâind exact când acesta dispăre, știind că până la următorul are prea mult de așteptat, simte ceva din aceeași bruscă suprasaturare a timpului, senzația de moment a scufundării într-un element devenit prea bogat și prea plin pentru a fi consumat, și prin urmare fără sens,

inexistent. În vreme ce minutele se derulau, nu simțea nici un impuls să se miște; nici un gând nu se apropia de ea. Acum nu-și amintea multele lor discuții în jurul ideii de moarte, poate pentru că nici o idee despre moarte n-are nimic de-a face cu prezența morții. Nu-și amintea cum fuseseră amândoi de acord că cineva poate *fi* oricum, numai *mort* nu, că cele două cuvinte împreună creau o antinomie. Nu-i trecea prin minte nici cum i se năzărise odată că, dacă Port ar fi murit înaintea ei, ea n-ar fi crezut cu adevărat că e mort, ci mai degrabă că s-a dus cumva înapoi în el însuși, să stea acolo, și că niciodată nu va mai ști ceva despre ea; astfel că, în realitate, ea ar fi fost cea care încetase să existe, cel puțin într-o mare măsură. Ea ar fi fost aceea care ar fi intrat parțial pe tărâmul morții, în vreme ce el ar fi mers mai departe, provocându-i suferință, o ușă lăsată închisă, o șansă iremediabil pierdută. Aproape uitase după-amiaza de august, cu ceva mai mult de un an în urmă, când stătuseră singuri pe iarbă printre arțari, privind vijelia care venea pe valea râului înspre ei și vorbind despre moarte. Iar Port spusese: „Moartea e tot timpul pe drum, dar faptul că nu știi când va sosi pare să rupă din finitudinea vieții. Ceea ce ne repugnă atât de mult este precizia aceea îngrozitoare. Dar fiindcă nu știm, ajungem să ne imaginăm viața ca pe o fântână fără fund. Cu toate astea, orice se întâmplă doar de câteva ori și, de fapt, de foarte puține ori. De câte ori îți vei mai aminti o anumită după-amiază din copilărie, una care e atât de mult parte din ființa ta, că nici nu-ți poți concepe viața fără ea? Poate de patru sau de cinci ori. Poate nici măcar. De câte ori vei mai privi luna răsărind? De douăzeci de ori, poate. Și totuși, totul pare nemărginit.“ Ea nu-l ascultase atunci, pentru că ideea o deprima; dacă și-ar fi amintit-o acum, i s-ar fi părut inutilă. Era incapabilă să se gândească acum la moarte, și din moment ce moartea stătea alături de ea, nu se gândea la absolut nimic.

Și totuși, mai adânc decât în regiunea pustie care era conștiința ei, într-o parte obscură și profundă a minții, o idee își începuse deja gestația, de vreme ce după-masa târziu, când Tunner veni iar și ciocăni la ușă, se ridică și, ținând mâna pe clanță, zise:

— Tu ești, Tunner?

— Pentru numele lui Dumnezeu, unde ai fost de dimineață? strigă el.

— Ne vedem diseară pe la opt în grădină, zise, vorbind cât putea de încet.

— El cum se simte?

— Tot așa.

— Bine. La opt.

Plecă.

Ea se uită la ceas: era cinci fără un sfert. Se duse la geanta cu cosmeticele și începu să scoată toate lucrurile; una câte una, perii, sticlute, ustensile pentru manichiură, toate fură așezate pe podea. Cu un aer extrem de preocupat, își goli celelalte valize, alegând când și când o haină sau un obiect pe care îl puneă cu grijă într-o sacoșă mică. Se mai

oprea uneori să asculte: singurul sunet pe care îl auzea era propria respirație măsurată. De fiecare dată când asculta, părea liniștită, reluându-și imediat mișcările premeditate. În buzunarele laterale ale genții puse pașaportul, cecurile și banii pe care-i avea. Se duse apoi la bagajele lui Port și căută prin hainele lui, întorcându-se la geanta ei cu un teanc de hârtii de câteva mii de franci, pe care le îndesă pe unde putu.

Împachetatul îi luă aproape o oră. Când termină, închise, suci încuietorea și merse către ușă. Ezită o secundă înainte de a întoarce cheia. Ușa se deschise, iar ea, cu cheia în mână, ieși în curte cu geanta și încuie ușa după ea. Merse la bucătărie, unde îl găsi pe băiatul care supraveghea lămpile fumând într-un colț.

— Poți să-mi faci un serviciu? îi zise.

El sări în picioare zâmbind. Îi dădu geanta și îi spuse să o ducă la magazinul lui Daoud Zozeph, s-o lase acolo și să spună că e de la doamna americană.

Înapoi în cameră, încuie din nou ușa după ea și merse la fereastră. Cu o singură mișcare trase perdeaua care o acoperea. Zidul de-afară devenea roz în vreme ce soarele cobora pe cer; culoarea roz umplu camera. Tot timpul cât împachetase nu privise nici măcar o dată jos, în colț. Acum îngenunche și privi de aproape chipul lui Port, ca și cum nu-l mai văzuse niciodată înainte. Abia atingându-i pielea, își mișcă mâna de-a lungul frunții lui cu infinită delicatețe. Se aplecă și mai mult și își lipi buzele de sprânceana netedă. Rămase un timp așa. Camera devenea roșie. Își așază capul ușor pe pernă și îi mângâie părul. Nu curgea nici o lacrimă; era o despărțire tăcută. Un bâzâit neobișnuit de intens o făcu să deschidă ochii. Privi fascinată cum două muște se iubiră scurt, frenetic, pe buza lui de jos.

Apoi se ridică, își puse haina, luă burnuzul pe care Tunner îl lăsase la ea și, fără să privească în urmă, ieși pe ușă. O încuie și puse cheia în geantă. La poarta mare, paznicul dădu s-o oprească. Ea îi dădu bună seara și o împinse cu fermitate. Imediat după aceea, îl auzi strigându-l pe altul, din camera de alături. Respiră adânc și merse înainte, către oraș. Soarele apusese; pământul era ca un tăciune rămas aprins în vatră, răcindu-se și innegrindu-se repede. Se auzea o tobă bătând în oază. Probabil urmau să danseze mai târziu prin grădini. Începuse sezonul petrecerilor. Ea coborî în viteză dealul și se duse direct la magazinul lui Daoud Zozeph, fără să privească o dată înapoi.

Intră. Daoud Zozeph stătea în spatele tejghelei, în lumina slabă. Se întinse și îi strânse mâna.

— Bună seara, doamnă.

— Bună seara.

— Valiza dumneavoastră e aici. Să chem un băiat să v-o care?

— Nu, nu, spuse ea. Cel puțin, nu acum. Am venit să vorbesc cu dumneavoastră. Se uită spre ușa din spate; el nu observă.

— Sunt încântat, spuse el. Un moment. O să v-aduc un scaun, doamnă. Aduse un

scăunel pliant de după tejghea și îl puse lângă ea.

— Mulțumesc, spuse, dar rămase în picioare. Voiam să vă întreb de camioanele care pleacă din Sbâ.

— A, pentru El Ga'a. Nu avem un orar precis. Unul a venit azi-noapte și a plecat iar în după-amiaza asta. Nu știm niciodată când vine următorul. Dar căpitanul Broussard e anunțat întotdeauna cel puțin cu o zi înainte. El ar putea să vă spună mai bine decât oricine.

— Căpitanul Broussard. Da, înțeleg.

— Și soțul dumneavoastră? E mai bine? I-a plăcut laptele?

— Laptele. Da, i-a plăcut, spuse ea încet, mirându-se că ceea ce spune sună natural.

— Sper să se facă bine curând.

— E deja bine.

— A, *hamdoul'lah!*²⁸

— Da. Și, începând din nou, spuse: Domnule Daoud Zozeph, vreau să vă cer o favoare.

— Fie voia dumneavoastră, doamnă, spuse el, galant.

Ea îl simți înclinându-se în întuneric.

— O mare favoare, îl avertiză.

Daoud Zozeph, gândindu-se că probabil voia să-i împrumute bani, începu să miște obiectele de pe tejghea, spunând:

— Dar vorbim pe întuneric. Așteptați. O să aprind o lumină.

— Nu! Vă rog! exclamă Kit.

— Dar nu ne vedem! protestă el.

Ea își puse mâna pe brațul lui.

— Știu, dar nu aprindeți lumina, vă rog. Vreau să vă cer această favoare imediat. Pot să rămân la noapte cu dumneavoastră și cu soția dumneavoastră?

Daoud Zozeph era complet năucit – mirat și ușurat în același timp.

— La noapte? zise el.

— Da.

Urmă o scurtă tăcere.

— Înțelegeți, doamnă, am fi onorați să rămâneți în casa noastră. Dar nu veți avea confortul necesar. Știți, casa unor oameni săraci nu e un hotel sau un post militar...

— Dar din moment ce vă cer eu, spuse pe un ton de reproș, înseamnă că nu-mi pasă. Credeți că mă deranjează? Am dormit pe dușumea aici, în Sbâ.

— A, nu va fi așa în casa mea, spuse Daoud Zozeph energic.

— Dar aș fi încântată să dorm pe dușumea. Oriunde. Nu contează.

— A, nu! Nu, doamnă! Nu pe dușumea! *Quand-même!*²⁹ obiectă el.

Și când scăpără un chibrit să aprindă lampa, ea îi atinse brațul din nou.

— *Écoutez, monsieur*³⁰ spuse, iar vocea i se cufundă într-o șoaptă conspirativă, mă caută soțul meu și nu vreau să mă găsească. Au fost niște neînțelegeri între noi. E foarte simplu. Nu vreau să-l văd în noaptea asta. Cred că soția dumneavoastră va înțelege.

Daoud Zozeph râse:

— Bineînțeles! Bineînțeles!

Continuând să râdă, închise ușa de la stradă, o zăvorî și scăpără un chibrit, ținându-l sus în aer. Aprinzând chibrituri tot drumul, o conduse printr-o cameră din mijloc întunecoasă, într-o curte mică. Stelele luminau deasupra. Se opri în fața unei uși.

— Puteți dormi aici.

Deschise ușa și intră. Din nou scânteie un chibrit: ea văzu o cămăruță în dezordine, cu un pat scund din fier, acoperit cu o saltea din care ieșea rumeguș.

— Asta nu e camera dumneavoastră, sper, îndrăzni ea să spună, când se stinse chibritul.

— A, nu! Avem un alt pat în camera noastră, soția mea și cu mine, răspunse el, cu o notă de mândrie în voce. Aici doarme fratele meu când vine din Colomb-Béchar. O dată pe an mă vizitează o lună, uneori mai mult. Stați. Aduc o lampă.

Ieși, iar ea îi auzi vorbind în camera cealaltă. Se întoarse imediat cu o lampă cu petrol și o căldare mică, plină cu apă.

Odată cu lumina, camera căpătă un aspect și mai jalnic. Avea sentimentul că podeaua nu fusese măturată din momentul în care zidarul a terminat de îngrămădit lutul pe pereți, lutul de pretutindeni care s-a uscat, s-a fărâmițat și a tot căzut într-o pudră fină zi și noapte... Ea se uită în sus la el și zâmbi.

— Soția mea vrea să știe dacă vă place fideaua, spuse Daoud Zozeph.

— Da, desigur, răspunse ea, încercând să privească în oglinda pătată de deasupra chiuvetei. Nu putea vedea absolut nimic.

— *Bien*. Știți, soția mea nu vorbește deloc franceza.

— A, da? Atunci veți fi translatorul meu.

Se auzi un ciocănit slab jos, în magazin. Daoud Zozeph se scuză și traversă curtea. Ea închise ușa, descoperi că n-are cheie și rămase să aștepte. Ar fi fost extrem de ușor pentru oricare din paznicii fortului s-o urmărească. Dar se îndoia că s-ar fi gândit la asta la timp. Se așeză pe patul respingător și se uită la peretele din față. Lampa răspândea o coloană de fum iritant.

Masa de seară la Daoud Zozeph fu neînchipuit de proastă. Se chinui cu bucățile amorfe de aluat, prăjite în untură și servite reci, cu bucățile cartilaginoase de carne și cu pâinea umedă, murmurând complimente vagi care erau primite cu căldură, dar care le făcură pe gazde să-i toarne și mai multă mâncare. De câteva ori în timpul mesei se uită la ceas. Tunner aștepta în grădina publică acum, iar când va pleca de-acolo se va duce sus, la fort. Atunci va începe tămbălăul: Daoud Zozeph nu se putea să nu audă mâine de

la clienții săi.

Madame Daoud Zozeph făcea gesturi viguroase către Kit să continue să mănânce. Își fixase ochii strălucitori în farfuria musafirei. Kit se uită spre ea și zâmbi.

— Spuneți-i doamnei că nu mi-e foame, fiindcă sunt puțin supărată, îi spuse lui Daoud Zozeph, dar aș vrea să mănânc ceva în cameră mai târziu. Puțină pâine ar fi ideal.

— Dar bineînțeles. Bineînțeles, spuse el.

Când se duse în cameră, *Madame* Daoud Zozeph îi aduse o farfurie plină cu felii de pâine. Ea îi mulțumi și îi spuse noapte bună, dar gazda nu părea că vrea să plece, făcând-o să înțeleagă că voia să vadă interiorul valizei de voiaj. Kit era hotărâtă să n-o deschidă de față cu ea; hârtiile de o mie de franci ar fi devenit pe dată legendă în Sbâ. Se prefăcu a nu înțelege, lovi ușor valiza, dădu din cap și râse. Apoi se întoarse din nou spre farfuria cu pâine și repetă cuvintele de mulțumire. Dar *Madame* Daoud Zozeph nu-și dezlipi ochii de pe valiză. Se auzi un fâlfâit de aripi zbatându-se afară, în curte. Daoud Zozeph apăru cu o găină grasă, pe care o așeză jos, în mijlocul podelei.

— Împotriva paraziților, explică, arătând spre găină.

— Paraziți? repetă automat Kit.

— Dacă vreun scorpion scoate capul pe undeva pe podea – pac! Îl mănâncă!

— A!

Se strădui să inventeze un căscat.

— Știu că doamna e supărată. Cu prietenul nostru aici se va simți mai bine.

— În seara asta, zise ea, mi-e atât de somn, că nu m-ar putea enerva nimic.

Își dădură mâinile solemn. Daoud Zozeph își împinse nevasta afară din cameră și închise ușa. Găina zgârie în nisip timp de un minut, apoi dădu din aripi până ajunse pe marginea spălătorului, unde rămase nemișcată. Kit se așeză pe pat și privi spre flacăra mișcătoare a lămpii; camera se umpluse de fum. Nu simțea nici o neliniște – doar o nerăbdare copleșitoare să dea tot acest decor grotesc la spate, departe de conștiința ei. Se ridică și își lipi urechea de ușă. Auzea niște voci când și când, ca un zumzăit înăbușit. Își puse haina, își umplu buzunarele cu felii de pâine și se așeză iar să aștepte.

Din când în când suspina adânc. Câteodată se ridica să lase în jos fitilul lămpii. Când ceasul ei arătă ora zece, merse iar la ușă și ascultă. O deschise. Curtea strălucea de lumina reflectată a lunii. Pășind înapoi înăuntru, luă burnuzul lui Tunner și îl azvârli sub pat. Praful stârnit aproape o făcu să strănute. Își luă geanta de mână și valiza și ieși, având grijă să închidă ușa după ea. Traversând camera din mijloc a magazinului, se împiedică de ceva și aproape își pierdu echilibrul. Mergând mai încet, înaintă prin magazin până la capătul tejghelei, pipăind ușor marginea ei cu vârfurile degetelor de la mâna stângă. Ușa avea o încuietorie simplă, pe care o desfăcu însă cu dificultate; în cele din urmă, scoase un zgomot greu, metalic. Deschise repede ușa și ieși.

Luna lumina violent – mergând pe strada albă, era ca și când ar fi ieșit în soare. „Oricine m-ar putea vedea.“

Dar nu era nimeni. Merse drept până la marginea orașului, unde oaza se răzlețea prin curțile caselor. Dedesubt, în masa largă și neagră formată din vârfuri de palmieri, tobele încă băteau. Sunetul venea din direcția Ksar-ului, satul de negri din mijlocul oazei.

Ea coti pe o alee lungă și îngustă, străjuită de ziduri înalte. De cealaltă parte, palmierii foșneau, iar apa curgătoare clipea. Din când în când, o movilă albă de crengi uscate de palmier se zărea stivuită de zid; de fiecare dată îi lăsa impresia că e un om șezând în lumina lunii. Aleea se abătu înspre locul de unde se auzeau tobele, iar ea se trezi într-o piață plină de canale și apeducte mici pornind, paradoxal, în toate direcțiile; arăta ca o linie ferată de jucărie, foarte complexă. De aici câteva poteci duceau în oază. O alese pe cea mai îngustă, crezând că este cea care ocolește Ksar-ul, și înaintă printre ziduri. Cărarea cotea încoace și-ncolo.

Sunetul tobelor deveni și mai puternic: acum auzea voci repetând un refren ritmic, mereu același. Erau voci de bărbați și păreau foarte multe. Câteodată, când ajungea în dreptul umbrelor grele, se oprea și asculta, cu un zâmbet impenetrabil pe buze.

Geanta era din ce în ce mai grea. O muta tot mai des dintr-o mână într-alta. Dar nu voia să se oprească și să se odihnească. În fiecare moment, era gata să se întoarcă și să caute altă alee, în caz că s-ar fi pomenit, dintre ziduri, brusc în mijlocul Ksar-ului. Muzica părea destul de aproape uneori, dar era greu să-ți dai seama, cu toate zidurile șerpuitoare și copacii care se interpuneau. Uneori părea la doi pași, de parcă doar un zid și câteva sute de metri de grădină ar fi separat-o de ea, apoi se îndepărta la mare distanță și aproape că era acoperită de suflul uscat al vântului care mișca frunzele palmierilor.

Iar susurul lichid al pârâiașelor din toate părțile își făcu efectul fără ca ea să-și dea seama: o cuprinse dintr-odată o senzație de uscăciune. Lumina răcoroasă a lunii și umbrele ușor mișcătoare prin care trecea contribuiau mult la înlăturarea senzației, dar i se păru că n-ar putea fi îndeajuns de mulțumită decât înconjurată cu totul de apă. Deodată privi printr-o spărtură largă din zid într-o grădină; trunchiurile suple ale palmierilor se ridicau în aer de pe marginile unui bazin larg. Privi suprafața calmă, întunecată a apei; i se păru imposibil să-și dea seama dacă se gândise să facă o baie imediat înainte sau după ce zărise bazinul. Oricum ar fi fost, bazinul exista. Se întinse până la deschizătura din zidul fărâmicios și își puse geanta jos, înainte să se cațăre pe grămada de gunoi care-i stătea în cale. Ajunsă în grădină, se pomeni smulgându-și hainele de pe ea. Simți ca o surpriză vagă faptul că acțiunile ei se derulează înainte ca ea să devină conștientă de ele. Fiecare mișcare pe care-o făcea i se părea expresia perfectă a ușurimii și a grației. „Bagă de seamă“, spunea o parte din ea. „Ai grijă.“ Dar

era aceeași parte din ea care o avertizase când băuse prea mult. Acum era lipsit de sens. „Obișnuința“, se gândi. „De câte ori sunt pe punctul de-a fi fericită, mă opresc în loc să mă avânt.“ Își aruncă sandalele și rămase dezbrăcată în umbră. Simțea cum se naște în ea o intensitate ciudată. Cum privea prin grădina tăcută, avea impresia că pentru prima dată din copilărie zărea obiectele clar. Viața era deodată acolo, iar ea de asemenea, prezentă, și nu uitându-se la ea pe fereastră. Demnitatea provenind din puterea și grandoarea ei era o senzație familiară, dar ultima dată o simțise cu mulți ani în urmă. Păși în lumina lunii și înaintă încet prin centrul bazinului. Fundul acestuia era alunecos; în mijloc, apa îi venea până la brâu. Când se scufundă complet, îi veni un gând: „N-o să mai fiu niciodată isterică“. Simțea că nu va mai ajunge niciodată, în viața ei, la genul acela de tensiune, la acel grad de îngrijorare de sine.

Se scaldă îndelung; apa rece pe piele îi trezi un impuls, îi venea să cânte. De câte ori se apleca să ia apă în pumnii făcuți căuș, murmura un cântec fără cuvinte. Deodată se opri să asculte. Nu mai auzea tobele – doar picăturile de apă căzând de pe corpul ei în bazin. Își termină baia în tăcere, iar accesul de veselie încetă; dar viața nu se îndepărtă de ea. „E aici și așa va rămâne“, spuse tare, îndreptându-se spre mal. Își folosi haina drept prosop, sărind în sus și-n jos de frig, în timp ce se ștergea. Pe când se îmbrăca, se trezi fluierând încetișor. Adesea se oprea și asculta o clipă, să vadă dacă mai poate auzi zgomotul vocilor sau tobele reluându-și bătăile. Vântul bătea sus, deasupra capului ei, prin vârfulurile copacilor și se auzea clipocitul slab al apei undeva în apropiere. Nimic mai mult. Deodată, o cuprinse bănuiala că ceva se petrecuse în spatele ei, că timpul îi jucase o festă: în loc de câteva minute, stătea în bazin de ore în șir și nu-și dăduse seama de asta până acum. Petrecerea în Ksar se sfârșise, oamenii se împrăștiaseră, iar ea nici nu realizase măcar că tobele încetaseră să se mai audă. I se mai întâmplau uneori astfel de lucruri absurde. Se aplecă să-și ia ceasul de pe piatra unde îl așezase. Nu era acolo; nu putea verifica ora. Căută un pic, deja convinsă că n-o să-l găsească: dispariția lui făcea parte din festa care i se juca. Merse ușor către zid, își luă valiza, își aruncă haina pe umăr și spuse tare către grădină: „Crezi că are vreo importanță pentru mine?“. Și râse, înainte să urce iar zidul spart.

Înaintă ușor, concentrându-se asupra sentimentului de încântare pe care îl redescoperise. Știuse întotdeauna că acesta exista acolo, în mod natural, dar cu mult timp în urmă acceptase să nu-l considere condiția obișnuită a vieții. Pentru că îl regăsise, ca o bucurie a ființei, își spuse că se va lăsa în voia lui, în ciuda oricărui efort. Smulse o bucată de pâine din buzunarul hainei și o mâncă lacom.

Aleea se lărgi, zidurile retrăgându-se pentru a urma linia vegetației. Ajunsese la Aued, în punctul unde începea o vale întinsă, presărată cu dune mici. Ici și colo, câte un tamarisc plângător se lungea ca o masă de fum gri de-a lungul nisipului. Fără ezitare, se așază lângă copacul cel mai apropiat și își puse geanta jos. Ramurile ca niște

pene măturau nisipul pe toate părțile trunchiului – era ca un cort. Își puse haina, se târî înăuntru și trase valiza după ea. Nici nu știu când adormi.

XXV

Locotenentul d’Armagnac stătea în grădină și îi supraveghea pe Ahmed și pe câțiva zidari băștinași la acoperirea zidului înalt care înconjura casa cu o coroană de sticlă spartă. De sute de ori îi sugerase soția această protecție în plus pentru locuința lor, iar el, ca un bun colonist, îi promisese, dar nu făcuse nimic; acum, că ea se întorcea din Franța, făcea asta ca pe încă o surpriză, și mai plăcută. Totul mergea strună: copilul era sănătos, *Madame* d’Armagnac era fericită, iar el urma să meargă la Alger să-i întâmpine. Apoi ar fi petrecut acolo câteva zile plăcute, într-un hotel mai bun – un fel de a doua lună de miere –, înainte să se întoarcă la Bou Noura.

Era adevărat că lucrurile mergeau bine numai în micul său cosmos; îl compătimea pe căpitanul Broussard acolo jos, în Sbâ, și se gândea cu un tremur interior că numai grație lui Dumnezeu n-a căzut tot necazul pe capul lui. Chiar îi îndemnase pe turiști să rămână în Bou Noura; cel puțin putea să se simtă împăcat din punctul ăsta de vedere. Știa că americanul era bolnav, așa că nu era vina lui că omul continuase călătoria și murise pe teritoriul lui Broussard. Dar bineînțeles că una era moartea de febră tifoidă și alta era dispariția unei albe în deșert, lucrul ăsta crea tot necazul. Terenul din zona Sbâ nu era favorabil unei căutări cu jeepurile; în plus, nu erau decât două vehicule de felul acesta în regiune, iar expediția nu fusese demarată imediat din pricina problemei și mai presante a americanului mort din fort. Și toți își închipuiseră că o vor găsi undeva prin oraș. Îi părea rău că n-o cunoscuse pe soție. Părea amuzantă – o americancă veselă, tipică. Doar o americancă ar fi putut face un lucru atât de nemaiauzit încât să-și închieie soțul bolnav în cameră și să fugă în deșert, lăsându-l să moară singur. Era inexplicabil, desigur, dar nu putea fi îngrozit cu adevărat de idee, cum părea Broussard. Dar Broussard era un puritan. Se scandaliza repede și avea un comportament enervant de ireproșabil. Probabil nu putea să o sufere pe fată pentru că era drăguță și îi distrusese echilibrul; asta îi era greu să ierte.

Își dorea din nou s-o fi văzut înainte ca ea să dispară cu atâta succes de pe suprafața pământului. În același timp, avea sentimente contradictorii în legătură cu întoarcerea recentă a celui de-al treilea american la Bou Noura: personal, îi plăcea omul, dar spera să poată evita să se amestece în treaba asta, nu voia să se implice. Peste toate, se ruga ca soția americanului să n-ajungă în teritoriul lui, acum că era deja un caz celebru. Era

probabil ca și ea să fie bolnavă, iar curiozitatea care îl îndemna să o vadă fu contracarată de îngrozitoarea perspectivă a complicării muncii și rapoartelor lui. *Pourvu qu'ils la trouvent là-bas!*³¹ se gândi el cu înfrigurare.

Se auzi un ciocănit în poartă. Ahmed trase de ea și o deschise. Americanul era acolo; venea zilnic, cu speranța că va afla vești noi și arăta din ce în ce mai descurajat aflând că nu se știe nimic. „Știam că celălalt avea necazuri cu soția lui și uite că *ăsta* era necazul“, își spuse locotenentul când văzu chipul nefericit al lui Tunner.

— *Bonjour, monsieur*, spuse el jovial, înaintând spre oaspetele lui. Aceleași vești. Dar asta nu se poate prelungi la infinit.

Tunner îl salută, înclinând din cap înțelegător la auzul a ceea ce se aștepta să audă. Locotenentul făcu o pauză tăcută potrivită cu împrejurarea, apoi îl invită în salon la obișnuitul coniac. În scurta perioadă în care așteptase aici la Bou Noura, Tunner ajunsese să recurgă la aceste vizite matinale în casa locotenentului ca la niște stimuli necesari moralului său. Locotenentul era un tip sangvin, conversația lui era ușoară și își alegea cuvintele așa încât să fie imediat înțelese. Era plăcut să șezi în salonul luminos, iar coniacul făcea să fuzioneze toate aceste elemente într-o experiență plăcută, a cărei recurență constantă făcea ca starea lui de spirit să nu se cufunde cu totul în disperare.

Gazda lui îl chemă pe Ahmed și îl conduse în casă. Stăteau unul în fața celuilalt.

— Încă două săptămâni și voi fi din nou un om însurat, spuse locotenentul bucuros, gândindu-se că ar putea să arate unui american fetele din Ouled Nail.

— Foarte bine, foarte bine.

Tunner nu era atent. Dumnezeu s-o ajute pe sârmana *Madame* d'Armagnac, se gândi el cu un aer melancolic, dacă e să-și petreacă tot restul vieții aici. De la moartea lui Port și dispariția lui Kit, ura deșertul: simțea într-un mod difuz că îl lipsise de prieteni. Era o entitate mult prea prezentă ca să nu se preteze personificării. Deșertul – însăși tăcerea lui era precum admiterea tacită a prezenței pe jumătate conștiente pe care o găzduia. (Căpitanul Broussard îi spusese, într-o noapte când era într-o dispoziție vorbăreață, că și francezii care merseseră în sălbăticia de-acolo reușiseră să vadă djinnii, deși din mândrie refuzau să creadă în ei.) Și ce putea să însemne asta decât că asemenea lucruri erau modalitățile simple ale imaginației de a interpreta prezența aceea?

Ahmed aduse sticla și paharele. Băură pentru o clipă în tăcere; apoi locotenentul spuse, mai mult ca să rupă tăcerea:

— A, da, viața e uimitoare. Nu se întâmplă niciodată ceea ce îți imaginezi că va fi. Aici verifici asta cel mai bine; toate sistemele tale filozofice se dărâmă. La fiecare cotitură dai peste ceva neașteptat. Când prietenul dumitale a venit aici fără pașaport și l-a acuzat pe sârmanul Abdelkader, cine s-ar fi gândit vreodată că într-un timp atât de scurt avea să i se întâmple una ca asta? Apoi, gândindu-se că secvența lui logică ar fi

putut fi greșit interpretată, adăugă: Abdelkader a fost foarte mâhnit când a auzit că a murit. Știi, nu i-a purtat deloc pică.

Tunner nu părea să asculte. Minte locotenentului hălăduia în altă direcție.

— Spune-mi, zise el, cu un strop de curiozitate în glas, ai încercat vreodată să-l convingi pe căpitanul Broussard că suspiciunile asupra doamnei sunt neîntemeiate? Sau tot mai crede că nu erau căsătoriți? În scrisoarea pe care mi-a trimis-o spunea lucruri destul de urâte despre ea. I-ai arătat pașaportul domnului Moresby?

— Ce? zise Tunner, văzând că franceza lui începea să-i facă necazuri. A, da. I l-am dat ca să-l trimită consulului din Alger împreună cu procesul-verbal. Dar n-a crezut niciodată că erau căsătoriți, pentru că doamna Moresby promisese să-i dea pașaportul ei și, în loc să i-l ducă, a fugit. Așa că nu avea nici o idee cine era ea de fapt.

— Dar erau soț și soție, continuă locotenentul cu voce de catifea.

— Desigur, desigur, spuse Tunner impacientat, simțind că e neloial din partea lui chiar să se amestece în această conversație.

— Și chiar dacă n-ar fi fost căsătoriți, ce contează?

Turnă fiecareia din nou băutura și, văzând că oaspetele său n-avea chef să continue conversația, trecu la alta care părea să fie mai puțin dureroasă prin asocierile ei. Totuși, Tunner arată și de data asta puțin entuziasm. Undeva ascunsă în minte, păstra vie ziua înmormântării în Sbâ. Moartea lui Port fusese singurul lucru cu adevărat inacceptabil din viața lui. Înțelegea că pierduse enorm, că Port fusese cu adevărat cel mai bun prieten al lui (cum de scăpase asta din vedere înainte?), dar simțea că doar mai târziu, când va ajunge să accepte în totalitate moartea lui, va fi în stare să înceapă să-și calculeze pierderea amănunțit.

Tunner era sentimental și, conform felului lui de a fi, îl mustra conștiința că nu îl contrazisese mai vârtos pe căpitanul Broussard, care pledase pentru o mică ceremonie religioasă la înmormântare. Simțea că se purtase ca un laș; era convins că Port ar fi disprețuit includerea unor asemenea prostii într-o ocazie ca asta și ar fi lăsat pe seama prietenului lui grija ca ele să nu se întâmple. Ca să fie sigur, protestase mai înainte, spunând că Port nu era catolic – și nici măcar, strict vorbind, creștin, și prin urmare avea dreptul să fie scutit de toate lucrurile astea la propriile sale funeralii. Dar căpitanul Broussard îi replicase cu căldură: „Am doar cuvântul dumneavoastră pentru asta, domnule. Și n-ați fost cu el când a murit. Nu știți care i-au fost gândurile sau ultimele dorințe. Chiar dacă ați fi dorit să luați asupra dumneavoastră responsabilitatea enormă de a pretinde că știți un lucru ca acesta, nu v-aș fi îngăduit s-o faceți. Sunt catolic, domnule, și sunt de asemenea comandantul de aici“. Și Tunner cedase. Așa că, în loc să fie îngropat anonim și în tăcere dincolo, în hamadă sau în erg, unde cu siguranță ar fi vrut să fie pus, Port fu dus să se odihnească oficial în micul cimitir creștin din spatele fortului, în timp ce i se citeau fraze în latină. Sentimentalului Tunner i se părea cumplit

de nedrept, dar nu găsise nici o modalitate de a preveni acest lucru. Acum simțea că fusese slab și, într-un fel, necredincios. Noaptea, când se întindea încă treaz și se gândea la asta, i se năzărea că ar trebui să meargă înapoi la Sbâ și, pândind momentul potrivit, să pătrundă în cimitir și să distrugă micuța cruce absurdă pe care o așezaseră pe mormântul lui. Era un gest care l-ar fi făcut mai fericit, dar știa că nu-l va face niciodată.

În schimb, își spuse, va fi practic, o va găsi pe Kit și o va duce înapoi la New York. La început, avusese sentimentul că, într-un fel, toată afacerea dispariției ei era o festă de coșmar, că într-o săptămână ea va apărea din nou, cum se întâmplase în călătoria cu trenul la Boussif. Și astfel se hotărâse să aștepte până atunci. Acum că trecuse atâta timp și nu avea încă nici un semn de la ea, înțelese că ar aștepta mult mai mult, la nesfârșit, dacă e nevoie.

Își puse paharul pe masa de lângă el. Dând glas gândurilor, spuse:

— Am să rămân aici până va fi găsită doamna Moresby.

Și se întrebă de ce se încăpățâna atâta în privința asta, de ce îl obseda întoarcerea lui Kit în asemenea fel. Cu siguranță, nu era îndrăgostit de sărmana fată. Îi făcuse avansuri din milă (pentru că ea era femeie) sau din vanitate (pentru că el era bărbat) și cele două sentimente la un loc treziseră în el dorința acaparatoare a colecționarului de trofee – nimic mai mult. De fapt, în punctul acesta, realizează că, dacă se gândea mai bine, trebuia să treacă peste întregul episod de intimitate care se petrecuse între ei și să și-o amintească pe Kit doar la prima lor întâlnire, când ea și Port îl impresionaseră atât de adânc, ca singurii oameni din lume pe care și-ar fi dorit să-i cunoască. Era mai puțin decât o apăsare a conștiinței lui; căci nu o dată se întrebuse ce se petrecuse în ziua aceea la Sbâ, când ea refuzase să-i deschidă ușa de la camera bolnavului și dacă îi mărturisise sau nu lui Port infidelitatea ei. Spera cu înfrigurare că nu; nu voia să se gândească la asta.

— Da, spuse locotenentul d'Armagnac. Nu te poți duce înapoi la New York să te întrebe toți prietenii: „Ce-ai făcut cu doamna Moresby?“. Ar fi stânjenitor.

Tunner tresări în sinea lui. În nici un caz nu putea. Cei care cunoșteau cele două familii probabil deja se întrebaseră (de vreme ce el îi trimisese mamei lui Port ambele vești nefericite în două telegrame, separate în timp de un interval de trei zile, în speranța că Kit va apărea), dar ei se aflau acolo și el aici și n-ar fi vrut să stea în fața lor când i-ar fi spus: „Deci și Port și Kit s-au dus!“. Era genul de lucru care nu s-ar fi putut întâmpla, iar dacă rămânea îndeajuns aici, în Bou Noura, știa că avea să fie găsită.

— Foarte stânjenitor, fu el de acord, râzând jenat.

Chiar și numai pentru moartea lui Port era destul de dificil să dea socoteală. Ar fi fost destul care să zică: „Pentru numele lui Dumnezeu, n-ai putut să-l duci undeva la un spital, cel puțin în Alger? De tifoidă nu se moare așa de repede“. Și trebuia să admită că îi lăsase și plecase singur, că nu fusese în stare să „înfrunte“ deșertul. Totuși, putea

întrezări totul fără multă amărăciune; Port refuzase să fie imunizat împotriva oricărui fel de boală înainte să plece. Dar să se întoarcă lăsând-o pe Kit aici era de neconceput, oricum ar fi luat-o.

— Desigur, îndrăzni locotenentul, amintindu-și din nou de posibilele complicații pe care le-ar fi avut dacă doamna americană dispărută s-ar fi întors altfel decât într-o stare normală și ar fi fost trimisă la Bou Noura pentru că Tunner se afla acolo, șederea dumitale aici n-o să aibă nimic de-a face cu găsirea ei.

Îi fu rușine imediat ce auzi cuvintele ieșindu-i din gură, dar era prea târziu, fuseseră spuse.

— Știu, știu, spuse Tunner vehement. Dar o să stau.

Nu mai era nimic de spus; locotenentul d'Armagnac n-ar mai fi pus problema a doua oară.

Mai vorbiră un pic. Locotenentul aduse vorba de posibilitatea vizitării cartierului *réserve* într-o seară.

— Într-una din zilele astea, spuse Tunner fără interes.

— Ai nevoie de puțină relaxare. Prea multe griji strică. Știu exact fata...

Se opri, amintindu-și din experiență că în general sugestiile explicite de această natură distrug chiar interesul pe care sunt menite să-l stârnească. Nici un vânător nu vrea ca prada lui să fie deja aleasă și alergată anume pentru el, chiar dacă asta ar fi singura șansă de reușită.

— Bine. Bine, spuse Tunner absent.

Nu peste mult timp, se ridică și își luă rămas-bun. Avea să se întoarcă mâine dimineață și în dimineața următoare și în fiecare dimineață apoi, până într-o zi când locotenentul d'Armagnac l-ar fi întâmpinat în ușă cu o nouă lumină în ochi și i-ar fi zis: „*Enfin, mon ami!* În sfârșit, vești bune!“.

În grădină, privi în jos la pământul gol, pârjolit. Furnicile roșii uriașe alergau, mișcându-și războinic în aer picioarele dinainte și mandibulele. Ahmed trânti poarta în urma lui, iar el merse mohorât înapoi la pensiune.

Urma să ia prânzul în mica sufragerie înăbușitoare de lângă bucătărie, făcând masa mai digerabilă cu ajutorul unei sticle de vin *rosé*. Apoi, toropit de vin și de căldură, urma să urce la el în cameră, să se dezbrace, să se arunce în pat și să doarmă până ce razele soarelui cădeau mai oblic și satul mai pierdea un pic din lumina otrăvitoare care ieșea din pietrele lui în miezul zilei. Plimbările în împrejurimile orașului erau plăcute: strălucitorul Igherm de pe deal, comunitatea mai numeroasă Beni Isguen de jos, din vale, Tadjmout cu casele sale terasate roz și bleu și întotdeauna vastele întinderi de palmieri unde locuitorii își construiseră palatele de țară ca niște jucării din pământ roșu și din frunze uscate de palmier, unde scârțâitul fântânilor era neîntrerupt, iar sunetul apei clipocind în apeductele înguste înșela uscăciunea insuportabilă a pământului și a

aerului. Uneori mergea numai până în piața mare din Bou Noura, se așeza deoparte sub arcade, urmărind comerțul interminabil; atât cumpărătorul, cât și vânzătorul făceau uz de orice născocire histrionică, în afara plânsului, în strădania de a crește sau a scădea prețul. Erau zile când îi disprețuia pe oamenii aceștia absurzi; erau ireali și n-ar fi trebuit considerați în mod serios ca făcând parte dintre locuitorii pământului. În astfel de zile, se înfuria pe mâinile moi ale copilașilor când se agățau cu inconștientă de hainele lui sau îl împingeau pe strada plină de lume. La început, îi crezuse hoți de buzunare, apoi înțelesese că îl foloseau drept pârghie ca să se propulseze mai repede în mulțime, de parcă ar fi fost copac sau zid. Atunci se enerva și mai mult și îi împingea violent, nu exista nici unul printre ei care să nu aibă gălci și cei mai mulți aveau chelie, iar craniile întunecate le erau acoperite cu o crustă de răni și un strat de muște.

Dar erau și zile când era mai puțin supărat, se așeza să privească bătrânii care se plimbau încet prin piață și își spunea că dacă s-ar putea ridica la demnitatea asta când va ajunge la vârsta lor ar considera că și-a trăit bine viața. Căci mina lor se datora mai degrabă unei alăturări naturale de confort interior și satisfacție. Fără să cugete mult la asta, în cele din urmă ajunsese la concluzia că viața lor merita să fie trăită.

Serile stătea în salon jucând șah cu Abdelkader, un adversar lent în mișcări, dar în nici un caz neglijabil. Cei doi deveniseră prieteni adevărați în urma acestor partide nocturne. Când băieții stingeau toate lămpile și felinarele din clădire, în afară de cel din colț, unde stăteau ei la tabla de șah și când rămâneau singuri, obișnuiau uneori să bea un Pernod împreună, Abdelkader zâmbind conspirativ în timp ce se ridica să spele paharele și să le pună la loc; nu trebuia să afle nimeni că băuse ceva alcoolic. Tunner mergea la culcare și dormea adânc. Se trezea la răsăritul soarelui zicându-și: „Poate astăzi“, și pe la opt era pe acoperiș în slip și făcea plajă; zilnic i se aducea aici micul dejun și își bea cafeaua studiind verbele franceze. Apoi nerăbdarea începea să devină supărătoare; trebuia să meargă și să-și facă ancheta de dimineață.

Inevitabilul se produse: după nenumărate excursii, de la Messad, familia Lyle ajunse și la Bou Noura. În aceeași zi, de dimineață, sosise un grup de francezi într-o veche mașină militară și ocupase camere în pensiune. Tunner își lua prânzul când auzi huruitul familiar al Mercedesului. Se strâmbă: o să fie o plictiseală cu ăștia doi pe-aici. Nu avea dispoziția necesară să se poarte politicos. Cu familia Lyle nu stabilise niciodată mai mult decât o relație trecătoare, în parte pentru că ei plecaseră din Messad doar la două zile după ce îl aduseseră pe el acolo și în parte pentru că nu dorea să împingă relația mai departe. Doamna Lyle era o femeie acră, grasă și limbută, iar Eric, progenitura ei efeminată; astea erau sentimentele lui și nu credea că i se puteau schimba. Nu-l legase pe Eric de episodul cu pașapoartele; presupunea că fuseseră furate simultan din hotelul din Aïn Krorfa de vreun băștinaș care lucra pentru elementele obscure din jurul legionarilor din Messad.

Acum îl auzea pe Eric în hol spunând cu o voce liniștită:

— Of, mamă, zi ce mai urmează. Tunner ăsta încă mai mișună pe-aici.

Evident că se uitase pe tăblița cu camerele, aflată după tezghea. Și ea îl dojeni cu o șoaptă teatrală:

— Eric! Idiotule! Ține-ți gura!

Își bău cafeaua și ieși pe ușa laterală în soarele înăbușitor, sperând să-i evite și să urce în cameră în timp ce ei ar mânca de prânz. Asta și făcu. În mijlocul siestei, auzi un ciocănit la ușă. Îi luă un timp să se trezească. Când deschise, Abdelkader stătea afară cu un zâmbet pe buze, parcă cerând iertare.

— V-ar deranja foarte mult să schimbați camera? întrebă el.

Tunner vru să știe de ce.

— Singurele camere libere sunt cele două de o parte și de alta a camerei în care stați. O doamnă englezoaică a venit cu fiul ei și vor să stea în două camere alăturate. Doamna se teme să fie singură.

Imaginea aceasta a doamnei Lyle, schițată de Abdelkader, nu coincidea cu propria lui concepție despre ea.

— Bine, mormăi el. Camerele sunt la fel. Trimiteți băieții să mă mute.

Abdelkader îl bătu pe umăr cu un gest plin de afecțiune. Băieții sosiră, deschiseră ușa dintre camera lui și următoarea și începură să facă schimbarea. În mijlocul acțiunii, Eric păși în camera care se elibera. Se opri scurt, zărindu-l pe Tunner.

— Aha! exclamă. Ciudat să mă ciocnesc de tine, bătrâne! Credeam că ești deja în Timbuctu acum.

Tunner spuse:

— Bună, Lyle.

Acum că era față-n față cu Eric, de-abia reuși să se uite la el sau să-i atingă mâna. Nu realizase cât de mult îl dezgusta de fapt tipul.

— Iartă capriciul ăsta al mamei. E obosită din pricina călătoriei. E o porțiune de drum groaznică din Messad până aici și e într-o stare cumplită de nervi.

— Asta e rău.

— Înțelegi de ce te scoatem de-aici.

— Da, da, zise Tunner, supărat că i-o spusese în felul ăsta. Când plecați, o să mă mut înapoi.

— A, da. Ai vești recente de la Moresby?

Eric, când privea chipul celui cu care vorbea, avea obiceiul să-l cerceteze de aproape, ca și cum ar fi acordat foarte puțină importanță cuvintelor rostite, încercând în schimb să citească printre rândurile conversației, ca să descopere ce voia de fapt celălalt. Lui Tunner i se părea acum că îl observă cu atenție sporită.

— Da, spuse Tunner hotărât. Sunt bine. Scuză-mă. Cred că mă duc să-mi termin

somnul.

Trecu în camera cealaltă prin holul de legătură. Când băieții terminară de cărat, încuie ușa și se așeză pe pat, dar nu reuși să adoarmă. „Dumnezeule, ce nenorocit!“ zise tare, apoi, supărat că cedase, adăugă: „Cine dracu’ se cred ăștia?“. Spera ca cei doi Lyle să nu-l streseze cu întrebări despre Kit și Port; ar fi fost obligat să le spună și nu voia. În ce-i privea, spera să țină tragedia secretă; compasiunea lor ar fi fost de nesuportat.

După-amiază trecu în salon. Cei doi Lyle stăteau în slaba lumină subterană clincănindu-și ceștile de ceai. Doamna Lyle își întinsese niște fotografii vechi, care stăteau proptite de pernele țepene din piele de pe spătarul divanului; tocmai îi dădea una lui Abdelkader s-o atârne lângă arma veche care decora peretele. Îl zări pe Tunner stând nehotărât în ușă și se ridică să-l salute.

— Domnule Tunner! Ce încântare! Și ce surpriză să te văd! Ce norocos ai fost să pleci atunci din Messad. Sau înțelept – nu știu. Când ne-am întors din turul pe care l-am făcut, climatul de-acolo era pur și simplu bestial. Oribil. Și bineînțeles că am luat malarie și a trebuit să stau la pat. Credeam că n-o să mai scăpăm niciodată. Iar Eric bineînțeles că încurca lucrurile cu purtarea lui tâmpită.

— Mă bucur să vă revăd, spuse Tunner.

Crezuse că își luase adio de la ei la Messad și acum descoperirea că nu mai are rezerve de politețe.

— Mergem mâine să vedem niște ruine garamantice foarte vechi. Ar trebui să vii și dumneata. Va fi palpitant.

— E drăguț din partea dumneavoastră, doamnă Lyle.

— Vino să bei ceai, țipă ea, trăgându-l de mânecă.

Dar el își ceru scuze, ieși și se plimbă kilometri întregi printre zidurile de sub copaci, simțind că nu va scăpa niciodată de Bou Noura. Fără motiv, posibilitatea întoarcerii lui Kit i se păru mai îndepărtată decât oricând, acum că cei doi Lyle erau în preajmă. Porni înapoi la apusul soarelui și când ajunse la pensiune deja se întunecase. Pe sub ușă îi fusese strecurată o telegramă; mesajul era scris cu cerneală violet și era aproape ilizibil. Era de la consulul american din Dakar, ca răspuns la una din numeroasele lui telegrame: NICI O VESTE DESPRE KATHERINE MORESBY. VĂ VOM ANUNȚA DACĂ AFLĂM. O azvârli în coșul de hârtii și se așeză pe o grămadă de bagaje aparținând lui Kit. Unele din ele fuseseră ale lui Port; acum erau ale lui Kit, dar stăteau toate în camera lui, așteptând.

„Cât o să mai dureze asta?“, se întrebă. Aici nu era în elementul lui; lipsa generală de activitate îi apăsa nervii. Cel mai bun lucru pe care putea să-l facă era într-adevăr să aștepte să apară Kit de undeva din Sahara, dar presupunând că nu mai apărea niciodată? Dacă – posibilitatea trebuia înfruntată – era deja moartă? Așteptarea asta trebuia să aibă o limită, trebuia să vină o zi în care el să nu se mai afle aici. Apoi se văzu

intrând în apartamentul lui Hubert David din strada East Fifty-fifth, unde îi întâlnește prima dată pe Port și pe Kit. Erau acolo toți prietenii lor: unii zgomotos înțeleghători; alții indignați; alții îngâmfați, nu spuneau nimic, în schimb gândeau mult; alții considerau totul un glorios episod romantic, tragic doar în trecut. Dar el nu voia să vadă pe nici unul din ei. Cu cât stătea mai mult aici, cu atât mai îndepărtat îi părea incidentul și cu atât mai neîntemeiată răspunderea față de el – asta era cert.

În seara aceea, nu-i mai plăcu jocul de șah ca de obicei. Abdelkader îl văzu preocupat și îi sugerează dintr-odată să termine jocul. Era fericit că are ocazia să meargă la culcare devreme și se pomenește sperând să nu fie ceva în neregulă cu patul din noua lui cameră. Îi spuse lui Abdelkader că o să-l caute a doua zi dimineață și urcă încet scările, simțind aproape sigur acum că avea să rămână în Bou Noura toată iarna. Viața era ieftină; i-ar fi ajuns banii.

Primul lucru pe care-l observă când pătrunse în cameră a fost că ușa prin care comunica cele două încăperi era deschisă. Lămpile erau aprinse în ambele camere și lângă patul lui era o lumină mai mică și mai intensă. Eric Lyle stătea de partea cealaltă a patului cu o lanternă în mână. O clipă nu se mișcă nici unul dintre ei. Apoi Eric zise, cu o voce de parcă încerca să pară sigur pe sine:

— Da? Cine e?

Tunner trânti ușa după el și merse spre pat. Eric se sprijini de perete. Fixă lumina lanternei în ochii lui Tunner.

— Cine – să nu-mi spui că am greșit camera! râse Eric slab; totuși, începu să prindă curaj. După felul cum te uiți, se pare că da! Îngrozitor! De-abia am venit de-afară. Mi s-a părut că e ceva în neregulă.

Tunner nu zicea nimic.

— Am intrat automat în camera asta pentru că aici au stat lucrurile mele după-amiază. Doamne Dumnezeule! Sunt atât de istovit că nu mai știu ce fac!

Era firesc pentru Tunner să creadă ce-i spuneau alții; la el, simțul suspiciunii nu era dezvoltat și, chiar dacă s-ar fi ambalat pe moment, era acum gata să se lase convins de acest monolog înduioșător. Era cât pe-acum să spună: „Nu face nimic“, când privi înspre pat. Una din trusele de baie ale lui Port stătea acolo deschisă; jumătate din conținut era îngrămădit lângă ea, pe pătură.

Tunner ridică privirea încet. În același timp, întinse gâtul înainte într-un mod care îl umplu de groază pe Eric. Acesta icni înfricoșat:

— Ah!

Făcând patru pași mari în jurul piciorului patului, Tunner ajunse în colțul în care Eric stătea pironit.

— Nenorocit ordinar!

Îl apucă pe Eric de cămașă cu mâna stângă și îl zgâlțâi înainte și-napoi. Fără să-i dea

drumul, făcu un pas într-o parte ca să ia o distanță confortabilă și îl zgudui din nou, nu prea tare. Eric se izbi de perete și rămase rezemat de parcă ar fi fost complet paralizat, cu ochii strălucitori ațintiți la Tunner. Când simți că tânărul n-o să reacționeze în nici un fel, Tunner se repezi să-l apuce din nou, probabil să-l mai zguduie, în funcție de ce i se va năzări în clipa următoare. Când îl prinse de haine, Eric scoase un suspin, își trase cu greu sufletul și, fără să clipească, spuse cu voce scăzută, dar limpede:

— Lovește-mă!

Cuvintele îl înfuriară pe Tunner.

— Cu *plăcere*, răspunse și îl zgâlțâi mai tare decât înainte – mult mai tare, pare-se, de vreme ce Eric se prăbuși la podea și nu mai mișcă. Privi în jos cu scârbă, la chipul alb ca varul. Apoi puse lucrurile înapoi în valiză, o închise și rămase așa, încercând să-și adune gândurile. După o clipă, Eric începu să miște și să geamă. Îl ridică și îl propti de ușă, după care îi dădu un brânci și-l aruncă în camera cealaltă. Trânti ușa, o încuie; nu se simțea prea bine. Îl indispunea violența oricui – a lui, cel mai mult.

În dimineața următoare, cei doi Lyle plecaseră. Fotografia, un studiu în sepia al unui sacagiu din Peulh cu celebra Moschee Roșie din Djenne în fundal, rămase țintuită în peretele din salon, deasupra divanului, toată iarna.

1. „...cum au făcut în Tripolitania“ (în fr., în orig.)
2. A, nu pentru asta! (în fr., în orig.)
3. Nu se știe niciodată (în fr., în orig.)
4. De altfel (în fr., în orig.)
5. Cu voia lui Allah (în arabă, în orig.)
6. Poftim, haide (în arabă, în orig.)
7. Han (în arabă, în orig.)
8. Taci din gură! (în arabă, în orig.)
9. Cine e, cine e? (în arabă, în orig.)
10. De ce nu ne lasă să intrăm? (în fr., în orig.)
11. Nu se poate (în fr., în orig.)
12. Cine-i acolo? (în fr., în orig.)
13. Dumneavoastră sunteți proprietara? (în fr., în orig.)
14. Ah, doamnă, plecați, vă implor!... Nu puteți intra aici! (în fr., în orig.)
15. Da, doamnă. Plecați! Plecați! (în fr., în orig.)
16. Fii atentă! (în arabă, în orig.)
17. Scriitor (în fr., în orig.)
18. Stare civilă (în fr., în orig.)
19. Doamnă, fiți tare! (în fr., în orig.)
20. Îmi pare rău, doamnă (în fr., în orig.)

- [21.](#) Mulțumesc. Ce amabil sunteți! (în fr., în orig.)
- [22.](#) Pofțiți mâncarea dumneavoastră, doamnă (în fr., în orig., incorect).
- [23.](#) Nisip alunecos (în arabă, în orig.).
- [24.](#) Haideți! (în fr., în orig.)
- [25.](#) Sunteți foarte grăbit! (în fr., în orig.)
- [26.](#) Cine e? (în fr., în orig.)
- [27.](#) Ei, poftim! (în fr., în orig.)
- [28.](#) Slavă Domnului! (în arabă, în orig.)
- [29.](#) Totuși! (în fr., în orig.)
- [30.](#) Ascultați, domnule (în fr., în orig.).
- [31.](#) Numai de-ar găsi-o acolo! (în fr., în orig.)

Cartea a treia

CERUL

„De la un anumit punct încolo, nu mai există cale de întoarcere. Acela este punctul
ce trebuie atins.“

Kafka

XXVI

Când deschise ochii, știi imediat unde se află. Luna era jos pe cer. Își trase haina pe picioare și tremură ușor, fără să se gândească la nimic. Exista în mintea ei o parte care durea, care avea nevoie de odihnă. Era bine să zaci acolo pur și simplu, să exiști fără a pune întrebări. Era convinsă că, dacă ar fi vrut, și-ar fi putut aminti tot ce s-a întâmplat. Nu era nevoie decât de un mic efort. Dar se simțea bine acolo unde era, cu perdeaua aceea opacă despărțind-o de rest. Nu era dintre cei care ar fi ridicat-o ca să se uite în abisul zilei de ieri și să sufere iarăși durerea și remușcările. În momentul de față, ceea ce se petrecuse era neclar, greu de identificat. Își îndreptă cu hotărâre gândurile în altă parte, refuzând să cerceteze, îndreptându-și tot efortul de care era în stare încercând să ridice o barieră sigură între acel lucru și ea. Precum o insectă țesându-și coconul mai des și mai rezistent, mintea ei continua să întărească acea despărțitură subțire, punctul periculos al ființei sale.

Ședea liniștită, cu picioarele adunate sub ea. Nisipul era moale, dar răceala lui îi pătrundea prin haine. Când simți că nu poate să mai suporte să tremure, se târî afară de sub copacul care-o adăpostise și începu să se miște de colo-colo în speranța că o să se încălzească. Aerul era încremenit; nici o suflare de vânt, și frigul se întetea de la un minut la altul. Se porni să facă cei câțiva pași ceva mai departe de pom, mușcând din pâine. De câte ori se întorcea spre acel tamarisc, era ispitită să se strecoare înapoi sub crengile sale și să se culce. Cu toate acestea, la prima geană a zorilor era încă trează și caldă.

Deșertul arată întotdeauna cel mai bine în penumbra zorilor sau a asfințitului. Simțul distanței lipsește: o movilă din apropiere poate fi un îndepărtat lanț muntos, fiecă mic detaliu poate căpăta importanța unei variante semnificative pe tema repetitivă a peisajului. Venirea zilei promite o schimbare; abia când ziua este în toi cel ce-o privește are bănuiala că nu este decât aceeași zi întoarsă încă o dată – aceeași zi pe care-o trăiește de mult, iarăși și iarăși, încă orbitor de strălucitoare și neatinsă de timp. Kit respiră profund, privi în jur linia molatică a micilor dune, lumina vastă și pură ridicându-se din spatele malului mineral al hamadei, pădurea de palmieri îndărătul ei

încă cufundată în noapte și știu că nu era aceeași zi. Chiar și când se luminează de tot, chiar și când soarele imens explodează deasupra, iar nisipul, pomii și cerul își recăpătară aspectul lor obișnuit de peste zi, nu avu nici o îndoială că aceasta era o zi cu totul nouă și diferită de celelalte.

O caravană formată din două duzini de cămile, sau poate mai multe, încărcate de saci de lână gata să plesnească își făcu apariția dinspre ued, coborând spre ea. Câțiva bărbați mergeau pe lângă animale. În dosul caravanei erau doi călăreți ițiți pe meharele lor înalte, ale căror frâie și belciuge trecute prin nas le dădeau un aer și mai disprețuitor decât cel al cămilelor de dinainte. Îndată ce-i văzu pe cei doi știu că o să-i urmeze și această certitudine îi dădu o neașteptată senzație de putere: în loc să mai presimtă semnele, de-acum avea să le facă, să fie aceste semne ea însăși. Dar nu era decât foarte puțin mirată să descopere această nouă posibilitate în existența ei. Ieși în calea convoiului care se apropia și flutură din mâini. Și, înainte ca animalele să se oprească din mers, dădu fuga spre tamarisc, trăgându-și afară valiza. Cei doi călăreți se uitară la ea, apoi unul la altul, mirați, își opriră meharele și se aplecară spre ea, privind-o cu o curiozitate fascinantă.

Întrucât fiecare gest al ei era plin de autoritate, o expresie exterioară de maximă convingere ce nu trăda nici cea mai mică urmă de ezitare, nici nu le trecu prin cap celor ce conduceau caravana să se amestece atunci când ea îi dădu valiza unuia dintre bărbații care mergeau pe jos, indicându-i să o lege peste sacii de pe cămila cea mai apropiată. Omul se uită spre stăpânii săi și, nevăzând nici o expresie pe chipurile lor care ar fi putut să însemne împotrivire la porunca ei, obligă animalul să îngenuncheze și, gemând, să primească adaosul de povară. Ceilalți conducători de cămile o priviră tăcuți în timp ce se îndrepta spre călăreți, iar ea, ridicându-și brațele către cel mai tânăr dintre cei doi, îi spuse în engleză: „E loc și pentru mine?”.

Călărețul zâmbi. Mormăind gros, mehari-ul lui fu silit să îngenuncheze; ea se așeză într-o parte, la câțiva centimetri în fața bărbatului. Când animalul se ridică, el trebui să o prindă trecându-și mâna în jurul mijlocului ei, ca să nu cadă. Cei doi călăreți râseră un pic și schimbă câteva fraze scurte în timp ce se pregăteau să o apuce spre ued...

După un timp părăsiră valea și o cotiră peste o regiune întinsă, lipsită de vegetație și presărată cu pietre. Dunele galbene se zăreau în depărtare. Nu existau decât arșița soarelui, urcarea înceată spre creste – și coborârea molcomă în prăpăstii, iar și iar – precum și apăsarea vie, intensă a mâinii lui în jurul mijlocului ei. În timp ce o privea, nu o supăra defel; era mulțumită să se odihnească și să vadă peisajul moale și neschimbat trecând pe lângă ea. Sigur că, de câteva ori, i se păru că nici nu se mișcau, că duna peste a cărei margine abruptă tocmai treceau era aceeași pe care o lăsaseră în urmă cu mult timp înainte, că nici nu se puneau problema de a merge undeva de vreme ce nu erau nicăieri. Și când toate aceste senzații se trezeau în ea, ele iscau totodată o

mică adiere de gând. „Am murit oare?“, își spunea ea, însă fără nici o angoasă, căci știa că nu era adevărat. Câtă vreme își putea pune întrebarea: „Este ceva?“ și răspundea: „Da“, nu avea cum să fi murit. Și mai erau cerul, și soarele, și nisipul, și mișcarea înceată și monotonă a mehari-ului. Chiar și atunci când nu ar mai putea răspunde, își spuse ea în cele din urmă, acea întrebare fără răspuns ar fi mai departe acolo înaintea ei, și ea ar ști că a trăit. Această idee o consola. Apoi se simți ușurată; se lăsă pe spate rezemându-se de bărbat și deveni conștientă de extrema lipsă de confort cu care călătorea. Probabil că picioarele îi erau de mult amortite. Acum, durerea o făcu să se sucească și să se învâртеască în loc de mai multe ori, fără încetare. Călărețul slăbi strânsoarea în jurul mijlocului ei și-i spuse ceva tovarășului său; chicotiră.

La ceasul când soarele își vărsa arșița cea mai puternică, ajunseră în apropierea unei oaze. Dunele erau nivelate pentru a face terenul aproape plat. Într-un peisaj ajuns cenușiu de prea multă lumină, cele câteva sute de palmieri părăură la început o simplă dungă de cenușiu închis la orizont – o dungă variind în consistență în funcție de căutătura ochilor, mișcându-se ca un lichid păstos: o fâșie lată, o faleză lungă și cenușie, apoi nimic, apoi încă o dată linia abia schițată a graniței dintre cer și pământ. Ea urmări acest fenomen absolut impasibilă, scoțându-și o bucată de pâine din buzunarul hainei ce stătea răsfirată peste umerii diformi ai mehari-ului. Pâinea era uscată tun.

— *Stenna, stenna. Chouia, chouia*¹, spuse bărbatul.

Nu peste mult timp, ceva singuratic se detașă de masa nehotărâtă de la orizont, ridicându-se brusc ca un djinn în văzduh. O clipă mai târziu se topi, înjumătățindu-se, deveni un simplu palmier îndepărtat stând absolut neclintit la marginea oazei. Merseră tot așa, în tăcere, încă vreun ceas sau două și se treziră în mijlocul copacilor. Izvorul era înconjurat de un zid scund. Nu erau oameni, nici picior de om. Palmierii creșteau răzleți; ramurile lor, mai degrabă cenușii decât verzi, străluceau cu un luciu metalic și aproape că nu dădeau umbră. Bucuroase să se odihnească după drum, cămilele rămaseră la pământ chiar și după ce li se luară poverile. Servitorii scoaseră din desagi nesfârșite preșuri în dungi, un serviciu de ceai din nichel, pungii de hârtie cu pâine, curmale și carne. Un burduf din piele neagră de capră cu un robinet de lemn fu scos la lumină și cei trei băură din el; apa izvorului fu considerată potrivită pentru cămile și călăuzele lor. Se așeză la marginea preșului, rezemată de un trunchi de palmier și urmări pregătirile tihnite pentru masă. Când fu gata, începu să mănânce cu poftă și găsi totul foarte gustos; cu toate acestea, nu râgâi destul pentru a-i mulțumi și pe cei doi, care continuau să o îndoape cu mâncare până când simți că plesnește.

*Smitsek? Kuli!*² îi spuneau aceștia, ținând bucățele de mâncare în fața ei și forțând-o să le înghită; cel mai tânăr încercă să-i strecoare curmale printre dinți, dar ea râse și-și scutură capul, dându-le astfel pe jos, pe preș, iar celălalt se repezi să le mănânce. Aduseră lemne din aceiași desagi și făcură focul pentru ceai. Când toate acestea luară

sfârșit – ceaiul băut, făcut din nou și din nou băut – era deja după-amiază. Soarele ardea mai departe pe cer.

Un al doilea preș fu rostogolit în apropierea celor două mehare îngenuncheate și bărbații îi făcură semn să se întindă alături de ei în umbra lăsată de animale. Se supuse și se așeză în locul pe care i-l arătaseră, adică între ei. Numaidecât, cel tânăr o apucă strângând-o într-o îmbrățișare pătimașă. Ea țipă și încercă să se ridice, dar el nu-i dădea drumul. Celălalt bărbat se rățoi la el arătând spre călăuze, care ședeau rezemate de zidul din jurul izvorului și-ncercau să-și ascundă veselia.

— *Luh, Belqassim! Essbar!*³ șopti el, dând din cap a dezaprobare și trecându-și mâna prin barba neagră.

Belqassim nu fu defel încântat, dar, neavând încă barbă, se simți dator să se supună sfatului înțelept al celuilalt. Kit se ridică, își netezi rochia, îl privi pe cel mai în vârstă și spuse:

— Vă mulțumesc.

Apoi încercă să treacă peste el în așa fel încât acesta să stea între ea și Belqassim; el o împinse însă fără menajamente înapoi pe preș, dând din cap.

— *Nassi*⁴, spuse el, făcându-i semn să doarmă.

Închise ochii. Ceaiul fierbinte o moleșise și, întrucât Belqassim nu părea că are de gând s-o mai hărțuiască, se lăsă cu totul pradă ațipelii, alunecând într-un somn profund.

Îi era frig. Era noapte, iar mușchii spatelui și ai picioarelor o dureau. Se ridică, privi în jur, constată că rămăsese singură pe preș. Luna încă nu se înălțase. În apropiere, călăuzele pregăteau focul, aruncând ramuri întregi de palmier în flăcările deja uriașe. Se așeză din nou cu fața la cerul de deasupra ei, văzând cum palmierii înalți se aprindeau roșii de câte ori se mai puneau o ramură pe foc.

Deodată, cel mai în vârstă apăru la marginea preșului, făcându-i semn să se ridice. Ea se supuse, urmându-l prin nisip până nu departe, într-un mic șanț din spatele unui crâng de palmieri tineri. Acolo stătea Belqassim, o formă întunecată în mijlocul unui preș alb, cu fața la acea parte a cerului unde era clar că va răsări în curând luna. Se întinse și-o apucă de fustă, trăgând-o iute jos lângă el. Înainte de-a putea să încerce să se ridice, fu prinsă în îmbrățișarea lui.

— Nu, nu, nu! țipă ea în timp ce capul îi alunecase pe spate și stelele se repeziră în spațiul întunecat de deasupra ei.

Dar el era pretutindeni în jurul său, cu mult mai puternic; nu putea face nici o mișcare nedorită de el. La început rămase țeapănă, gâfâind furioasă, încercând să se lupte cu el, dar bătălia nu se dădea decât în ea. Apoi își dădu seama de neputința ei și se mpăcă dintr-odată cu ea. Îndată nu mai fu conștientă decât de buzele lui și de răsuflarea dintre ele, dulce și proaspătă ca o dimineață de primăvară. Era ceva de animal în fermitatea cu care o strângea, o drăgălășenie, o senzualitate absolut irațională – tandre,

dar hotărâte, pe care numai moartea le-ar fi putut stăvili. Era singură într-o lume vastă și de nerecunoscut, dar numai preț de o clipă; înțelese repede că acea prezență carnală atât de prietenoasă era împreună cu ea. Puțin câte puțin, se trezi gândindu-se la el cu afecțiune: tot ceea ce făcea, toate micile lui atenții copleșitoare erau numai pentru ea. Era în puterea lui un echilibru perfect între tandrețe și violență care o făcu să cadă în extaz. Luna răsări, dar ea nu o văzu.

— *Yah, Belqassim!* strigă o voce nerăbdătoare.

Ea deschise ochii: celălalt bărbat era deasupra lor, uitându-se la ei. Luna bătea în plin pe chipul lui ca de vultur. O neplăcută intuiție îi șopti ce avea să urmeze. Se prinse de Belqassim cu disperare, acoperindu-i fața cu sărutări. Dar un minut mai târziu avea să aibă de-a face cu un animal diferit, țepos și străin, și icnetele ei trecură neluate în seamă. Își ținu ochii deschiși, cu privirea țintuită asupra lui Belqassim, care se rezema leneș de-un pom din apropiere, cu pomeții obrazilor lucindu-i ascuțit în lumina lunii. Îi urmări neîncetat conturul chipului, de la frunte și până la gâtul delicat, explorându-i umbrele adânci în căutarea ochilor ascunși în întuneric. La un moment dat urlă de durere, apoi plânse potolit pentru că era atât de aproape și nu-l putea atinge.

Mângâierile bărbatului erau bruște, mișcărilor lui abrupte, inacceptabile. În fine, se ridică.

— *Yah, latif! Yah, latif!*⁵ mormăi el, îndepărtându-se încet.

Belqassim chicoti, se apropie și se aruncă lângă ea. Ea încercă să-i arate reproș, dar știu dinainte că era inutil, că și dacă ar fi avut o limbă comună, el n-ar fi înțeles-o niciodată. Îi prinse capul între mâinile ei.

— De ce l-ai lăsat? nu se putu abține să-i spună.

— *Habibi*⁶, șopti el, pișcând-o de obraz cu drăgălășenie.

Din nou se simți fericită o vreme, plutind la suprafața timpului, conștientă că face gesturi de dragoste abia după ce se surprinse făcându-le. De la începutul tuturor lucrurilor fiecare mișcare aștepta să se nască și-acum, în fine, venea pe lume. Mai târziu, când luna rotundă, urcând, se făcu mai mică pe cer, auzi sunet de fluier venind dinspre foc. Celălalt negustor apăru numaidecât și strigă arțăgos la Belqassim, care-i răspunse la fel de morocănos.

— *Baraka!*⁷ spuse celălalt, dispărând din nou.

Nu trecu mult și Belqassim se ridică, cu un oftat de regret. Ea nu făcu nici un gest să-l rețină. Apoi se ridică la rândul ei și se îndreptă spre foc, care între timp se stinsese și nu mai era folosit decât pentru a frige niște ciozvărte de carne. Mâncară în liniște fără să vorbească și puțin după aceea desagii fură legați și urcați la loc pe cămile. Era aproape miezul nopții când se urniră, revenind pe urmele lăsate tot de ei pe dune, de unde o luară în direcția din care veniseră cu o zi mai devreme. De data asta, ea purta un burnuz pe care i-l aruncase Belqassim tocmai când se pregăteau de drum. Noaptea era

rece și miraculos de limpede.

Continuară până spre jumătatea dimineții, făcând un popas pe dunele înalte care nu aveau nici urmă de vegetație. Din nou se culcară și dormiră toată după-amiaza, și din nou dublul ritual de dragoste avu loc nu departe de tabără, când căzu întunericul.

Și astfel trecură zilele, fiecă zi ceva mai caldă decât precedenta, în timp ce traversau deșertul tot mai la sud. Diminețile – drumul chinuitor sub soarele dogoritor; după-amiezile – somnul buimac la umbra cămилелor; serile – ceasurile dulci lângă Belqassim (scurtul interludiu cu celălalt nu o mai deranja, căci Belqassim era întotdeauna în preajmă); și nopțile – plecarea la drum sub luna acum în scădere, spre alte dune și alte șesuri, fiecare dintre ele ceva mai îndepărtată decât cea de dinainte și totuși absolut la fel.

Dar dacă împrejurimile păreau mereu aceleași, anumite schimbări apărură în situația care exista între ei trei: ușurința și lipsa de încordare din relația lor lipsită de complicații începu să fie tulburată de o sensibilă rea-voință din partea bărbatului mai vârstnic. El și Belqassim aveau nesfârșite discuții în contradictoriu în ceasurile de arșiță când călăuzele dormeau. Ea însăși ar fi vrut să profite de aceste după-amiezi, dar cei doi o țineau trează și, deși nu putea înțelege nici un cuvânt din cele ce vorbeau, i se păru că bărbatul mai vârstnic îl puneă în gardă pe Belqassim împotriva unei decizii la care acesta nu voia să renunțe cu încăpățănare. Într-o adevărată izbucnire de surescitare, acesta păru să mimeze în toate detaliile un grup de oameni ce ar fi arătat pe rând mirare, dezaprobare indignată și furie. În tot acest timp, Belqassim zâmbea indulgent și dădea din cap cu răbdătoare neîncredere; era ceva în același timp intransigent și sigur de sine în atitudinea sa ce-l înfuria pe celălalt care, de fiecare dată când argumentele pe care le aducea păreau să cadă în gol, se ridica și făcea câțiva pași, după care se întorcea brusc și-și relua atacul cu forțe proaspete. Dar era cât se poate de clar că Belqassim se hotărâse deja și că, așadar, nici un fel de amenințare sau profeție a tovarășului său nu putea să-l facă să-și schimbe hotărârea. Totodată, Belqassim începuse să adopte o atitudine din ce în ce mai posesivă în ce o privea pe Kit. Acum lăsa limpede să se înțeleagă că acceptă ca celălalt să-și primească porția lui de plăcere numai pentru că era deosebit de generos. În fiecare seară, ea spera ca, în fine, el să refuze s-o mai împartă, să rămână lângă ea fără a se mai ridica atunci când celălalt s-ar fi apropiat. Căci, deși acum obișnuia să bombăne atunci când sosea și momentul acela, îl lăsa totuși pe prietenul său să o ia, iar ea presupuse că era o înțelegere între ei pe durata călătoriei.

Spre miezul zilei, nu numai soarele picura otravă din înalt – cerul întreg era asemenea unei cupole de metal albite de arșiță. Lumina nemiloasă se năpustea din toate direcțiile; tot cerul era un soare. Începură să călătorească numai în timpul nopții, urnindu-se imediat după apusul soarelui și curmând caravana la primele semne ale zorilor. Nisipul fusese lăsat mult în urmă, odată cu lungile întinderi moarte de piatră.

Acum, peste tot nu era decât o vegetație cenușie ca o insectă, un desis încâlcit de carapace și spini ce acoperea pământul ca o excrescență de ură. Peisajul de cenușă pe care-l parcurgeau era plat ca o pardoseală. Cu fiecare zi care trecea, plantele se făceau mai înalte, iar ghimpii care le creșteau în vârf, mai puternici și mai fioroși. Acum, câteva atingeau înălțimea copacilor, cu partea de sus plată și întinsă, mereu amenințătoare, însă un vălătuc de fum ar fi ocrotit la fel de mult de dogoarea soarelui. Noaptea erau fără lună și mult mai calde. Câteodată, pe când traversau pustietatea întunecată, se auzeau picioarele animalelor fugind din calea lor. Se întreba ce ar fi văzut dacă ar fi fost ziuă, dar nu simțea nici o primejdie adevărată. De-acum, în afara unei dorințe mistuitoare de a fi în brațele lui Belqassim tot timpul, i-ar fi fost și greu să știe exact ce simțea. Era atât de mult de când își canalizase gândurile vorbind cu glas tare, și se obișnuise să facă lucruri fără conștiința de-a fi implicată în ele. Nu mai făcea decât acele lucruri pe care se surprindea că le face deja.

Într-o noapte, când oprise caravana pentru a se duce în tufiș să-și facă nevoile, văzu în beznă silueta unui animal imens și-ncepu să strige, și-ndată Belqassim fu lângă ea consolând-o, după care o-mpinse sălbatic la pământ și-o ridică pe neașteptate, în timp ce caravana aștepta. Avu impresia, cu toate că ghimpii îi rămăseseră te miri unde și trupul o durea, că acest lucru era cât se poate de obișnuit, așa că suferi în tăcere tot restul nopții. În ziua următoare ghimpii erau încă în carnea ei și locurile se infectaseră; când Belqassim o dezbracă, văzu semnele roșii și se enervă, căci îi distrugeau albeața trupului, diminuând astfel considerabil intensitatea plăcerii sale. Mai înainte de-a se ocupa de ea în vreun fel, trebui deci să suporte supliciu extragerii fiecărui ghimpe din carnea ei. După care el îi unse spatele și picioarele cu unt.

De când făceau dragoste în timpul zilei, în fiecare dimineață, el se scula din cuvertura în care dormea și ea și, luând o *gourba*⁸ de apă, se spăla pe îndelete în lumina palidă a răsăritului, nu departe de culcuș. Apoi era rândul ei să ia o *gourba* de apă și să se ducă cât de departe putea, însă adesea se trezea spălându-se în văzul întregii tabere, căci nu avea unde să se ascundă. Dar călăuzele nu-i acordau mai multă atenție decât cămilele, întrucât, deși continua să rămână un subiect de interes și discuții aprinse între ei, era în același timp proprietatea stăpânilor lor, la fel de prețioasă și de inviolabilă precum pungile moi de piele pline de argint pe care aceștia le purtau la umeri.

În fine, sosi și noaptea în care caravana păși pe un drum bine bătătorit. Undeva în depărtare se vedea arzând un foc; când ajunseră în apropierea lui, dădură peste niște oameni și niște cămile dormind laolaltă. Înainte de răsărit, se opriră în afara unui sat și mâncară. Când se crăpă de ziuă, Belqassim merse pe jos până în oraș, întorcându-se ceva mai târziu cu o legătură de haine. Kit dormea încă, el o trezi și-i răsfiră veșmintele pe cuvertură în umbra ambiguă a măcăcinilor, dându-i de înțeles că trebuie să se dezbrace și să le pună pe ea. Fu bucuroasă să renunțe la hainele ei, care arătau deja în

ultimul hal, și-și trase cu încântare crescândă șalvarii ușori și moi, vesta largă și mlădioasa robă. Belqassim o privi cu atenție îndată ce termină cu îmbrăcatul și-ncepu să se fâțâie de colo-colo. Îi făcu semn să se apropie, luă un lung turban alb și-l înfășură în jurul capului ei, ascunzându-i părul complet. După care se așeză jos și-o mai privi o dată. Nemulțumit, o chemă din nou la el și scoase un fular de lână cu care legă bine partea de sus a trupului ei, strângând-o chiar sub brațe și înnodându-l la spate. Ea simți că respiră greu și vru ca el s-o dea jos, dar el clătină din cap. Brusc, își dădu seama că acestea erau haine bărbătești și că el încerca s-o facă să arate ca un bărbat. Izbucni în râs; Belqassim începu să râdă și el, obligând-o să se plimbe prin fața lui de câteva ori; de fiecare dată când trecea, îi ardea o palmă peste fund cu încântare. Propriile ei țoale le lăsară acolo în tufiș și când, la vreo oră după aceea, Belqassim constată că una dintre călăuze și le însușise, de bună seamă cu intenția de a le vinde la trecerea prin sat, se înfurie foarte tare și le smulse de la acesta, obligându-l să sape un mic șanț și să le îngroape acolo de față cu el.

Ea se duse înspre cămile și-și deschise geanta pentru prima oară, uitându-se în oglinda dinăuntrul ei și descoperind că, din cauza bronzului care-o acoperise în ultimele săptămâni, semăna surprinzător cu un băiat arab. Ideea o amuza. Pe când încerca să vadă efectul de ansamblu în oglinda minusculă, Belqassim veni pe la spate și, apucând-o, o trase jos pe cuvertură, unde o copleși cu mângâieri și sărutări ce nu se mai terminau, spunându-i „Aii“ printre sughițuri de râs.

Satul era o îngrămădeală de colibe rotunde de lut cu acoperișuri de paie; părea ciudat de pustiu. Cei trei lăsară cămilele și călăuzele la intrare și merseră pe jos până într-o mică piață, de unde cel mai în vârstă cumpără mai multe pungi cu mirodenii. Era incredibil de cald; lâna aspră atingându-i pielea și strânsoarea fularului în jurul pieptului îi dădeau o senzație de leșin. Oamenii care ședeau pe jos în piață erau foarte negri și majoritatea aveau niște fețe bătrâne, lipsite de viață. Când unul dintre ei i se adresă lui Kit, arătându-i o pereche de sandale purtate (era desculță), Belqassim se împinse prin mulțime și răspunse în locul ei, lăsând să se înțeleagă prin gesturi că tânărul care era cu el nu e întreg la minte și că nu trebuia să i se vorbească sau să fie sâcâit. Aceeași explicație fu dată de mai multe ori în timpul trecerii lor prin sat; toți o acceptară fără să crâcnească. La un moment dat, o bătrână cu fața și mâinile în parte mâncate de lepră se întinse și-o apucă de haină, cerșind pomană. Kit se uită în jos, țipă și se prinse speriată de Belqassim. El o dădu la o parte cu brutalitate, așa încât ea căzu lângă cerșetoare; în același timp îi aruncă o ploaie de vorbe pline de dispreț, scuipând furios îndată ce isprăvi de înjurat. Privitorii aveau aerul că se amuză; însă cel mai vârstnic dădu din cap și mai târziu, când ajunseră din nou la marginea orașului unde-i așteptau cămilele, începu să-l suduie pe Belqassim, arătând mânios spre fiecare lucru ce constituia travestiul lui Kit. Însă Belqassim se mulțumea să zâmbească și să-i răspundă

în doi peri. Mânia celuilalt era de astă dată greu de potolit, iar ea avu impresia că îl prevenea pentru ultima oară, deși știa bine că e în zadar și că de aci înainte nu avea să se mai amestece câtuși de puțin în treaba ăluilalt. Și chiar așa a și fost, nici în ziua aceea și nici în următoarele nu se mai apropie de ea.

Porniră în amurg. De mai multe ori în timpul nopții întâlneau convoaie de oameni și oi și străbătură două sate mai mici în care ardeau focuri pe străzi. În ziua următoare, în timp ce se odihneau sau dormeau, o mulțime de oameni trecură neîncetat pe drum. În seara aceea, se urniră chiar mai devreme ca soarele să apună. Luna era sus pe cer atunci când ajunseră în vârful unei mici culmi, de unde putură să vadă, întinse nu prea departe sub ei, focurile și luminile unui mare oraș de șes. Ciuli urechea la conversația dintre cei doi, sperând să-i descopere numele, dar nu reuși.

Cam la vreo oră după aceea, intrară pe poartă. Orașul era tăcut în lumina lunii și largile-i străzi erau pustii. Își dădu seama că focurile pe care le văzuse de la distanță erau în afara orașului, de-a lungul zidurilor unde făceau tabără călătorii. Dar aici înăuntru totul era nemișcat, toată lumea dormea în dosul fațadelor înalte ca niște fortărețe ale caselor. Dar mai apoi, când o cotiră pe-o uliță și descălecară în oftatul meharelor, prinse și-un sunet de tobe undeva nu departe. Se deschise o ușă, Belqassim dispăru în întuneric și nu peste mult timp casa începu să freamăte de animație. Sosiră servitori ținând fiecare în mâini lămpi de carbid pe care le așezară pe jos, printre desagii coborâți de pe cămile. În curând, ulița toată arăta ca o tabără în deșert. Se rezemă de zidul casei, aproape de ușă și privi tot acel du-te-vino. La un moment dat, își zări geanta printre maldărul de saci și preșuri. Se duse și o luă. Unul dintre oameni o privi suspicios și-i spuse ceva. Ea se întoarse la locul ei lângă ușă împreună cu geanta. Belqassim nu reapăru dinăuntru decât după mult timp. Când ieși, se duse direct la ea, o luă de braț și-o conduse în casă.

Mai târziu, pe când stătea singură în beznă, își aminti vag de-un labirint de tuneluri, de scări și întortocheri, de spații negre brusc luminate de lampa ținută de Belqassim, de acoperișuri întinse pe care caprele se plimbau în bătaia lunii, de curți minuscule și de locuri prin care trebuia să se aplece ca să treacă și, chiar și așa, simțise capetele fibrelor de palmier atingându-i turbanul. Suiseră și coborâseră, o luaseră la stânga și la dreapta, traversaseră, i se păru ei, nenumărate case. La un moment dat, văzuse două femei îmbrăcate în alb stând ghemuite într-un colț de cameră, în preajma unui mic foc pe care-l întetea, cu ajutorul unor foale, un copil în pielea goală. Și-n tot acest timp, simțise apăsarea mâinii lui Belqassim care-o trăgea după el, o călăuzea, grăbit cumva și cu o oarece teamă, i se păru ei, prin haosul din ce în ce mai adânc al imensei clădiri. Își căra singură geanta; aceasta se lovea de ziduri și o izbea peste picioare. În cele din urmă, străbătuseră o foarte mică porțiune de acoperiș, urcaseră câteva trepte murdare și inegale și, după ce el descuiase cu o cheie ușa unei chilii, se aplecaseră și pătrunseseră

Înăuntru. Aici el pusese lampa pe dușumea, îi întorsese spatele fără să spună un cuvânt și ieșise, încuind ușa după el. Ea mai izbutise să audă șase pași care se îndepărtau, apoi scăpăratul unui băț de chibrit și asta fu tot. O bună bucată de vreme, rămase cocoșată (căci tavanul era mult prea jos ca să stea dreaptă), ascultând tăcerea care-o înconjura și frământându-se fără a ști de ce, oarecum speriată din pricini pe care nu le-ar fi putut identifica. Era mai degrabă ca și cum s-ar fi ascultat pe sine, așteptând ca ceva să se întâmple într-un loc pe care-l uitase într-o oarecare măsură, și totuși simțea în mod difuz că era acolo, cu ea. Însă nu se întâmpla nimic; nu-și putea nici măcar asculta inima bătând. Nu mai era în urechile ei decât un șuierat vag, familiar. Când începu s-o doară gâtul din cauza poziției, se așeză jos pe salteaua de la picioarele ei și se-apucă să scoată mici câlți de lână din pătură. Pereții de lut, neteziți de palmele zidarului, aveau un luciu ce-i atrase privirea. Rămase uitându-se la ei până când flacăra lămpii începu să pâlpâie, gata să se stingă. Când focul își dădu ultima suflare, își trase pătura pe ea și se întinse, simțind că ceva nu e în regulă. Curând, în întuneric, departe și-aproape, cocoșii se porniră să cânte și sunetul acesta îi dădu fiori.

XXVII

Cerul limpede, arzător, din fiecare dimineață, pe care-l zărea pe fereastră din culcușul ei, se repeta identic zi după zi, era parte a unui aparat care funcționa fără nici o legătură cu ea, o putere care mergea mai departe, lăsând-o mult în urmă. O singură zi înnorată, se gândea ea, i-ar fi permis să recupereze ideea de timp. Dar ori de câte ori privea, nu era decât acea claritate imaculată și vastă, neschimbătoare și crudă deasupra orașului.

Chiar lângă salteaua ei era o mică ferestruică pătrată cu cercevele; un zid nu prea îndepărtat de lut cafeniu uscat o împiedica să vadă orice, cu excepția unei frânturi înguste dintr-un cartier mărginaș al orașului. Labirintul de clădiri cubice cu acoperișurile lor plate părea să se continue la infinit, iar din cauza prafului și a păclei era greu de spus unde începea cerul. În ciuda luminii orbitoare, peisajul era cenușiu – strălucitor și gri. La primele ore ale răsăritului, pentru o scurtă perioadă de timp, soarele galben-oțel sclipea departe pe cer, fixând-o ca un ochi de șarpe în timp ce ea stătea în capul oaselor, proptită în perne, cu privirea ținută asupra dreptunghiului de lumină imposibilă. Apoi, uitându-se la mâinile ei încărcate cu toate inelele și brățările grele pe care i le dăruise Belqassim, abia le putea distinge din cauza beznei, și ochii ei aveau nevoie de ceva timp ca să se obișnuiască din nou cu lumina mai slabă dinăuntru.

Uneori, pe câte-un acoperiș îndepărtat, putea zări mici forme umane mișcându-se ca niște siluete pe cer, și se pierdea în închipuiri, gândindu-se ce-ar fi văzut ei privind întinderea de terase ce nu se mai termina. O mai trezea câte un zgomot la doi pași de ea; atunci își scotea iute brățările de argint aruncându-le în valiză, așteptând ca pașii aceia să se apropie urcând pe scări și cheia să se întoarcă în broască. O sclavă neagră foarte bătrână, cu pielea ca de elefant, îi aducea de mâncare de patru ori pe zi. De fiecare dată, înainte să apară cu tava enormă de aramă, Kit auzea tălpile ei late pleoscăind pe acoperișul de lut și brățările de argint de la gleznelor ei zăngănind. Când intra, obișnuia să spună solemn: *Sbalkheir*⁹, sau *Msalkheir*¹⁰, după care închidea ușa, îi dădea tava lui Kit și se ghemuia într-un colț, fixând podeaua în timp ce ea mânca. Kit nu-i vorbea niciodată, căci bătrâna, ca și restul casei cu excepția lui Belqassim, trăia cu impresia că musafira era un tânăr; și Belqassim îi arătase printr-o pantomimă animată reacțiile femeilor din casă dacă ar fi descoperit adevărul.

Nu învățase limba; nu i se părea că merită efortul. Dar se obișnuise cu inflexiunile vocii lui și cu sunetul anumitor cuvinte, așa încât, cu răbdare, o putea face să înțeleagă orice idee care nu era foarte complicată. Știa deja, de exemplu, că era casa tatălui lui Belqassim; că familia lui venise din nord, din Mecheria, unde mai aveau o casă; și că Belqassim și frații săi conduceau pe rând caravane dus-întors între Algeria și Sudan. Mai știa, de asemenea, că Belqassim, în ciuda tinereții sale, avea o nevastă în Mecheria și încă trei aici în casă și că, împreună cu cele trei neveste ale sale și cele ale tatălui și fraților lui, erau douăzeci și două de femei în gospodărie, cu excepția servitoarelor. Și nu trebuia în ruptul capului ca acestea să bănuiască altceva decât că ea era un biet tânăr călător salvat de Belqassim, care ar fi murit de sete dacă nu era el și nici acum nu se întremase destul după o asemenea încercare.

Belqassim venea s-o viziteze în fiecare zi și stătea de după-masă și până la apusul soarelui; și îndată ce pleca, iar ea rămânea singură seara cu amintirea intensității și insistenței dragostei lui, se gândea că cele trei neveste ale sale trebuie cu siguranță să sufere că sunt neglijate, în care caz pesemne că deja bănuiesc și sunt geloase pe tânărul acesta straniu care se bucură de ospitalitatea casei și de prietenia soțului lor de-atâta timp. Dar, întrucât nu mai trăia decât pentru acele câteva ceasuri aprinse pe care le petrecea zi de zi alături de Belqassim, nu se putea hotărî să-l sfătuiască să fie mai puțin risipitor cu dragostea pe care i-o arăta pentru a potoli bănuielile nevestelor. Ceea ce ea nu putea ghici era faptul că ele nu erau câtuși de puțin neglijate și, chiar dacă ar fi fost așa într-adevăr, considerând că un băiat era cauza acestui lucru, nici nu le-ar fi trecut prin minte să fie geloase pe acesta. Așa încât numai din pură curiozitate îl trimiseră pe Othman, micul pezevenghi negru care adesea alerga prin casă fără nimic pe el, să-l spioneze pe tânărul străin și să le spună și lor cum arăta.

Othman-cel-cu-fața-de-broască se instală deci în nișa de sub scărița ce ducea de pe

acoperiș în chilie. În prima zi o văzu pe bătrâna sclavă ducând tava când sus, când jos și-l văzu pe Belqassim venind în vizita sa de după-masă și ieșind după aia mult mai târziu și aranjându-și hainele, așa încât fu în stare să le spună femeilor cât timp petrecuse soțul lor cu străinul și ce credea el că se întâmpla acolo. Dar nu asta voiau ele să știe: erau curioase să afle cum era străinul – cât de înalt era și dacă avea pielea albă. Excitarea pe care-o simțeau la ideea că exista un tânăr necunoscut locuind în aceeași casă cu ele, care în plus se mai culca și cu soțul lor, era mai mult decât puteau suporta. Nu se îndoiau nici o clipă că era chipeș și ademenitor, altminteri Belqassim nu l-ar fi ținut acolo.

În dimineața următoare, după ce bătrâna sclavă duse tava cu micul dejun jos, Othman se strecură afară din nișa lui și ciocăni încet la ușă. Apoi întoarse cheia și rămase acolo în fața ușii deschise, cu o expresie bine studiată de obrăznicie mofluză pe fețișoara lui neagră. Kit izbucni în râs. Făptura aceea mică în pielea goală, cu stomacul proeminent și-un cap nepotrivit, i se păru ridicolă. Othman nu pregetă să înregistreze sunetul glasului ei, însă continuă să rânjească și să se prefacă brusc a fi copleșit de o mare sficiune. Ea se întrebă dacă Belqassim ar fi avut ceva împotriva ca un copil ca acesta să pătrundă în chilia lor; în același timp, se trezi făcându-i semn cu mâna. El se apropie încetișor, cu capul plecat, cu degetul în gură și cu ochii aceia bulbucăți dați peste cap fixând-o. Ea se duse și închise ușa în urma lui. Cât ai bate din palme, el era tot numai un chicot, făcând tumbe, cântând cântecele prostești și scâlâmbăindu-se, făcând pe prostul ca s-o amăgească. Ea avu grijă să nu vorbească, dar nu se putu abține să râdă din când în când, lucru care o cam puse pe gânduri, căci intuiția ei începuse să-i spună că era ceva artificial în veselia aceea a lui, ceva ușor circumspect în intimitatea tot mai pronunțată a privirii sale; giumbușlucurile lui o amuzau, însă ochii lui o alarmau. Acum începuse să umble în mâini. Când reveni la poziția bipedă își trosni mușchii brațelor ca un gimnast. Pe neașteptate, se aruncă asupra ei pe saltea, o pișcă de bicepși pe sub haine și-i spuse, inocent: *Deba, enta*, indicând prin aceasta că tânărul musafir trebuia să-și arate la rândul lui puterea. Brusc, deveni de-a dreptul bănuitoare; îi împinse mâna cercetătoare de pe pieptul ei, simțind cu toate acestea cum brațul lui mic întârzie acolo cu bună știință. Furioasă și speriată, încercă să-și susțină privirea pentru a-i citi gândurile; el continua să chicotească, trăgând de ea să se scoale și să-i arate ce poate. Dar frica din ea era ca un motor care se pornise de capul lui. Se uita cu tot mai multă groază la fața reptiliană care se schimonosea. Emoția aceasta era un sentiment cu care sufletul ei se obișnuise; amintirea tot mai paralizantă a intimității ei cu aceasta o rupse de orice simț al realității. Rămase locului, cu sângele înghețat în vine, știind dintr-odată că nu știa nimic – nici unde, nici ce era ea; mai era o mică treaptă, imposibilă, pe care ar fi trebuit să treacă într-o direcție sau alta, pentru a fi iarăși în centrul ei înseși.

Probabil că rămase cu ochii țintă la perete prea îndelung pentru a-i face pe plac lui Othman, sau poate că acesta, deja bucuros de marea lui descoperire, simți că nu mai era nevoie s-o distreze în continuare: după câțiva pași de dans făcuți fără tragere de inimă, începu să se retragă înspre ușă, dar cu ochii încă fixați neabătut asupra ei, ca și cum neîncrederea lui în ea era atât de mare, încât o credea capabilă de orice înșelătorie. Când ajunse cu fundul la ușă, pipăi ușor cu mâna după zăvor, ieși repede, trânti ușa după el și-o încuie la loc.

Sclava îi aduse prânzul, dar ea rămase mai departe nemișcată, fără să vadă nimic. Bătrâna o îndemnă ținându-i bucațelele de hrană în dreptul ochilor, încercă să-i deschidă gura. După care se duse să-l caute pe Belqassim și să-i spună că tânărul domn era fie bolnav, fie fermecat, căci nu voia să mănânce. Însă Belqassim mânca în ziua aceea la un negustor de piei, în cealaltă parte a orașului, așa că nu avu cum să dea de el. Hotărându-se să ia problema în mâini, se duse până la locuința ei, care era în afara unei curți din apropierea grajdurilor și prepară un mic castron cu unt de capră și praf de baligă de cămilă, pe care le amestecă grijulie cu un pisălog. Odată terminat acest lucru, luă jumătate din cantitate și făcu un cocoloș, pe care-l înghiți fără să-l mestece. Cu ce mai rămase unse cele două chingi ale unui bici lung de piele pe care-l ținea lângă patul ei de scânduri. Cu biciul în mână se întoarse în chilia în care zăcea Kit, în continuare imobilă pe salteaua ei. După ce închise ușa în spatele ei, stătu o clipă să-și adune puterile și se porni numaidecât să mormăie un soi de bocet monoton, făcând cu biciul serpentine leneșe prin aer în timp ce-și gemea litania cu un ochi la Kit. După câteva minute, văzând că aceasta nu dă nici un semn de trezire din paralizia în care căzuse, se apropie de saltea și roti de câteva ori biciul deasupra capului ei; în același timp, începu să-și miște tălpile într-un pas târșăit și lent, care făcea ca brățările grele de argint de la gleznele ei să zăngăne în ritmul cântecului. Sudoarea începu să i se prelingă pe ridurile feței sale negre ca tăciunele, picură pe veșminte și de acolo pe dușumeaua uscată de pământ bătătorit, unde fiecare picătură se adună strop cu strop până făcu o băltoacă rotundă. Kit zăcea, conștientă de prezența ei și de odoarea mucegăită pe care o răspândea, conștientă de căldură și de cântecul din chilie, dar nici unul dintre aceste lucruri nu avea nici o legătură cu ea – erau toate ca o amintire ștearsă, îndepărtată, mult în afară. Brusc, bătrâna îi trecu biciul peste față cu o mișcare iute și ușoară. Pielea moale și alunecoasă i se încolăci în jurul capului o fracțiune de secundă, pișcându-i obrazul. Nu făcu nici o mișcare. După câteva clipe își ridică încet mâna spre față scoțând un țipăt scurt, nu foarte tare, însă inconfundabil un țipăt de femeie. Bătrâna sclavă o privi înspăimântată, perplexă: în mod clar, tânărul părea să fie sub o vrajă foarte puternică. Rămase cu ochii la ea în timp ce Kit se prăbuși înapoi pe saltea, pradă unui lung hohot de plâns.

În clipa aceea, bătrâna auzi pași suind scările. Speriată că Belqassim se întorcea și-

avea s-o pedepsească pentru că se amestecase, aruncă biciul și se întoarse spre ușă. Aceasta se deschise și, una după alta, cele trei neveste ale lui Belqassim năvăliră în chilie, plecându-și ușor capetele pentru a nu le freca de tavan. Fără s-o bage în seamă pe bătrână, se năpustiră glonț la saltea, aruncându-se asupra trupului întins al lui Kit, azvârlindu-i turbanul din cap și sfâșiindu-i hainele de pe ea, așa că se trezi cu partea de sus a corpului ei dezvelită cât ai zice pește. Această jupuire fu atât de neașteptată și de violentă, încât nici nu avu timp să se dezmeticească; Kit nu-și dădea seama ce se petrecuse. Apoi simți biciul plesnind-o peste sâni. Urlând de durere, se-ntinse orbește și apucă un cap care se bălăngănea în preajma ei. Simți păr și trăsăturile netezi ale feței sub degetele ei încleștate. Cu toată forța de care era în stare o trase în jos, încercând s-o rupă în bucăți, dar constată că nu se rupea; pur și simplu devenea mai umedă. Biciul îi lăsa dâre de foc pe umeri și pe spate. Acum începuse să mai țipe cineva, și alte glasuri ascuțite strigau, la rândul lor. Simți greutatea unui trup apăsându-i fața. Mușcă din carnea aceea moale. „Ce bine că am dinți buni“, se gândi ea, și văzu cuvintele acestei propoziții imprimare în fața ochilor ei în timp ce-și încleșta fălcile și dinții se-mplântară în masa de carne. Senzația era delicioasă. Simți pe limbă gustul sărat și cald al sângelui, iar loviturile conteniră. Erau mai mulți oameni în chilie; jur-împrejur nu se auzeau decât văicăreli și țipete. Pe deasupra harababurii, vocea lui Belqassim lătra furioasă. Știind că el e acolo acum, își descleștă puțin fălcile și primi o lovitură violentă peste față. Zgomotele se îndepărtară și rămase iar singură în întuneric o vreme, gândindu-se că murmură un cântecel pe care Belqassim i-l cântase adeseori.

Sau mai degrabă era vocea lui aceea și ea stătea cu capul în poala lui, cu mâinile întinse pentru a-i coborî capul până la al ei? Se scursese oare singura noapte liniștită, sau mai multe, de când începuse să stea turcește în camera mare luminată de-atâtea lumânări, îmbrăcată într-o rochie de aur și înconjurată de toate femeile acelea morocănoase? Cât timp îi vor mai turna ceai în pahar când rămânea singură cu ele? Dar Belqassim era și el de față; chipul lui era grav. Îl urmări cum, în postura aceea statică a unui personaj dintr-un vis, scoate bijuteriile de la gâtul celor trei neveste ale sale, întorcându-se de fiecare dată pentru a le pune în poala ei. Brocartul de aur fu îngreunat de metalul dur. Ea se uita la obiectele acelea strălucitoare și pe urmă la neveste, dar acestea-și țineau ochii-n pământ, refuzând să ridice privirea. Dincolo de balcon, în curtea de dedesubt, zarva vocilor bărbătești creștea tot mai mult, muzica se porni și toate femeile din jurul ei începură să zbiere la unison în cinstea ei. Dar, pe când Belqassim îi prindea bijuteriile la gât și pe piept, ea știa foarte bine că femeile acelea o urau și că el n-ar fi putut niciodată s-o apere de ura lor. Astăzi el își pedepsea nevestele luându-și o altă femeie și umilindu-le în fața ei, dar toate celelalte chipuri întunecate de femei pe care le vedea, chiar și sclavele privind din balcon, aveau să aștepte momentul când îi vor savura dizgrația.

În timp ce Belqassim îi dădea să mănânce o prăjitură, ea se smiorcăia și tușea, stropindu-l cu firimituri. *G igherdh ish'ed our illi*, cântau muzicanții dedesubt, iar și iar, în vreme ce ritmul tobei de mână se schimba, închizându-se încet în jurul lui însuși și formând un cerc din care ea n-ar mai fi putut să scape. Belqassim o privea cu îngrijorare amestecată cu dezgust. În mijlocul smiorcăielii, ea începu să tușească îndelung. Kholul de la ochi îi șiroia pe față, lacrimile îi udau rochia de mireasă. Și-apoi bărbații aceia care râdeau în curtea de dedesubt nu ar fi salvat-o, nici Belqassim n-ar fi salvat-o. Încă de-acum era furios pe ea. Își ascunse fața în palme și-l simți cum o apucă de încheieturi. Îi vorbea șoptit și cuvintele acelea de neînțeles păreau șuierături. Îi dădu la o parte mâinile cu brutalitate și capul îi căzu înainte. Avea s-o lase singură vreme de-un ceas, iar cele trei aveau să aștepte. Deja gândeau la unison; le putea urmări direcția gândurilor răzbunătoare în timp ce stăteau în fața ei, refuzând să ridice ochii. Strigă și-ncercă să se pună pe picioare, dar Belqassim o trase la loc enervat. O negresă imensă traversă camera clătinându-se și se așeză în dreptul ei, trecându-și mâna ei puternică pe după ea și țintuind-o pe grămada de perne din spate. Îl zări pe Belqassim părăsind încăperea; își desfăcu de îndată toate mărgelile și broșele mai la îndemână; negresa nu observă ce făcea ea cu mâinile. Când simți că are destule bijuterii în poală, le făcu ghem și le azvârli celor trei din fața ei. În clipa aceea, se auzi o rumoare venind din partea celorlalte femei din cameră; una din slave dădu fuga să-l caute pe Belqassim. Acesta apăru cât ai bate din palme, negru de supărare. Nici una nu se atinsese de bijuterii, care zăceau într-un maldăr pe covorul din dreptul lor. (*G igherdh ish'ed our illi*, venea refrenul trist al cântecului.) Îl văzu aplecându-se să le ridice, și-apoi simți cum o plesnesc peste față și se rostogolesc.

Buza îi sângera; vederea sângelui pe deget o fascină și rămase așa vreme îndelungată, calmă, conștientă numai de muzica ce se auzea. A rămâne calmă părea să fie calea cea mai bună pentru a nu mai simți durerea. Și dacă totuși trebuia să existe durere, singurul mod de a trăi era găsirea unei căi care ar fi întârziat cât mai mult durerea. De când rămăsese nemișcată, nu o mai lovea nimeni. Imensele mâini negre ale femeii o împodobiră încă o dată cu mărgelile și talismanele ei. Cineva îi dădu un pahar de ceai foarte fierbinte, altcineva o îmbie cu o tavă cu prăjituri. Muzica revenea insistentă și femeile îi punctau regulat cadențele cu țipetele lor guturale. Lumânările se făcură mici, multe se stinseră, iar camera căzu încet-încet în penumbră. Ațipi, rezemată de negresă.

Mult mai târziu, când urcă pe întuneric cele patru trepte ale unui enorm pat închis, mirosind cuișoarele cu care fuseseră parfumate perdelele, simți răsuflarea grea a lui Belqassim în spatele ei și mâna lui cu care-o călăuzea spre pat. Acum că o poseda cu totul, era în felul lui de-a fi o sălbăticie reînnoită, un soi de abandon furios. Patul era o mare tulburată, se lăsa în voia furtunii și-a învolburării ei care-o strivea cu talazuri

puternice. De ce, în toiul dezlănțuirii, două mâini înecate îi apăsară gâtul cu degete din ce în ce mai grele? Tot mai grele, până ce chiar și muzica imensă și cenușie a mării fu acoperită de-o larmă asurzitoare, mai neagră – urletul neființei pe care-l aude spiritul atunci când este în preajma abisului și se-apeacă spre el.

După aceea, rămase trează în dulcea tăcere a nopții, respirând ușor în timp ce el dormea. Ziua următoare o petrecu în intimitatea patului, cu perdelele trase. Era ca și cum ar fi zăcut în interiorul unei cutii mari. În cursul dimineții, Belqassim se îmbracă și ieși; femeia mătăhăloasă zăvorî ușa după plecarea lui și se așeză pe jos, rezemându-se de ea. De fiecare dată când servitoarele aduceau mâncare, băutură sau apă de spălat, femeia se ridica incredibil de încet, gâfâind și mormăind, pentru a deschide ușa.

Hrana o dezgusta: era ca o ceară, sățioasă și moale – nu semăna deloc cu ceea ce mâncase în chilia ei de pe acoperiș. Câteva dintre felurile de mâncare păreau să fie în principal bucăți de grăsime de oaie fierte pe jumătate. Mânca foarte puțin și observă că servitoarele se uită la ea dezaprobator de câte ori veneau să ia tăvile. Știind că pentru moment era în siguranță, se simțea aproape liniștită. Porunci să i se aducă mica ei valijoară și, în taina patului, și-o așeză pe genunchi și-o deschise pentru a cerceta obiectele dinăuntru. În mod reflex, se dădu cu pudră, ruj și parfum; bancnotele împăturite de o mie de franci îi căzură pe pat. Privi mult timp toate celelalte articole: batistele albe de mătase, foarfecele strălucitoare de unghii, o pijama din mătase bej, borcănașe cu cremă de față. Apoi le puse la loc cu un aer absent; erau ca urmele fascinante și misterioase lăsate de o civilizație dispărută. I se păru că fiecare dintre ele era simbolul a ceva uitat. Nici măcar nu o întrista să constate că nu-și mai amintea ce reprezentau acestea. Strânse bancnotele de o mie de franci într-un teanc și-l puse pe fundul genții, după care așeză tot restul deasupra și-nchise valiza.

În seara aceea, Belqassim cină cu ea, forțând-o să înghită mâncarea aceea grasă după ce îi arătă cu gesturi elocvente că era nedorit de slabă. Ea se împotrivi; grăsimea îi făcea rău. Dar, ca întotdeauna, era cu neputință să nu-i facă pe plac. Mâncă atunci, și mâncă și-n ziua următoare și-n zilele care veniră după aceea. Se obișnuiră cu ea și-n cetă să mai obiecteze. Zilele și nopțile începură să se învălmășească în mintea ei, căci uneori Belqassim se suia în pat îndată după prânz și o ținea până la căderea întunericului, după care se întorcea în toiul nopții urmat de o servitoare aducând tăvi cu mâncare. Ea nu se mișca din camera aceea fără ferestre și uneori nici măcar din pat, în mijlocul harababurii de perne albe unde se gândea numai la Belqassim, căruia îi regreta sau îi anticipa prezența. Când acesta urca în fine treptele patului, dădea la o parte perdelele și se întindea lângă ea începând ritualul leneș al dezbrăcării ei, ceasurile acelea pe care le pierdea nefăcând nimic căpătau o noimă. Și, când pleca, starea de epuizare dulce și deplinire persistau mult timp după aceea; ea rămânea pe jumătate trează, scăldată într-o aură de mulțumire fără margini, o stare pe care o luă foarte repede drept bună și-

ncepu să o găsească, precum un drog, indispensabilă.

Într-o noapte, nu veni deloc. Ea se perpeli și oftă atât de mult și de violent, că negresa trebui să meargă să-i aducă un pahar fierbinte cu ceva ciudat și acru înăuntru. Adormi, însă a doua zi își simți capul greoi, săgetat de o durere ascuțită. Nu mâncă mai nimic toată ziua, însă de data asta servitoarele o priviră cu înțelegere.

El sosi spre seară. Când apăru în ușă și-i făcu negresei semn să plece, Kit sări în picioare, străbătu în fugă camera și i se aruncă în brațe ca o nebună. Zâmbind, el o duse înapoi în pat, după care începu să-i scoată metodic veșmintele și bijuteriile. Când rămase în fața lui, albă și cu ochii încețoșați, el se aplecă și-o făcu să-i ronțăie bomboanele pe care și le punea între dinți. Din când în când, ea încerca să-i prindă și buzele, dar el reușea de fiecare dată să-și întoarcă iute capul în altă parte. O tachină așa multă vreme, până când ea scoase un țipăt lung și grav, rămânând nemișcată. Ochii lui străluceau, aruncă bomboana și-i acoperi corpul inert cu sărutări. Când se trezi, camera era în beznă și el lângă ea, dormind profund. După această noapte, el începu să dispară câte două zile în șir, așa încât atunci când se întorcea ea nu mai știa ce să facă de bucurie. Atunci o tachina la nesfârșit până când ea striga și sărea pe el cu pumnii. Dar, între timp, ea aștepta aceste interludii insuportabile roasă de o excitare care-i alunga din minte orice altă senzație.

În sfârșit, veni o noapte când, din senin, femeia îi aduse băutura aia acră și rămase cu ochii pe ea până ce o bău până la fund. Ea îi dădu înapoi paharul cu inima grea: Belqassim n-avea să vină. Nici în ziua următoare nu veni. Cinci nopți la rând i se dădu să bea licoarea și de fiecare dată gustul acela acru i se păru mai puternic. Își petrecea zilele într-o lăncezeală febrilă, ridicându-se doar pentru a mânca hrana ce i se aducea.

Uneori, i se părea că aude în dreptul ușii voci ascuțite de femei; zgomotul acela îi amintea de existența fricii și timp de câteva minute ideea aceasta o bântuia și-o făcea să sufere, însă, de cum dispărea stimulul și deci nu mai credea că aude vocile acelea, uita cu totul de asta. În cea de-a șasea noapte, își spuse brusc că Belqassim n-avea să mai vină. Era cu ochii uscați, privind fix baldachinul de deasupra capului cu cutele sale întunecate, în lumina unei lămpi de carbid așezate lângă ușa unde zăcea și negresa. Visând cu ochii deschiși, îl făcu să intre pe ușă, să se apropie de pat, să tragă perdelele – dar fu surprinsă să constate că cel care urcase cele patru trepte ale patului nu era câtuși de puțin Belqassim, ci un alt tânăr, cu altă față, anonimă. Abia atunci își dădu seama că orice făptură cât de cât asemănătoare cu Belqassim, și poate nici măcar, i-ar procura aceeași plăcere ca și el. Pentru prima oară realiză că dincolo de pereții acelei camere, undeva nu prea departe, pe stradă sau poate chiar în aceeași casă, existau o mulțime de asemenea făpturi. Și, printre toți acei bărbați, se găsea cu siguranță unul tot atât de grozav ca Belqassim, la fel de priceput și de arzător de dorința de-a o satisface. Gândul că unul din frații lui Belqassim ar putea fi la câțiva pași de ea, în spatele zidului de la

capătul patului, o umplu de un fel de neastâmpăr dureros. Dar intuiția ei îi șopti să stea absolut nemișcată, așa că se întoarse pe-o parte, prefăcându-se că doarme.

Imediat, o servitoare bătui în ușă și știu că paharul ei soporific din fiecare noapte sosise; o clipă mai târziu, negresa trase perdelele patului și, văzând că stăpâna doarme, așeză paharul pe ultima treaptă și se întoarse la locul său de lângă ușă. Kit nu mișcă, dar inima îi bătea neobișnuit de tare. „E otravă“, își spuse ea. O otrăviseră lent, acesta fiind și motivul pentru care nu veniseră s-o pedepsească. Ceva mai târziu, ridicându-se încet într-un cot și privind pe furiș printre perdele, văzu paharul și apropierea lui îi dădu fiori. Negresa sforăia.

„Trebuie să plec de-aici“, își spuse. Se simțea ciudat de conștientă. Dar, când coborî din pat, își dădu seama cât este de slăbită. Și, pentru prima dată, simți mirosul de pământ uscat din cameră. Dintr-un cufăr din piele de vită din apropiere scoase bijuteriile pe care i le dăduse Belqassim, ca și tot ce luase de la celelalte trei, și le răsturnă în pat. Apoi își scoase propria ei valijoară din cufăr și se apropie tiptil de ușă. Negresa dormea în continuare. „Otravă!“, murmură Kit furioasă, în timp ce întorcea cheia. Cu mare grijă, reuși să închidă ușa în spatele ei fără zgomot. Dar acum era în plină beznă, tremurând de slăbiciune, ținându-și geanta într-o mână și atingând ușor cu degetele celeilalte mâini zidul de lângă ea.

„Trebuie să trimit o telegramă“, se gândi ea. „E calea cea mai rapidă de a da de ei. Trebuie să existe un oficiu poștal pe-aici.“ Dar mai întâi era nevoie să ajungă în stradă, iar strada era, probabil, destul de departe. Între stradă și ea, în bezna ce se-ntindea, ar fi putut să dea peste Belqassim; acum n-ar fi vrut să-l mai vadă niciodată. „E soțul tău“, își spuse ea în șoaptă și rămase o clipă nemișcată, îngrozită. După care aproape că izbucni în râs: nu era decât un crâmpei din jocul acesta stupid pe care-l jucase. Dar, până la trimiterea telegramei, era obligată să-l joace în continuare. Începură să-i clănțane dinții. „N-ați putea să vă controlați puțin până ajungem în stradă?“

Zidul din stânga ei se sfârși brusc. Făcu doi pași înainte cu grijă și pipăi marginea netedă a podelei cu vârful papucului. „Încă o scară fără balustradă!“, își spuse. Își lăsă intenționat valiza jos, se întoarse și se retrase înspre zid, pipăindu-și drumul înapoi până ce simți ușa în spatele ei. O deschise fără zgomot și luă lămpița de tablă. Femeia nu se mișcase. Reuși să închidă ușa fără s-o trezească. Datorită luminii, văzu cu surprindere că lăsase valiza la doi pași, la capătul distanței, însă aproape de scară; n-ar fi avut cum să cadă prea departe. Începu să coboare foarte încet, având grijă să nu-și sucească gleznela pe treptele alunecoase și întortocheate. Când ajunse jos, se trezi într-un coridor îngust, cu uși la ambele capete; ușile erau închise. La extremitatea cealaltă, o cotea la dreapta, ducând într-o curte descoperită, cu paie pe jos. Un ciob de lună arunca o lumină albă; văzu poarta mare în fața ei și câteva trupuri adormite de-a lungul zidului ce ducea la ea. Stinse lampa și-o puse pe jos. Când ajunse la poartă, constată că nu putea

să urnească imensul zăvor care-o ținea închisă.

„*Trebuie să poți*“, își spuse, dar în același timp își simțea degetele slabe și-abia putu să împingă metalul rece al zăvorului. Își ridică valiza și împinse cu marginea ei, părându-i-se că cedează în felul ăsta. În momentul acela, unul dintre corpurile întinse se mișcă.

— *Echkoun?* se auzi glasul bărbatului.

Imediat se lăsă jos, ghemuindu-se în dosul unui maldăr de saci.

— *Echkoun?* repetă vocea aceea cu iritare.

Omul așteptă câteva clipe un răspuns, după care se culcă la loc. Ea se gândi să încerce din nou, însă tremura atât de tare și inima-i bătea atât de puternic, că se rezemă de saci și-nchise ochii. Și-aproape numaidecât cineva începu să bată o tobă în casă.

Sări în picioare. „Semnalul“, recunoscuse ea. „Bineînțeles. La fel bătea când am sosit.“ Nu mai avea nici o îndoială acum că avea să iasă. Se odihni puțin, apoi se ridică și traversă curtea în direcția de unde venea sunetul tobei. Acum erau două, bătând simultan. Deschise o ușă și pătrunse în întuneric. La extremitatea unui culoar lung, se vedea încă o curte scăldată de lună și, pe măsură ce se apropia, zări o lumină galbenă pe sub una din uși. În curte se opri o clipă, ascultând ritmurile nervoase ce răzbăteau dinăuntru. Tobele treziseră cocoșii din vecini, care se puseseră pe cântat. Bătu încet în ușă; tobele sunară mai departe și vocea înaltă și subțire a unei femei începu un refren repetat, plângăreț. Lăsă să treacă mult timp până să-și ia din nou inima-n dinți, însă de data asta bătu tare, cu hotărâre. Sunetul tobelor încetă, ușa se deschise larg și ea pătrunse în cameră, orbită de lumină. Jos, pe perne, stăteau cele trei neveste ale lui Belqassim, uitându-se la ea cu ochii cât cepele. Stătea perfect bătoasă în fața lor, ca și cum ar fi avut de-a face cu un șarpe veninos. Servitoarea împinse ușa și rămase rezemată de ea. Apoi cele trei aruncară tobele și se porniră să vorbească în același timp, gesticulând și arătând în sus. Una din ele sări în picioare și se apropie de ea să caute între faldurile largi ale rochiei sale albe, probabil, bijuteriile. Îi trase mânecile până sus, pipăind-o după brățări. Celelalte două arătară spre valiză, întărâtate. Kit rămase mai departe nemișcată, așteptând să se termine coșmarul. Tot hărțuind-o și-mpingând-o, o făcură să se aplece pentru a deschide închizătoarea cu cifru, a cărei simplă manipulare, cu altă ocazie, le-ar fi fascinat. Însă acum erau bănuitoare și nerăbdătoare. Cum deschise valiza, se aruncară pe ea și răsturnară totul pe jos. Kit se uita la ele. Nici nu-i venea să-și creadă norocul: deveniseră mult mai preocupate de valiză decât de ea. Pe când inspectau cu atenție obiectele, își mai veni în fire, oricum suficient pentru a îndrăzni să o bată ușor pe umăr pe una din ele, făcând-o să înțeleagă că lăsase bijuteriile sus. O priviră neîncrezătoare și imediat o trimiseră pe servitoare să verifice. Pe când fata se pregătea să plece, Kit fu cuprinsă de teamă și-ncercă s-o oprească. Ar fi putut s-o trezească pe negresă. Însă celelalte săriră furioase; avu loc o scurtă sfadă. Când aceasta încetă și se calmară cu toatele, Kit făcu o grimasă disperată și, punându-și degetul

pe buze, făcu doi-trei pași în vârful picioarelor, cu precauție exagerată și arătă de mai multe ori spre servitoare. După care își umflă obrajii, încercând să imite o femeie grasă. Înțeleseră toate îndată și aprobară solemn din cap; ideea de conspirație le fusese împărtășită. Când servitoarea părăsi încăperea, încercară s-o descoasă pe Kit: *Wen timshi?*¹¹; vocile lor trădau mai degrabă curiozitate decât mânie. Ea nu fu în stare să le răspundă, dădu din cap a pagubă. Nu dură mult și se întoarse și servitoarea, anunțând, după toate semnele, că bijuteriile erau pe pat – nu numai ale lor, ci și multe altele. Pe chipurile lor se putea citi un amestec de scepticism și bucurie. Când Kit îngenunche pentru a-și strânge lucrurile și a le pune înapoi în geantă, una dintre ele se ghemui lângă ea și-i spuse ceva cu o voce care nu mai avea nimic dușmănos. Habar n-avea ce-i spunea; mintea ei se fixase pe imaginea porții zăvorâte. „Trebuie să ies, trebuie să ies“, își repeta. Teancul de bancnote se ivi din pijama; nici una nu-i dădu vreo atenție.

Când își aranjă totul la loc în geantă, își luă rujul de buze și o mică oglindă de mână și, întorcându-se în lumină, se fardă ostentativ. Se auziră țipete de admirație. Îi dădu obiectele uneia din ele și o îndemnă să facă același lucru. Când toate avură buzele făcute cu roșu strălucitor și se uitau încântate una la alta sau în oglindă, le lăsă să înțeleagă că are de gând să le facă rujul cadou dacă o vor ajuta să iasă în stradă. Din nou pe chipurile lor se citi un amestec de bunăvoință și consternare: erau bucuroase să-i arate drumul afară din casă, dar le era frică de Belqassim. În cursul divanului care urmă, Kit șezu pe valiză. Le privea ca și cum taifasul lor n-avea nici o legătură cu ea. Decizia era luată mult deasupra lor, mult deasupra acelei neverosimile încăperi în care gurile lor turuiau. Încetă să le mai urmărească, uitându-se în schimb nepăsătoare drept în fața ei, convinsă că, din pricina tobelor, avea să iasă din casă. Acum nu mai aștepta decât acea clipă. După o lungă discuție, o trimiseră pe servitoare afară; aceasta se întoarse însoțită de un bătrân negru, mărunțel și atât de încovoiat încât părea că o să cadă înainte să-și tragă picioarele. Într-una din mâini, care tremura îngrozitor, ținea o uriașă cheie neagră. Continua să bombăne, dar era clar ca lumina zilei că fusese cumpărat. Kit sări în picioare și-și luă geanta. Fiecare dintre neveste veni spre ea și-i dădu o sărutare solemnă în mijlocul frunții. Se apropie de ușa unde rămăsese bătrânul și, împreună, traversară curtea. În timp ce mergeau, acesta îi mormăi câte ceva, dar nu fu în stare să-i răspundă. O conduse într-o altă latură a casei și-i deschise o ușă. Apoi rămase singură în tăcerea străzii.

Marea orbitoare era acolo dedesubt și sticlea în lumina argintie a dimineții. Stătea pe muchia îngustă a stâncii, cu capul atârând în jos, urmărind valurile leneșe apropiindu-se din larg, acolo unde orizontul curb se înălța spre cer. Unghiile ei zgâriau în stâncă; era sigură că, dacă nu s-ar fi prins cu fiecare mușchi, ar fi căzut. Dar cât ar fi putut rămâne astfel, suspendată între mare și cer? Ieșitura devenise din ce în ce mai îngustă; acum îi tăia pieptul, împiedicându-i respirația. Sau poate se apleca ea însăși puțin câte puțin, ridicându-se imperceptibil în coate și împingându-și corpul tot mai aproape de margine? Era deja destul de aplecată în afară pentru a vedea cele două faleze de dedesubt, sparte la extremități în două prisme țuguiate din care țâșneau cactuși grași și cenușii. Imediat sub ea, valurile se spârgeau fără zgomot de peretele de stâncă. Noaptea fusese aici pretutindeni în aerul umed, dar acum se retrăsese sub suprafața apei. În acel moment, echilibrul ei era perfect; țeapănă ca o scândură, stătea pe margine. Își fixă privirea asupra unui val îndepărtat care se apropia. Până când ar fi ajuns să se spargă de stâncă, capul ei ar fi coborât simțitor, echilibrul s-ar fi rupt. Dar valul acela nu se mișca.

„Trezește-te! Trezește-te!“, strigă ea.

Își dădu drumul.

Ochii îi erau deja deschiși. Se crăpa de ziuă. Stânca de care se rezema îi rănea spatele. Gemând, își schimbă puțin poziția. Printre stâncile ce se zăreau dincolo de oraș era întotdeauna foarte liniște la ceasurile dimineții. Iscodind cerul, văzu cum spațiul devine mult mai clar. Primele sunete abia perceptibile ce-și croiră drum prin acel spațiu nu părură altceva decât variațiuni ale liniștii atotcuprinzătoare din care se rupseseră. Formele stâncoase dimprejur, ca și zidurile mult mai îndepărtate ale orașului, se iviră încet din tărâmul invizibil, însă numai ca proiecții ale adâncurilor umbroase de dedesubt. Cerul strălucea limpede, tufișurile, pietrișul de la picioarele sale, toate fuseseră trase la suprafață dintr-o fântână a nopții absolute. Și, în același fel, lânzezeala ciudată din centrul conștiinței sale, acele idei vapoase ce tot reapăreau fără voia ei nu erau altceva decât crâmpoșe ezitante ale propriei ei prezențe, profilându-se pe neantul unui somn cald încă – un somn încă destul de puternic ca să se întoarcă și s-o prindă în mrejele sale. Dar rămase trează, lumina care mijea îi invadă ochii și nici o senzație de viață nu tresări încă în ea; n-avea sentimentul de-a fi undeva anume, de a fi cineva.

Când i se făcu foame, se sculă, își ridică geanta și-o luă pe un fel de cărare, pesemne făcută de capre, printre stânci, și care mergea paralel cu zidurile orașului. Răsărise soarele; îi simțea deja dogoarea în ceafă. Își trase gluga *haikului*. Se auzeau departe sunetele orașului: glasuri care strigau, câini care lătrau. Trecu pe sub una din porțile cu portic drept și intră din nou în oraș. Nimeni n-o băgă în seamă. Piața era plină de negrese în rochii albe. Se duse la una din ele și-i luă un borcan de lapte din mână. După ce-l bău, femeia așteptă să i-l plătească. Kit se-ncruntă și deschise geanta. Câteva alte

femei, unele ducându-și copiii în spate, se opriră să privească. Scoase o bancnotă de o mie de franci din teancul de bani și i-o dădu. Dar femeia se holbă la hârtie și făcu un gest de refuz. Kit ținea mai departe bancnota. Când cealaltă înțelese că nu avea să primească alți bani, se porni să țipe ca din gură de șarpe și să cheme poliția. Râzând cu poftă, femeile se buluciră curioase, unele luară bancnota cercetând-o atent, după care i-o înapoiară lui Kit. Vorbeau o limbă melodioasă și necunoscută. Un cal alb trecu la doi pași de ele; în șa stătea un negru înalt cu o uniformă kaki, cu chipul decorat cu cicatrice adânci de parcă ar fi fost o mască sculptată din lemn. Kit se smulse dintre femeile acelea și ridică brațele spre el, așteptându-se ca el să o suie în șa, însă călărețul abia o privi și-și continuă drumul. Câțiva bărbați se adăugară grupului de gură-cască, însă rămaseră oarecum la distanță de femei, rânjind. Unul dintre aceștia, zărind bancnota din mâna ei, se apropie și-ncepu s-o cerceteze pe ea și valiza cu un interes crescând. Ca și ceilalți, era înalt, slab și foarte negru, purta un burnuz zdrențuit tras peste umeri, dar costumul lui mai includea și o pereche de pantaloni europeni, albi și murdari, în locul obișnuiților indispensabili autohtoni. Ajungând chiar lângă ea, o bătu pe braț și-i spuse ceva în arabă; ea nu înțelese. Apoi îi spuse:

— *Toi parles français?*¹²

Ea rămase nemișcată, neștiind ce să facă.

— *Oui*, răspunse, în fine.

— *Toi pas arabe*¹³, decretă el, măsurând-o din ochi.

Se întoarse triumfător spre mulțime și anunță că doamna era franțuzoaică. Se retraseră cu toții câțiva pași, lăsându-i pe el și pe Kit în mijloc. După care femeia își reînnoi sâcâiala cu banii. Kit rămase mai departe nemișcată, cu bancnota de o mie de franci în mână.

Bărbatul scoase câteva monede din buzunar și le azvârli femeii care protesta; aceasta le numără, după care se îndepărtă încet. Ceilalți păreau însă că nu vor să se urnească; imaginea unei doamne franțuzoaice îmbrăcate în haine arăbești nu le plăcea. Însă pe el îl enerva, drept pentru care încercă indignat să-i facă să-și vadă de treabă. O luă de braț, trăgând-o ușor.

— Nu e bine aici, spuse el. Veniți.

Luă valiza. Kit îl lăsă să o târască după el prin piață, printre grămezile de sare și legume și printre cei care vindeau și cei care cumpărau, la fel de gălăgioși și unii și alții.

Când ajunseră în dreptul unei fântâni unde femeile își umpleau oalele, încercă să scape. Peste încă o clipă, viața ar fi devenit de nesuportat. Toate cuvintele acelea reveneau și sub ambalajul cuvintelor zăceau aceleași gânduri. Arșița soarelui le-ar fi uscat; sunt gânduri ce trebuie ținute în întuneric.

— *Non!* strigă ea, smulgându-se.

— *Madame*, spuse bărbatul cu reproș. Veniți și stați jos.

Din nou îl lăsa s-o ducă prin gloată. La celălalt capăt al pieței trecură pe sub o arcadă, și-acolo în umbră era o ușă. Era răcoare pe coridor. O femeie grasă într-o rochie ecosez stătea la capătul lui, cu mâinile în șold. Înainte să ajungă la ea, o auziră strigând ascuțit:

— Amar! Ce e această *saloperie* pe care mi-o aduci aici? Știi bine că nu primesc femei arabe în hotelul meu. Ești beat? *Allez! Fous-moi le camp!*¹⁴

Se apropie de ei încruntată.

Luat pe nepregătite, bărbatul îi dădu drumul. Kit se întoarse automat și-ncepu să se îndrepte spre ușă, dar el o prinse de mână la timp. Ea încercă să se smulgă.

— Înțelege franceza! exclamă femeia mirată. Cu-atât mai bine. După care văzu valiza. Ce mai e și asta? spuse.

— E a ei. E o doamnă franțuzoaică! explică Amar, cu o undă de indignare în glas.

— *Pas possible*¹⁵, rosti femeia în șoaptă. Apoi se apropie, uitându-se mai cu atenție la ea. În fine, spuse: *Ah, pardon, madame*. Dar cu hainele astea... Se întrerupse și bănuiala i se furișă iarăși în glas. Știți, aici este un hotel decent. Era nehotărâtă, dar ridică din umeri, adăugând fără chef: *Enfin, entrez si vous voulez.*¹⁶ Și se dădu la o parte, lăsând-o să intre. În tot acest timp, Kit făcea eforturi desperate pentru a se elibera din strânsoare.

— *Non, non, non! Je ne veux pas!*¹⁷ începu ea să țipe isteric.

După care își puse brațul său liber în jurul gâtului lui și-și lăsa capul pe umăr, smiorcăindu-se.

Femeia se holbă la ea, apoi la Amar. Trăsăturile ei deveniră dure.

— Ia-ți creatura asta de-aici! spuse ea furioasă. Du-o înapoi în bordelul de unde-ai cules-o! *Et ne viens plus m'emmerder avec tes sales putains! Va! Salaud!*¹⁸

Afară, soarele i se păru mai orbitor ca înainte. Zidurile de lut și chipurile acelea negre și lucioase treceau pe lângă ea. Nu exista un sfârșit pentru intensa monotonie a lumii.

— Sunt obosită, îi spuse lui Amar.

Se aflau într-o încăpere întunecoasă, stând unul lângă altul pe un fel de pernă lungă. Un negru cu fes pe cap era în fața lor, întinzându-le câte un pahar de cafea.

— Vreau ca toate astea să se termine, le spuse ea amândurora, cu multă seriozitate.

— *Oui, madame*, îi răspunse Amar, bătând-o pe umăr.

Își bău cafeaua și se rezemă de zid, privindu-i prin ochii întredeschiși. Discutau ceva, discuția părea interminabilă. Nu ghicea despre ce era vorba. Când Amar se ridică și ieși cu celălalt afară, așteptă o clipă, până ce vocile lor nu se mai auziră, după care sări la rândul ei și-o zbughi pe ușa de la celălalt capăt al încăperii. Acolo dădu peste o scăriță. Pe acoperiș era atât de cald, încât simți că se sufocă. Vociferările pestrițe din piață erau aproape acoperite de zumzetul muștelor din jurul ei. Se așeză jos. Încă puțin și-avea să se topească. Închise ochii și muștele se repeziră puzderie pe fața ei, aterizând, luându-și zborul și-apoi reaterizând cu o intensitate nebună. Deschise ochii și văzu orașul de jur-

împrejurul său. Cascade de lumină uscată șiroiau pe acoperișurile în terasă.

Încetul cu încetul, ochii ei se obișnuiră cu acea strălucire cumplită. Începu să fixeze obiectele de pe jos, de pe pământul bătătorit: fâșii de zdrențe; cadavrul unei ciudate șopârle cenușii; cutiile de chibrituri strivite și decolorate; și ghemotocul de pene albe de găină lipit cu sânge întunecat. Ar fi trebuit să ajungă undeva; cineva o aștepta. Cum putea să-i anunțe că avea să întârzie? Căci nu era nici o îndoială că avea să ajungă mult mai târziu decât fusese stabilit. Atunci își aduse aminte că tot nu trimisese telegrama. În clipa aceea, Amar apăru pe ușă și veni spre ea. Se ridică în picioare.

— Așteaptă aici, îi spuse, dându-l la o parte și intrând înăuntru, pentru că soarele îi făcea rău.

Omul se uită la hârtie, apoi la ea.

— Unde vreți s-o trimiteți? repetă el.

Ea dădu din cap prostește. El îi înmână hârtia și ea văzu, scrise de mâna ei, cuvintele: „NU MĂ POT ÎNTOARCE“. Omul se holbă la ea.

— Nu e bine! strigă ea pe franțuzește. Vreau să adaug ceva.

Însă omul acela se holba mai departe la ea, nu furios, ci așteptând. Avea mustăcioară și ochi albaștri.

— *Le destinataire, s'il vous plaît*¹⁹, repetă el.

Îi aruncă hârtia enervată, pentru că nu putea să se gândească ce cuvinte trebuia să adauge și pentru că voia ca mesajul să plece imediat. Dar își dădu seama de pe-acum că n-avea de gând să-l expedieze. Se întinse și-i atinse fața, mângâindu-l ușor pe obraz.

— *Je vous en prie, monsieur*²⁰, îl imploră ea.

Între ei doi era o casă de marcat; el se dădu înapoi și astfel ea nu-l mai putu pipăi. Apoi se repezi în stradă și acolo dădu peste Amar, negrul acela, care-o aștepta.

— Repede! urlă ea fără să se oprească.

El o luă la fugă după ea, strigând-o. Pe oriunde ar fi luat-o, el era lângă ea, încercând s-o oprească.

— *Madame!* spunea de fiecare dată.

Însă el nu înțelegea nimic din pericol și ea nu se putea opri să-i explice. Nu avea timp pentru asta. Acum că se dăduse de gol, stabilind contactul cu ceilalți, fiecare minut conta. Ei n-ar fi pregetat s-o descopere cât mai iute, făcând o breșă în zidul pe care și-l construise și obligând-o să se uite la ceea ce îngropase acolo. Citise în ochii albaștri ai bărbatului de la poștă că pusese în funcțiune un mecanism care avea s-o distrugă. Iar acum era prea târziu ca să-l mai oprească.

— *Vite! Vite!* îi zise gâfâind lui Amar, care transpira, protestând, alături de ea.

Erau într-un spațiu deschis, în preajma drumului care cobora spre râu. Ici și colo, câțiva cerșetori aproape goi ședeau turcește, fiecare murmurându-și propria formulă sacră în timp ce trecură în goană pe lângă ei. Nu se mai vedea țipenie de om.

În cele din urmă, o ajunse și reuși s-o apuce de umăr, dar ea o luă și mai tare la picior. Nu peste mult totuși fu nevoită să încetinească, și-atunci el o apucă ferm de braț și o făcu să se oprească. Se prăbuși în genunchi și-și șterse fața asudată cu dosul palmei. Expresia de groază era încă bine întipărită pe chipul ei. Se ghemui lângă ea în țărână și-ncercă s-o potolească, bătând-o caraghios peste umăr.

— Unde mergi așa? întrebă el. Ce se întâmplă?

Ea nu-i răspunse. Vântul fierbinte sufla peste ei. În depărtare, pe drumul plat care ducea spre râu, trecură încet un bărbat și două oi. Amar îi zise:

— Ăla era *Monsieur* Geoffroy. El e om bun. Nu trebuie să-ți fie frică de el. A lucrat cinci ani la *Postes et Télégraphes*.

Ultimele cuvinte fură ca niște ace pătrunzându-i în piele. Sări în picioare.

— Nu, nu vreau! Nu, nu, nu! se văită ea.

— Și știi, continuă Amar, banii pe care voiai să-i dai lui nu sunt buni aici. Sunt bani algerieni. Chiar și-n Tessalit trebuie să ai franci A.O.F. Banii algerieni sunt contrabandă.

— Contrabandă, repetă ea; cuvântul nu-i spunea absolut nimic.

— *Defendu!*²¹ strigă el râzând și-ncercă s-o ajute să se ridice în picioare. Soarele era dureros; el însuși nădușea. Dar ea nu se putea urni din loc pentru moment – era sfârșită. El așteptă câtva timp, o făcu să-și acopere capul cu *haikul* și rămase rezemat, acoperit de burnuz. Vântul se înteti. Nisipul alerga peste pământul plat și negru ca o apă albă curgând din mal în mal.

Deodată, ea spuse:

— Du-mă la tine acasă. N-or să mă găsească acolo.

Dar el refuză, zicând că n-avea loc, că avea o familie numeroasă. În schimb, putea s-o ducă înapoi în locul unde luaseră cafeaua ceva mai devreme.

— Dar e-o cafenea, protestă ea.

— Atallah are camere multe. Poți să plătești. Chiar și cu bani algerieni. El poate să schimbe. Mai ai încă?

— Da, da. Sunt în geantă. Se uită în jur. Unde este? zise ea absentă.

— Ai lăsat-o la Atallah. El ți-o dă înapoi. Rânji și scuipe. Ei, ne plimbăm puțin?

Atallah era în cafenea. Câțiva negustori din nord purtând turbane ședeau la taclale într-un colț. Amar și Atallah rămaseră o clipă în ușa, vorbind. Apoi o conduseră în partea locuibilă, în dosul cafenelei. Era foarte întuneric și răcoare în cameră, și mai cu seamă în ultima, unde Atallah îi lăsă valiza și-i arătă o pătură pe jos într-un colț, unde se putea odihni. Îndată ce ieși, lăsând perdeaua să cadă în spatele lui, ea se întoarse spre Amar și-i trase fața spre a ei.

— Trebuie să mă salvezi, îi spuse ea printre sărutări.

— Da, răspunse el solemn.

Era tot atât de mângâios pe cât fusese Belqassim de neliniștitor.

Atallah nu ridică perdeaua decât spre seară, când îi zări pe amândoi dormind pe pătură în lumina lămpii. Puse lampa pe jos în dreptul ușii și ieși. Ceva mai târziu, ea se trezi. Era zăpușeală și liniște în cameră. Se ridică în capul oaselor și privi trupul acela lung și negru de lângă ea, lucios și inert ca o statuie. Îi puse mâna pe piept: inima bătea puternic și rar. Membrele tresăriră. Ochii se deschiseră, gura se crăpă într-un surâs.

— Am o inimă mare, îi spuse el, acoperindu-i mâna cu a lui și ținând-o acolo, pe piept.

— Da, spuse ea, cu gândul în altă parte.

— Când mă simt bine, eu cred că sunt cel mai bun om din lume. Când sunt bolnav, eu mă urăsc pe mine. Eu îmi spun: Nu ești bun deloc, Amar. Ești făcut din lut.

Izbucni în râs.

Brusc, se auzi un zgomot într-o altă parte a casei. O simți cum se crispează.

— De ce ți-e frică? îi spuse. Eu știu. Pentru că ești bogată. Pentru că tu ai o geantă plină de bani. Oamenii bogați sunt mereu înfricoșați.

— Nu sunt bogată, răspunse ea. Făcu o pauză. Capul meu e de vină. Mă doare. Își trase mâna liberă și o mută de pe pieptul lui pe fruntea ei.

El o privi și râse din nou.

— Tu nu trebuie să gândești. *Ça c'est mauvais*²². Capul este precum cerul. Se-nvârte tot timpul înăuntru. Dar foarte încet. Când tu gândești, el se-nvârte foarte repede. Atunci te doare.

— Te iubesc, spuse ea, trecându-și degetele peste buzele lui.

Însă știa bine că nu putea să-l cucerească.

— *Moi aussi*²³, îi răspunse el, mușcând-o ușor de deget.

Ea începuse să plângă, și lăsă câteva lacrimi să cadă pe trupul lui; el o urmărea curios, dând din cap din când în când.

— Nu, nu, îi spuse. Tu poți să plângi puțin, dar nu prea mult. Puțin e bine. Prea mult e rău. Tu nu trebuie să te gândești niciodată la ce s-a terminat.

Cuvintele lui o mângâiară, deși nu-și putea aminti ce anume se terminase în cazul ei.

— Femeile se gândesc mereu la ce s-a terminat în loc să se gândească la ce a început. Aici noi zicem că viața este un țarm de stâncă, și tu nu trebuie să te întorci să te uiți înapoi când urci. Ți se face rău.

Vocea lui blândă vorbea mai departe; în cele din urmă, ea se întinse la loc pe pătură. Și totuși, era convinsă că acesta era sfârșitul, că nu avea să mai dureze mult până va fi găsită. Atunci va fi pusă să stea în fața unei oglinzi cât toate zilele și i se va spune: „Privește-te!”. Și ea va fi nevoită să se privească, și atunci totul se va termina. Visul acesta întunecat se va sparge în cioburi; lumina groazei va deveni permanentă; o rază nemiloasă va fi îndreptată spre ea; durerea va fi veșnică și de nesuportat. Stătea strâns lipită de el, tremurând. Întorcându-se înspre ea, o luă puternic în brațe. Când își

deschise din nou ochii, camera era în beznă.

— Tu nu poți să nu dai bani cuiva care vrea să cumpere lumină, spuse Amar.

Aprinse un chibrit și-l ținu ridicat.

— Și tu ești bogată, îi spuse Atallah, numărându-i bancnotele de o mie de franci una câte una.

XXIX

— *Votre nom, madame.*²⁴ Nu se poate să nu vă amintiți cum vă cheamă.

Ea nu le dădu nici o atenție; era singurul mijloc de a scăpa de ei.

— *C'est inutile.*²⁵ N-o să scoatem nimic de la ea.

— Ești sigur că nu există nici un act de identitate printre hainele ei?

— Nici unul, *mon capitaine*.

— Du-te înapoi la Atallah și mai caută o dată. Știm c-avea bani și-o valiză.

Un clopot de biserică suna spart din când în când. Veșmintele călugăriței foșneau în timp ce se mișca prin cameră.

— Katherine Moresby, zise măicuța, pronunțându-i numele rar și cu totul altfel.

*C'est bien vous, n'est-ce pas?*²⁶

— I-au luat tot cu excepția pașaportului, și-am avut noroc că l-am găsit până și pe-ăsta.

— Deschideți ochii, doamnă.

— Beți. E rece. E limonadă. N-o să vă facă rău.

O mână o mângâie pe frunte.

— Nu! țipă ea. Nu!

— Încercați să nu vă mișcați.

— Consulul din Dakar e de părere s-o trimitem înapoi la Oran. Aștept încă un răspuns de la Alger.

— E dimineață.

— Nu, nu, nu! gemu ea, mușcând perna.

N-avea de gând să lase să se întâmple așa ceva.

— Durează atât de mult s-o hrănim pentru că refuză să deschidă ochii.

Ea știa că aluziile permanente la ochii ei închiși erau făcute numai ca s-o atragă în capcană, protestând: „Dar ochii mei sunt deschiși!”. Atunci i-ar fi spus: „Ah, așa deci – aveți ochii deschiși? Atunci, priviți!”, și instantaneu s-ar fi văzut lipsită de apărare în fața acelei îngrozitoare imagini ce-o înfățișa, și durerea s-ar fi produs instantaneu. Așa,

câteodată reușea să vadă o frântură de clipă trupul luminos și negru al lui Amar alături de ea în bătaia lămpii puse în ușă, însă erau un Amar nemișcat și o cameră încremenită; timpul nu putea pătrunde din afară pentru a-i schimba poziția trupului sau a sparge în cioburi liniștea atotcuprinzătoare.

— S-a aranjat. Consulul e de-acord să plătească Transafricanei pentru călătoria ei. Demouveau pleacă mâine dimineată cu Estienne și Fouchet.

— Dar are nevoie de pază.

Urmă o tăcere semnificativă.

— O să stea cuminte, vă asigur eu.

— Din fericire, înțeleg franceza, se auzi ea spunând în limba aceea. Vă mulțumesc că sunteți atât de expliciți.

O asemenea propoziție venind de pe buzele ei i se păru incredibil de ridicolă și izbucni în râs. Nu vedea nici un motiv pentru care ar fi trebuit să înceteze: râsul îi făcea bine. Era un fel de mâncărime și gădilătură în centrul ființei ei care-i făcea corpul să se încovoie de la mijloc, și hohotele de râs se rostogoleau singure. Dură mult până să se potolească, pentru că ideea că ei ar putea să încerce-o oprească să facă ceva atât de natural și de amuzant i se păru încă și mai caraghioasă decât cuvintele pe care le rostise.

Când isprăvi, în fine, și se simțea relaxată și adormită, măicuța îi spuse:

— Mâine veți pleca într-o călătorie. Sper că nu veți face lucrurile și mai dificile pentru mine forțându-mă să vă îmbrac. Știu că sunteți capabilă să vă îmbrăcați și singură.

Ea nu îi răspunse, pentru că nu credea în acea călătorie. Intenționa să rămână în cameră, întinsă alături de Amar.

Măicuța o făcu să se ridice în capul oaselor și-i trase o rochie țeapănă peste cap; mirosea a săpun de rufe. Nu înceta să-i spună: „Ia uitați-vă la pantofii ăștia. Credeți că vă vin?“. Sau: „Vă place culoarea rochiei acesteia noi?“. Kit nu răspundea. Un bărbat ținea mâna pe umărul ei și o zgâlțâia.

— Vreți să-mi faceți plăcerea să vă deschideți ochii, doamnă? îi zise el cu fermitate.

— *Vous lui faites mal*²⁷, spuse măicuța.

Mergea împreună cu ceilalți într-o procesiune înceată, printr-un coridor care reverbera ecouri. Clopotul debil dădu un dangăt și un cocoș cântă undeva în apropiere. Simți briza răcoroasă pe obrazul ei. După care simți miros de benzină. Vocile bărbaților abia se auzeau în aerul de necuprins al dimineții. Inima începu să-i bată contra cronometru din clipa în care se sui în mașină. Cineva îi ținea mâna strâns, nelăsând-o o secundă. Vântul bătea prin ferestrele deschise, umplând mașina de parfumul puternic al lemnelor arse. În timp ce mergeau, bărbații discutară întruna, dar ea nu asculta ce vorbeau. Când mașina se opri, se lăsă un foarte scurt răstimp de tăcere, în timpul căreia

auzi lătratul unui câine. Apoi fu scoasă din mașină, portierele trântite și fu condusă de-a lungul unui teren pietruit. Picioarele o dureau: pantofii erau prea mici. Din când în când, își spunea cu voce joasă, ca pentru ea: „Nu“. Dar mâna aceea puternică n-o slăbea un minut. Mirosul de benzină era foarte intens aici.

— Stați jos.

Se așază. Mâna continua să o țină de braț.

Cu fiecare moment se apropia tot mai mult de suferință; mai erau multe clipe până când ar fi ajuns într-adevăr s-o cunoască, dar asta nu constituia nici o consolare. Putea să dureze mult sau puțin – sfârșitul era același. O clipă încercă să se elibereze.

— *Raoul! Ici!*²⁸ strigă bărbatul de lângă ea.

Altcineva o prinse de celălalt braț. Continua să se zbată, aproape alunecând pe jos între ei. Își juli șira spinării de învelișul de tablă al cutărului pe care stătea.

— *Elle est costaude, cette garce!*²⁹

Se lăsă păgubașă și fu din nou ridicată în șezut, rămânând așa, cu capul dat pe spate. Zgomotul neașteptat al unui motor de avion, în spatele ei, cutremură pereții camerei unde era. În fața ochilor ei era cerul de un albastru violent – nimic altceva. Timp de o clipă nesfârșită se uită la el. Ca un imens sunet atotputernic el distruse totul în mintea ei, o paraliză. Cineva îi spusese odată că cerul ascunde noaptea din spatele lui, ocrotește pe cel de dedesubt de oroarea de deasupra. Fără să clipească, fixă acea pustietate solidă și simți cum angoasa începe să-ncolțească în ea. În orice clipă o tăietură poate apărea, marginile se trag și hăul acela uriaș este dezvăluit.

— *Allez! En marche!*³⁰

Era în picioare, fu întoarsă și condusă spre un avion vechi și trepidant. Când fu în scaunul copilotului, în carlingă, niște fâșii strânse fură lipite peste pieptul și brațele ei. Această operație dură destul de mult; îi urmări absentă.

Avionul zbura încet. Seara aterizară la Tessalit, petrecând noaptea în localurile aeroportului. Refuză să mănânce.

În ziua următoare, reușiră să ajungă la Adrar pe la mijlocul după-amiezii; vântul le era potrivit. Aterizară. Devenise destul de docilă și mănca tot ce i se dădu, dar ceilalți nu voiau să riște. Îi ținură mâinile legate în continuare. Nevasta proprietarului hotelului bodogănea că trebuie să se ocupe de ea. Își murdărise hainele.

În cea de-a treia zi, decolară în zori și atinseră Mediterana înainte de apusul soarelui.

Miss Ferry nu era încântată de sarcina care i se încredințase. Aeroportul era destul de departe de oraș și o călătorie cu taxiul până acolo însemna hurducături și zăpușeală. Domnul Clarke îi spusese: „Am ceva pentru dumneata, pentru mâine după-amiază. Zăluda aia care-a fost găsită în Sudan. O aduc mâine cu Transafricana. Încerc s-o îmbarc pe American Trader luni. E bolnavă sau a suferit un colaps, așa ceva. Mai bine s-o duci la Majestic“. Domnul Evans de la Alger reușise, în fine, să dea de familia ei din Baltimore în dimineața aceea; totul era aranjat. Soarele cădea în dosul bastioanelor din Santa Cruz, sus pe munte, când taxiul părăsi orașul, dar mai avea să dureze încă o oră până când apunea.

„Proastă bătrână ce ești!“, își spuse ea. Nu era prima dată când era trimisă să se poarte oficial și drăguț cu câte o compatrioată bolnavă sau rătăcită. Cam o dată pe an, această sarcină cădea pe capul ei, ceea ce nu-i făcea nici o plăcere. „E ceva respingător să vezi un american fără un ban în buzunar“, îi spusese ea domnului Clarke. Se întreba ce interes special putea să prezinte interiorul arid al Africii pentru un om civilizată. Ea petrecuse odată un weekend la Bou Saada și fusese cât pe-acți să leșine de căldură.

Pe când se apropia de aeroport, munții deveniră roșii la vremea apusului. Scotoci în poșetă după bucățica de hârtie pe care i-o dăduse domnul Clarke, o găsi. *Dna Katherine Moresby*. O strecură înapoi în poșetă. Avionul sosise deja; stătea acolo singur pe pista de aterizare. Coborî din taxi, îi spuse șoferului să aștepte și grăbi pasul, intrând pe o ușă pe care scria: *Salle d'Attente*³¹. O zări numaidecât pe femeie, prăvălită pe o bancă în timp ce unul din mecanicii Transafricanei o ținea de braț. Purta o rochie ecosez fără formă, alb-albastră, genul de rochie pe care ar purta-o o servitoare parțial europeanizată; Aziza, propria ei menajeră, obișnuia să cumpere unele mult mai drăguțe din cartierul evreiesc.

„Se vede clar că n-are o lețcaie“, gândi Miss Ferry. În același timp, observă că femeia era mult mai tânără decât se așteptase.

Miss Ferry traversă mica încăpere, conștientă că purta lucruri infinit mai bune; le cumpărase de la Paris în ultima ei vacanță. Se opri în dreptul celor doi și-i zâmbi femeii.

— Doamna Moresby? spuse ea.

Mecanicul și femeia se ridicară în același timp; el încă o ținea de braț.

— Sunt de la Consulatul american.

Îi întinse mâna. Femeia zâmbi bleg și i-o luă.

— Probabil că sunteți absolut epuizată. Câte zile a durat? Trei?

— Da.

Femeia o privi tristă.

— De-a dreptul oribil, spuse Miss Ferry.

Se întoarse spre mecanic, îi dădu și acestuia mâna, mulțumindu-i în franceza ei aproape ininteligibilă. El lăsă o clipă liber brațul femeii pentru a-i strânge mâna,

apucând-o imediat după aceea. Miss Ferry se încruntă impacientată: câteodată francezii sunt atât de stângaci. O luă cu nonșalanță de celălalt braț și toți trei se îndreptară spre ieșire.

— *Merci*, îi spuse iarăși bărbatului, cu subînțeleș, spera ea, și apoi îi spuse femeii: Și bagajul dumneavoastră? Totul e în regulă cu vama?

— N-am bagaj, spuse doamna Moresby, uitându-se la ea.

— Nu aveți *bagaj*?

Nu știa ce să mai spună.

— Toate s-au pierdut, spuse doamna Moresby cu o voce joasă.

Ajunseră la ușă. Mecanicul o deschise, îi lăsă brațul și se dădu la o parte ca să treacă doamnele.

„În sfârșit“, își spuse Miss Ferry satisfăcută, și-ncepu s-o grăbească pe doamna Moresby spre taxi.

— Vai, ce ghinion! îi zise ea cu glas tare. E-ntr-adevăr îngrozitor. Dar sigur c-o să-l primiți înapoi.

Șoferul deschise portiera și ele urcară. De pe trotuar, mecanicul se uita neliniștit la ele.

— E bizar, continuă Miss Ferry. Deșertul e un loc imens, dar nimic nu se poate pierde acolo.

Portiera fu trântită.

— Lucrurile reapar, uneori după luni de zile. Nu că asta ar fi de mare ajutor *acum*, trebuie să recunosc.

Se uită la ciorapii negri de bumbac și la pantofii maro purtați, care se căscau în părți.

— *Au revoir et merci*, îi strigă ea mecanicului, și mașina o luă din loc.

Când ajunseră pe șosea, șoferul începu să accelereze. Doamna Moresby clătină capul încet înainte și înapoi și se uită la ea implorator.

— *Pas si vite!*³² îi strigă Miss Ferry șoferului.

„Sărmana de tine“, era gata să-i spună, dar simți că n-ar fi fost foarte potrivit.

— Sincer să vă spun, nu vă invidiez pentru toate prin câte-ați trecut, îi spuse ea. E o călătorie de-a dreptul oribilă.

— Da.

Glasul ei abia se auzea.

— Bineînțeleș, sunt și oameni pe care murdăria și căldura asta nu-i deranjează. Cum ajung înapoi, încep să vorbească numai în superlative despre locurile astea. Eu de-un an de zile încerc să mă transfer la Copenhaga.

Miss Ferry se opri din vorbit și privi autobuzul greoi și ticsit pe care tocmai îl depășeau. Începu să suspecteze un vag iz neplăcut de alături. „Cu siguranță că are toate bolile posibile“, își zise ea. După ce-o urmări cu coada ochiului câteva secunde, îi spuse:

— De cât timp sunteți aici?

— De mult.

— De mult timp vă e rău?

Cealaltă o privi.

— În telegramă se spunea c-ați fost bolnavă.

Fără să-i mai răspundă, doamna Moresby privi afară la peisajul ce se întuneca. Departe în fața lor, se zăreau nenumăratele lumini ale orașului. Asta trebuie să fie, își spuse ea. Asta se întâmplase: fusese bolnavă, probabil timp de mai mulți ani. „Dar cum pot să stau aici și să nu-mi dau seama?“, se gândi ea.

Când ajunseră în oraș și clădirile, și oamenii, și aglomerația trecură toate prin dreptul ferestrelor în goană, totul i se păru nefiresc – avea chiar impresia că ar fi cunoscut orașul. Dar ceva trebuia să fie încă în neregulă, altminteri ar fi știut cu siguranță dacă mai fusese sau nu pe-aici.

— Vă cazăm la Majestic. O să vă simțiți mult mai bine acolo. Sigur că nu e nemaipomenit, dar nu încape îndoială că e infinit mai confortabil decât în *pustiul* din care veniți.

Miss Ferry râse de forța propriei sale aluzii. „E-a naibii de norocoasă că se face toată tevatura asta pentru ea“, își zise. „Nu toată lumea pupă să stea la Majestic“.

Când taxiul opri în fața hotelului și un hamal se apropie să le deschidă portiera, Miss Ferry spuse:

— Ah, apropo, un prieten de-al dumneavoastră, un anume domn Tunner, ne bombardează de luni de zile cu telegrame și scrisori. Un adevărat baraj de-acolo, din deșert. Era foarte îngrijorat pentru dumneavoastră.

Se uită la chipul de lângă ea în momentul în care se deschise portiera; în acea clipă, i se păru atât de alb și de straniu, atât de asemănător unui câmp de luptă pe care se încleștau emoții disperate, încât avu impresia că spusese ceva ce nu trebuia.

— Sper că nu vă deranjează îndrăzneala mea, continuă ea, ceva mai puțin sigură pe ea, dar i-am promis acestui domn că o să-l înștiințăm de îndată ce vă vom contacta, *dacă* vă vom contacta. Și nu m-am îndoit nici o secundă că o să dăm de dumneavoastră. Sahara nu e cine știe ce ca mărime, când o vezi mai de-aproape. În orice caz, oamenii nu pot dispărea aici așa, pur și simplu. Nu e ca aici, în oraș, în acest Casbah...

Se simțea din ce în ce mai stânjenită. Doamna Moresby părea că nu-și dă seama că un hamal o aștepta să coboare din mașină, părea că nu-și dă seama de nimic.

— Oricum, continuă Miss Ferry puțin impacientată, când am fost siguri că veți veni i-am telegrafiat acestui domn Tunner, așa că nu m-ar mira să fie deja pe-aici, prin oraș, poate chiar la acest hotel. Ați putea întreba.

Îi întinse mâna.

— Dacă nu aveți nimic împotriva, o să rețin taxiul să mă ducă acasă, spuse. Biroul

nostru a luat legătura cu hotelul, așa că totul e în ordine. Dacă ați putea trece pe la Consulat mâine dimineață...

Mâna ei era întinsă în continuare; nu se întâmplă nimic. Doamna Moresby stătea ca o stană de piatră. Chipul ei, când umbrit de trecători, când luminat puternic de literele de deasupra intrării hotelului, se schimbase atât de radical, că Miss Ferry fu îngrozită. Se uită o secundă în ochii aceia larg deschiși. „Dumnezeule, femeia asta e nebună de-a binelea!“, își spuse. Deschise portiera, sări din taxi și se repezi în hotel, la recepție. Dură ceva până când cei dinăuntru înțeleseseră ce voia.

După câteva minute, doi bărbați ieșiră din hotel și se duseră glonț spre taxiul care aștepta. Se uitară înăuntru, se uitară într-o parte și-n alta pe trotuar; apoi întrebară șoferul, care dădu din umeri. În acel moment, trecu un tramvai înțesat de lume, mai ales muncitori portuari în salopete albastre. Înăuntru, luminile palide pâlpâiră; pasagerii se clătinară. Dând colțul și sunând clopoțelul, o luă în susul dealului pe lângă cafeneaua Eckmühl-Noiseux, unde copertinele fâlfâiau în vântul serii, pe lângă Bar Metropole cu radioul lui dat la maximum, pe lângă Café de France, strălucitoare cu oglinzile și zorzoanele ei de aramă. Se îndepărtă zgomotos tăindu-și drum prin mulțimea care umplea strada, o coti din nou și-și începu urcușul lent pe Avenue Gallieni. Dedesubt, începură să se zărească luminile portului, deformate de mișcarea lentă a apei. Apoi se zăriră clădirile ceva mai dărăpănate, străzile cufundate în beznă. La marginea cartierului arăbesc, tramvaiul, încă încărcat de lume, făcu o buclă largă și se opri; era capătul liniei.

Bab al-Hadid, Fez

- [1. Așteaptă, așteaptă. Puțin, puțin \(în arabă, în orig.\).](#)
- [2. Cum te cheamă? Spune! \(în arabă, în orig.\)](#)
- [3. Stai, Belqassim! Ai răbdare! \(în arabă, în orig.\)](#)
- [4. Dormi \(în arabă, în orig.\).](#)
- [5. Tii, ce drăguț! \(în arabă, în orig.\)](#)
- [6. Prietenul meu \(în arabă, în orig.\).](#)
- [7. Fii binecuvântat! \(în arabă, în orig.\)](#)
- [8. Burduf \(în arabă, în orig.\).](#)
- [9. Bună dimineața \(în arabă, în orig.\).](#)
- [10. Bună seara \(în arabă, în orig.\).](#)
- [11. Unde te duci? \(în arabă, în orig.\)](#)
- [12. Vorbești franceza? \(în fr., în orig., incorect.\)](#)
- [13. Tu nu arabă \(în fr., în orig.\).](#)
- [14. Cară-te naibii de aici! \(în fr., în orig.\)](#)
- [15. Nu se poate \(în fr., în orig.\).](#)

- [16.](#) Bine, intrați, dacă doriți! (în fr., în orig.)
- [17.](#) Nu, nu, nu! Nu vreau! (în fr., în orig.)
- [18.](#) Și nu mă mai plictisi cu târfele tale împutite! Pleacă! Ticălosule! (în fr., în orig.)
- [19.](#) Destinatarul, vă rog (în fr., în orig.).
- [20.](#) Vă rog, domnule (în fr., în orig.).
- [21.](#) Interzis (în fr., în orig.).
- [22.](#) Asta-i rău (în fr., în orig.).
- [23.](#) Și eu (în fr., în orig.).
- [24.](#) Numele dumneavoastră, doamnă (în fr., în orig.).
- [25.](#) E inutil (în fr., în orig.).
- [26.](#) Dumneavoastră sunteți, nu-i așa? (în fr., în orig.)
- [27.](#) O doare (în fr., în orig.).
- [28.](#) Raoul! Aici! (în fr., în orig.)
- [29.](#) E zdravănă, tipa! (în fr., în orig.)
- [30.](#) Haide! Să mergem! (în fr., în orig.)
- [31.](#) Sală de așteptare (în fr., în orig.).
- [32.](#) Nu așa repede! (în fr., în orig.)